

L. Maglićki sc.

Sv. Trojica
na Goričkem.

Slomškove

DRGBTINICE.

XX. LETNIK.

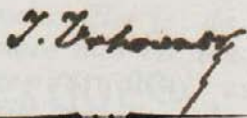
Vredil

FRANC KOSAR,

dekan v Kozjem.

Izdalo ravnateljstvo Mariborskega semenišča.

Čisti znesek v prid Mariborskega semenišča.

V LJUBLJANI.

Natisnil Jožef Blaznik.

1869.

„Namen tega letnika je medsebojno občevanje takih spisov, ki zamorejo verno in npravno omiko ljudstva pospešiti. . . . Le malokteri p. n. gg. dušnih pastirjev, šolskih učiteljev in prijateljev ljudstva ima voljo in priliko, cele knjige pisati, čuti pa nagib, da svoje storjene skušnje, misli in želje tovaršem svojega stana naznani in jih za marsikteri svét pri imenitnem poslu izreje popraša. Takemu bratovskemu občevanju je té letnik namenjen. Mnogim se posreči o pravem času marsikteri bistroumni sostavek, kateri kakor dar božji se ne sme zavreči v pozabljenje, temoč naznaniti, da občno blagó vseh postane.“

Slomšek v prvih Drobt. I. 1846.

II, B 19. 265, b

030023839

PREDGOVOR.

Večkrat vidimo, da hiša bogatega gospodarja, kateri več sinov ima, ko jih razoženi in jim premoženje razdeli, hirati začne in mnogokrat celó onemore. Kaj enakega žuga tudi Drobtinicom Slomšekovim. Ko so Drobtinice leta 1846. prvič izšle, so bile podobne bogati hiši, ktere gospodar je imenitnih delavcev — večidel svojih duhovnih sinov — zbral in jim razne verste lepih vednost v obdelovanje odločil: enim homiletiko, drugim življenjepisje, tretjim leposlovje, čertim detorejo in slednjim pesništvo. In kar je modri gospodar nameraval, je tudi slavno dosegel. Zbuditi namreč je hotel v svojih duhovnih sinovih veselje do literarnega dela, pa tudi zavest, da so za tako delo sposobni, ter jih pripravne storiti, da dnes ali jutre, stojé na lastnih nogah, se lotijo obdelovanja tega ali onega predmeta. In res; sinovi se razidejo, si nove hrame postavijo — očetova hiša pa dalje bolj samotna in zapuščena postaja. Homiletiko obdeluje slov. prijatelj, šolstvo oskerbljuje šolski tovarš, pobožno leposlovje in življenjepisje košate veje poganja pod varstvom mogočne družbe sv. Mohorja, v tem ko zgodnja danica razne verske in cerkvene vprašanja, kakor ravno čas nanaša, temeljito in jedernato razpravlja in obravnava. Tako so se delavci razšli — in Drobtinice osamele. Res je, da pri takem stanu naše književnosti Drobtinice niso več tako, kakor nekdaj, potrebne; vendar že spoštovanje za ime njih začetnika tirja, da jih ohranimo; in verh tega je branje Drobtinic našemu ljudstvu še vedno tako priljubljeno, kakor le maloktere druge knjige. Zato je za Drobtinice pisati, za pisatelja gotovo bolj hvaležno, kakor za katerikoli časnik; pisatelj namreč sme prepričan biti, da se bodo njegovi spisi še črez leta in leta sto in stokrat hvaležno prebiralí in premisljevali. Prosimo torej dosihmalne

pomočnike, naj Drobtinicom zvesti ostanejo in vabimo na delo tudi novih delavcev.

Kar zadeva pričujoče Drobtinice, je treba samo še opomniti zastran govorov pokojnega kneza in škofa Slomškega, da so se popolnoma izdelani našli govori, zaznamovani s števkami: III, V, VII, VIII, IX, X. Drugi govori so bili manj ali bolj obširno le osnovani. Pri nastopnem govoru (št. II.) je bil vvod in sklep popolnoma izdelan, vse drugo le v osnovi. To je treba zato opomniti, ker pride gotovo še čas, da se bodo vse dela Slomškove v celoti izdale, da se bo vedlo, kaj je popolnoma iz Slomškovega peresa in kaj le nepopolnoma. Da pa podpisani vrednik, kateri te govore za tisk pripravlja — in to delo tudi zanaprej nadaljevati misli — svoje ravnanje pojasne, pristavlja, da si prizadeva po raznih osnovah, ki jih zastran podobnih predmetov včas po več nahaja, misli, besede in izraze Slomškove skerbno pobirati, da kolikor mogoče vsaj duh Slomškov ostane, ker njegovo pero milote, sladkosti in jedernatosti Slomškovega peresa nikakor doseči ne more.

Kedaj izidejo zopet Drobtinice? — Kakor hitro se zopet zadosti gradiva nabere.

V Kozjem na praznik vnebovzvetja Marije Device 1869.

Fr. Kosar,

vrednik.

KAZALO.

Predgovor	III
<i>A. Pastirska hrana bogoljubnim dušam dana.</i>	
I. Kerščanski zakon po nauku katoliške cerkve	3
II. Nastopni govor Slomšekov pri slovesnem vmestenju	33
III. Slovesni ogovor pri posvečevanju vzvišenega gospoda dr. Valentina Wiery kot kneza in škofa Kerškega	45
IV. Pridiga ob času vojske	56
V. Kerščanska beseda na ponovljenje stare nadžupnijske cerkve v Vuzenici l. 1860	66
VI. Pridiga ob godu sv. Maksimilijana	73
VII. Testament starega leta 1861	85
VIII. Pridiga pri novi meši č. g. Matija Paprej	91
IX. Beseda pri pogrebu visoko častitega gospoda Jožefa Batističa	111
X. Beseda na grobu č. g. Jakoba Pražnikar	116
<i>B. Ogledalo pobožnega življenja rajnim v hvalni spomin, sedanjim v vredno posnemo.</i>	
I. Mihael Pikl, inf. stolni prošt Lavantinski	123
II. Elija Rebič, bivši gimnazijalni prefekt v Ljubljani	187
III. Luka Levičnik, fužinar v Železnikih	198
<i>C. Prigodbe žalostne in vesele mladim in starim v poduk in svar.</i>	
I. Sv. Trojica v slovenskih goricah	229
II. Zlata meša sv. Očeta Pija IX.	236
<i>D. Prilike in basni ali zlate resnice v srebrnih posodah.</i>	
I. Koga so v peklu postavili za glavarja	263
II. Dojka in koza	268
III. Osel kot kralj zverine	269
IV. Medved in polh	270
V. Govnjač in marljivost	272
VI. Hrast in želod	273
VII. Neubogljiva in prederzna ribica	275
VIII. Radovedna muha	277
IX. Jezična in nepremišljena piška	278
X. Hudobni in prepirljivi kleščar	279

E. Ogledalo za šolo in narodnost.

Obrazci pogovorov pri učiteljskih zborih:

I. Dvojni namen „malega in velikega berila“	283
II. Korist in potrebnost nauk v obojnem berilu zapopadenih za kmetijski stan	284
III. Potrebnost pravilne besede in izreke pri šolskem učenju	287
IV. Kakošno bodi obnašanje učitelja v šoli in zvonaj šole v oziru na novo šolsko postavo od 25. maja 1868	290
V. Kako buditi patriotsko čutje že pri šolski mladeži	295

F. Slovenska gerlica.

I. Božična	301
II. Božična pastirska	302
III. Postna pesem (Patris sapientia)	304
IV. Pisanke svetih 5 Jezusovih ran	305
V. Marija čistega spočetja	306
VI. Marija 7 žalosti	306
VII. Mariji (Memorare)	307
VIII. Marija Vertnarica	307
IX. Marija	308
X. S. Vincencu Pavlanskemu	309
XI. Sv. Anton	310
XII. Kres	311
XIII. Spokorna	312
XIV. Klic po lastovicah	312
XV. Rožice	313
XVI. Solnce	313
XVII. Na blejskem jezuru	314
XVIII. Log	315
XIX. Dobro jutro	315
XX. Lehko noč	316

A.

Pastirska hrana

bogoljubnim dušam dana.

„Vsaka pridiga je nebeška roža za dušo, na katero kakor
pridna bučelica zletí, nabirat si nebeške sterdi.“

Slomšek v letošnjih Drobt.

I.

Kerščanski zakon

po nauku katoliške cerkve.

Spisali vernim svoje škofije *Jakob Maksimilijan Stepišnek*, knez
in škof Lavantinski. *)

Predgovor.

Sledeči kratki poduk naj Ti, pazljivi bravec, razjasne bitje in svetost kerščanskega zakona; naj ti razloži, kaj in kako je katoliška cerkva o zakonu verovala in učila že od nekdaj.

Morda boš ozirajé se na ta poduk ložej krive steze zapeljivih naukov denešnjega dneva spoznal in se jih ogibal; morda boš ložej po stezi spoznane resnice hodil, in — naj te tudi v kakoršinekoli zmote vabijo — ložej svojo kerščansko vero ohranil, svojo katoliško vest pa obvaroval mirno in neomadeževano. To pa je prava svoboda katoliške vesti, da katoličan svojevoljno ne nasprotuje cerkvi svoji ne v mislih ne v djanjih.

Leta poduk se poskuša in borí za kerščansko družino stoječo na temelji zakona kerščanskega, kojega porušiti bi ne koristilo ne osebi ne občinstvu.

Poduk razpada v dvojno poglavje in pristavek s sledečimi napisi:

I. Poglavje: *Zakona vstanovitev; nja povzdiga v zakrament.*

II. Poglavje: *Nasledki iz teh naukov.*

Pristavek: *Tako imenovani civilni ali svetni zakon.*

*) Ta poduk od milostljivega kneza in škofa v nemškem jeziku pisan in duhovnom razposlan, je bil z Njih dovoljenjem za „Drobtinice“ v slovenski jezik prestavljen.

I. Poglavlje.

Vstanovitev zakona; zakon v zakrament povzdignjen.

Zakon je po božji volji sklenjena zaveza dveh oseb raznega spola v naj tesnejšo, do smerti ednega zakonskih terpečo družbo življenja zarad naprotne pomoči in množenja človeškega roda. Početnik zakona ni nihče drugi, ko Bog sam; nja vstanovitev sega od prvega početka človeškega roda. Tega nas popolnoma zagotavljajo naj starodavnejše knjige božjega razodenja, — namreč Mojzesove.

Kar nam od Boga navdihnjen pisatelj imenovanih prvih bukev sv. pisma o stvarjenji prvih dveh človekov, o nju grehu in kazni pripoveda, verujejo ne le katoličani, ampak kristjani vsi. Le nevernikom je ta povest prazna — če tudi pobožna — basen. Toda za nevernike te verstice pisane niso; tako tudi za one ne, ki terdijo, da se je človek v teku časa iz žival tako rekoč izrastel in prevstvaril. Tem se ve da, ostanete imenitnost in svetost zakona vedno nerazumljivi.

Ko je Bog prvega moža Adama vstvaril, ga je, kakor nam sv. pismo prav po domače pove, takole nagovoril: „*Ni dobro za človeka, da je sam; naredimo mu pomočnico njemu podobno* (po hebrejskem: zanj pripravo). *In je vstvaril Evo in jo peljal k Adamu. In Adam je rekel: To je tedaj kost od mojih kosti in meso od mojega mesa. Toraj se bo možina imenovala; zakaj iz moža je vzeta. Zatorej bo človek, pravi sv. pismo nadalje, zapustil svojega očeta in svojo mater in se deržal svoje žene in bota dva v ednem mesu.*“ (Gen. 2.)

Tako je bil zakon v raji od Boga postavljen, namreč kot naj tesnejša, nerazkrušljiva zaveza in družba življenja le ednega moža z le edno ženo, in volja božja je bila, da bi zakonska zaveza pri vseh ljudstvih in skozi vse čase enako močna in častitljiva ostala. Toda nasledki Adamovega greha, ki je človeka po duši in po telesu popačil, so zlasti pri zakonu božji namen zavirali in častitljivo zakonsko zavezo kaj hudo omadeževali. Dalje bolj namreč je zgubivalo človeštvo per-

votno razodenje božje, da si ga tudi popolnoma nikoli ni zgubilo, z njim pa mu je zginil spred oči tudi visoki uzor zakona. Le nekako dozdevalo se je še poznejše čase narodom, da kar zakon zadeva, njegove okoliščine niso bile nekaj tako nemile in britke. V sredi naj hujših zmot namreč, katerim je bil človeški rod zapadel zlasti v razmerah enega spola do družega, se je še vedno ohranilo prepričanje, enako berleči lučici v splošni temi, da je zakon kaj boljšega, kakor kterakoli druga pogodba, morebiti z edinim razločkom, da tukaj se ne menjajo in sprejemajo reči ampak osebe. Tega prepričanja, pravim, celó poganstvo nikoli do konca ni zgubilo, da spada zakon in nja sklenitev tudi v področje verozakona, in da zakon blagoslova od zgoraj potrebuje.

Kako globoko je poganstvo zabredlo in kako daleč je zašlo od namena, ki ga je Bog imel, pri postavljenji zakona, je sploh znano. Zmota, da sme mož več žen imeti, je tako tesno zvezana s poganstvom, da se brez nje skoraj misliti ne more.

In koliko hudega je izviralo iz te zmote! Mož ni priznaval žene za sebi enakopravno tovaršico življenja, ampak le za deklo ali sužnjo, in je po tem tudi z njo ravnal.

Izraelsko ljudstvo od Boga izvoljeno, da varuje in potomcem izroča obljube in prerokovanja o prihodnem Mesiju, je božje razodenje čistejše ohranilo, kakor drugi narodi; zato se pa tudi čistost in svetost zakona pri taistem nikoli ni takó zgubila, kakor pri poganih. Postava Mojzesova je skerbela za čistost in svetost zakona, kolikor je mogla. Zapopada namreč o sklenitvi zakona in o dolžnostih zakonskih dokaj blagonosnih postav, kazajé na Boga, maševavca prelomljenega zakona. Vsaj tudi razmere med Bogom in izraelskim ljudstvom ne vé v primernejši podobi predstavljati, kakor v podobi zakonske razmere med možem in ženo; tako da odpad od Boga in njegovega razodenja *prešestvo* imenuje. Pa vendar tudi izvoljeno ljudstvo ni vseskozi prvotne ustanovitve zakona čislalo. Preziralo je celó dve poglavitni lastnosti zakona, namreč: da sme mož le *eno* ženo

imeti in da je zakonska zaveza nerazvezljiva. Prav ta zaveza zakonska je dalje bolj svojo moč zgubivala, ker vlezla se je navada, po kateri je imel mož pravico, od začetka le zavolj prešestovanja, pozneje pa že skoraj zavolj vsakega tudi naj manjšega vzroka ženi dati *ločitno pismo* in jo posloviti. Prav ob času Kristusovem so mnogi judovski učenjaki tako učili in razne izraze sv. pisma v tem nedostojnem pomenu razlagali.

Ne da se drugač misliti, kakor da je božji Sin, Odrešenik sveta, ki je prišel vse verske zmote in razvade zatret, tudi zakonski stan v njegovi prvotni čistosti in svetosti obnovil, v kateri ga je Bog od začetka postavil. On, ki je milostno vse posvetil, karkoli je prenovljenja in posvečenja potrebovalo, kako bi bil zamogel temelj človeške družbe, namreč zakon, prezreti? In zares; storil je tudi v *zakonski zadevi*, kar je bilo pričakovati od *Zveličarja* sveta.

To nam pričajo besede Jezusove v evangelji sv. Matevža v 19. poglavji, kjer se bere: „*In so pristopili k njemu farizeji, ter so ga skušali in rekli: Je li pripuščeno možu ločiti se od svoje žene (ji dati pismo ločitve; zakonsko vez popolnoma razvezati) zavolj česar koli si bodi? (Zavolj še takó malega vzroka?) On pa je odgovoril in jim rekel: Ali niste brali, da kateri je od začetka stvaril človeka, je stvaril moža in ženo in je rekel: Za tega voljo bo človek očeta in mater zapustil in se bo svoje žene deržal in bota dva v enem mesu. Toraj nista več dva, ampak eno meso (telo), kar je tedaj Bog zvezal, naj človek ne loči. Mu rečejo (farizeji): Zakaj je pa Mojzes zapovedal, ločiven list dati in se ločiti (od nje). (Kako je zamogel Mojzes kaj takega zapovedati?) Jezus jim reče: Mojzes vam je zavolj terdobe vašega serca pripustil (ne zapovedal ali ukazal), ločiti se od svojih žen; od začetka pa ni bilo tako. Povem vam pa, da kdor koli se loči od svoje žene razun zavoljo prešestovanja in drugo vzame, prešestuje (zakon prelomi) in kdor ločeno vzame, (tudi) prešestuje. (19, 3—9.)*

Poglejmo te besede bolj natanjko, da nam jasno postane, kaj Zveličar z njimi o zakonu veli in ktera pravila za svoje verne zaradi zakona stavi.

Kakova prilika se je Gospodu ponudila, farizejem svoj nauk o zakonu razložiti, je že zgorej omenjeno, namreč: ko so mu zvijačno baranje postavili: za katero mnenje o ločitvi in razvezi zakona se On, Zveličar, razločuje, ali za ojstreje ali za mehkeje. — Kaj je Zveličar odgovoril?

1. V začetku, to je, ko je Bog prva dva človeka vstvaril, zastran zakona ni bilo tako kakor zdaj — ob času Kristusovem, toda zakon mora zopet postati, kar je bil v svojem začetku. Kakošen pa je bil zakon v začetku? Zveličar pravi: Moža in ženo je vstvaril Bog od začetka (kot le eden par), to je: Kristus zahteva, da je zakon v njegovi cerkvi *zaveza moža z le edno ženo*.

2. Drugo baranje je: Se li sme zakonska vez razun smerti enega zakonskih razvezati? Ali dovoli to Gospod?

Edno poglavitnih pravil svetopisemskega razkladanja, po katerem se tudi svetni pisatelji ravnaajo, je, da se težko razumljivi izreki ne razlagajo sami po sebi, temoč treba je, da se pri njih pojasnovanji ozira na enake ali podobne izreke pisateljeve in tako pojasnuje eden izrek drugemu.

Besede Kristusove pri evangelistu Matevžu (pogl. 19.) *Jaz pa vam rečem* (to je: nasprot vašemu samovoljnemu razlaganju petih bukev Mojzesovih (pogl. 24. itd.) da *kdorkoli se loči od svoje žene*, razun zavoljo prešestovanja in drugo vzame, prešestuje, so tako postavljene in se tako glasijo, kakor da bi Kristus vsaj takrat, *kadar se zakon prelomi, nja razvezo dovolil*. Pa temu ni tako. Ako omenjenemu izreku pri sv. Matevžu primerjamo podobne izreke zastran zakona pri sv. Marku 10, 11. i. t. d. in pri sv. Lukežu 16, 18. in pri sv. Matevžu 5, 32. najdemo, da Zveličar, ko dovoli možu zavolj prešestovanja ločiti se od žene, dovoli le, kar mi imenujemo *ločitvo od mize in postelje*, nikakor pa ne dovoli ločitvo zakona ali popolno razvezo zakonske vezi.

Prepoved Kristusova: stopiti v nov zakon, dokler še živi zakonski tovarš, se glasi pri sv. Marku in pri sv. Lukežu celo jasno in je tedaj neovergljiva. Dotične besede pri sv. Marku se glasijo (10, 11–12.): *Kdorkoli se loči od svoje žene in drugo vzame, prešestuje nad njo*.

In ako se žena loči od svojega moža in se z drugim omoži, prešestuje. Pri sv. Lukežu (16, 18.) pa se bere: Vsak, kateri se loči od svoje žene, in drugo vzame, prešestuje, in kateri ločeno od moža vzame (ravno zato, ker zakonska vez še terpi) prešestuje.

Tudi pri sv. Matevžu Zveličar ne reče, da bi pripuščeno bilo, zavolj prešestovanja ločeno vzeti, dokler še nje mož živi; ali pa da bi smel mož mesto *prešestne* žene, dokler še ona živi, vzeti drugo. Zveličar le pravi, da sme mož od *prešestne* žene ločiti se, da pa sme drugo vzeti, dokler ona živi, nikjer ne pravi. In enako nepogojno, ko pri sv. Lukežu, se glasi izrek Gospodov pri sv. Matevžu: „*Kdor ločeno (od moža) vzame, prešestuje*“.

Vsaj so ravno zato, ker je Zveličar nerazvezljivost zakona tako zelo povdarjal, učenci mu rekli: „*Ce je tako človekova reč z ženo, ni dobro ženiti se*“.

Menda vender nihče pameten tajil ne bo, da so apostoli pravila, ktera je Gospod zastran zakona dal, naj bolje umeli. Tako pa sv. apostel Pavel v 1. listu do Korinčanov (7. pogl.), potem ko je radovoljno devištvo kot svoj dober svet priporočil, besede Kristusove pri evangelistih zapisane, bi rekel, razklada: „*Tem pa, ki so v zakonu, ne zapovem jaz (Pavel), ampak Gospod (Jezus Kristus), da naj se žena od moža ne loči, in ako se pa loči, naj ostane neomožena, ali naj se s svojim možem spravi. Tudi mož naj žene od sebe ne spusti*.“ Kaj družega hoče apostel reči kakor: Zveličar nam je zaukazal, da ko bi tudi družba življenja med možem in ženo po ločitvi (sosebno zavolj prešestva) nehala, se vendar vez zakonska raztergati ne sme, ampak ostane, takó da nobeden, dokler še njegov tovarš živi, v nov zakon stopiti ne sme in ne more.

Tako govori sv. Pavel z ozirom na izreke Gospodove pri evangelistih. In da bi reč, ktero dokazuje, namreč nerazvezljivost zakona prav stalno poterdil, še enkrat v ravno tem 7. poglavji v. 39. piše: „*Žena je navezana na zakon (to je: ne zamore v drug zakon stopiti), dokler njen mož živi; ako njen mož umerje, je prosta, naj se omoži s komur hoče, samo da v Gospodu*“.

(to je: naj se omoži po postavah, kakor jih je Gospod

Kristus o zakonu dal, ali pa, kakor drugi razlagajo: naj vzame častitelja Gospodovega, to je, vernega kristjana).

Kdo se bo tedaj čudil, da enako prepričanje o *nerazvezljivosti zakona* kerščanskega zmirom — že v prvih vekih cerkve nahajamo, kot vodilo za verne.

Bukve „Pastir“ imenovane, ktere so, če ne od Herma, apostolskega učenca (Rim. 16, 14.) pisane, vendar sila starodavne — gotovo iz konca prvega veka, ter dijo nerazvezljivost zakona. Pravijo, da se zakon tudi zadel prešestovanja razdreti ne sme. „*Kaj pa, se bere v tej knjigi 4, 1., ko bi žena v svojem grehu (prešestovanji) terdovratna bila? Tedaj naj jo mož poslovi, on pa naj ostane sam za se. Ako bi se pa od svoje žene ločil in drugo vzel, bi sam prešestoval.*“ Cerkveni pisatelj, Klemen Aleksandriški v 3. veku razlaga mnogo-krat omenjeni izrek pri sv. Matevžu (19, 16.) in uči ravno tako (Strom. 3.). Poznejših pisateljev ne bomo več naštevali.

Cerkva tedaj gotovo nič novega ni določila v Tridentinskem zboru (16. veka), ampak je le starodavni nauk pripoznala, ako v 24. seji reče: „*Ako bi kdo terdil, da je dopuščeno kristjanom, več žen ob enem imeti in da to ni po njenem božjem ukazu prepovedano, je preklet, to je: izobčen iz cerkve božje.* Can. 2. In zopet: „*Ako bi kdo rekel, da se moti cerkva, če uči, da po evangelijskem in apostolskem nauku se zakon tudi zaradi prešestovanja zakonskega tovarša razdreti ne zamore, in da obadva zakonska, ali pa nedolžni del, ki ni vzrok prešestovanja, dokler nja zakonski tovarš živi, v novi zakon stopiti ne zamore, in da tisti prešestuje, ki po ločitvi od prešestnice drugo vzame, tako tudi tista, ki ločena od prešestnika se z drugim omoži, je preklet.*“ Can. 7.

Nadaljevanje.

Katoliška cerkva pa o kerščanskem zakonu še več uči. Po njenem nauku je veljavno med kristjani sklenjeni in izpolnjeni zakon ne le samo nerazvezljiv, ampak tudi eden zmed sedmerih sv. zakramentov nove zaveze, ktere je sam Jezus Kristus postavil in nihče drugi ne.

Ti sedmeri sv. zakramenti so očitni dokaz ljubeznjive skerbi Zveličarjeve za vse važnejše potrebe in razmere človeškega življenja, bodi si pri posameznem človeku, bodi si v vesoljni človeški družbi.

Komaj da se človek rodi, že postane otrok božji v sv. kerstu; kedar mu začno protiti dušne nevarnosti in se zbujati v njem hude skušnjave, ga krepča, kakor nekdanj apostole, gnada sv. Duha v sv. birmi. Kruh večnega življenja hrani njegovo dušo v presvetem rešenjem Telesu; — ako je zgubil po grehu posvečujočo gnado božjo, jo zopet zadobi pri sv. spovedi; — in če ga huda bolezen polomi ter ga verže na smertno posteljo in se mu bliža ločitva od tega življenja, takrat ga krepča sv. posledno olje, da svoj zadni dušni boj serčno bojuje. Tako se človek, kakor je bil o priходу na svet od sv. cerkve z mirom Gospodovim sprejet, tudi loči iz sveta v miru Gospodovem. To velja od posameznega človeka.

Bog pa je odkazal človeku živeti, ne ločenemu od družih, samemu za se, ampak biti udu dvojne velikanske družbe — cerkve namreč in države, naj bi dosegel po *cerkvi* svojo večno, po *državi* pa svojo časno srečo. Nobena teh družb naj se ne poruši; ampak obe naj ostanete, — sv. cerkva s svojim *zveličarnim naukom* in sv. zakramenti po *katoliškem duhovništvu* in obe po sv. zakonu, ki naj obema vedno daje novih udov. *Duhovništvo* in *zakon* pa nalagata svojim udom *imenitne dolžnosti* in *težek odgovor*; zato je pa tudi Zveličar naš obema stanoma studenec *posebnih gnad* odperl v zakramentih *mešnikovega posvečenja* in sv. zakona.

Tridentinski zbor, ki je kakor *vesoljni* in vso cerkvo zastopajoči zbor po Kristusovi obljubi v *verskih rečeh nezmočljiv* — o čemur nijen katoličan dvomiti ne sme, ker sicer neha biti pravoveren kristjan, — uči v svoji omenjeni 24. seji takole: „*Ako kdo poreče, da zakon ni resnično in istinito eden zmed sedmerih sv. zakramentov evangeljske postave, postavljen od Kristusa Gospoda, — ampak da je znajdba človeška in da ne deli njenih gnad, naj bo preklet*“. Can. 1.

Preden na dalje razlagamo, da je Zveličar *sv. zakon* k časti *zakramenta* povzdignil, moramo *pomen* te verske resnice do jasnega umeti. Kaj neki pomenijo besede: Kerščanski zakon je zakrament? Te besede pomenijo, da je zaveza med dvema kerščanskima osebama raznega spola, po božji volji in po postavi Jezusovi in *sv. cerkve* sklenjena, obema, to je: možu in ženi izvir in sredstvo posvečenja in zadobljenja posebnih gnad, kakoršnih je ravno zakonskim potreba, da zamorejo dopolnovati svoje dolžnosti. Od teh gnad govori Tridentinski zbor v svoji 24. seji, potem ko je učil, da je zakon od svojega početka nerazvezljiva zaveza le ednega moža z le edno ženo, takole: „*Gnado* pa, *ktera naturno* ljubezen med zakonskima požlahtnuje, nerazvezljivo edinost poterjuje in zakonske posvečuje, nam je sam Jezus Kristus, početnik in doverševavec *sv. zakramentov* po svojem terpljenji zaslužil, kar *omenja* *sv. apostol Pavel*, ki pravi: „*Možje! ljubite svoje žene, kakor je Kristus ljubil svojo cerkev in se je sam za njo daroval*“, ter kmalu pristavlja: „*Ta skrivnost je velika, jaz pa pravim v Kristusu in v cerkvi*“. Ker je tedaj, veli zbor nadalje, zakon v evangeljski postavi (to je: v novi zavezi) *zavolj gnade*, katero deli, mnogo imenitnejši od zakonov pred Kristusom, zato so vedno učili naši *sv. očetje*, *sv. zbori* in vesoljno cerkveno ustno sporočilo, da se kerščanski zakon po pravici med *sv. zakramente* nove zaveze šteti mora.“

Da Tridentinski zbor *versko resnico* dokaže, da ima kerščanski zakon *popolno vrednost in vse lastnosti pravega zakramenta*, se sklicuje na neki izrek *sv. Pavla* v listu do Efežanov, ter ga v tem pomenu *razlaga*, da *sv. Pavel* z onim izrekom zakrament *sv. zakona* v mislih ima ali vsaj *omenja*, da je *kerščanski zakon* v *resnici in v pravem pomenu zakrament* nove zaveze.

Vsak *katoliški kristjan* naj ve, da svetega pisma, ki je eden pglavitnih virov, iz katerih *sv. cerkva* božje nam razodete resnice zajema, nihče sam za sebe svojevoljno razlagati ne sme, ampak da le *edina sv. učeča cerkva*, torej tudi *vesoljni cerkveni zbori*, *sv. pismo* v *verskih in nravnih rečeh brez vsake pomote* razlagajo.

Kdor pri pojasnovanju ktereга koli svetopisemskega izreka določenemu razlaganju *učee cerkve* nasprotuje, on prave katoliške zavesti nēma, ali jo vsaj takrat zatajuje, ako vedoma takó ravná, — morebiti edino zató, ker si ošabno domišljuje, da on to stvar bolj umeva, kot sv. cerkva.

Da sv. Tridentinski zbor — da učeča cerkva Kristusova — omenjene besede sv. Pavla prav razlaga, in jim nikakor pomena, ktereга nēmajó, ne *dodaje* pa tudi iz njih ne *posnema*, se boš katoliški bravec lahko prepričal, ako ti ves dotični izrek sv. Pavla po gerškem izvirnem jeziku od besede do besede podamo. Glasi se takole (Efež. 5.): „Možje! ljubite svoje žene, kakor je tudi Kristus cerkev ljubil in sam sebe zanjo dal, da bi jo posvetil, ker jo je očistil po kopeli vode v besedi (božji; apostol misli na sv. *kerst*); da bi napravil sam sebi cerkev častitljivo (kakor svojo nevesto), ktera nēma ne madeža ne gerbe, ali kaj družega tacega, temoč da je sveta in neomadežana (brez vsakega pogreška). Tako morajo tudi možje ljubiti svoje žene, kakor svoja telesa. Kdor svojo ženo ljubi, ljubi sam sebe. Zakaj nihče še ni nikoli svojega mesa (telesa) sovražil; ampak redi ga in oskerbuje, kakor tudi Kristus cerkvo; ker smo udje njegovega telesa, od njegovega mesa in od njegovih kosti. Zavolj tega bo zapustil človek očeta in mater svojo in se bo držal svoje žene in bota dva v enem mesu. *Ta skrivnost je velika; jaz pa rečem v Kristusu in v cerkvi* (v gerškem stoji 4. padež: v Kristusa in v cerkvo, to je: jaz — Pavel — obračam to skrivnost na Kristusa in njegovo cerkvo). v. 25—32.

Kaj hoče sv. Pavel s temi besedami reči? Pazljivemu bravcu je jasno, da primerja sv. Pavel s temi besedami zakonsko ljubezen, ki jo je mož ženi dolžen, z ljubeznijo Kristusovo do njegove cerkve, ktero svojo nevesto imenuje. Navede pa že omenjeni stavek iz prvih bukev Mojzesovih 2, 24. kakor je storil tudi Kristus, in reče: „*To*“ — namreč: ta tesna zaveza med možem in ženoj; gotovo tedaj zakon — ni le kar narurna razmera, temoč „*je velika skrivnost*“. Zakaj pa? Sv. Pavel odgovori: „*Jaz pa rečem v Kristusu in v cerkvi*“, to je: kakor

sem jaz — Pavel — prepričan, je zakonska zaveza moža in žene zato *velika skrivnost*, ker nam naj serčnejšo skrivnostno zavezo Kristusa in njegove cerkve vpodoblja. Prav *ta* zaveza Kristusa s cerkevjo pa dela, da je cerkva vsikdar čista, sveta in brez madeža, kakor se nevesti Kristusovi spodobi.

Ali mar ne bo tedaj — takó zdaj vprašam — tudi zakonska zaveza, ako je po volji Kristusovi med možem in ženoj sklenjena, *imela enako moč in delila enake pomočke*, da se zamoreta oba zakonska posvetiti, ako se le resnično posvetiti hočeta, to je: ako le gnadi, ktero jima zakrament sv. zakona ponuja, ne nasprotujeta in je ne zametujeta? — Prav to pa, kakor vsi vemo, — namreč *posvečevanje je bistvo sv. zakramentov nove zaveze*.

Ali tedaj katoliška cerkva svojo vero, da je kerščanski zakon zakrament, morebiti edino na to vpira, da *navadno* latinsko sv. pismo od sv. Pavla rabljeno gerško besedo „misterion“ — kar skrivnost pomenja, z latinsko besedo „zakrament“ prestavlja? Nikakor ne! Tu ne gre za besede; beseda ne določi, ampak *stvar*. — Ali pa morebiti sploh *ves* zgorej omenjeni stavek iz lista do Efežanov naši katoliški cerkvi kakor *edini in sam za sebe že* *doveršeni* dokaz služi za versko resnico, da je zakon zakrament? Zopet rečemo: Nikakor ne! Mi imamo še drugih dokazov, — zlasti one iz *ustnega sporočila*, ktero mi katoličani kakor enako veljavni poglavitni studenec razodetih resnic priznavamo in častimo, kakor zapisano besedo božjo. Ni težko dokazati, da so čislali vsi pravoverni kristjani *vseh stoletij* kerščanski zakon kakor *prav* zakrament nove zaveze.

Dokaz temu so mnoga spričevanja že naj starodavnejših cerkvenih očetov in pisateljev zahodne, pa tudi izhodne cerkve, kateri ali sploh od zakona govorijo, kakor od svete, v področje verozakona spadajoče reči; — ali kateri terdijo, da je Kristus na ženitvanji v Kani na Galilejskem zakonu *blagoslov, svetost in milost* podelil; ali kateri slednjič kakor sv. Avgustin, zakon *naravnost* zakrament, in sicer *v naj polnišem pomenu besede* imenujejo. — Ako bi zakon ne bil že *od nekdaj* veljal kakor zakrament, kako bi se dalo zapopasti, da so v

tej reči tudi vsi izhodni razkolniki z nami ene misli? Oni, ki so se deloma že prav zgodaj od rimske cerkve ločili, bi gotovo pozneje te verske resnice od nje ne bili sprejeli, ako jim je bila ob času ločitve še neznana. Ko je začel Martin Luter v 16. stoletji terditi, da je zakon „*zgol posvetna reč in kakor vsak drug posvetni posel*“, je gerški patriarh v Carigradu v imenu celega izhoda njegov nauk, *kakor nasproten nauku Kristusovemu* enako določno zavergel, kakor so to storili Rimski papeži in Tridentinski zbor.

II. Poglavlje.

Nasledki iz teh nauk.

I.

To kar sem v prvem poglavji o zakonu govoril, kaže dovolj, da po prepričbi in po nauku katoliške cerkve ne gre baranje za kake nebstvene ali zgolj zvonajne cerkvene stvari, ako se praša: *Kaj je kerščanski zakon? in kedaj se sklene tako, kakor Kristus hoče in veli, ter vreden postane tistega blagoslova, ktereга mu On toliko ljubeznjivo deli?*

Vsak podučen katoličan ve, da katoliška cerkva ali njeni vidni poglavar, rimski papež, nista od Kristusa pooblastena, nove verske resnice *izmišljovati*, da si pa tudi take oblasti ne cerkev ne papež nista *nikdar prilastovala*. Verska resnica se sploh od nikogar ne naredi, tudi od samega Boga ne; temveč ona je resnica, ki je od nekdej bila, kojo je pa Bog s časom naznanil ali razodel. Take resnice učiti, razlagati in ukazovati, da jih verujemo, to je naloga in pravica cerkve, in v to je dal Žveličar cerkvi dar *nezmotljivosti*, to je: dar, po katerem se cerkva nikdar motiti ne more.

Verska resnica kot taka je nespremenljiva vekomaj. Kdo neki bi jo smel ali zamogel spremeniti? Ali Bog? Pa Bog je sam nespremenljiv, — vekomaj eden in isti! On sam je večno nespremenljiva resnica. Kako bi li potem mogoče bilo, da bi on to, kar je kot resnico enkrat razodel, zopet overgel ter rekel, da *ni resnica?*

Ali *zamore* in *sme* cerkva v razodeti veri, ktera ni od nje izmišljena, ampak od Boga ji le v *varstvo izročena*, kaj še tako malega spremeniti? Ona tega *ne more* in *ne sme*; ona pa tega tudi nikdar ni storila?

Kar sem ravno zdaj o verski resnici sploh rekel, to velja popolnoma tudi od tega, kar katoliška cerkva uči zastran zakona, namreč: *da je zakon zaveza le enega moža z le eno ženo*, — *da je zakon nerazvezljiv*, — *in prav in resničen zakrament*.

Človeške misli se *urno spreminjajo*. Mnogo tega, kar se je ljudem svoje dni zdelo dobro, blago in resnično, se je že overglo in boljšemu mnenju umaknilo. To pa nikakor ne velja od *verskih resnic* sv. cerkve. Kdor bi tedaj tirjal, tudi cerkva naj svoje nauke po spremenljivih mislih tega sveta spreminja, od njega bi morali reči: ta človek cerkve ne pozna in ne ve, da cerkvi *nije mogoče*, tega storiti.

Cerkvena zgodovina nam pričuje, da cerkva tudi o zakonu svojega nauka nikdar ni spremenila. Kadar koli se je kdo derznil, napadati nerazvezljivost in svetost zakonske zaveze, vselej se je zoper njega vzdignila cerkva, ter ni gledala, ne na osebo, ne na nasledke, ki jih utegne imeti njena določna beseda: *Ne smem; ne morem*.

Ako se *temu nasprot* terdi in dokazati hoče, da sta vendar včasih naša cerkva ali rimski papež kako „izjemko“ dovolila, opomnimo, da pride tako ogovarjanje le od onih, ki *niso dosti podučeni v cerkveni zgodovini* ali pa v *zakonskih postavah* naše cerkve.

Zakona, kateri je pred cerkvijo veljavno sklenjen in tudi že izpolnjen, cerkva gotovo še nikdar ni razderla pred smertjo enega zakoncev; zakon pa, od ktereга se je za gotovo dopričati dalo, da še ni bil izpolnjen, je cerkva res že razvezala. V takem še ne izpolnjenem zakonu namreč cerkva še ne vidi popolno podobo skrivnostne zaveze Kristusove z njegovo cerkevjo. Le *zato* in *edino v tem primerljeji* se sme po starodavnem izročilu zakonska zaveza razvezati po tej poti, da ali eden zakoncev slovesne redovne (klošterske) obljube stori, ali

da rimski papež posebej dovolijo. Kaj takega se je že tudi res v katoliški cerkvi, akoravno le redko kedaj, zgodilo.

Kaj neki britkejšega zamore zadeti vesoljno cerkvo in nje poglavarja, kakor če se ud od Kristusovega telesa, to je: od cerkve loči? In vendar tudi to je cerkva rajše terpela, da se le ni pačila dotična verska resnica, namreč: nerazvezljivost zakona. Pomislimo le na priliko, zakaj se je odcepila Angleška dežela od katoliške cerkve. Angleški kralj Henrik VIII. se je bil s papeževim dovoljenjem oženil s Katarinoj Aragonskoj, udovicoj svojega brata Arturja. Privolili so papež v to ženitev, ker se zakon Katarine z Arturjem nikoli ni izpolnil. Te zakon kralja Henrika s Katarino je bil *popolnoma veljaven*. Tudi sam kralj vseh 17 let, ktere je s Katarino v zakonu preživel in rodil z njo več otrok, med njimi tudi Marijo, poznejšo kraljico, nikdar ni dvomil o veljavnosti svojega zakona. Nesrečna strastna ljubezen do dvorne gospodičine Ane Bolejn ga je pozneje pa toliko omotila, da je prosil papeža Klemenca VII., naj bi njegov zakon s Katarino razderli. Ker pa papež tega storiti niso *ne hotli, ne mogli*, je dal kralj Henrik po družih priliznjenih možeh to reč presoditi in razglasiti, da je njegov zakon s Katarinoj neveljaven; ter je za ženo vzel Ano Bolejn in sam sebe za poglavarja angleške cerkve postavil. Glejte, tako in *zavolj tega* se je bil iznejeveril katoliški cerkvi kralj Henrik, tisti kralj, ki je poprej sam knjigo zoper Luter Martina spisal, v kateri je takó serčno zagovarjal katoliški nauk, da je Kristus resnično 7 zakramentov postavil, da so mu papež iz hvaležnosti dali ime „defensor fidei“ to je: branitelj vere. — Z grozovito silo in s prelivanjem obilne kervi, kakor se bere, je te nesrečni kralj potem še tudi od rimske cerkve odkrušil celo svoje kraljestvo, v kojem so nekdej kristjani toliko pobožno živeli, da se je njih dežela sploh „otok svetnikov“ imenovala.

II.

Zakon kristjanov je zakrament.

Ali se da tedaj med kristjani zakon misliti, *kteri bi ob enem ne bil zakrament?* Ne. Ali je lastnost zakramenta le kaj slučajnega? za katoličana *poljubnega?* tako, da je le kar na njem ležeče, če hoče, da zakon, kojega sklepa, tudi zakrament postane, ali ne? Nikakor? *To* od njega ni odvisno. Ako se njegov zakon *veljavno* sklene — kaj je k temu pred *Bogom* in *vestjo* potrebno, bomo pozneje razlagali — *je ob enem tudi zakrament.* Nekaj drugega je pač od njega, ki zakon sklepa, odvisno, ali tudi *gnade zakramenta* deležen postane ali ne. Premislimo to reč bolj natanjko.

Mi vprašamo — okoli tega vprašanja se namreč vsa pravda suče —: je li z naukom in vajo katoliške cerkve v soglasji ta-le misel, kakor jo mnogi imajo rekoč: „Zakonska pogodba, to je: izrečena volja dveh oseb raznega spola se v zakon vzeti, je že zakon, *ako je pogodba sicer veljavna*; je li pa veljavna ali ne, se mora presoditi po postavah *one države, kteri sta podložna, ki zakon sklepata.* Razun lastnost, ktere ima vsaka veljavna pogodba, *zamore* pa ta tako sklenjena zakonska pogodba še *neko drugo lastnost* zadobiti. Ona *zamore* zakrament postati in tudi zdajci postane, ako k veljavni zakonski pogodbi (kakor *tvarini zakramenta*) še tudi cerkvena poroka (kakor *oblika zakramenta*) pristopi?“ Ni težko onim, ki tako govorijo, odgovor dati. Oni *zakonsko pogodbo* ločijo od *zakramenta*; njim je zakrament le neki *odatek* k zakonu, kteri *zamore* biti tudi brez zakramenta, in tudi prav za prav *že vselej je*, preden se še zakrament zakona podeli. Mi smo pa že slišali, kako nas sv. pismo in ustno izročilo uči, da je *vsak kerščanski zakon sam po sebi že zakrament*, to je: zakon skleniti in zakrament prejeti je eno in isto — nijeno zmed obojnega se ne dá staviti na prvo ali na drugo mesto; prav zató, ker je le eno edino djanje; kakor bi bilo postavim tudi zastran mešnikovega posvečenja smešno reči: da kdo *poprej* v mešniški stan stopi, *potem* še le prejme mešnikovo posvečenje.

Res je, da zakon skoz *pogodbo v življenje stopi*; ali da bi *morala ta* pogodba s kakoršnimi koli zvanjimi oblikami sklenjena biti, da *resničen zakon* postane, in da bi bila ta pred deželsko gosposko sklenjena pogodba takó potrebna *podlaga zakramenta*, da bi bil brez nje zakrament tako rekoč brez zapopadka in tedaj nemogočen, to nikakor ne izvira iz *bistva* kerščanskega zakona. Kerščanski zakon se sklene, da še enkrat ponovim, s pogodbo; to je: ženin in nevesta si med seboj obljubo dasta in jo sprejmeta, in skoz to v zakonski stan stopita in ob enem zakrament sv. zakona prejmeta. Da pa ta obljuba ali pogodba zakon — in sicer skoz zakrament posvečeni zakon postane, ni nikakor treba, da bi se s posebnimi zvanjimi znamenji sklepala. Zakonska postava sega veliko globokeje, postavi zaročena v nravno in sveto medsebojno razmero, dokler ženin sam sebe nevesti, nevesta pa sama sebe ženinu popolnoma izroči.

Kdo pa je delivec zakramenta zakona? Neki terdijo da ga mešnik, ki poročuje, deli; drugi pa pravijo, da ste osebi, ki zakon sklepate, delivca tega zakramenta. Cerkva še ni razsodila, ktero mnenje bi pravo bilo. Da cerkvena *vaja* poslednjemu mnenju ni nasproti, se po tem spozna, ko cerkev onih zakonskih, ki od *protestantovske* ali celo od *judovske* vere h katoliški cerkvi prestopijo, ne poročuje vnovič in sicer zato ne, ko so *protestantovski* zakonski že poprej v *zakramentalnem* zakonu živeli, *judovski* pa svoj prejšni zakon s sv. *kerstom* v *zakramentalni* zakon povzdignili. Pa tudi mi se nočemo dalje muditi pri vprašanji: kdo da je delivec zakramenta; temoč le to kažemo, da *katoliška cerkva* ne pozna *dvojne lastnosti*, ktero bi zamogel zakon *katoličanov* imeti; namreč da bi bil ali le *državljansk* zakon, to je *zgol državljanska pogodba brez lastnosti zakramenta*; ali da bi bil ob enem tudi *cerkven* zakon, to je: da bi ona pogodba še *po verhi* — kakor nekaj pridavek — tudi *lastnost zakramenta* (po mešnikovem blagoslovu) zadobila. Katoliška cerkva pozna pri svojih vernih le eden *edini zakon* — in sicer *kerščanski zakramentalni zakon*. Da, celo zakon *protestantov* in *sploh*

vseh *veljavno kerščenih* oseb, ako je le brez razdiravnega zaderžka sklenjen, spoznava naša cerkev za *zakramentalni zakon*. In zakaj? Celó dosledno prav zato, ker tudi zakone protestantov za *veljavne zakone* pripoznava; veljavni *kerščanski zakon* pa je že sam po sebi vselej *zakramentalni zakon*. Da protestantje sami zakona ne spoznavajo za *zakrament*, pri tem vprašanji kaj ne določi; *djanska resnica* je, da je Kristus *kerščanski zakon* brez razločka v *zakrament* povzdignil, naj jo ljudje pripoznajo ali ne.

III.

Zakonska postavodavna oblast.

Kerščanski zakon sploh — posebno pa zakon katoličanov je *zakrament*.

Iz tega nasleduje: Vse, kar *bistvo* katoliškega tedaj *zakramentalnega zakona* zadeva, spada v področje — pod *oblast cerkve*. V takih zadevah postave dajati, ki bi katoličana vezale *pred Bogom* in v *vesti*, ima cerkva oblast, ktere se *odreči ne more* in *ne sme*. Gotovo ima tedaj cerkva popolno oblast, določiti, česa je treba, da spolna zaveza katoličanov *zakramentalni*, to je: (ker se pri zakonu, kakor je že dokazano, pogodba in *zakrament* ločiti ne daste) *pred Bogom* in *vestjo* *veljavni zakon* postane. Da drugač rečem, cerkva ima oblast in pravico, *take pogoje* postavljati, da se brez njih zakon skleniti *ne sme* in *veljaven zakon* celo skleniti *ne more*; to je: ona ima oblast, *razdiravne zakonske zaderžke* postavljati.

Da si cerkva *tako* pravico prilastuje in da ona vse, kar zakon *bistveno* zadeva, pod svojo oblast jemlje, nam pričajo zadosti določne besede Tridentinskega zbora. Da pa cerkva v tem mej svojih pravic ne *prestopa* in nikomur družemu v njegove pravice ne sega, vsak temeljito podučeni katoličan dobro vé.

V svoji 24. seji govori Tridentinski zbor tako-le: „Ako kdo reče, da cerkva ne more (ne sme) *razdiravnih zakonskih zaderžkov* staviti, ali da se je o njih *stavljenji* motila, naj bo preklet“. Can. 4.

„Ako kdo reče, da zakon zadevajoče tožbe ne spadajo pred cerkvenega sodnika, naj bo preklet“. Can. 12. S to posledno določbo ukazuje Tridentinski zbor, da naj katoličani vse tožbe, ki zadevajo *obstanek skupnega zakonskega življenja cerkvenemu sodniku* izročijo, kateri ima oblast jih razsoditi. Ako tedaj pravda gre na popolno razvezo zakona, to je: da naj bi se zakon spoznal za *neveljaven*; ali da naj bi se vsaj zakonska *ločila od mize in postelje* to se pravi: da ne bi bila več dolžna skupaj prebivati, pri vseh takih pravicah so *katoličani po vesti dolžni*, se obrniti do cerkvene sodnije. Drugi zakonski prepiri, postavim, zarad časnega premoženja, se vé da, ne gredo pred cerkveno sodbo.

Pazka. Ravno kar rečeno bi sicer zadostilo kakor odgovor onim, ki ugovarjajo: „Cerkva si ne more sodne oblasti v zakonskih zadevah prilastovati, zato ker je Kristus onemu, ki ga je prosil, da bi njegovemu bratu ukazal, dedščino z njim deliti, odgovoril: „Človek! kdo me je sodnika ali delivca čez vaju postavil?“ Luk. 12, 14. To opravilo — tako posnemajo nasprotniki — je tedaj Zveličar *svetni* sodnji prepustil.“ — Gotovo! Naj bi kdo den denes cerkvo za *kako razdeljenje premoženja* prosil, gotovo bi mu *enaki* odgovor dala. Ali se pa na tem mestu sv. pisma le ena sama besedica od zakona bere? Ali je tu govorjenje bilo o *zakonski pogodbi*? Ali je naš Zveličar takrat, ko so ga res zavolj zakona vprašali (Mat. 19.) tudi odgovoril: „Kdo me je *sodnika čez to* postavil?“ Takrat je kot sodnik *vprašanje določil*.

Zoper omenjeno *pravico* cerkve, ktere se je — kakor bomo pozneje dokazali, *vedno posluževala* in si je tedaj ni še le v *novejši dôbi osvojila*, se res marsikaj ugovarja, pa brez veljave.

So, ki pravijo: Cerkva nêma moči, koga *siliti*, tedaj tudi ne more iz *lastne moči*, *razdiravnih zakonskih za-*
deržkov staviti.

Mi odgovarjamo: Res je, cerkva nêma moči, z *zvonanjo silo* koga *siliti*. Iz tega sicer nasleduje, če katoličan zavezo sklene, ki je *nasprot cerkvenim* postavam, nasprot zato, ker je *zoper božjo* ali *cerkveno* prepoved, da ga cerkva s siloj *siliti* ne more, da bi to

zavezo raztergal, ako ji država pomoč odtegne; pa *kaj drugega* zamore cerkva storiti; ona naznani takemu katoličanu: *Tvoja zaveza ni kerščanski zakon ne pred Bogom ne pred vestjo.*

Da omenjeni ugovor iz sicer veljavnega stavka več izpeljava, kakor je v njem ležeče, se spozna prav lahko. Zakaj če je temu res tako, bi se moralo reči, da cerkva *sploh* *nijene* *postavodavne* *oblasti* *něma* (se vé da v svojih zadevah). — In zakaj ne? Zato ker dopolnovanja svojih postav *s siloj* *iztirjati* *ne more*. Takó pa bi se *spodbile* *vse* *cerkvene* *zapovedi*. Na primer: ker cerkva onih, ki se nočejo postiti ali o velikonočnem času sv. zakramentov prejeti, v ječo djati ne more, *zato* bi ona ne imela *nijene* pravice, dotičnih zapoved iz *lastne* *oblasti* dati! Kakšno modrovanje!

So drugi, ki rečejo: „Ko je Kristus zakrament sv. zakona postavil, svetnim vladarjem pravice ni odvzel, postave dajati in soditi o zakonskih pogodbah, kakor to delajo pri vseh drugih pogodbah.“

Mi pa vprašamo: Hoče mar cerkva državi kolikor toliko kratiti *njeno* pravico, v *posvetnih* zakonskih zadevah postave dajati? Cerква dobro vé, da tudi Kristus *tęga* ni hotel. Ali zakon izključljivo svetni postavodavni in sodni oblasti prepustiti, *tęga* tudi ni hotel. Prav pod *judovskim* in *poganskim* postavodajstvom se je namreč zakon tako spačil, in tako daleč zašel od svoje prvotne namembe, da ga je Kristus *rešil* iz tega nevrednega stanja. Za to skerbeti, da zakon ostane, *kakor* ga je *on* obnovil, je naročil svoji cerkvi, kakor ji je tudi *ostale* *zakramente* v skerb izročil.

Še drugi pravijo: „Perva stoletja si ni cerkva *nijene* pravice svojila, razdiravne zakonske zaderžke staviti; temveč je od države že postavljene brez ugovora *pripoznala* in se po njih ravnala.“

Na to rečemo: Bodi si, da je zares cerkva v prejšnjih vekih *državne* zakonske zaderžke brez ugovora *pripoznala*, ali pa iz tega nasleduje, da se *pravice* ni zavedla, od svoje strani in iz *lastne* *oblasti* zakonske zaderžke staviti? Že z besedo „*pripoznala*“ nasprotniki — ako tudi nehoté — priterdijo, da je cerkva v takih

razmerah *državne* postave le *med svoje vverstila*, jih *sprejela* in tako sprejete kot *svoje lastne* pripoznala in obravnavala.

Lehko bi zamogli bodečo stran ugovora zoper nasprotnike same obrniti: Kdo namreč zamore tajiti, da si je država pri postavljanju *svojih* zakonskih zadržkov prav mnogo iz *cerkvenega* prava izposodila; da je tu in tam zadržke, ki se zgolj na cerkveno postavo vpi-
rajo, postavim: zadržek viših redov, ali slovesnih re-
dovnih obljub v *svoje* postavne bukve sprejela, tedaj *pripoznala* in *po njih ravnala*. Ali iz tega enako skle-
pajo, da si *država* ni nijene pravice svojila, razdiravne
zakonske zadržke staviti? — Za nauk: *Edina država*
zamore razdiravne zakonske zadržke staviti, se *prav za*
prav vender le ne vé druga podpora, kakor modrovanje:
Zakon je pogodba. Država pa, *ker ona edina ima moč*
silenja, ima tudi edina *pravico*, *kterokoli* pogodbo zavolj
pomanjkanja postavnih lastnost za neveljavno spoznati;
tedaj ima tudi *država* in sicer *ona edina enako pravico*
zastran zakonske pogodbe.

Mi zavernemo edino na to, kar je bilo zgorej do-
kazano, da se *zakrament zakona* in *kerščanski zakonski*
stan ločiti ne dasta. Zakon *katoličanov* namreč *ne more*
nikdar biti gola pogodba.

Ali ugovarjajo nam: „Zakonska pogodba ne postane
še le skoz *zakrament*.“ Pogodba — tukaj se ne sme
misliti na *ženitvansko pismo*, pred *deželsko sodnijo* na-
rejeno — ampak ona pogodba ko si *ženin* in *nevesta*
med seboj *obljubo dasta* in *sprejmeta*, postane v *tistem*
trenutku, ko *zakrament* pristopi, še le *zakonska* pogodba
ali *zakon*; *zakrament* je *tedaj s pogodbo* tako sklenjen,
da je *zakonska* pogodba to je: *zakon brez zakramenta*
celo nemogočen.

Ne zлага se tedaj s *katoliškim naukom*, če kdo
misli: *Sklepanje zakona*, kolikor je *pogodba*, spada
izključljivo v *področje države*; *posvečenje* te zakonske
pogodbe skoz *zakrament* pa spada v *področje cerkve*. —
Kristus je *zakon* kot *zakon posvetil*; zato *katoličan* še
ne pozna neposvečenega zakona.

Ker se pa naši nasprotniki na *zgodovino* sklicujejo, se hočemo tudi *mi* spričevanja zgodovine poslužiti, — ni namreč zoper nas. Ker se vendar nikakor tajiti ne da, da je cerkva v *resnici* zakonske zadržke stavila, zato terdijo: da je *država* cerkvi bodi si razločno, bodi si molčé to pravico *le prepustila*. Pa s katerimi *dokazi* nas hočejo tega prepričati? Že apostoli so dajali zapovedi o zakonu — zlasti sv. apostol Pavel, kakor smo slišali — enako tudi njih neposredni nastopniki, — priča temu so naj starodavniši cerkveni očetje. Ali so si to oblast morebiti apostoli od Judov? — njih učenci pa od ajdovskih cesarjev, kateri so cerkvo preganjali, izprosili? ali pa jim je bila morebiti *molčé* prepuščena? Pozneje, ko se je kerščanstvo že razširilo, zahodno rimsko cesarstvo pa razpadlo, ktero so si nove *nemške* in že *kerščanske* države med seboj razdelile, je razmera med cerkevjo in državo sicer drugačna postala; vendar pa nikakor ni res, da bi bila cerkvi le država *svojo* postavodavno oblast prepustila in se tedaj cerkva te oblasti *ne* kakor *svoje lastne* posluževala. Takrat je veljalo pravilo: „Kar so *cerkvene* postave prepovedale, je bilo tudi po *deželski* postavi prepovedano.“

Celó razumeti pa se ne da, kako zamorejo nekteri terditi, da je bila *cerkva sama* prepričana, da *sama* za se nêma pravice, razdiravnih zakonskih zadržkov staviti; temoč da se te pravice le kakor od svetnih vladarjev ji prepuščene poslužuje, da je spredej že omenjeni 4. Kanon 24. seje tudi le v *tem zmîshu* izrekla! ko vendar naravnost in brez omejitve reče: „Kdor terdi, da cerkva ni mogla, to je: da *ni imela pravice*, razdiravnih zakonskih zadržkov staviti, bodi preklet.“

Kanoni (določbe) Tridentinskega zbora, katerih sklep je žuganje prekletstva onim, ki bi kaj njim nasprotnega terdili ali *učili*, zapopadajo v prvi versti *verske* določbe.

P a z k a. Da se zamorejo v vsakem vesoljnem zboru, h kojemu se tudi *bogoslovci*, pa le z nedoločivnim glasom, privzemajo, tudi posamne nasprotne misli in glasi razodeti in so se v *resnici* tudi razodevali, je znano vsakemu, v zgodovini najdenemu. Pa to le kaže, da

v takem zboru ni bilo *sile*, ampak popolna *svoboda* glasovanja. *Na tem* tedaj *ni kaj* ležeče; tudi nad tem ne, *kaj* in *kako* zgodovinar o katerem zboru, — postavim Pallavičini o Tridentinskem zboru — *piše*; temoč vse ležeče je le na tem, kaj zbor *konečno določi*.

Pristavek.

Tako imenovani civilni ali svetni zakon.

Cerkev in *država* ste oni dve veliki, po božji volji *vstanovljeni* družbi, v katerih naj človek živi in se za svoj časni in večni poklic izobražuje. Obe družbi je Bog postavil, cerkev *neposredno*, državo pa *posredno*.

Cerkva in država v *združenem delovanji* obsegate *celega človeka* tako, kakor ga je Bog vstvaril z *dušo* in *telesom*, vse njegove zmožnosti in moči, ter mu pomagata, da jih izobražuje in rabi; — da svojo srečo in blagostanje zagotovi; — se vé da, vsaka družba le v svojem *lastnem*, od Boga ji odkazanem področji, katerega prestopiti nikakor ne sme.

Tam, kjer obe družbi v lepi zastopnosti ravnate, razcveta vse dobro; tam je mir, in sicer mir *serc* in *vesti*, ki gotovo k sreči in zadovoljnosti državljanov ni manj potreben, kakor *zvonanji* mir.

Dosihmal smo spoznali, da je zakon od Boga postavljen, in da kerščanski zakon po svojem bistvu pod cerkveno oblast spada. Vender priznati se mora, da *sklepanje*, obstanek in razvezanje zakonov ne zadeva kar blagostanja cerkve, temveč tudi in sicer v prav obilni meri blagostanje *države*.

Kerščanski zakon z *dolžnostmi*, ki jih zakonskim med seboj in do otrok nalaga; s *pravicami*, ktere jim daje, je tako tesno zvezan z nalogo, z blagrom, dá celo z obstojem *države*, da bi bilo naravnost neumno, terditi: zakon ni kaj mar državi; ona nêma nijene pravice, se v to vtikati, *kako* se zakon sklène, *kako* se morebit zopet razloči, ali tudi celó razdere.

Kaj takega terditi, pa še tudi nikomur na pamet ni prišlo, kdor zakonske zadeve nepristransko premišljuje.

Ravno nasprot! kakor nas zgodovina vseh časov in narodov uči, da kjerkoli so ljudje količkaj pojma od vere imeli (in kje ga niso imeli?), da so vselej in povsod zakon spoznavali ne za kaj zgolj posvetnega, temoč za stvar, ki je pod posebnim varstvom in nadzorništvom božjim: enako pravim, nas pa zgodovina uči, da je vselej in povsod tudi *državna oblast* na zakon svoj vpljiv imela, ga pod brambo svojih postav stavila, pa tudi varstvo in pravice, ki jih je hotla zakonu dovoliti, na pogoje vezala, katerih zanemarjanje je kaznovala.

Deržava in cerkva *naj zložno delate* v blagor človeškega društva — to smo že opomnili. Druga druge potrebuje, da se med seboj podpirate. Vender pa, cerkva nikakor ni *policijska naprava* ali dekla deržave. Kdor *tako* od cerkve in njenega poklica sodi, on se vé da nas *ne more* razumeti, ako od neodvisnosti in svobode cerkve govorimo v zadevah, ktere je njeni božji Začetnik njeni oblasti podvergel. Pa tudi *država* ni dekla cerkve, da bi *le kar izpeljevala* cerkvene ukaze in določbe — tudi one ne, ki tičejo zakon kerščanski. Pa tudi tako ne gre misliti, da sta deržava in cerkva v taki razmeri, kakor *oskerbnik* in *oskerbljenec*. Cerkva in deržava imate enako pravico, da se spoznate za *dozorele* to je, sposobne, *samostalno* postopati; na *to* stališče naj se vstopite v medsebojnem občevanji, ker je obema edino *dostojno*. Vse bolj velikanska in krasna je njuna razmera.

Cerkva podpira *državo*, ker deržavljanu uči, da jih dolžnosti v *vesti* in *pred Bogom* vežejo, ktere do deržavnega poglavarja in njegove vlade imajo. Te njeni nauk se vpira na besede sv. apostola Pavla do Rimljanov (13, 1.) „Ni oblasti, kakor le od Boga“ — da, celo na besede Kristusove: „Dajte cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega“. (Luk. 20, 25.) *Deržava* nasprot se spomina besed ravno onega apostola (Rim 13, 4.) „Gospodina oblast je božja služabnica tebi k dobremu. Ako pa hudo delaš, se boj; ne nosi namreč zastonj meča,“ in strahuje z močno roko vsakega, kateri sv. vero ali sv. čednost prederzno skrunja in zaničuje, ter vzame v svojo brambo cerkev in v tem ko njo, ki sama orožja

něma, *varuje*, varuje ob enem podlage svojega lastnega obstanka.

Tako ravna država, ako spozna *svoj lastni* pravi blagor; tako ravna država tudi *takrat*, ako se v njenem okrožji poleg katoliške cerkve še tudi druge kerščanske verske ločine znajdejo. Ne ločitva od cerkve bodi geslo državi, kakor tudi cerkva te ločitve ne želi in ne išče; vsekako pa bodi država *enako pravična* vsem, tako da zamorejo vse razne verske ločine *enakopravne* v *državnem* in *državljanskem* oziru druga poleg druge prebivati. Prav lahko zamore država resnično in odkritoserčno *poterpnost* do vseh imeti, brez da se loči od katoliške cerkve.

Ločitva cerkve in države sama po sebi tedaj nikakor ni koristna ne cerkvi ne državi; tudi nikakor potrebno ni sklenjena s pomenom resnične ravnopravnosti raznih ver.

Nar manj pa je taka ločitva želeti v zadevi, kjer se cerkva in država s svojimi naj višimi nalogami neogiblivo srečujete; kjer se druga drugi ogniti celó ne more; kjer vsled ločitve pogosto v naj bolj britko vojsko stopita čerka postave in katoliška *vest*. In to je *zakon*.

Že smo slišali, kaj mora *katoličan* po *nauku* svoje cerkve verovati o zakonu: da je nerazvezljiv in da je zakrament; sicer bi nehal biti prav ud katoliške cerkve. Kakor hitro je tedaj država katoliško cerkvo *državno* pripoznala, ji je s tim tudi siloma pripoznala pravico, da po svojem *verskem* prepričanju, kteremu se odpovedati ne sme, obravnava tudi zakone *svojih vernikov*, in sicer kadar se *sklepajo*, dokler *obstoje* in kadar *nehavajo*; nehajo pa zakoni, kadar se zakonska zaveza za *neveljavno* spozna, ali kadar se zakonski zastran dolžnega sobivanja ločijo. S takim ravnanjem ne odda država *ne ene svojih pravic*, ne žali tudi nikakor *nekatoliških državljanov*. *Z njih zakoni* naj ravna država po *ravno tem načelu*, to je, po *nauku*, kterega se *nekatoliška družba zastran zakona* derž.

Prav to velja tudi o zakonih judov, — da celó od zakonov muhamedanov, ako bi jih država terpela.

Rekli smo, da država, ako zakone katoličanov po katoliškem nauku sodi, s tim nijene svojih pravic ne oddaje; zakaj popolnoma na prosto voljo ji je dano, da zakonu, kateri je po *nauku katoliške cerkve veljaven*, — ako se ji potrebno zdi — državljanske pravice in dobrote tudi *odreče*.

Kaj pa je tako imenovani civilni ali svetni zakon.

Tako imenovani civilni ali svetni zakon je zaveza dveh oseb raznega spola, sklenjena edino na podlogi *svetne* (državljanske) postave, ktera zakon le kakor *svetno pogodbo* pripoznava in obravnava, brez vsega ozira, kaj in kako katoliška cerkva ali druge verske družbe *po svoji veri* o zakonu mislijo in določujejo. V *tem slučaju* se tedaj *država loči od cerkve*.

Civilni (svetni) zakon je pa *dvojni*, kakor pravijo: *zasilni* in *vezavni*.

Kedaj se imenuje svetni zakon *zasilni*, to je, *le za silo dovoljeni*? Takrat, ako država dovoli, da če cerkva poroko odreče, se ženin in nevesta pred *deželsko gosposko* poročiti in veljaven zakon skleniti zamoreta; — ali tudi, ako država zaročenim na voljo da, je li hočejo zakon skleniti pred *deželsko* ali pred *duhovsko gosposko*.

Kedaj se imenuje svetni zakon *vezavni* ali *zapovedani*? Takrat ako država pod *kazinjo* zapove, da se *mora vsaka* poroka naj poprej pred *deželsko gosposko* skleniti, in da se sme še le po tem tudi pred *duhovsko gosposko* cerkvena poroka obhajati, ako koga vest k temu nagiba.

Iz tega se tudi vidi, da ni med *zasilnim* in *vezavnim* zakonom njenega bistvenega razločka; temoč da ves razloček le v tem obstoji, da se pri onem svetni zakon le dovoli, pri tem pa naravnost zapove.

Imenuje se pa tak zakon *sveten zakon* zato, ker je *cerkvenemu* ali *svetemu* zakonu naravnost nasprot.

Kakov je začetek svetnega zakona?

Pred vsim je razvidno, da svetni zakon v *kerščanskih* državah ne more *pravilna* naprava biti, in zato ne, ker je jasni izraz, da ste se država in cerkva ločile pri postavodajanji zastran zakonov *kristjanov* — zlasti *katoličanov*, ktere ločitve mi nikakor ne moremo priznati za *pravilni* stan razmere med cerkvijo in državo.

Ne moremo se tedaj čuditi, da je svetni zakon v *deželi* in sicer *ob času začel*, *kadar* se je *tamkaj* katoliška in sploh kerščanska vera ne kar zaničljivo prezirala, temoč očitno preganjala, in slednjič po postavi odpravila in zaverгла.

Zibelka svetnega zakona — vsaj v njegovi sedanji podobi, — je *francoska* dežela; nja mati je *francoska* *prekucija* konec 18. veka. Že prvi francoski ustav izreče načelo: „*Postava pozna zakon le kot posvetno pogodbo*“. — Verski svobodi, to je, raznim verskim strankam je bilo pripuščeno, pred *svetno* gosposko sklenjeni zakon „*po svojem verskem prepričanju* *vravnati*“.

Iz Francoskega se je zaplodil svetni zakon v nemške dežele ob levem bregu Rena (nekdanje Vestfalsko kraljestvo), ki so tudi bile ali posredno ali neposredno pod francosko oblastjo, in tamkaj se je svetni zakon obdržal še do denešnjega dne, s francoskim zakonikom vred, ki se mu „Kode Napoleon“ pravi.

Razni so po svojem raznem verskem prepričanju tudi razno sodili o svetnem zakonu. *Katoličani* pa tudi *protestantje*, ki se derže razodete vere Kristusove, ga *niso prijazno pozdravili*. Nasprotovalo se mu je še v naj novejši dōbi tu in tam in sicer prav hudo. Odbor deželnih stanov v luteranski Kurhesiji je leta 1864 predložil, da naj se svetni — vsaj zasilni — zakon zopet vpelje. Vlada pa je odgovorila: „Skozi svetni zakon se država odpove vsaki npravni zapovedi in se zniža pod poganstvo Rimljanov. Rajše bo vlada privolila, da se priležstvo kot pravna zaveza vpelje, ktero naj se pa potem nikakor zakon ne imenuje.“ (Glej št. 124 Augsb. allg. Ztg. l. 1864.)

Zbor deželnih svetovavcev na Bavarskem je nedavno overgel nasvet za splošno vpeljanje svetnega zakona in ga je dovolil le disidentom med seboj, to je, onim, kateri ne spadajo k njenemu od države pripoznanih verozakonov. Deržavni svetovavec Harles, pervosednik luteranskega višega konzistorija je izrekel, „da od strani svoje, to je, luteranske cerkve nēma načelno kaj ugovarjati zoper *vezavni svetni zakon, ako je gotovo, da država cerkvi njenih ukazov v zakonskih zadevah ne bo dajala.* — Vsaj je svetni zakon tudi v Holandiji in v Škociji že dolgo pred francosko prekucijo bil v navadi *in sicer prav v zavezi z reformacijo* *) (to je, z vpeljavo lutrovega krivoverstva). Toda splošni vezavni svetni zakon je pa celo kaj družega, kakor *zasilni svetni zakon.* Te posledni je pač kaj zopernega in npravna čutila žaljivega.“ **) (Allg. Ztg. l. 1866 št. 107. Pril.)

Tako govori *veljaven protestant!*

Kako pa sodi katoliška cerkva povsod — tedaj ne le kar te ali oni škof — o svetnem zakonu, bodi si kakoršen koli?

Cerkva reče, da svetni zakon za katoličana ni nobeden *prav zakon*, temoč grešna zaveza pred *Bogom* in pred *vestjo*.

In zakaj cerkva ne more drugače?

Zato ne, ker kakor je že večkrat ponovljeno, katoliška cerkva pri katoličanih ne pozna zakona, kateri bi *ob enem* ne bil *zakrament*; država pa od Kristusa nijene oblasti prejela ni, kateri koli *zakrament*, tedaj tudi *zakon* ne, po *svojih* služabnikih deliti.

Pazka. V kateri koli državi vlada svetni zakon dovoli, ob enem pa tudi *resnično* izpeljati misli svojo

*) Pazka. Celó dosledno, če Luter pravi: „Zakon je zvunanja svetna reč, kakor oblačilo, jed, pohištvo, *svetni* gosposki podveržen.

**) Pazka. Menda gospod govornik tako govori zató, ker bi se pri *vezavnem* svetnem zakonu, vsaj na videz dozdevalo, kakor da bi hotla država po njem *le tisto* pravico terditi, ktero *tudi ona* do zakona ima, brez vsega žaljenja *cerkvene pravice*. Zasilni zakon pa pelje v zmoto, kakor da bi bilo vse eno, ali se zakon sklene pred *svetno* ali pred *cerkveno* gosposko, ali kakor da bi cerkva le kot od države pooblastena zakone opravljala.

lastno postavo: „vsaka cerkva in verska družba je svobodna v svojih zadevah“, tamkaj tudi po *nobeni ceni* in *nikakor* katoliški cerkvi braniti ne sme, svoje zakone po svojih naukih in postavah vravnati. Taka država tudi od cerkvenih služabnikov ne bo pričakovala, še manj pa tirjala, kakoršnih koli *uradnih opravil* ali *spisov* i. t. d. v zadevah svetnega zakona, kateri je gnjusoba v očeh svete cerkve. To bi bilo že bolj ali manj hudo nasilstvo nad katoliško vest.

Odbijamo zopet nekatere ugovore.

Zakaj pa država tako imenovani svetni zakon dopušča ali celó ukazuje, ako za katoličana ni veljavni zakon pred Bogom.

Odgovor: Država takó ravna edino gledé *sama na sebe*, brez vsega obzira na katoliško vero in cerkvo. Posluhuje se v tem *svoje* oblasti, po kateri zamore zavezi *državljske pravice* ali dovoliti ali odreči, celó po svoji volji; ali do *vesti* svojih podložnih država nêma pravice, to je, ni ji dano, določiti, *kaj* je pred Bogom in pred *vestjo* greh in *kaj* ne. To določuje za *vsakega posebej vera*, ktero spoznava, — tedaj za *katoličana katoliška vera*. Je na primer ktera država očitno izrekla, da *kot država nêma njene vere*, ji bo gotovo malo ali tudi celó nič mar zató, da je zakon po *katoliškem nauku zakrament*, ona ga bo edino kot *svetno pogodbo* spoznala in tudi obravnavala. Ali pa iz tega nasleduje, da posamezni *katoliški* podložnik take države zakon tudi le kot svetno pogodbo obrajtati sme? da zamore in pred Bogom sme v taki zavezi brez greha živeti, kateri *država* sicer vse pravice pravega zakona prilastuje, od kterega pa on — kot *katoličan* vedeti more, da *pred Bogom* ni zakon, zató ker ni *zakrament*? In če vender tako dela, če vender v tak — *sveten zakon* stopi, ali ne postane *zaničevavec* svoje katoliške cerkve in njenega nauka zastran zakona?

Svetni zakon, se nadalje ugovarja, je pribežališče tistim, kojim tu ali tam kateri „*posamezni mešnik*“ poroko odreče, akoravno njih zaželjeni zakon *deželskim* postavam vsestransko zadostuje. — V takih okoliščinah naj se tedaj tudi katoliški kristjan svetnega zakona posluži.

Odgovor. Te besede, ki prav za prav le zasilni svetni zakon zadevajo, se ne dajo nikakor obrniti na katoličana, ki ima *katoliško vest in zavest*. Tak katoličan se ne bo nikdar sam v tako „silo“ postavil, iz ktere bi ga zamogel le zasilni svetni zakon rešiti. Pred vsim bodi opomnjeno, da nijenemu „posameznemu mešniku“ ni dovoljeno, samovoljno vstop v zakon zaverati, še manj pa braniti. Bi se pa kaj takega zgodilo, bodo škof opravičeno pritožbo vselej radi zaslišali in tako ravnanje gotovo ustavili. Tedaj zamore tu le pravda biti zastran zakonskih zadržkov, ki so v cerkveni postavi vterjeni. Ti zadržki so pa dvojni, ali taki, od katerih cerkvena oblast odveže, ali taki, od katerih ne odveže, ker odvezati ne more.

Pri zadržkih *perve verste* bo katoličan za odvezo prosil, in jo tudi zadobil — ne za drag denar! (Pazka. Kjer zamorejo škof odvezati, tam se ni že tudi dozdej ne trohice plačevalo, pa če tudi prošnja v Rim gre, se ubogo malo plačuje.) Pri zadržkih *druge verste* bo pa odstopil od namena, v zakon stopiti s tako osebo, s katero mu je zakon po nauku cerkve nemogoče. Ako pa pri zadržkih *perve verste* cerkvene odveze prositi noče; pri zadržkih *druge verste* pa od svojega namena odjenjati noče in rajše zakon sklene, ki je cerkveno neveljaven, ker ni zakrament, — tedaj pa zadosti očitno pokaže, da mu za njegovo — katoliško cerkvo nič več mar ni.

Tukaj rečeno velja tudi od vezavnega svetnega zakona. Katoličana, kateri bi zadovoljen bil, da se njegov zakon edino pred svetno gosposko sklene, bi cerkva tudi kakor zaničevavca sv. zakramenta spoznala in sodila.

Še drugi ugovarjajo: Cerkev je nekdej — pred Tridentinskim zborom — celó tako imenovane skrivne zakone kot veljavne zakone pripoznavala. (Skrivni zakoni pa se imenujejo, kedar dve osebi raznega spola skrivaje, to je, ne vpričo mešnika privolite in si obljubite, kakor mož in žena skupaj živeti.) Zakaj bi tedaj cerkva zdaj ne pripoznavala zakonov, ko so pred *deželsko gosposko sklenjeni*.

Odgovor. Cerkva ima pravico določiti pogodbe, pod katerimi se zamore zakrament sv. zakona prijeti. Te pogodbe zamorejo različne biti po okoliščinah časa in kraja. Vselej je pa vender *le cerkva*, ktera to pravico zastran zakramenta sv. zakona rabi in jo je rabila. Zamogla je tedaj iz prav tehtnih vzrokov skrivne zakone prepovedati; morala je pa ob enem, to se razume, tudi določiti, *kako in pred kom* se mora zanaprej zakon skleniti. To je tudi storila, dokler je v 24. seji Tridentinskega zbora zaukazala, da se mora *zanaprej zakon sklepati pred župnikom ženina ali neveste in v nazočnosti dveh* (ali treh) *prič.* V zavesti, da le ona — to je, cerkva — ima oblast, zakrament sv. zakona deliti, ni mogla in ni hotla sklepanja zakonov svetnim sodnikom prepušiti.

Tukaj tedaj ne gre kar za to, da je cerkva skrivno sklepanje zakonov, ktero je škodljivo spoznala, *takó ali takó* ustavila; temveč vpraša se, *pred kom* mora katoličan zdaj svoj zakon skleniti, da pred *Bogom* in *vestjo* prav zakon — to je, zakrament postane. Cerkva reče: „*Pred menoj*“, in prav katoličan vé, kaj je dolžen svoji cerkvi. In zares! nič novega ni cerkva s tim naravnala. Že apostoljski učenec, sv. Ignacij v 2. stoletji piše v svojem listu do Polikarpa: „Spodobi se, da ženin in nevesta z vedenjem in dovoljenjem škofovim svojo zavezo skleneta, da se zakon doverši po volji božji“. — Enako govori tudi Tertulijan v 3. stoletji: „Kje najdem besed, da dostojno slavim srečo onega zakona, kojega cerkva sklene, daritva (sv. meše) poterdi, zapečati blagoslov, oznanijo angeli in prizná Oče nebeški?“

II.

Nastopni govor

pri slovesnem vmestenji 1846.

(Iz zapuščine pokojnega kneza in škofa A. M. Slomška, iz nemškega poslovenjen.)

„Čast Bogu na visokosti in mir na zemlji ljudem dobre volje“. Luk. 2, 14.

Vvod.

Bodi mi zopet pozdravljena prekrasna *dolina*, ti blage Koroške dežele cveteči raj, ki me zdaj že v tretje sprejmeš — in zdaj celó moja domovina postaneš.

Bodi mi pozdravljena od starodavnih časov častita *stolna cerkva*, v katero dnes kakor tvoj *dva in petdeseti škof* stopim, da od tukaj Lavantinsko škofijo z višipastirsko palico vladam.

Bodi mi pozdravljena *predraga čreda*, s katero sem, še ni celo pet mesecev, na tem sv. mestu pri mertvaškem odru preljubljenega višega pastirja jokal in s solzami Gospoda prosil, naj bi nam podaril višega pastirja, ki bi nas v duhu pokojnega škofa pasel. Z žalostnim srcem sem Vas pred komaj 3 mesci zapustil *) in v solzah veselja se zopet vidimo. S svojo molitevjo, tako se mi pripoveduje, ste me po božjih neizvedljivih sklepih zopet nazaj izprosili, me pred osmimi dnevi enako serčno kakor slovesno med seboj sprejeli in me dnes, kakor svojega ženina k altarju poroke peljali. „*Ne nam, o Gospod! ne nam, ampak svojemu imenu daj čast*“. (Ps. 113, 9.)

Preljubljena čreda! uslišane so vaše molitve, dopolnjene vaše želje, — o da bi se tudi moje želje izpolnile in da bi bile tudi moje, vašega novega škofa molitve uslišane! — Zakaj moje butare mi niste zljajšali in mojega odgovora za 400.000 duš mi niste zmanjšali, ampak

*) 25. aprila so prišli za opata v Celje in 19. julija so bili kakor škof vmesteni.

stotero mi obojno pomnožili. Ste mi pa s svojimi molitvami in željami tako visoko čast in tako težko butaro nakladati pomagali, oј pomagajte mi tudi, da jo nosim slavno in blagovito. Zato ste dnes moji naj bolj vroči želji — moji naj bolj serčni prošnji za vse dni mojega življenja *le kar dve*, da bi bil moj poklic k škofovski službi, moja povzdiga na višipastirsko stolico Bogu v čast, nam pa v zveličanje. O naj bi se dnes nebesa in zemlja v slavospevu združila:

I. Čast Bogu na visokosti,

II. Mir ljudem na zemlji!

To je naloga moje škofovske službe, to bodi tudi zapopadek mojega prvega višipastirskega govorjenja.

I. Čast Bogu na visokosti.

Ko je sv. Ignacij Lojolanski svoje učence po svetu razposlal, jim je izročil za zvezdo voditeljico to-le pri-slovico: *Vse v večo čast božjo in dušam v zveličanje. Vse v večo čast božjo*, to bodi moje, to tudi vaše prizadevanje. Bog pa se bo med nami vedno bolj častil, bolj kakor se častijo

1. *Mešniki*, božji namestniki. Kakor je namreč Bog Oče poslal svojega Sina, tako božji Sin pošilja mešnike namesto sebe. „Kakor je Oče mene poslal, pošljem jaz vas“. (Mat. 28, 19.) Zato pravi sv. apostol Pavel: „Namesto Kristusa smo poslani, kakor da bi Bog po nas opominjal“. (2 Kor. 5, 20.) Zavolj tega Božjega poslanstva pa tudi naroča vernikom: „Tako naj nas vsak ima, kakor služebnike Kristusove in delivce božjih skrivnost“. (1 Kor. 4, 1.) Mešnike pa častimo,

a. *ako jih po dolžnosti spoštujemo.*

Ne njim, ampak Bogu velja to spoštovanje, kateri jih je poslal. To je dobro spoznal mogočni cesar Konstantin, kateri v zboru škofov ni hotel po njeni ceni drugega prostora, kakor poslednjega za vsemi duhovni. Sv. Frančišek Serafik pa je celó rekel: „Ako bi mešnika in angelja skupaj srečal, bi prvič mešniku roko poljubil, in še le potem angelju spodobno čast skazal, ker smo tistemu več časti dolžni, ki ima pravo telo Jezusa Kristusa v rokah, in nam ga podaja“. Celó pregrešnih

mešnikov ne smemo zaničevati; le njih pregreho moramo čerteti, nje pa zavolj njih visokega stana vedno v časti imeti. Tako je rekel že omenjeni cesar Konstantin: ako bi vidil mešnika grešiti, bi izlekel svoj cesarski plašč, in bi pokril mešnika. Oj kolika pregreha je tedaj pred Bogom, ako kristjani svoje lastne dušne pastirje neusmiljeno obnašajo in hudobno obrekujejo! Oj kako je že mnogokrat moje serce hudó zbolelo, če sem zvedel, kako po kerčmah ves duhovski stan od škofa do poslednjega kaplana černijo, zasramujejo in zasmehujejo. Gorjé jim, ki tako delajo, božja sodba bo strašna! Svoje dni so se trije hudobneži zakleli, da hočejo sv. škofa *Narcisa* zatreti. Naj bolj grozovitih in gerdih pregreh ga pred gosposko obdolžijo in svojo tožbo s prisego poterdijo. Pervi se zaroti; „Če ni res, kar govorim, naj bom gobov“. Drugi: „Če ni res, kar pravim, naj me Bog z ognjem kaznuje“. Tretji: „Če to ni res, naj oslepim“. Oj nesrečneži! zgodilo se jim je, kar so si želeli. Pervega se po vsem životu tako ostudne gobe primejo, da si več med ljudi ne upa. Drugemu se hiša nanagloma vname, da živi zgorijo on in vsa njegova družina. Ko tretji to sliši, spozna velikost storjene hudobije; očitno pred gosposko spozna nesramno laž, in tako britko in brez nehanja objokuje svoj greh, da popolnoma oslepi. Dopolnilo se je tukaj, kar Bog po preroku zažuga rekoč: „*Kdor se vas — namreč mešnikov — dotakne, se dotakne punčice mojega očesa*“ (Cah. 2, 8.) Mi pa se hočemo ravnati po nauku sv. Duha: „*Boj se Gospoda Boga iz cele svoje duše in imej v časti njegove mešnike*. (Sir. 7, 33.)

b. ako jih ubogamo in radi storimo, kar nam ukažejo. Pastir mora ovce — in ne ovce pastirja voditi. Pastirji bodo od zapovedovanja, ovčice od pokorščine odgovor dajale. Zato pravi sv. apostol Pavel: „*Bodite pokorni svojim sprednikom, in bodite jim podložni; zakaj oni čujejo kakor taki, kateri bodo za vaše duše odgovor dajali, da z veseljem to delajo in ne zdihovajé; to bi namreč ne bilo za vas dobro*“ (Hebr. 13, 17.)

c. ako jim pridno pomagamo v vsem, kar v blagorfare nameravajo. Veliko potreb ima že mala hiša, ko-

liko pa še le velika cerkva in duhovnija. Pa tudi mravlja je sama za sebe mala in slaba živalica, vendar veliko mravljic tudi velik kup nanosi: enako tudi naj bolj ubogi farmani, ako si vsi med seboj, vsi skupaj pa farmeštru v roke sežejo, velike reči za božjo čast izpeljajo.

2. *Sveti Gospodovi dnevi.* Kako ljubeznjivo je do brotljivo Stvarnik že pri stvarjenji skerbela za človeka in živali, ko je zapoved dal: „*Sest dni delaj in opravi vse svoje dela. Sedmi den je sabota, to je počitek Gospoda, tvojega Boga. Ne delaj te den njenega dela, ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hčer, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne vol, ne osel, in nijena tvoja živina, da počije tvoj hlapec in tvoja dekla, kakor tudi ti.*“ (Deut. 5, 13—14.) Od vrednega posvečevanja nedelj in praznikov je odvisen božji blagoslov; in prav zato, ker kristjani to božjo zapoved denešne dni tako malo porajtajo, božjega blagoslova pri svojih delih pogrešajo, da delamo, pa malo ali nič ne pridelamo. Oskrunjajo se pa dnevi Gospodovi:

a. *skoz hlapčevsko delo.* Samopridni voznik vozari z gluhimi ušesi memo cerkev, in vabila k božji službi ne sliši. Umazani rokodelec z oterpnjenim srcem v svoje delo sterli in nijena želja po pridigi in sv. meši se mu v na zemljo naklenjeni duši ne zbudi. V stari zavezi je bil Jud kamnovan, ki je v saboto derva sekal, kaj bo tedaj Bog s kristjani storil, ki z geršimi deli njemu posvečene dni skrunijo?

b. *skoz pregrešne dobre volje.* Kar rokodelec cel teden s težavo zasluži, v nedeljo lehkomisljeno zapravi. Kmetič črez teden lepo živi, v nedeljo pa pamet zapije, in gerši od neumne živine divja. — Mladina se zapeljuje, cele noči prevpije in raja in vriska — po cesti v pekel.

c. *celó skoz cerkovanje, božje poti i. t. d.* Domača služba božja se opusti, ona na shodu le prepogosto zamudi; hodijo na božjo pot — pa pridejo le Bogú na pot. Oj kako žalostno, ako na shodih Bog *eden* altar ima, hudič pa *dva*! Dopoldne se Bogu poje in moli, popoldne pa satanu. Zarotim vas, kerčmarje! ne dati

za mal dobiček svoje duše; tak denar bo vam in vašim otrokom v pogubo. Vas pa prosim gospodarje! ne dajte svojim brez varhov se okoli klatiti; nedolžni otroci božji so šli od doma, kakor sužni satanovi bodo prišli domu.

O ve deželske gosposke! ki vam kralj nebeški ni dal meča zastonj, temveč da vero in čednost branite, nevero in pregreho pa krotite, kedar bote glas svojega škofa zaslišale, da pohujšanje ustavite, nikar ne uterdite svojih serc. Jaz nēmam nijene posvetne oblasti, ampak le solze; nēmam njenih povelj, ampak le mile prošnje: pa je eden, od kterega vsaka oblast izhaja, in té se skuša za svojo čast in jo prej ali poznej tudi doseže, bodi si že nam v zveličanje ali v pogubljenje.

3. *Božje reči in kraji*, ki služijo v božjo čast.

a. Naj imenitnejši kraj je farna cerkva, veža božja, vrata nebeške. Farna cerkva je vseh farmanov rojstna hiša, njih prvi dom. Lepa cerkva bogoljubne kristjane kaže, zapuščena pa zaspane. Žalostno, ako so hiše po fari nališpane, cerkva pa vmazana; možki v žameti, mešniki pred altarjem pa razcapani; ženske vse v šopkih, altarji pa s pajčevino prepreženi. Naša farna cerkva pa ima še posebno čast, da je *stolna cerkva*, serce in zercalo cele škofije. Oj in pogledjte jo, koliko ji še manjka, da bi bila vredna tolike časti! Koliko hčer po škofiji se v bolj bogatem svatovskem oblačilu sveti, kakor ta njih starodavna duhovska mati. Milo se ozrem na tebe, moja duhovna nevesta in molim s kraljem Davidom: „*O Gospod! jaz ljubim lepoto tvoje hiše, in kraj, kjer tvoje veličastvo prebiva*“. (Ps. 28, 8.) Sicer vam povem, da nēmam ne zlata, ne srebra, pa prepričan sem, da imam vaša serca, in tedaj sem bogat zadost, ter vem, da me bote radi podpirali, da svojo farno, ob enem pa tudi cele škofije stolno cerkvo, skoraj skoraj k dostojni lepoti povzdignemo.

b. Pa tudi *križi in kapele* ob potih in cestah, po vaseh in terjih so častite znamenja žive vere, — so persti, ki memo gredočim pot kažejo v nebesa. Ako so podobe vmazane, razbite, polomljene, oj kolika nečast za Gospoda in njegove svetnike. Svete reči za svete

ljudi. Urno hočemo vsi gospodarje po svojih posestvih, vsi sosedje po svojih soseskah pogledati, da popravimo, kar je popravila potrebno. Tukaj velja, da svojo vero očitno pred svetom spoznamo in si zaslužimo pohvalo Gospodovo: „*Kdor bo mene pred svetom spoznal, tega bom tudi jaz spoznal pred svojim Očetom, kateri je v nebesih*“. (Mat. 10, 32.)

c. Pozabljene ne smejo biti tudi *hiše šolske in duhovne*; v teh namestniki Kristusovi prebivajo, v onih pa ima Jezus svoj raj na zemlji, kjer si, kakor vertnar z rožicami, tudi on z nedolžnimi otroci igra, ktere den na den k sebi vabi rekoč: „*Najte malim k meni priti, zakaj njih je nebeško kraljestvo*“. (Mat. 19, 24.) Pravijo, da po strehi se gospodar spozna, po šolah in duhovnišnicah pa dušni pastirji in farmani.

Ako bomo za vse svete reči tako skerbili, bomo lepo pričali, da za čast božjo gorimo in živimo. Radi bodo angelji božji med nami prebivali in veselo prepevali: *Čast Bogu na visokosti!* — Čast božja pa prinese tudi mir ljudem na zemlji, ki so dobre in poštene volje.

II. Mir ljudem na zemlji.

Grozovita je ognja moč, ktera v kratkih urah cele vasi, terge in mesta vpepelj in dene sto in jezero ljudi na palico beraško. — Bolj grozovita še je sila hude ure, ki s perutami togotnih vetrov hribe in doline objame, s pogubljivo točo cveteča polja in gorice pobija in iz gromovitih oblakov ognjene bliske meče zdaj tusem, zdaj tjekej, da zemlja ječf, se stoletni hrasti šibijo in žival in človek trepeče. Pa še bolj grozovit je kervave vojske divji ples, ki cele narode s smertno koso ko snopje na polji pokosi in naj lepše dežele v tužne puščave spremeni. Iz tisoč ognjenih žrel bliska kervava smert, v potokih lije človeška kri in v bolečinah prebritkih izdihajo naj lepši junaki dušice svoje.

In vender so vse te grozovitosti le motna senca hude vesti, ki grešnika globoko v duši terpinči, ga noč in den preganja, mu mirú in počitka nikjer ne da in že na tem svetu ogenj peklenski v njegovem sercu pod-

žiga. Kaj je nepokoj hude vesti, so si skušali prvi starši ročno po dopernešenem grehu, ki se plahi skrivajo pred obličjem Vsevedejočega; si je skušal bratomorec Kajn, ki je ves besen in zdivjan ubežati hotel Bogu povsod pričujočemu in ni našel več miru po širokem svetu; so si skušali vsi narodi, dokler jim ni solnce večne sprave z nebes zasvetilo; zakaj „*hudobni nĕmajo miru*“, uči sv. Duh. (Izai. 48, 22.) Bog pa se usmili nesrečnega človeškega roda, ter pošlje svojega edinorojenega Sina, da mu zgubljeni mir poverne. Lepo prepevajo angelji nad jaslici Betlehenskimi: „*Čast Bogu na visokosti in mir ljudem na zemlji*“. In ko naš Zveličar v smert gre, nam ne vé boljše oporoke zapustiti, kakor mir. „*Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*“. „*Mir vam zapustim, svoj mir vam dam*“. (Joan. 14, 27.) In ko od mrtvih vstane, je zopet nja prvo pozdravljenje: „*Pax vobis; mir vam bodi!*“ (Joan. 20, 21.) Te božji mir po svetu širit, pošlje apostole in škofe, njih namestnike, zato je tudi moje prvo višepastirsko pozdravljenje do vas: *Pax vobis; mir vam bodi!*

Da pa té božji mir ōrez vas pride in med vami ostane, skerbite za tri reči:

1. Za kerščansko podučenje. Kristus veli: „*Človek ne živi le od kruha, ampak od vsake besede, ki pride iz ust božjih*“. (Mat. 4, 4.) Zato zaukaže svojim namestnikom rekoč: „*Pojdite in učite vse narode. Učite jih spolnovati vse, kar koli sem vam zapovedal*“. (Mat. 28, 19—20.) Pa tudi vernim je besedo božjo poslušati zapovedal rekoč: „*Kdor vas posluša, mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje*“. (Luk. 10, 16.)

Božji nauk pa ima trojno šolo.

Perva je cerkvena šola. Vsaka nedelja, vsak praznik je za dušne pastirje *setva*; za vernike pa *žetva* za nebesa. Vsaka pridiga je *nebeška roža* za dušo, na katero kakor pridna bučelica zleti, nabirat si nebeške sterdí. Obljubim vam za to skerbeti, da se vam bo pridno in obilno beseda božja v pridigah in kerščanskih naukih oznanovala, pa tudi vi morate meni obljubiti, da jo bote pridno in obilno poslušali, pa tudi svoje domače pridno k naukom pošiljali. — Ne izgovarjajte

se: „Ne utegnemo; — nam je predalječ“. Ako bi cekine delili, bi jih pridno pobirat hodili. Beseda božja pa je več, kakor zlato in srebro celega sveta, — ona ima večno življenje. Ako bi vi nas ne poslušali, bi tudi Bog vaših molitev ne poslušal.

Druga je *farna šola*. Cerkvena šola namreč ne zadostuje vsem farmanom, ampak *nevedni mladini* je še obilnišega podučjenja potreba, in tega ji deli *farna šola*, ki je farne cerkve hčerka pobožna in dekla postrežna, ktera nevedne otroke še le za cerkveno šolo pripravlja. Farna šola je podobna *sadunosnemu vertu*, v katerem so nedolžni otroci žlahtne mladike, vertnar pa Jezus sam, kateri otroke k sebi vabi rekoč: „*Najte malim k meni priti, zakaj njih je nebeško kraljestvo*“. Starši, ki branijo otrokom v šolo, so njih sovražniki; — ki jih mudijo, da iz šole ostajajo, so njih zapeljivci. Takih staršev ne daj Bog med vami! Moja bo skerb, šolam za pridne učitelje skrbeti, vaša skerb pa bodi, otrokom vsega za šolo potrebnega omisliti.

Tretja pa in naj imenitnejša je *domača šola*. V tej šoli si, ti *mati*! prva učiteljica, in ti *oče*! prvi učenik. Materni nauk je otrokovi duši juternja zarja, — in očetovi opomini oživljajoče solnce juterno. Vse človek lahko pozabi, vse drugo lahko zgubi, le materni nauk in očetova svaritev mu ostaneta vse žive dni. Oj ne mudite tedaj ljubi starši učiti mladino: otroke in družino; — izpraševati jih, kaj so si iz pridig in kerščanskih nauk zapomnili, in v pobožnih pogovorih te nauk jim še bolje pojasnovati in globokeje v serce vtisniti. Tako bote pravi namestniki in pomagavci nebeškega vertnarja Jezusa Kristusa, ker bote pridno zalivali seme besede božje, od njega samega v serce vaše mladine zasajeno, in fara stolne cerkve bo postala prelepo in bogato polje, ktero je Bog blagoslovil.

2. *Za molitvo*. Kar je sapa truplu, je duši molitva. Brez vode umerje riba, brez molitve umira fara: molitva je fare dušno življenje. Oj srečna fara, ki dušne pastirje ima, ki radi molijo, in ovčice, ki jim v molitvi pridno pomagajo. Tako srečna, želim, da bi bila naša fara in vse fare meni izročene škofije.

a. Moliti pa morate naj bolj in črez vse pobožno v cerkvi, zakaj Jezus sam jo „*hišo molitve*“ imenuje. (Luk. 19, 26.) Molitve in sv. pesmi v cerkvi so angeljsko opravilo. In kakor angeli v nebesih z združenim glasom Boga hvalijo, enako bodite tudi vi pri molitvi in petji enih misel, enega serca, enega glasa. In angeli božji bodo radostno vaše molitve in pesmi spremljali, in vaša molitva bo oblake prederla in se pred tronom božjim zaslislala in uslišala.

b. Moliti morate pa tudi *doma*. Vsak hišni gospodar je škof v svoji hiši, on naj osnuje red, po katerem naj se domača božja služba po nedeljah in ob delavnikih opravlja. Hišna gospodinja pa bodi cerkovniku (mežnarju) podobna, ki domačim pove, kedaj je moliti čas in jih k molitvi pokliče.

c. Moliti morate po nauku Jezusovem pa tudi *ne-prenéhoma*. Vsakdenskega dela začetek bodi *molitev juterna*, na katero, hišna mati, nikdar pozabiti ne smeš. *Angeljsko česčenje* trikrat čez den in molitva pred jedjo in po jedi bodi rosa nebeška, s katero vse svoje djanje in nehanje oživljate. In *večerna molitva*, ktera naj ob sobotah in sv. večerih obilniši bo, bodi vsakdenskih opravil nebeški sklep. Naj mi nikdo ne reče: pa ne utegnemo toliko moliti. Bog ti da vsak den štiri in dvajset ur za tvojo potrebo in ti bi njemu nekoliko minut ne daroval. Kar so setve na polji brez deža, to so naše dela brez molitve. Molitva je ključek zlat nebeških vrat; molitva gre gori, božje usmiljenje pa doli.

3. Za posvečujočo gnado božjo.

Sedem studencev teče izpod skale, na katero je Kristus zidal svojo cerkvo, in ti so sv. *sedmeri zakramenti*, ki nam donašajo iz nebes doli oživljajočo gnado božjo. Duša brez gnade božje je mrtva, in ker mrtva, za nebesa delati ne more. Iz teh studencev pa zajema duhovsko življenje in pri njih se krepča, da ga ohrani. Dolžnost dušnih pastirjev je, na te studence ovčice pridno voditi, — dolžnost ovčic pa pridno hoditi.

Če k fari pridem, rad pogledam na dve reči, in po njih sodim, kako farmani živijo: na *spovednico* in *mizo Gospodovo*. Je spovednica ljudi obložena in je

obilno gostov pri mizi Gospodovi, se v sercu radujem in Boga hvalim, ker vem, da tukaj dobri kristjani živijo, kateri Jezusa v resnici ljubijo.

a. Priporočam vam tedaj naj poprej studenec *usmiljenja božjega v zakramentu sv. pokore*. Ne mudite, v tem studenci umiti in očistiti se, kadarkoli ste po nesreči s smertnim grehom svojo dušo ogerdili. V smertnem grehu živeti je strah in gorjé. Pa tudi malih grehov ne spregledujte, ampak tudi njih pogosto očistite se, ker iz malih le prenašlo izrastejo veliki. To opravilo nikoli ni prepogosto, prav mnogokrat pa prerediti. Priporočam nam ga sveta navada vseh služebnikov božjih.

b. Priporočam vam drugič studenec *božje ljubezni in hrane nebeške, zakrament presvetega rešnega Telesa*. „Jaz sem vinska terta, vi ste mladike. Brez mene ne zamorete nič dobrega storiti“. (Joan. 15, 5.) Brez pogoste pomoči tega zakramenta se ne da ohraniti dušno življenje, se ne dajo premagati dušni sovražniki, se ne dajo voljno prenašati premnoge dušne in telesne britkosti. Zato kliče Jezus in vabi: „Pridite k meni vsi, kateri se trudite in ste obteženi in jaz vas bom poživil“. (Mat. 11, 28.) Oj kako veseli so bili tega povabila kristjanje svoje dni, kako malo ga pa obračajo kristjanje sedajne dni! Nekdaj so vsako nedeljo k božji mizi pristopili, zdaj pa prav mnogi komaj enkrat v letu in še takrat takó mlačno in v nemarno, da se samemu Bogu usmili! O jagnje božje, ki tukaj na altarju med nami prebivaš! našo mlačnost nam odpusti in milost nam dodeli, da se gorečnost nekdanjih kristjanov zopet med nas poverne, da bodo naše duše in serca neprenehoma po tej nebeški hrani hrepenele.

c. Priporočam vam poslednjič studenec, iz katerega umirajoči zajemajo moč v poslednji vojski, gnado stanovitnosti do konca in večno življenje, namreč *popotnico in sv. posledno olje*. Kdo zmed nas želi brez teh zakramentov umreti? In vendar, — kdo mi da solze, da slepoto toliko kristjanov objokam, ki jih do poslednje ure odlagajo, ko oterpnjeni jezik s spovednikom, oslabljen duša pa z Bogom že skoraj več govoriti ne more! Zatorej ako na truplu nevarno zbolíš, urno svojo

vest izprašaj, ali ni morebiti tvoja duša še nevarniše bolena. Naj poprej dušnega zdravnika pokliči, da tvojo dušo ozdravi; zdrava duša bo tudi bolenemu telesu hitreje k zdravju pomagala. Pa tudi vi domači, ako kdo nevarno zboli, nikar mu nevarnosti ne prikrivajte rekoč: *Bi se preveč ustrašil!* Taka ljubezen je naj večje neusmiljenje, ki je že na hiljade duš v večno pogubljenje pahnilo.

Drage ovčice! ako se bomo po teh naukih ravnali, bo *božji mir* v resnici k nam prišel in med nami prebival; bomo v božjem miru živeli, pa tudi v božjem miru se enkrat iz tega sveta ločili. Postala bo moja škofija lep vinograd Gospodov, ki bo obilni sad rodil ob svojem času, vi pa moje veselje na tem svetu, v večnosti pa moja krona.

Sklep.

Sv. Ignacij je molil v začetku svojega poklica: *Domine, da mihi animas!* O Gospod, daj mi duše! — Tudi jaz, ljube ovčice! dokler kakor škof k vam pridem, ne iščem ne vašega bogastva, ne vašega češčenja, ampak vaše duše, ter molim dnes slovesno in očitno: O Gospod! daj mi duše mojih ovčic; kajti ena sama duša je več vredna, kakor vse bogastvo tega sveta.

Mnogi me zavidajo zavolj moje sreče, pa le zato, ker le lupino poznajo, le kar na zvonanji bliš gledajo.

Vse drugače svojo novo službo jaz sodim: prepričan sem, da mnogo skerbí in težav, mnogo vojskovanja in terpljenja v škofovskem poklicu mene čaka. Vendar vsega tega se ne ustrašim, le *treh* reči se bojim:

1. *Greha*, da v tem, ko že zavolj lastne pregrešnosti pred Bogom trepečem, se zavolj vaših duš še tujih grehov ne vdeležim; oj le prelehko se škofu ta nesreča zgodi!

2. *Sodbe*, ker od zdaj zanaprej me čaka odgovor od *štiri sto* tavžent duš. Mnogi svetniki, ki so imeli le od lastne duše odgovor dajati, so trepetali pred sodbo, in mene bi zavolj rajtenge od vas vseh strah ne bilo?

3. *Nesrečne večnosti*, da se mi ne zgodi, česar se je celó sv. apostol Pavel sam zavolj sebe bal, da v tem, ko drugim pridigujem, sam morebiti pogubljen ne bom.

Zato imam *trojno prošnjo*.

Varujte me te nesreče *pervič* vi *starši* in *gospodarji*, ter mi pomagajte zveličati duše vaših otrok in vaše družine.

Varujte me te nesreče *drugič* vi *mešniki* in *učitelji*, ter mi pomagajte zveličati duše vaših farmanov in mladine kerščanske.

Varujte me te nesreče *tretjič* ve *deželske gosposke*. Z močjo zatirajte pohujšanje in hudobijo, z močjo podpirajte čednost in kerščansko življenje in pomagajte mi zveličati duše vaših podložnih.

Ako pa pri vas ne najdem uslišanja, se obernem

1. k tebi, *sv. Andrej*, ti *mogočni patron* in *priprošnik Lavantinske škofije*! Tebi priporočam zlasti dušne pastirje moje škofije. Prosi, oj prosi, da bodo vsi polni apostolskega duha, kakor ti; mogočni v besedi in djanji, kakor ti; neutrudljivi v svojem poklicu, kakor ti; pripravljeni tudi življenje dati za ovčice svoje, kakor ti. — Obernem se k vam

2. *ljubi angeli varhi* moje škofije. Vam priporočam zlasti verno ljudstvo moje škofije. Spomnite se, da je Jezus, božji Sin, svojo kri prelil za tiste duše, ki so vašemu varstvu izročene. Oj varujte jih pogubljenja in pomagajte vsem v nebesa! — Obernem se

3. k tebi, o moj Jezus, pastir vseh pastirjev in kralj in ženin vseh pravovernih duš! V tvoje presveto serce izročim sebe in vse duhovstvo in vse verno ljudstvo moje škofije. Oj pomagaj nam, da te serčno in veselo nasledujemo na stezi zveličanja do konca.

Glejte, ljubi moji! kako slovesno je bilo moje dnešno vpeljevanje; po samih rožicah ste me peljali. Na vse strani se je razlegalo veselo petje in zvonjenje. Vender — ne meni, ne meni, ampak tebi, o Bog! gre vsa čast in hvala. V kratkih letih, morebiti mescih, me bote zopet vunkaj nesli na kraj počitka.

O da bi enkrat, kedar časi dotečejo, kedar nas bo tromba nebeška klicala na sodbo in božja vsegamogočnost od vseh štirih vetrov iz prahú zemlje zberala naše koščice: o da bi takrat ravno tako veselo, kakor sem dnes to srenjo peljal v stolno cerkvo, vso svojo veliko čredo naproti peljati zamogel Jezusu, našemu sodniku, v večna prebivališča nebeškega Očeta, in bi nas spremljali slavospevi angeljov in svetnikov k večnemu počitku, k večnemu veselju!

Zavolj tega, o neskončni in večni Bog! usliši dnes mojo dvojno prošnjo; le samo za *dve besedi* te prosim.

Pervo besedo daj meni govoriti, kedar obdan od svoje črede tebi naproti pojdem: „*Tukaj so vsi, ktere si mi izročil; nijeden zmed njih se ni zgubil*“.

Drugo besedo govori ti sam, o Gospod vsega usmiljenja, in daj jo slišati nam vsem: „*Pridite izvoljeni mojega Očeta; posedite kraljestvo, ktero vam je pripravljeno od začetka sveta*“.

Tedaj bo naš vhod presrečen, ker peljal nas bode v večno veselje, in tega veselja nam ne bo nihče več vzeti zamogel. Amen.

III.

Slovesni oговор

pri posvečevanju vzvišenega gospoda

dr. Valentina Wiery,

kot kneza in škofa Kerškega v Solnogradu 21. novembra 1858.

(Iz zapuščine pokojnega kneza in škofa *Antona Martina Slomškega*, iz nemškega poslovenjen.)

Sveti Duh je rekel: „Odločite mi Savla in Barnaba v opravilo, za ktero sem ji izvolil. Tedaj so se postili in so molili, ter položili nanji roke in ji poslali“. (Dj. ap. 13, 2—3.)

Vvod.

Tri mesta so mi v celi Evropi naj ljubša, do kterih imam visoko počesčenje in posebno ljubezen: *Rim*,

mesto večno, grob apostolskih pervakov Petra in Pavla, skalnato središče naše svete vere, serce neumerljivo vsega katoliškega življenja. S počesčenjem in ljubeznijo pozdravljam Rim, mater vsega katoliškega sveta, s slavnimi besedami Fenelona: „Roka naj mi oterpne, in jezik naj se mi prisuši na nebesu, preden tebe pozabim, o sveto mesto! in tvojo slavo oznanovati prejenjam“.

Moje drugo priljubljeno mesto je starodavna in prečastita *Akvileja*, zibelka kerščanstva za naše kraje, naj starodavnejša učilnica misijonarjev za široke dežele in narode ob morji Adrijaškem in tje čez Donavo, od visokih Tirolskih planin in tje do pustih ravnin Panonskih, prvi sedež sv. Marka, grob ss. Hermagora in Fortunata, toliko mučenikov in sv. škofov. Kaj da leži to starodavno in patriarhalsko mesto že stoletja in stoletja v razvalinah, pomembna gomila minule slave in visokosti!

Tretje meni priljubljeno mesto si ti prijazni *Solnograd*, posvečeno počivališče dveh apostolskih škofov, sv. Ruperta in sv. Virgilija, rodovitna gojiteljica velikih škofov in vnetih misijonarjev za več kakor pet stoletij. Iz temnega groba poganstva te je prebudil sv. Rupert, škof veliki, in iz razvalin nekdanje Juvavije te je pre-
 vstvaril te mož apostolski v cveteč sadunosnik kerščanstva, umetnosti in omike za daljne pokrajine Bavorske, Noriške in Panonske in še zlasti Gorotanske nam prečastite. Iz Solnograda je donela evangeljska tromba *pervih dvanajst apostolskih pomočnikov* sv. Ruperta po dolinah in planinah med Dravo in Donavo. Pod vodstvom enako učenega kakor svetega škofa *Virgilija*, je tukaj nastalo prvo rejenišče kerščanskih vladarjev, iz kterega sta dva Gorotanska vojvoda Karast in Ketumar luč sv. vere in pobožne omike v našo domovino prinesla. Iz Solnograda so se razšli *pervi zidarji in tesarji* po Gorotanskem in Panonskem, ter zidali cerkve in šole. Kar je začel veliki sv. Virgilij, so nadaljevali njegovi slavni nasledniki skozi stoletja ter zasadili Gospodu velik in cveteč vinograd, nad kterega nebeškim sadom se narodi Bavarski in Avstrijski še den denes razveseljujejo.

Od tega apostolskega sedeža je poslal sv. Virgilij okoli leta 760 *svetega Modesta* kakor prvega domačega škofa na Koroško in je že blezo 600 let, kar tri škofovske cerkve: Kerška, Lavantinska in Sekovska svoje višje pastirje od te starodavne, častite metropolije dobivajo. In prav *dnes* se ponavlja na grobu sv. Ruperta ono vzvišeno apostolsko posvečenje in poslanje, ki se je *nekdaj v Antijohiji* prigodilo. Kakor je takrat sv. Duh starašinom kerščanske srenje govoril: „*Odločite mi Savla in Barnaba v opravilo, za katero sem ji izvolil*“: enako govori isti sv. Duh *dnes* skozi usta vrednega naslednika in dediča čednost sv. Ruperta, skozi našega prečastitega metropolita *Maksimilijana Jožefa*: *Odločite mi nadepolnega, enako gorečega kakor mnogo skušenega sina te cerkve Valentina, molite nad njim in roke nanj položite, podelite mu apostolsko maziljenje visokega škofovskega posvečenja in pošljite ga k udovi cerkvi sv. Heme, da prime z močno roko za pastirsko palico sv. Modesta, in kakor šest in petdeseti knez in škof Kerški celo Koroško deželo vlada. Dnes govori Gospod svojo pretehtno besedo novo izvoljenemu škofu Kerškemu: „Kakor je oče mene poslal, pošljem jaz tebe. Ne ti si mene izvolil, ampak jaz sem tebe izvolil, da greš in sad obrodiš in da tvoj sad ostane.“* (Joan. 15, 16.)

Visoko spoštovani! zaslišite in premislite:

I. *Poklic* k škofovski službi je *čudovit*, zato zasluži naše visoko čiščenje.

II. *Poslanstvo* višega pastirja je *imenitno*, zato zasluži vse naše sočutje in našo podporo.

Slava bodi Bogu na višavah za novega višega pastirja; mir na zemlji ljudem, do katerih gre njegovo poslanstvo. To je njegov poklic — to zapopadek njegovega govorjenja.

I. Čudovit je škofov poklic.

1. Čudovite pa vselej hvale vredne so poti, po katerih naj modrejši Vladar sveta cele narode kakor posamne ljudi k njih postavljenemu cilju vodi, ako so njegovemu poklicu pokorni. Kdo premišljuje zgodovino

svojega življenja in ne kliče v ponižni molitvi z apostolom Pavlom (Rom. 11, 33—36.) rekoč: „*O globočina bogastva, modrosti in znanja Božjega! Kako nerazumljive so njegove sodbe in neizvedljive njegove poti! Zakaj kdo je spoznal misel Gospodovo, ali kdo je bil njegov svetovavec? Ali kdo mu je pred kaj dal, da bi se mu povernilo? Zakaj iz njega, in po njem in v njem je vse; njemu bodi slava vekomaj;*“ slava za vse, tudi za čudovito izvoljenje novega škofa, katerega dnes posvečujemo.

2. Po božji milosti je škof postal, kakor vsi njegovi po postavi izvoljeni sobratje, predniki in nasledniki, da se dopolnijo besede Gospodove: „*Niste me vi izvolili, ampak jaz sem vas izvolil in sem vas postavil, da greste in sad obrodite in da vaš sad ostane*“. (Joan 15, 16.) Tako je izvolil Kristus priproste ribče za svoje apostole, naj bi ves svet spreobrnili: je poklical Šimona Petra od ribjih mrež; sv. Matevža od službe cestninarske; sv. Matija od ovčje črede; sv. Pavla od tkavskega stola v svoje apostolstvo. — Kakor je bil čudovit poklic prvih apostolov — tako tudi njih naslednikov, katoliških škofov, do denešnjega dne.

3. Poklical je Bog sv. Aleksandra iz bajte ogljarske, sv. Ambroža z pristola sodniškega, sv. Avgustina od službe učiteljske, sv. Martina od orožja vojaškega, sv. Patricija od goveje črede v službo škofovsko. Sv. Ruperta so naj poprej nehvaležni prebivalci Vormskega mesta pregnali, da pride v naše kraje in postane apostol narodov Avstrijskih in Bavarskih. Sv. Bonifac je bil s svojimi brati iz daljne dežele poslan, da na Nemškem znamenje sv. križa povzdigne. Velike reči je storil Bog skozi svoje poslane, kateri so pokorni bili njegovemu klicu. „*Ktere je poprej odločil, te je tudi poklical; ktere je pa poklical, te je tudi opravičil; ktere je pa opravičil, te je tudi poveličal*“. (Rom. 8, 30.) Tako prečudežno skerbi nebeški ženin za svojo ljubljeno nevesto, katoliško cerkvo, ter ji pošilja že skozi 18 sto let škofo, kakor čuvaje, učitelje in očete do denešnjega dne, da se dopolni njegova obljuba: „*Glejte, jaz останem pri vas do konca sveta*“.

4. Tamkaj izvoli Bog škofa iz *visoke knežje rodovine*, tukaj iz priprostega *kmetijskega stana*; zdaj ga pokliče iz poštene *rokodelske delavnice*, našega novoizvoljenega kneza in škofa Kerškega pa je iz ubovega *učiteljskega stana* poklical. — 12. februarja leta 1813 v Šmarji v lepi Lavantinski dolini rojeni, kjer je njih oče celih 31 let za učitelja služil, so zgubili dobrega očeta že v četrtem letu svoje starosti (27. jan. 1817). Usmiljena žlahta je zapuščenega pa nadepolnega otroka prevzela. Kakor *sv. Joan Nepomuk* je stregel s sveto gorečnostjo v stolni cerkvi v Šent-Andreji pri sv. mešah, ter je stopil tako rekoč kakor *ministrant* na prvo stopnjo imenitne cerkvene službe, ktere najvišjo dnes doseže. Ubog na časnem premoženji, pa toliko bogatejši na izverstnih duhovskih zmožnostih so doveršili naš Valentin s pomočjo dobrotnikov pripravne šole z najboljšim vspehom, in kakor so klic Gospodov v sebi zaslišali, stopili leta 1831 v Celovcu v duhovske šole, kjer so bili skozi 4 leta moj učenec in ljubljeneec. Leta 1835 so daritvo *nove sv. meše* Njemu, ki za uboge udove in zapuščene sirote ljubeznjivo skerbi, na ravno tistem altarji darovali, kjer so pred letmi kakor *ministrant* v ponižnosti stregli, da so se tudi nad njimi dopolnile besede Jezusove: „*Kdor je v malem zvest, bo črez veliko postavljen*“ (Luk. 19, 17.) Potem ko so bili leta 1838 na visoki Dunajski šoli *dohtar sv. pisma* imenovani in pol leta v Šmarji na spodnjem Štajerskem za kaplana služili, so prevzeli l. 1838 imenitno službo *špirituala* ali duhovskega voditelja v zedinjenem semenišču za Lavantinsko in Kerško škofijo v Celovcu, ter postali *pervokrat moj naslednik*. Tukaj so si odgojili skoz 6 let lepo versto tistih duhovnikov, katerim bodo zanaprej kakor škof predpostavljeni, in ki bodo zanaprej njih krona in njih veselje. Pa vnovič so se morale nad njimi dopolniti besede Jezusove: „*Kdor je v malem zvest, bo črez veliko postavljen*“. Moj nepozabljivi, tudi verlim Solnogradčanom dobro znani, in od ubogih učiteljskih udovic obilno blagrovani prednik v Lavantinskem škofijstvu *Frančišek Ksaver Kutner* so jih namreč leta 1844 kakor *korarja* v Lavantinski stolni kapitel

poklicali, kjer so leta 1846 vdrugič moj naslednik postali ter službo *višega šolskega nadzorništva* za celo škofijo prevzeli. Z modrostjo in gorečnostjo kakor poseben prijatelj otrok so 6 let v blagor šolske mladine to službo opravljali, ob enem pa se tudi vseh škofijstvenih opravil z neutrudljivo vnemo vdeleževali, dokler niso bili leta 1851 od našega prečastitega Metropolita Maksimilijana Jožefa v Solnograški metropolitanski kapitel sprejeti, da bi tudi tukaj naj važniša opravila po versti opravljali. Kako in koliko so naš Valentin v Solnogradu delali na prižnici, pri uradni mizi in v mnogih pobožnih družbah, bi zamogli najložej vi, spoštovani prebivavci tega mesta, pričevanje dati, ki ste jim tako urno s svojo ljubeznijo in vdanostjo novo prijetno domovino med seboj pripravili. Pa bodi zadosti, da sem toliko rekel in dopričal, da ga po pravici v *treh škofijah* svojega imenujemo, in se dnes združeni kakor častni gostje na té naj lepši den njegovega življenja z njim, novim škofom, veselimo; kajti „*to je den, kterega je Gospod pripravil. Ker je bil v malem zvest, bo dnes črez veliko postavljen.*“ — Da, zares čudovite in hvale vredne so voditve božje! „*Kdo je enak Gospodu, našemu Bogu, ki prebiva na višavi in gleda na nizko v nebesih in na zemlji, ki vzdiguje iz praha ubozega in potegne iz luže reveža, da ga postavi med pervake svojega ljudstva;*“ (Ps. 112, 5—8.) „*da se noben človek ne hvali pred njegovim obličjem; če se pa kdo hvali, da se hvali v Gospodu*“, (1 Kor. 1, 29. 31.) kateri po svojem najmodrejšem dopadenji v blagor svete cerkve svoje darove in službe deli, kateri je tudi našega Valentina od stopnje do stopnje vzdigaval in ga ravno dnes na škofovski sedež Kerške cerkve povzdigne, da zapuščena Kristusova čreda dalje brez pastirja ne ostane in dereči volkovi njenih ovčic in jagnjet ne napadajo.

Raduj se tedaj, ti častita dedinja blažene Heme in sleči črno oblačilo svojega žalovanja, zakaj „*glej, jaz pošljem svojega angelja, da hodi pred teboj in te varuje na potu in te pripelje na kraj, kterega sem pripravil. Glej na njega in poslušaj njegov glas; zakaj moje ime je v njem.*“ (II. Mojz. 23, 20—21.) — Raduj se ti, Solnograd!

ti apostolskih pastirjev rodovitna mati, zakaj zopet pošlješ svoji udovi hčerki enega svojih ljubljencev kakor šest in petdesetega škofa Kerškega. — Raduj se pa tudi ti, novoizvoljeni moj službini brat, da Gospodu dopade, tebi tako velike reči izročiti; tudi sv. Frančišek Saleski, ko je bil škof izvoljen, se je veselil in sicer zato, ker bo zamogel v novi službi še več in imenitnejšega za Gospoda storiti. — Vendar v tem, ko boš povzdignjen, nikar in nikdar ne pozabi resnih besed sv. škofa in mučenika Adalberta: „V resnici lepo in častito je, mitro (škofovo kapo) na glavi, pastirsko palico v roki in zlat perstan na roki nositi, pa na sodni den se bo pokazalo, vse te reči kako težke so!“ Zakaj poslanstvo škofovo je silno imenitno, tako da zasluži vse naše sočutje in podporo.

II. Poslanstvo škofovo je imenitno.

Nobeno mesto v prostranih nemških deželah ni vidilo toliko škofov blagoslovljati, kakor Solnograd. Zato premislite, moji spoštovani poslušavci! še enkrat imenitne obrede škofovskega posvečenja, v njih cerkva živo podobo imenitne škofove službe pred oči stavi, službe, ki bi strašna bila celo za angeljske rame.

1. Potem ko se je novoizvoljeni s škofi, kateri ga posvečujejo, skozi post in duhovske vaje za svoj preimenitni poklic pripravil, in so se tudi po vsej njemu odločeni škofiji splošne molitve za srečno izvolitev opravljale, bo novi škof v nedeljo med sv. mešo kakor namestnik Kristusov in naslednik apostolov posvečen, ker se je te den sv. Duh s svojimi darovi črez apostole razlil in skozi nje prenovil obličje zemlje. Tudi skozi dela in opravila tega novega škofa naj se prenovi obličje njemu izročene škofije.

2. Naj manje od treh škofov bo novoizvoljeni v svojo visoko službo vpeljan in posvečen; zmed katerih naj starejši v imenu sv. cerkve njegovo posvečenje tirja, v znamenje, da on nikakor ni najemnik, ampak od Gospoda samega izvoljen, kateri pri pravih vratih v hlev

Kristusove črede pride; zakaj „nihče si ne vzame sam časti, razun kteri je poklican od Boga, kakor Aron“. (Hebr. 5, 4.)

3. Ko je potem novoizvoljeni slovesno svojo vero izpovedal, stanovitno in večno zvestobo cerkvi prisegel, tudi dolžnosti svoje pretežavne službe zaslišal, se verže na svoj obraz, škofje pa in vse zbrano duhovstvo klečijo okoli njega, ter *kličejo vse kore angeljev in svetnikov* za milost in pomoč iz nebes, naj bi ljubezen predobrotljivega Boga polnost svojega blagoslova črez novega škofa v blagor njegove cerkve razlila, skozi katero mu bode edino mogoče, butaro tako težkega in imenitnega poklica krepko nositi.

4. Zdaj se blagoslovljenemu *evangeljske bukve na zatilnik položijo*, naj spozna, da na njegovih ramah sloni vsa teža pridgarskega poklica, da naj kakor tromba božja razglša sam in po svojih duhovnikih veselo oznanilo od konca do kraja svoje škofije, da ga vsi zaslišijo, posnemajo in se zveličajo.

5. Ko so potem vsi trije škofje novoizvoljenemu *roke na glavo položili* in sv. Duha črez njega klicali, naj bi ga napolnil s svojimi sedmerimi darovi, se *njegova glava in njegove roke s sv. krizmo pomazilijo*, naj bode vse blagrovano, blagoslovljeno in posvečeno, karkoli bodo njegove oblagodarjene roke blagrovale, blagoslovljale in posvečevale. Maziljena pa bode *njegova glava*, da se dopolni nad njim prelepa obljuba, katero je prerok Izaija zastran prihodnega Mesija govoril rekoč: „*Glej, moj hlapec, sprejel ga bom, moj izvoljeni, nad njim ima moja duša dopadenje, svojega duha sem mu dal, pravico bo narodom oznanoval. Natertega tersta ne bo zlomil in tlečega prediva ne bo ugasnil, v resnici bo učil pravico*“.

(42, 1. 3.)

6. Zdaj se maziljencu Gospodovemu *pastirska palica v roke poda* kakor podoba njegove višipastirske oblasti, da svojo duhovsko čredo z ljubeznijo in resnobo vodi kakor nekdanj Mojzes, k vsemu dobremu jo napeljuje, vsega hudega pa brani. S to pastirsko palico naj bi pridno po svoji škofiji potoval, da red v cerkvi božji vstanovi in ohrani. Tudi *zlat perstan* se novoposveče-

nemu na roko dene, v znamenje zvestobe do škofije, njegove duhovne neveste, kakor pečat vere, katero bode oznanoval. Zato se mu zdaj tudi evangelijske bukve v roke podajo s pooblastenjem, da naj gre in svojemu ljudstvu evangeli Kristusov oznanuje ter dopolni povelje sv. Pavla: „Zapričam te pred Bogom in Jezusom Kristusom, kateri bo sodil žive ino mertve. Oznanuj besedo, ne jénjaj, bodi si priložno ali nepriložno; prepričaj, prosi, svári z vsim poterpljenjem in ukom. Opravi delo evangelista, spolni svojo službo.“ (II. Tim. 4, 1–5.) Oj kako imenitno in težavno je to povelje zlasti denešne dni! Kakor nekđaj Noe oznanovati razvujzdanemu in nevernemu ljudstvu pokoro, in zidati drugo barko božjo, barko edino zveličavne cerkve, da otme sebe in svoje pogubljenja. Temu imenitnemu in visokemu poklicu mora škof sebe in vse svoje darovati. Zato izroči pri darovanji

7. Novoposvečeni *dve goreči sveči* v znamenje, da hoče tudi on biti *goreča sveča*, *ktera v tem, ko sveti in ogreva, sama sebe povžije* v blagor človeštva. (Mat. 5, 14.) Darnje tudi *dva kruha* z dvema *sodčekoma vina*, kar pomeni, da kakor škof hoče biti gostoljuben do vseh, zlasti pa dober oče ubogim, da bo zamogel s sv. Pavlom govoriti: „*Ne iščem, kar je vašega, ampak vas*“. (II. Kor. 12, 14.) „*Vsem sem vse postal, da bi vse zveličal*“. (I. Kor. 9, 22.)

8. Ko je novoposvečeni škof zavžil Telo Kristusovo, ter se okrepčal za svojo težavno službo, se mu *mitra* na glavo dene, kakor višipastirstva poseben kinč, da naj stoji med ljudstvom močen v Gospodu, mogočen skoz njegovo pomoč, *oborožan s čelado zveličanja in ovenčan z nezvenljivo krono življenja, da ostane stanovit* do smerti. (Efez. 6, 17. Skr. raz. 2, 10.) Tako opravljenega z oblastjo in milostjo od zgoraj ga peljajo pričujoči trije škofje na *škofovski sedež*, kakor na svetilnik škofije v pričevanje, da je zdaj resnično in djansko za višega pastirja svoje škofije postavljen, ktere više vladarstvo prevzame. Udoma cerkva ima zopet svojega pastirja, vse se raduje, in veselo se po vsej cerkvi

vzdigne zahvalna pesem: *Te Deum laudamus: Te, Bog, mi hvalimo!*

9. In s čim začne novi škof svojo visoko službo? V tem ko se poje zahvalna pesem, *gre skozi celo cerkvo v veličastni procesiji in gredé blagoslovlja verno množico na vse strani*, kar pomeni, da vse prihodne poti novega škofa naj bodo zmagovavno napredovanje svete vere, *Kakor solnce na nebu*, naj hodi med svojim ljudstvom blagoslov deléč z besedo in djanjem, naj širi povsod novo in čversto duhovno življenje, *s kadilnico* molitve in daritve naj stoji kakor Aron v spravo med Bogom in ljudstvom, in *skerbnemu očetu* enak naj skerbi za vse potrebe svoje duhovne družine še za prihodne stoletja, dokler v visoki starosti in bogat na zasluženji *zmagovavno sam ne pojde v veselje svojega Gospoda*. (Mat. 25, 21.) To je imenitna služba, — to prevažno poslanstvo škofa — biti vernemu ljudstvu *voditelj kakor Mojzes*, — *srednik kakor Aron*, — *oče svojih kakor Noe*.

Sklep škofovega poslanstva.

1. O Valentin! nekdam moj učenec, zdaj moj službeni brat, *kako visoko čast ti je Gospod dodelil*. V resnici; iz prahú te je vzdignil in te postavil v versto knezov svojega ljudstva; na *svečnik* velike Kerške škofije te je Kristus kakor njenega *angelja* postavil!

2. O Valentin! zdaj že v tretje moj naslednik in sicer v škofovski službi črez obširni del moje črede, ki ti ga bom skoraj prepustil,*) *kako težko butaro ti je Gospod naložil*. Pet talentov ti je izročil, da z modrostjo in neutrudljivo gorečnostjo z njimi kupčuješ in kakor *zvest hišnik božji* še pet talentov pridobiš pri svojem modrem in gorečem *duhovništvu*, — pri svoji verni in pošteni *čredi*, da svojo škofijo, te predrag vinograd Gospodov, ob koncu svojega življenja v petkrat boljšem stanu zapustiš, kakor jo dnes prevzameš.

3. O Valentin! moj preljubljeni brat, *kolike obilnosti moči in milosti božje ti je treba*, da pod to butaro

*) Leta 1859 so se knez in škof Anton Martin v Maribor preselili, in koroški del Lavantinske škofije Kerškemu škofu prepustili.

ne opešaš, in enkrat od 317,000 duš 317,000krat račun dati zamoreš Njemu, kateri ti jih dnes izročuje in jih nekda iz tvojih rok tirjal bode.

Toda serčnost velja! nikar ne obupaj v svoji novi prevažni škofovski službi.

1. Dnes pri tem tvojem naj lepšem godovanji molijo sè *svojimi mešniki vsi verniki* kerške škofije za svojega novega višega pastirja za moč in krepost od zgoraj; — dnes povzdiguje *obilno število tvojih dosedanjih učencev* za tebe svoje roke k Očetu luči, od kterega vsak dober dar pride; — spremljajo te molitve in blage želje *tvojih ljubljenih Solnogradčanov* črez visoko planino v tvoj novi prelepi vinograd, ter ti blagovolijo novo in srečno vladarstvo.

2. *Varhi* te nadškofije, *sv. Rupert, Virgilij in Gebhard* obstopajo dnes tron božjega Jagnjeta, da bi tebi, svojemu duhovskemu sinu, obilnost nebeškega blagoslova izprosili. Z njimi se zedinjajo *Koroški deželni patroni, Modest, Domicijan, Hema in Hildegard*, da bi Bog vsegamočni novega škofa blagoslovil, kateri bo njih setvo zalival in oskerboval, pa tudi veselo žetvo obhajal. In neskončno veliko zamore taka združena molitva *vojskovavne in zmagovavne cerkve*. S popolnim zaupanjem zamoreš tedaj dnes s sv. Pavlom govoriti: „*Vse zamorem v tem, kateri mi moč daje*“. (Fil. 1, 13.)

3. Primi tedaj brez strahu za pastirsko palico in nastopi serčno svojo apostolsko pot. Spremljal te bode *angelj varh Kerške cerkve* in pred nevarnostmi te varoval. Bodi kakor skala *nepremagljiv* po zgledu sv. Petra, in od *sv. gorečnosti vnet* po zgledu sv. Pavla. Oznanuj pokoro, kakor sv. Joan Kerstnik, išči z *ljubeznijo*, kar je zgubljenega, kakor sv. Joan Evangelist. Bodi priprost in mil ko sv. Rupert, moder in razumen kakor sv. Virgilij. In če boš tudi s *sv. Modestom* s solzami sejal, boš vendar na den žetve z zmagovavnim veseljem snopje v žitnice spravljaj in radovajé se *pastirju vseh pastirjev* svoje ovčice naproti peljal in v srečno skončevanje svoje škofovske službe govoril: „*Tukaj so vsi, ktere si meni izročil, (skozi moje zadolženje) se ni nobeden pogubil*“. Slava tedaj Bogu na višavah in mir vsem ljudem na zemlji. Amen.

IV.

Pridiga ob času vojske.

(Iz zapuščine pokojnega kneza in škofa *Antona Martina Slomškega*. — Govorjena l. 1859.)

„Kličí me ob dnevu stiske; otel te bom, in me boš častil.“
(Ps. 49, 15.)

1. Kedar razujzdani otroci dobrega pa tudi pravičnega očeta žalijo, in modri oče spozna, da pri svojih otrocih z dobrim kaj ne opravi, primé za ostro šibo — in tepe hudobne otroke, dokler se ne spreobernejo in ne poboljšajo. Otroci trepetajé se ostre šibe bojijo, ujiti očetu ne morejo, — potolažiti pravične jeze si ne upajo; — oj kamo se hočejo podati, kakor k ljubi materi, da očeta potolaži, da otrokom — če tudi vse zaslužene kazni ne prizanese, jo vendar zljajša in pri-krajša.

2. Kaj smo mi vsi, kakor otroci najboljšega Očeta v nebesih, pa otroci prav hudobni in razujzdani. Dolgo je prizanašal dobri Oče, — dolgo je čakal pravični Bog, ali mi nismo porajtali. Prisilili smo ga slednič prijeti za šibo, naj bi nas britka ostrost poboljšala, ki nas sladka ljubezen ni zamogla. S prvo kervavo šibo nas je že udaril — z vojsko grozovitno. Ako prva zdala ne bo, nam kaže že drugo, — *lakota* je njeno ime; in ako nas prvi dve ne zmodrite, ima še tretjo pripravljeno, *kugo in morijo*. — Prosili smo za ljubi mir, pa nismo bili uslišani. Vojske grom že strašno bučí po naši domovini, smert že obhaja svojo kervavo žetvo, in katerim je ona še prizanesla, jih vozijo hudo ranjene po železnih in drugih cestah memo nas, da nam serce trepeče in kri zastaja, ako njih rane ogledujemo in njih britke zdihe poslušamo. In vojsko spremlja njena ne-ločljiva tovaršica *dragina* in tudi *lakota* s svojim bledim licem je že svoje mertvaške oči v nas vperla. — Oj

kam se hočemo obrniti v toliki sili, da pomoč najdemo in usmiljenje? Nikamor drugam, kakor k naši preljubi materi, prečisti Devici Mariji, da kar naša slabost ne zmore, nam bode skoz njene prošnje podeljeno.

3. O Marija! naše zaupanje in pribežališče! ali boš mar zapustila otroke, ki vsi žalostni in objokani k tebi vpijemo v dolini solz? Poprej bo telesna mati svojega dojenca pozabila, kakor pa ti nas, ki si môrje usmiljenja. Bila si našemu cesarstvu že tolikokrat mogočna pomočnica, tudi v sedanji sili strašne vojske ga ne zapusti. Upamo, o Marija! da nas boš uslišala, pa tudi verujemo, da nas zamoreš uslišati le takrat, ako tudi mi dopolnimo, kar nam ti pri ženitvi v Kani Galilejski veliš: „*Vse karkoli vam moj Sin poreče, storite*“. (Joan. 2, 5.)

Kaj pa nam reče Marijini Sin? Nad Jeruzalemom se joka rekoč: „*O da bi bilo spoznalo tudi ti, in zlasti te svoj den, kar je v tvoj mir!*“ (Luk. 19, 42.) Jezus tedaj hoče, ako mir med seboj imeti želimo, da si prizadevamo naj poprej spoznati, *kaj nam služi v mir*; tedaj enako spoznati, kaj nam mir jemlje in kaj nam zgubljeni mir vračuje. Premislimo tedaj dnes po nauku Jezusovem in s pomočjo Marije:

I. *Kaj je vojske krivo;*

II. *Kaj nam vojska prinese;*

III. *Kaj nam v vojski pomaga in zgubljeni mir zopet zadobi.*

O Marija! sprosi nam naj poprej te tri resnice prav spoznati, po tem pa tudi po njih ravnati, da vredni postanemo obljub Kristusovih.

I. Kaj je vojske krivo.

Vojske oče je greh — mati pa terdovratnost v grehu.

1. Dvakrat beremo, da se je Kristus jokal: pri grobu Lazarja in nad pregrešnim mestom Jeruzalem. Ko je mesto ugledal, se je nad njim zjokal rekoč: „*Da bi bilo spoznalo tudi ti, in zlasti te svoj den, kar je v tvoj mir!*“ Zdaj je pa skrito pred tvojimi očmi. Ker prišli bodo dnevi nad te in tvoji sovražniki te bodo

obdali z zasipom in te bodo oblegli in stiskali od vseh strani, in bodo v tla pomandrali tebe in tvoje otroke v tebi, in ne bodo pustili v tebi kamna na kamnu, *zato ko nisi spoznalo časa svojega obiskovanja*“ (Luk. 19, 42—44.) Strašno se je že dopolnilo prerokovanje Jezusovo. Oblegli so Rimljani Jeruzalem, grozovitna lakota je nastala, merličev so bili tolčki kupi, da jih niso imeli pokopavati kam, sto tavižent Judov je bilo pomorjenih, vsi drugi v sužnost prodani in po vsem svetu razšropljeni. Razdjano je bilo kraljestvo Judovsko, ker je bila mera judovske hudobije do verha prikipela. In kaj hudega je storilo Jeruzalemsko mesto? Dvojno hudobijo: *pregrešno je živelo — in terdovratno je ostalo*. Jeruzalemske razvaline nam pričajo, da vojske oče je greh — nja mati pa terdovratnost.

2. Pregrešno življenje ljudi vojske obudi od nekdaj — in, še zdaj. To resnico je že Mojzes po božjem povelji Izraelskemu ljudstvu naznanil rekoč: „*Ako poslušaš glas Gospoda, svojega Boga, da storiš in spolnuješ vse njegove zapovedi; bo dal Gospod, da bodo tvoji sovražniki, ki se zoper tebe vzdigujejo, popadali pred tvojimi očmi; po enem potu bodo prišli nad te, in po sedmerih potih bodo bežali pred tvojim obličjem. Ako pa nočeš poslušati glasa Gospoda, svojega Boga, da bi ohranil in spolnoval vse njegove zapovedi, te bo dal Gospod, da boš padel pred svojimi sovražniki; po enem potu pojdeš nad nje, po sedmerih pa boš bežal in razkropil se boš po vseh kraljestvih zemlje; in boš služil svojemu sovražniku, ki ti ga bo Gospod poslal, v lakoti in žeji in nalogi in v vsem pomankanju; in ti bo dal železen jarm na tvoj zatilnik, dokler te ne zatere.*“ (Deut. 28.) — „*Šiba božja*“ se je imenoval Atila, ki je naše starodavne mesta pokončal; trava ni rastle, kamor je stopilo konjsko kopito, ker slepo poganstvo ni hotlo spregledati in se spreobrniti. — *Šiba božja* so bili svoje dni Turki, ki so dolge leta naše kraje grozovito zatirali, in vse tako pokončali, da postavim na Koroškem od Belaka do Pliberge ni bilo nobene strehe več, zato ker se ondesnji prebivavci krivi veri niso hotli ustavljati. — *Šiba božja* je bil premogočni cesar Napoleon prvi, s katerim so se

naši očetje nad 20 let vojskovali in pred katerim so se tresle vse kraljestva Evrope, ker so hotli vero Kristusovo zatreti Francozje in z njimi vred tudi puhli modrijani nemških in naših krajev. — *Nova šiba božja*, ki tri verhe ima, nas sedaj tepe: Francoski cesar, — Sardinski kralj in domača puntarija.

3. Ktere pregrehe pa silijo pravičnega Boga, za šibo prijeti?

a. *Prevzetnost*. Ljudje nobenega strahu božjega več nēmajo. Kedar se človeku predobro godi, ga le prerada ošabnost oslepi, in meni, da nikogar ne potrebuje, tudi samega Boga ne v nebesih. Kruha siti in gizdavo oblečeni otroci nočejo staršem, — posli ne gospodarjem, — podložni ne cerkveni ne deželski gosposki biti pokorni. Kakor ošabni Lucifer vprašajo: *Kdo je moj Bog?* — Kakor prevzetni Faraon se šopirijo rekoč: „*Kdo je Gospod, da bi poslušal njegov glas?*“ (Exod. 5, 2.) Vse ječe so polne jetnikov, — vse pisarnice polne tožnikov, zato ker prevzetnost in svojeglavnost ljudi slepi, da se nihče nikomur noče vdati. Od leta do leta raste hudobija, ker se nihče več ne dá ne podučiti ne posvariti, ampak si ošabno vsak domišlja, da sam vse zastopi in vé, in nobenega nauka ne potrebuje. Zato nas je udaril pravični Bog s šibo kervave vojske, koja bogastvo dežele požre, da ljudstvo obožano se poniža, zopet Boga spozna in se poboljša.

b. *Požrešnost*. Akoravno zemlja več rodi, kakor svoje dni, vendar malo ali celó kaj ljudem ne zda. Zakaj? Zato, ker so naši starejši zmerno in priprosto živeli, in mnogo vžitkov svoje dni še gospôda poznala ni, ki jih zdaj že tudi kmet imeti želi. Gospôda že več ne vé, kake nenavadne in drage jedi in pijače bi si še izmislila, pa kmečki in rokodelski ljudje že tudi želijo, da se jim po gosposko postreže. Mož ni zadovoljen s tem, kar mu žena pripravi, in si po kerčmah zboljšuje za drag denar. Sinji in hčere godernjajo nad materjo, da jim zadosti dobro ne kuha, in gospodinje tožujejo, da že ne vejo, kaj in kako bi pripravile, da bi bila družina ali dninarji in rokodelci zadovoljni. Požrešnost in pijanost oskrunja kmečke in gosposke ljudi, gnjusi zlasti

naj bolj svete v božjo čast odločene dni; oj že tako daleč smo zabredli, da že ni skoraj svetega opravila, bodi si že botrinja, ali svatovščina ali pogreb, da bi ljubi Bog skoz požrešnost in pijanost žaljen ne bil. O nehvaležni človeški rod! ali tako obračaš božje darove, ki ti jih Bog nevrednemu iz gole milosti deli? Kaj čuda, da te žaljeni Bog s šibo kervave vojske udarja, ki vselej dragino zbudi, pogosto pa tudi lakoto porodi, da po uboštvu in siromaštvu ponižan spoznaš, kako vse dobro le od Boga imaš, in se z malim zadovoljnim biti učiš. „In boš služil svojemu sovražniku v lakoti in žeji in nagoti in v vsem pomanjkanju“.

c. *Nečistost.* Kedar se ljudem predobro godi, se poživinijo; duh božji ljudi zapusti in nečisti duh jih obsede. Tako je bilo ob času očaka Noeta, ko je vse meso tako spridilo svojo pot pred Gospodom, da se je kesal, da je vstvaril človeka. Tako je bilo ob času Atila, ko so se mehkužni Rimljani prav po besedi v živinsko nesramnost bili pogreznili. Ali pa ni sedanje dni ravno tako? Nesramnosti se ni treba več skrivati, kakor svoje dni; ošabno se šopiri že pri belem dnevu. Pohujšanja je poln vesoljni svet, v sebe ga serkajo mladi in stari. Nedolžnost in sramožljivost povsod preganjani najdete komaj še tu in tam mirnega zavetja. Pride vojska, božje pravice dekla kervava, na hiljad hiljade pokonča mesenih in razujzdanih možev in mladenčev, ukroti hudo poželenje in omije s potoki solz in kervi omadežano zemljo.

d. *Nevera in krivovera.* Kedar po svetu stiske ni, ljudje malo na Boga mislijo, božje nauke pozabijo in ne verujejo, da je svet in pravičen Bog v nebesih. „Le pijmo in jejmo — po smerti je konec;“ to je bil in je evangelijski mesenih brezbožnih ljudi. Ali ni takih umazanih nauk slišati tudi med nami? Ali se ne označuje te evangelijski tudi po naših kerčmah? Ali se ne najdejo bogotajci tudi na prostih kmetih? Huda vojska nas s siloj sili, Boga iskati; — iskati ga z razkrušenim srcem, — iskati ga s solzami in pokoro. Prevzetija ljudi zapusti, — požrešnost mora v druge kraje, — za-

konski in samiški se zmodrijo, da zopet pošteno živijo, — sv. vera oživi in začne zopet veselo cveteti.

Oj preljubi! ne govorim tega, kakor da bi vam hotel kaj očitati, temoč le oči vam želim odpreti, kakor zdravnik bolniku, da zdravila bolj skerbno jemlje, bolezen bolj voljno terpi in hitreje ozdravi.

II. Kaj nam vojska prinese.

1. Dosti hudega, žalosti in strahu.

a. Koliko staršev mora najgorše sine na vojsko poslati, da branijo sovražnikom v naše domače kraje. Kdo prešteje vse solze, ki se prelivajo, ko jemljejo žene od možev, starši od sinov, bratje in sestre od bratov slovo! Pa mora biti. Hiša potrebuje varha, ves čuvaja, tudi ljuba domovina svoje brambe. Kdo nam jo bo branil, ako ne verli mladenči, čversti mladi korenjaki? Zato je svet in visok poklic, ki kliče vaše sinove na vojsko in boj; pa ločitva ostane vsak čas venderle grenka, ako se serce, ki ljubi, loči od ljubljeneega serca. Pa drugači ne more biti; je bilo od nekdaj tako in ostane do konca sveta.

b. Koliko hudega prestopijo ubogi vojščaki. Na straži stati po dne in po noči, — v mrazu in vročini, — na dežu in v naj hujši nevihti, — prah in dim požirati, — večkrat na golih tudi mokrih tleh ležati, — glad in žejo terpeti, — od ure do ure biti v smertni nevarnosti, — terpeti najhujše rane in bolečine in smert prežalostno pogosto na vojskinem polji brez vse pomoči.

c. Doma delo zaostaja; najboljši delavci, naj čverstejši kosci in mlatiči stojijo v vojski. Stari ljudje ne zmorejo več za težko delo, otroci kilovi še dela ne zastopijo in so tudi prešibki. Tako pride uboštvo v domačo deželo.

d. Kako žalostno se še le v tistih krajih godi, kjer se vojske bijejo! Polje poteptano, — drevje posekano, — hiše, vesi in mesta požgane. Sardinsko je že puščava in lepe laške dežele še bojo, ako dobri Bog sovražnikov ne potolaži in našim srečno zmagati skoraj ne da. Pač

je potreba prositi: „Od kuge, lakote in vojske, odreši nas o Gospod!“

2. Pa ne samo hudo — tudi dobrega nam grozovita vojska prinese, ako le hočemo.

a. Ljudi krotke in pohlevne stori, da radi ubogajo in so domači gosposki pokorni, ker se strašnih sovražnikov bojé, zakaj še le pod neusmiljeno silo sovražnika ljudstvo spozna, kaj dobrega od domače poštene gosposke ima.

b. Uči ljubiti domačo deželo, spoštovati cesarja in cesarske oblastnike, ktere v mirnih časih premalo obrajtamo. Dokler imamo mir, hoče biti vsak svoj gospod in gosposko zaničuje: mogočno roko vladarja še le takrat hvaležno poljubimo, ko nas je derečih sovražnikov otela.

c. Sili nas vesoljne križe in težave voljno nositi, soseda sosedu pomagati; kajti kedar vsi terpimo, se še le drug drugemu pomagati učimo, ker občutimo, da smo vsak pomoči drugega potrebni, in da smo močni le takrat, ako si v bratovski ljubezni med seboj roke podamo.

d. Uči nas, ljubi mir prav ceniti in obrajtati. Ne vemo, kaj imamo, dokler ljubi mir po deželi kraljuje in nehvaležni tožimo črez hude čase. Še le kedar nam žalostne vojskine novice od vseh strani na ušesa bijejo, kedar nam vojske hrup ne po dnevi ne po noči mirnega počitka ne da, kedar zavolj vojske vsako delo in vsaka kupčija hira, in dnes ne vemo, kaj bi jutre začeli: takrat še le začnemo dobroto miru spoznavati, milo po njem zdihovati in ako ga zopet zadobimo, hvaležno ga uživati. Godi se nam, kakor bolniku, kateri ljubo zdravje še le takrat prav obrajtati vé, kedar po dolgi in hudi bolezni ozdravi.

Ali se ni te dobri sad tudi po prvih francoskih vojskah pokazal? Oj, kako so bili spehani ljudje ljubega miru veseli, kako lepo so začeli živeti! Zdaj smo pa mi otroci že zopet pozabili, kaj so naši očetje terpeli, zato nas je zadela vnovič vojske kervava šiba, da se zdramimo.

III. Kaj nam v vojski pomaga in zgubljeni mir zopet zadobi?

Trojno orožje imamo, s katerim vse sovražnike premagamo.

Pervo orožje je molitva. Mojzes je poslal svojega vojskovodja Jozve-ta z Izraelsko vojsko zoper sovražne Amalekite, rekoč: „*Pojdi se vojskovat zoper Amaleka; jutre bom stal verh hriba in bom imel palico božjo v svoji roki. Jozve je storil, kakor je govoril Mojzes in se je bojeval z Amalekom; Mojzes in Aron in Hur so pa šli verh hriba. In ko je Mojzes vzdignil roko, je premagal Izrael; ko jo je pa nekoliko spustil, je premagal Amalek. Aron in Hur ste tedaj podpirala njegove roke od obeh strani. In zgodilo se je, da njegove roke niso bile omagale do solnčnega zahoda. In Jozve je premagal Amaleka in njegovo ljudstvo z ostrostjo meča.*“ (Exod. 17, 9 — 13.) Tukaj se vidi, kaj zamore molitva ob času vojske. Mojzes moli in Izrael zmaga; — Mojzes peša v molitvi in sovražnik zmaga; — zopet moli Mojzes in sovražnik je premagan. Delajmo enako tudi mi. Naši bratje se bojujejo s sovražnikom, mi pa domá v tihi samoti posnemajmo Mojzesa, ter v ponižni molitvi neprenehoma roke in serce povzdigujmo k njemu, ki je Gospod vojskinih trum, v čigar rokah je življenje in smert, zmaga in pogin. „*Zmaga v boji ne pride od množstva vojakov, ampak z nebes je moč.*“ (1. Mak. 3, 19.) Nevidni vojščaki so vsi molivci in pšice ognjene vse ponižne molitve, ki gotovše sovražnika v serce zade-nejo, kakor meč nabrušeni. Kličimo na pomoč vojskine trume angeljev; — kličimo na pomoč božje svetnike, zlasti častite patrone dežel naše mile Avstrijske domovine; — pred vsim pa kličimo in vpijmo k Mariji, nebeški kraljici, ktera je našemu največjemu sovražniku, peklenski kači glavo sterla. Ako je Bog z nami in njegovi angeli in svetniki, kdo bo zoper nas?

Drugo orožje je resnična pokora in resnično poboljšanje življenja. Ako je oče vojske greh, njena mati pa terdovratnost, je očitno, da se moramo grehu odpovedati, ako hočemo mir doseči. Prej ko bo našega po-

hujšanja konec, prej bo konec tudi vojske. Bog namreč zato pošilja zvonanje sovražnike zoper nas, ker smo se znotranjim premagati dali. Boga smo zaverгли in služimo njegovim sovražnikom: duhu prevzetnosti, duhu lakomnosti, duhu nečistosti. Te sovražnike moramo najpoprej vsak za sebe zmagati, tem malikom moramo vse altarje podreti v svojem sercu, v svoji hiši, v svoji soseski; ukloniti se moramo zopet pred altarjem edino pravega Boga, in rad nam bo dal tudi zmago črez zvonanje sovražnike. Tako namreč stoji pisano: „*Spreobernite se k meni, pravi Gospod vojskinih trum, in se bom k vam obernil, pravi Gospod vojskinih trum*“ (Cahar. 1, 3.) Tudi Ninivljanom je Bog zažugal pokončanje, pa spreobernili so se, in Bog jim je prizanesel. — Ne izgovarjaj se: Če sem tudi jaz grešnik, so pa drugi poštenj, če tudi jaz slabo živim, pa drugi Bogu lepo služijo. Zakaj povem ti: pogosto so grehi enega samega človeka krivi, da Bog celi kraj, celo deželo tepe. Edini Jona je grešil, in vsa barka je bila v nevarnosti pogina. Tako so lahko tudi ravno tvoji grehi krivi, da naši sovražnikov premagati ne morejo. Obernimo tedaj orožje molitve najpoprej zoper svoje dušne sovražnike in bolj kakor kedaj, kličimo zdaj ob času vojske k Bogu: „Da nas k pravi pokori pripeljaš, te prosimo, o Gospod!“ Usmiljeno bo potem tudi ono molitvo uslišal: „Od kuge, lakote in vojske, odreši nas, o Gospod!“

Tretje orožje pa je djanska ljubezen do domovine. Moli in delaj — je zlato pravilo kerščanskega življenja, ono velja tudi za čas vojske. Ni zadosti, da molimo za zmago; dolžni smo tudi truditi se za zmago. Pa kaj zamoremo storiti? Ob času vojske ima domovina veliko potreb, ki jih nima ob času miru. Veča, bolj goreča in darežljiva mora biti tudi zdaj naša ljubezen do mile domovine. Ona tirja zlasti dve reči:

a. Voljno in natanjčno odrajtujmo svoje davke, da zamorejo svitli cesar z vsim potrebnim svojo armado preskerbeti. Voljno ubogajmo gosposke v vsem, kar nam zapovejo, in darujmo vsak, kar zamoremo na altar ljube naše domovine. Vse žertve, ki jih iz ljubezni do

domovine zdaj prinašamo, nam bo Bog obilno povernil, kedar časi zopet mirni postanejo. — Še več; ako bramba domovine tirja, naj daruje voljno vsak, tudi najljubše kar ima: žene svoje može, — starši svoje sine, — vsak tudi lastno življenje, ako je v otetbo domovine potrebno. Četerto nedeljo po veliki noči so šli naš presvitli cesar najpoprej k božji službi, ter sebe in svoje in celo cesarstvo Bogu priporočili, in potem so serčno vzeli od otrok in žene slovó ter se sami podali v boj. Junaškega cesarja hočemo posnemati tudi mi, in naše geslo bodi: *Vse za vero in domovino.*

b. Vojska ima v roki ostro nabrušeno koso, in kedar ona svojo kervavo žetvo obhaja, ležé po polji ranjeni in mertvi vojaki, kakor snopje ob času žetve. Ako pa Kristus sodnji den poreče: „*Lačen sem bil in ste mi dali jesti; žejin sem bil in ste mi dali piti; tujec sem bil in ste me pod streho vzeli; nag sem bil in ste me oblekli; bolen sem bil in ste me okiskali; v ječi sem bil in ste k meni prišli.* — *Resnično vam povem, kar ste storili kteremu teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili*“ — (Mat. 25.); lahko vidimo iz tega, kako Bogu prijetno, za nas pa zaslužljivo delo je: popotne vojake ljubeznjivo pod streho sprejemati; kolikor je v naši moči, jim postreči; zlasti pa ranjenim vojakom, ki se utegnejo tudi v naše kraje pripeljati, vsakoršno pomoč in ljubezen skazovati. Vsaj so naši bratje, kri od naše kervi; za nas so se vojskovali in za nas so svojo kri prelivali. Oni si služijo krono mučenikov, pa tudi kdor njim postreže, je bo deležen. In tukaj je mesto, da še nekaj pristavim: Žalostne čase imamo, solz in kervi se preлива veliko in naša mila domovina se je v črni plašč zagernila, ter objokuje svoje ranjene in pobite sinove. Zderžimo se torej tudi mi vsega posvetnega veselja, rajanja in pijančevanja, in z resnobnim duhom in razjokanim srcem žalujmo pred Gospodom, dokler se nas ne usmili.

Sklep.

S takimi občutki britke žalosti in serčnega sočutja s svojimi brati, ki v vojski kri prelivajo, se obernemo

zdaj k tebi, o Marija, pomoč kristjanov! in pod tvoj materni plašč pribežimo in tvojemu preusmiljenemu Sinu svojo domovino, svojega cesarja, svojo armado, pa tudi vse ranjene in že mrtve vojake priporočimo. Pomagaj nam o Marija klicati k tvojemu Sinu: Od kuge, lakote in vojske, odreši nas o Gospod! — Da sovražnike sv. cerkve in naše domovine ponižaš, te prosimo, usliši nas! — Da nam cesarja obvarješ, te prosimo, usliši nas! — Da nas k pravi pokori pripelješ, te prosimo, usliši nas! — Da vsem kerščanskim kraljem in oblastnikom mir in pokoj daš, te prosimo, usliši nas! — Da vsem, ki v vojski umerjejo, večni mir podeliš, te prosimo, usliši nas! Amen.

V.

Kerščanska beseda

na ponovljenje stare nadžupnijske cerkve v

Vozenici 1860.

(Iz zapuščine pokojnega kneza in škofa *Antona Martina Slomšeka*.)

„O Gospod! jaz ljubim lepoto tvoje hiše, in kraj, kjer tvoje veličastvo prebiva“. Ps. 25, 8.

Vvod.

1. Kako lepo si se omladila stara Vozenica! Skorej bi ne poznal več tvojega velikega altarja, na katerem sem tolikrat najsvetejši dar daroval, ne poznal več predežnice, iz koje sem tolikokrat oznanoval besedo božjo svojem dragim ovčicam.

2. Kako drago novo oblačilo si prejel, preljubi sv. Miklavž, te imenitne više fare sveti patron, ki se nad 1000 let na tem kraji častiš. Nad 1017 let je že kar so Bogu, Mariji in sv. Miklavžu na tem kraji vaši prededi prvo cerkvo pozidali; minulo je 131 let,

kar so rajni nadfajmošter Štefan Gamnik z vašimi rajnimi očeti Bogu, Mariji in sv. Miklavžu te veličastni altar postavili. Pred 17 leti smo ga nekoliko popravili. In kar nismo zamogli tistokrat storiti, to ste letos zgotovili, in oblekli svojo staro farno cerkvo, da jo je veselje pogledati. Veselo lahko dnes rečemo z Davidom kraljem: „*Kako ljuba so mi tvoja stanovališča, Gospod vojskinih trum! Moja duša hrepeni in koperni po vežah Gospodovih. Moje serce in moje meso se veseli v živem Bogu.*“ Ps. 83, 2—3.

3. In kdo je to staro farno cerkvo tako čedno omladil? kdo omislil taki lepi dragi plašč Bogu in sv. Miklavžu? To je storila očetova skerb vašega vis. č. v. pastirja, in pa vaša otroška ljubezen do matrne cerkve. Pač se dopolnjuje resnica pesmi Davida kralja tudi vam, ki tako lepo govori: „*Gospod jaz ljubim lepoto tvoje hiše in kraj, kjer tvoje veličastvo prebiva*“.

Tudi jaz ljubim lepoto hiše božje; zato sem došel, z vami to častito ponovljenje vaše cerkve dnes obhajati, to lepo delo Bogu posvetiti in vam blagosloviti, naj bi bila vaša častitljiva farna cerkva vam vse žive dni

I. Vaše oko — II. Vaše zveličansko uho — III. Serce vaše prave kerščanske ljubezni — pa tudi vaša krona v nebesih.

Kolikorkrat sem vam iz tega sv. kraja govoril — ste me radi poslušali; zaupam, da me bote tudi dnes.

I. Oko.

Kedar je imenitni cesar Karl V. po sveti hodil, in v kaki kraj prišel, je pogledal na tri reči: ceste, uro in pa farno cerkvo. Po njih je sodil ljudi, kaj veljajo. (Glej Dan. 1851, 25.) Ako bi cesar Karl dnes k nam prišel, gotovo bi bil z nami vesel, in po pravici; zakaj

1. Farna cerkva je cele fare svitlo oko; in tudi nji veljajo besede Jezusove: „*Svetilo tvojega telesa je tvoje oko, ako je tvoje oko čisto, bo svetlo vse tvoje telo. Glej da luč, ktera je v tebi, ne bo temna. Ako je tedaj vse tvoje telo svetlo, in nima nikjer nič temnega, bo vse svetlo, in te bo kakor svetla luč razsvetljevalo.*“ (Luk. 11, 33—36.)

Okó cele Vozeniške fare je njena farna cerkva. Ako se ona lepo sveti, se vsa fara časti; ako bi bila farna cerkva umazana in temna, bi bila celi fari sramota. Hodili bodo popotniki po veliki cesti, in se po vaši cerkvi ozirali; vozili se bodo od vsih krajev sveta memo po železnici, gledali na vašo uro, slišali vaše zvonove, vidili cerkvo pomlajeno, ter vas hvalili. Vaša farna cerkva je vaše občine svetla luč. „*Naj se torej sveti vaša luč pred ljudmi, da bodo ljudje videli vaše dobre dela in hvalili Očeta, kateri je v nebesih.*“

2. Kakor oko visoko na čeli kraljuje, in se ogleduje na vse kraje sveta; tako stanujejo na tem svetem kraju vsevidejoče oči božje, oko Jezusa kralja nebeškega, in vidi vse vaše dela dobre in hudobne. To oko božje gleda po visokih Pohorjih gospodarje in hlapce, kako les napravljajo — flosarje, ki po Dravi vozijo — gleda tebe popotnik, kateri po samotnih stezah hodiš, te vidi grešnik, grešnica v terdi temi, kaj gerdega delaš; vidi pa tudi tebe vbogi kmetič, ki se pri svojem težkem delu potiš — tebe bolnik, ki zapuščen na smertni postelji ječiš. „*Na vsakem kraju gledajo Gospodove oči na dobre in na hudobne.*“ (Reg. 15, 3.) „*Vse je golo in odgernjeno pred njegovimi očmi.*“ (Heb. 4, 13.) Oh, ozirajte se pa tudi vi radi po svoji farni cerkvi, ktera je cele fare duhovsko oko.

3. Kedar od daleč sveto hišo božjo vgledate, veselo jo pozdravite z Davidom rekoč: „*Kako ljube so mi tvoja prebivališča Gospod vojskinih trum! Moja duša hrepeni in koperni po vežah Gospodovih.*“ Vidite visok zvonik, ki vam kakor nataknen perst v nebesa kaže, spomnite se, da nismo tukaj doma, ampak iščemo drugega prebivališča v Očetovi hiši, kjer nam je Kristus prostor pripravil. Pridete v farno cerkvo, in vidite lepo ozaljšano, kakor nevesto Kristusovo, razveselite se, in z očakom Jakobom jo pozdravite: „*Tukaj je hiša božja in vrata nebeške.*“ Poglejte hišico zlato, posvečeni tabernakelj, v kojem kralj nebes in zemlje biva in vas toliko ljubeznjivo vabi rekoč: „*Pridite k meni vsi kateri se trudite, in ste obteženi in jaz vas bom poživil.*“ (Mat. 11, 28.) Poglejte podobe angelov, ki vam kažejo, kako imate

Boga ponižno z njimi moliti; — podobe svetnikov — — Vsi vaši prijatli in pomočniki vas pozdravljajo, rekoči: „*Bodite naši nasledovanci, kakor smo mi Kristusovi bili*“ (I. Kor. 11, 1.) Glejte podobe I. I. I. vsi kakor v nebeški svetlobi vam kažejo, kako lepe so nebesa — koliko je nebeško veselje. — Vaše bajte vkajene — vaša cerkva pa tako lepo pozlačena! Oh koliko lepši mora biti Očetova hiša v nebesih.

4. Je pa farna cerkva vsega občestva svetlo oko, skerbni farani hitro zagledajo, česar je cerkvi potreba. Tudi jaz dnes najdem pri vas stranske altarje umazane, kerstni kamen postáran, cerkvene vrata pirove; in to zalo cerkvo temni, ker ni na vsem ponovljena. Godi se cerkvi, kakor možu, ki ima nov klobuk, pa raztergane hlače; — ženi, ki ima novo jopo, pa blatne črevlje. Ljudje bi se takim smejali, kaj pa bodo vaši cerkvi djali? — „Vuzeničani so začeli, pa dokončati ne premorejo“. Tega nikar! Vaša častita farna cerkva je vaše oko; naj vam bode tudi vaše

II. Uho.

Na Koroškem ima vsaki kmetijski dvor verh hrama glasen zvonec, katerega vsi domači tenko poslušajo, kajti zvonec jih kliče na delo pa tudi h kosilu; jih pozove k molitvi, pa tudi v sili na pomoč; on je cele hiše uho. Ravno tako je farna cerkev

1. Cele občine zveličansko uho, ako farani cerkve glas radi poslušajo. Trikrat vsaki den iz visoke line zvon zakliče, in verne opomni moliti angeljsko pozdravljenje. Oh kako lepo in veselo je to o sviti, opoldne in zvečer za večno luč! „*Ako njeni glas zaslišite, ne bodite terdega serca*“. — Cerkev vas kliče v hišo Gospodovo službo božjo obhajati — kliče mertve k pokoju spremljati — kliče od zibeli do pokopa svoje otroke v veselji kakor v žalosti, da si ne zajdejo in ne zgubijo Očetove hiše. „*Ako dnes njeni glas zaslišite, ne uterdite svojih serc*“. Cerkva je pa tudi cele fare uho, ker poslušajo

2. Uro zvonikovo; — ona je srenji ravno tako potrebna, kakti hiši skerbna gospodinja.

Ura napoveduje hitri tek našega življenja; oznanuje dragi čas, ki kakor blisk hiti in v morje neskončne večnosti leti. — Ura opominja otroka v šolo hiteti, in se pridno učiti; kar v mladosti zamudi, se v starosti ne nauči; opomina delavca na polji rekoč: „*Delajte dokler je den; pride noč, da ne bo delati mogoče*“; kliče o pravem časi v cerkvo priti, službe božje ne zamuditi, svetih zakramentov ne opustiti, in se pripravljati na srečno posledno uro; po besedah Kristusovih, ki pravi: „*Čujte, in pripravljeni bodite, ker ne veste ure ne dne, kdaj Gospod po nas pride*“. —

Cerkev je pa tudi farno

3. Uho, kedar farmani glasno vbrane orgle poslušajo. Kako veselo in veličastno je vbranih orgel sladko petje! Zdi se mi, kakor bi angeli iz jezer gerlov piskali, in verne vabili z Davidom rekoč: „*Hvalite Gospoda mladenči in device, stari in mladi naj hvalijo ime Gospodovo*“. — *Pojte Gospodu novo pesem, njegova hvala naj se razlega v cerkvi svetih. Hvalite ga s piščalmi in orglami. Vse kar diha, hvali Gospoda*“. (Ps. 148—180.) Kdo ne bi tudi z orglami popeval in povzdigal trikrat: Sveto, sveto, sveto! —

Farna cerkev je pa tudi celi fari uho

4. Kedar se božja beseda oznanuje. Kerščanski nauk je mleko — pridiga pa kruh večnega življenja. Zato veli Jezus: „*To je večno življenje, da spoznajo tebe samega pravega Boga in Jezusa Kristusa, ktereга si poslal*“. (Jan. 17, 13.) *Človek ne živi le od kruha, marveč od vsake besede, ktera pride iz božjih ust*“. (Mat. 4, 4.) „*Blagor jim, ki božjo besedo poslušajo in ohranijo*“. (Luk. 11, 28.)

Je pa farna cerkva farmanom zveličansko uho, morajo tudi radi slišati in storiti, kar se jim reče, ali za česar se poprosijo; zakaj farna cerkva naj je tudi cele fare

III. Serce.

1. Najmanjši, pa najimenitniši del trupla je serce. Serce je vir življenja, iz njega se izteka kerv po vseh udih. Iz serca vstajajo misli in želje, v sercu se občuti

žalost in veselje. Je serce zdravo in dobro, je ves človek zdrav in vesel — od vseh spoštovan in ljubljén.

2. Serce cele fare je farna cerkva. Od tod tečejo sedmeri studenci milosti božje po celi fari: od tod pride duhovsko življenje do vsake bajtice. Od farne cerkve se šira po hribih in dolinah veselje, pa tudi žalost. Blagor farmanom, ki do svoje farne cerkve blago serce imajo; zakaj: „*Kder je vaš zaklad, tam bo tudi vaše serce*“ (Luk. 13, 14.) — Da je farna cerkva vaše serce, da jo ljubite in za-njo skerbite, pričajo vaše dela in pripravila, več ko 20 let.

3. Vi stari moži in žene še pomnite, v kako žalostnem stani je bila cerkev in duhovnišnica (farovž) ko sem leta 1838 k vam prišel. Mešne oblačila raztergane; le rekel sem, in pripravili smo Bogu in sv. Miklavžu plašč, da ni bilo blizo lepših. Zvonovi mali, tudi stari in ubiti; poprosil sem, in blagoslovili smo leta 1840 štiri lepe zvone, ki vam že 20 let tako milo pojó. — Stari farovž kakor stara omara, polna kurnikov in podgan — kaplanija nek stari turn; nagovoril sem vas, in v enem leti smo postavili kaplanijo in popravili veliko drugih reči. — Monštranca borna iz medenine ni bila vredna tolike časti, biti prestol nebeškega kralja; poprosil sem, in lepo sreberno monštranco smo pripravili. In po mojem odhodi, kako lepo ste farovž in cerkev ponovili! Preteklo leto ste velik altar omladili, in to je krona vašega dobrotljivega serca do vaše farne cerkve. To lepo drago delo je najlepša priča, da je farna cerkva vaše cerce, ki veli: „*Gospod jaz ljubim lepoto tvoje hiše in kraj kjer tvoje veličastvo prebiva*“.—

Oj vi predragi farmani! rajni dobrotniki te domače cerkve A. Č—ca— Gr. I. Ladinek in drugi rajni prijatelji moji, ki ste cerkvi tako radi pomagali, glejte, že dolgo počivajo vaše kosti v črni zemlji, vaše dobre dela pa se še svetijo Bogu v čast in sv. Miklavžu. Na vašem grobu nimate zatega križa ne belega kamna, pa vaše imena so zapisane v bukvah življenja. Malo kdo se spominja svojih dedov; pa za toliko več plačilo zavživajo duše vaše, zakaj pisano je: „*Blagor mert-*

vim, kateri v Gospodu umerjejo; zakaj njih dela gredo za njimi". (Skr. raz. 14, 13.)

4. Vi pa pošteni sini in hčere toliko dobrih staršev, naj tudi vam ostane vaša draga mati farna cerkva vaše serce. Dokončajte še in zgotovite, kar so oni začeli, in ne pozabite, da se ni zanesti na posvetno blago, ne na prijatelje, tudi ne na dediče in na znance; najboljši prijatelji so dobre dela, ki nas v večnost spremljajo; zato Jezus veli: „*Delajte si prijateljev s krivičnim blagom, da vas kedar onemagate, vzamejo v večne prebivališča*". (Luk. 16. 9.)

Glejte, device, postarani altar Marije prečiste device. Vselej ste veliko veselje imele do te lepe podobe. Vaši skerbi Marijini altar izročim. — Ve matere, vidite, kako altar sv. Magdalene vašega usmiljenja čaka. Gotovo ga ne bote pozabile. — Vi mladenči glejte altar sv. Štefana; on je vaš mogočin pomočnik na vojski kakor doma — na vodi kakor na suhem. Bodite vi prijatelji zapuščenega altarja in dajte ga ponoviti. In vi gospodarji, stari možje in žene, ki že z eno nogo na grobu stojite, vam altar sv. križa priporočim. Tako bodete mirno pod znamenjem sv. križa počivali in veselo veličastni križ na oblakih zagledali, kedar pride sodnik živih in mertvih povernit vsakemu po njegovih delih, ter vam veselo poreče: „*Bil sem gol na svojih altarjih in vi ste me oblekli. Resnično vam povem: kar ste enemu teh vbogih altarjev storili, ste meni storili, pojdite v veselje svojega Gospoda*". —

Sklepanje.

Ko je Salomon kralj veličastni tempelj v Jeruzalemu pozidal, in prekrasno ozalšal, je obhajal s svojim ljudstvom celih 8 dni veselo posvečevanje hiše Gospodove.

H koncu se vstopi v sredo svojega ljudstva, se zahvali večnemu Bogu in moli rekoč: „*Blagoslovi, Gospod, to hišo, ki smo jo postavili tvojemu imenu, in uslišaj prošnje svojega ljudstva, ki hoče na tem svetem kraju moliti. Če se nebo zapre, in ni deža zato, ker so grešili, in se ljudje preobernejo, usliši jih, in jim pošlji pohlev-*

nega deža. Če bo lakota v deželi, če je kuga ali vojska, oh, kedar ljudstvo v tej hiši k tebi svoje roke povzdiguje, usliši ga, in bodi mu milostljiv iz sedeža svoje milosti. Ko je Salomon odmolil šine ogenj z nebes vpričo vsega ljudstva, in požge vse dare, koje so na altar bili položili, vse ljudstvo pa pade na svoj obraz, ter moli in hvali Boga, ki je milostljiv in njegove dobrote ni konca ne kraja. (II. kralj. 6.) — Tudi mi pokleknimo dnes na svoje kolena, in darujmo Bogu, Mariji, pa sv. Miklavžu novo polepšani veliki altar, ter ga zahvalimo za toliko dobrot, ki jih je našim očetom in nam nad 1000 let na tem sv. kraju delil. Priporočimo večnemu neskončnemu Bogu našo dušo in telo, vse naše blago, naj ga varuje doma na suhem, kakor na vodi po poti. Poverni dobrotljivi Oče vsim dobrotnikom kar so k tvoji časti storili, in jim za toliko lepšo krono v nebesih daj skoz prošnjo Marije in sv. Miklavža. Amen.

VI.

Pridiga

ob godu sv. Maksimilijana.

(Iz zapuščine pokojnega kneza in škofa *Antona Martina*, govorjena v podružni cerkvi sv. Maksimilijana v Celji 1860.)

Od dragega zaklada sv. vere.

„Nebeško kraljestvo je podobno zakladu, skriteму v njivi, ktereга je človek, ko ga je našel, skril, in od veselja nad njim gre in proda vse, kar ima in kupi tisto njivo“. (Mat. 13, 44.)

Vvod.

1. Kako je to, da se dnes tukaj vidimo? Je li sv. birma, — ali posvečenje cerkve, — ali kako drugo praznično obhajilo? — Ni ne eno, ne drugo; temveč lepa *slovesnost* je v poterjenje v sv. veri, od ktere Jezus

uči, da je podobna zakladu, skritemu v njivi, — *god je sv. škofa in mučenika Maksimilijana*, kateri je vse dal, karkoli je imel, in kupil to njivo sv. vere; — *obhajanje* znamenito je za Celjsko mesto, — za škofijo Lavantinsko in za celo deželo Štajersko, ki premalo pozna in časti to sv. mesto, kjer je sv. Maksimilijan s svojo kervjo zemljo posvetil in kakor na njivo rodovitno vsejal seme sv. zveličanske vere.

2. Zato sem že *dolgo želel*, to godovno z vami, ljubi Celjani, obhajati, spomin tolikega svetnika ponoviti, omladiti med vami sv. vero in obuditi kerščansko zadržanje skoz vredno počestčenje sv. Maksimilijana, ki je svoje premoženje in življenje dal, da si je njivo kupil, v kateri je skrit bil zaklad nebeškega kraljestva.

3. Kaj bi vam pa v te namen dnes novega povedal? Življenje sv. Maksimilijana ste že večkrat slišali. Bomo tedaj rajše naravnost od sv. vere govorili, pa tako da se bomo od sv. Maksimilijana prav verovati in po veri živeti učili. Premišljevali bomo tedaj

I. *Kaj je sv. vera, da jo bomo prav spoznali.*

II. *Kaj tirja od nas sv. vera, da bomo po njej živeli.*

III. *Kaj nam dá sv. vera, da jo bomo po vrednosti cenili in sberbno varovali.*

O Bog! ki si starodavne prebivavce teh krajev po prizadevanji sv. Maksimilijana k edinosti sv. katoliške vere poklical, dodeli tudi nam, da po njegovi priprošnji dobroto sv. vere prav spoznamo, sv. vero črez vse cenimo, rajše tudi smert storimo, kakor sv. vero zapustimo, da pa tudi po njegovem zgledu v duhu sv. vere tako živimo, da krono vere dosežemo.

I. Sv. vere zaklad.

1. V začetku je vstvaril Bog nebo in zemljo. Pa zemlja je bila še prazna in pusta. In rekel je Bog najpoprej: „*Bodi luč! in bila je luč*“. (I. Mojz. 1.) V resnici: luč je vsem stvarjem najpotrebniši. Ugasni luč in pokončal si vse življenje v naturi, in zemlja postane zopet prazna in pusta in mrtva. Nezmerna dobrota za našo

zemljo so tedaj velike in prekrasne luči na nebu: solnce, mesene in zvezde. — Najposlednje je stvaril Bog človeka, mu vdihnil dušo neumerjočo ter ga postavil gospoda vseh stvari na zemlji. Pa kakor telesno stvarjenje ne more biti brez luči, tako tudi stvarjenje duhovsko. Tudi duša človekova je potrebovala luči — pa luči duhovske. Božja modrost jej je tudi prižgala to luč, *njeno ime je sv. vera*, katero je Bog sam po sebi prvim staršem razodel in jih v njej podučil. Kar je solnce telesu, je duši sv. vera. Kdor veruje, „*ne hodi po temi, ampak bo imel v sebi luč življenja*“. (Joan. 8, 12.) Srečno in presrečno sta Adam in Eva živela, dokler sta v luči sv. vere hodila. Pa prišel je *vodja tème*, satan v podobi kače, in je sè svojo zvijačo in lažjo otemnil pred njima luč sv. vere, ter ju je peljal v greh. Skozi greh pa je nastala v njuni duši tèma, da nista vedela ne kod ne kam, ter v svoji slepoti mislila, da se skriti zamoreta celó Bogu povsod pričujočemu! In več ko je prišlo greha na svet, bolj se je tèmnila sv. vere luč in hujša je nastajala tèma, dokler ni sv. vere luč ne kar posamnim ljudem, ampak tudi celim narodom popolnoma ugasnila in gosta tèma vesoljnega sveta pokrila, kakor milo tožuje prerok Izaija rekoč: „*Glej, tèma pokriva zemljo in mrak ljudstva*“. (Izai. 60, 2.) Ljudje niso več spoznali ne Boga, ne cilj in konca, za ktereга so vstvarjeni, enaki popotnikom v temni noči. O žalostni časi slepega poganstva!

2. Prišel pa je na svet Jezus božji Sin in nam prinesel z nebes sv. vere novo luč, rekoč: „*Jaz sem luč svetá, kdor hodi za menoj, ne hodi po temi, ampak bo imel luč življenja*“. (Joan. 8, 12.) Ta čreznaturna od Jezusa nam prinešena luč je *sv. kerščanska katoliška vera*, pri sv. kerstu v naše serca vlita čednost, po kateri razsvitljeni in krepčani vse za res deržimo, kar je Bog razodel, kar je Jezus Kristus učil, kar sv. katoliška cerkva verovati zapoveduje, bodi si zapisano ali ne. Ta vera nas uči Boga spoznati, našega Stvarnika, Odrešenika in Posvečevavca, pa tudi nekdanjega Sodnika. Ta vera nas zagotovi, da je človeška duša neumerjoča, da stoji pred nami dvojna večnost, — večnost veselja

in terpljenja. Zdaj vemo, od kod smo in kam gremo. To vero so širili apostoli po vsem svetu, jo še dalje nesli njih učenci ter priromali tudi v naše kraje in tudi ti, starodavno Celje si že prav zgodaj apostolski glas sv. cerkve zaslišalo.

Okoli 200 let po Kristusu so namreč v tem mestu starši sv. Maksimilijana živeli, ki so bili že kristjani in sicer prav pobožni in goreči, ob enem pa tudi silno bogati. Ali kar so sami spoznali, so tudi svojega edinega otroka, Maksimilijana učili, da sv. vera več velja, kakor bogastvo celega sveta. Tako je rastel mladi Maksimilijan v živi veri in svetih čednostih, pa že zgodaj je zgubil starše svoje. Razsvitljenemu po sv. veri ni bilo mar za veliko bogastvo, ki ga je podedoval; — drugo bogastvo mu je kazala sv. vera, in to si je hotel pridobiti po vsaki ceni, kraljestvo namreč nebeško. Zato proda vse in razdeli med uboge, se poda v Rim na božjo pot, kjer je bil mešnik posvečen. In zdaj ga žene sv. gorečnost, da zapusti domovino in gre v daljne kraje na Avstrijske bregove Donave, da bi med neznabogi oznanoval Kristusa in sedečim v smertni temi prižigal luč sv. vere. Tamkaj je bil goreč misijonar v škofa povzdignjen. Ko pa zvé, da v njegovem rojstnem mestu sv. veri velika nevarnost žuga od rimskih preganjavcev, ga sveti strah napolni, da bi njegovi rojaki iz groze pred martrami sv. vere ne zatajili, in urno se verne domú, da bi svoje rojake k stanovitnosti opominoval in jim na strani stal v terpljenji in smerti.

3. Sv. vera ima namreč veliko sovražnikov. Nje najhujši sovražnik je vojvoda tème, hudi duh, kateri tamkaj v paradiži začemši do te ure neprenehoma cerkvo napada in sv. vero zatreti si prizadeva. On je, ki skušnjave zoper vero v našem sercu budi in nam pogosto prav hude dvome zoper vero naganja. Kar pa sam ne zmore, skoz svoje pomagače doseči želi, katerih je bilo in je na svetu, kakor listja in trave. *Pervi* sovražniki sv. vere so bili *neznabogi* ali ajdje, kateri so krive bogove molili, pravega Boga in kristijane pa, ki so ga častili, kervavo preganjali. Taki neznabogi so bili, ki so tudi za čas sv. Maksimilijana kristijane v Celji in

krog Celja preganjali ter jim smert žugali, ako bogu vojske, Mars po imenu, ki je v Celji sloveč tempelj imel, ne darujejo. Sv. Maksimilijan prosi in nagovarja kristijane, naj pravemu Bogu zvesti ostanejo, kateri jim za kratko terpljenje večno in prekrasno krono marternikov obeta. Pa on stori še več; brez strahu se poda pred nevernega mestnega poglavarja, mu očita z močjo in serčnostjo njegovo hudobijo, ker nedolžno kri preliva in mu žuga kazen božjo. Kakor divja zver se raztogoti poglavar nad sv. škofom in ukaže pri tej priči mu glavo odsekati. Pravijo da so mu ravno na tem mestu, kjer ta cerkvice stoji, glavo odsekali in je začel izvirati studenec sv. Maksimilijana. O sv. Maksimilijan sprosi nam milost, da tudi mi sv. vero tako ljubimo, kakor ti!

Drugi sovražniki sv. vere so bili in so še *krivo-verci*, kateri z lastnimi domišljijami pačijo čisti nauk Kristusov. Med njimi so nam najbolj znani Luterani, kateri so si pred tri sto leti hudo prizadevali od sv. kat. cerkve odcepiti tudi verne Slovence, pa jim ni obveljalo. Gotovo je tudi priprošnja sv. Maksimilijana pripomogla, da so naši očetje zvesti ostali sv. kat. veri. In če si tudi zdaj vnovič Luterani po Slovenskem tempeljne zidajo, kakor se je tudi v tem mestu zgodilo, jih mi v njih bogočastji ne bomo motili, pa se ga ne bomo nikakor vdeleževali, ker nam sv. pismo in sv. cerkva to pod grehom prepoveda; molili bomo za zmotene brate in z lepim zgledom jim pot kazali v naročje naše edino prave sv. cerkve Kristusove. Pa tudi tebi sv. Maksimilijan priporočamo vse zmotene brate in sosede svoje, da jim skozi svojo priprošnjo izprosiš razsvitljenje sv. Duha, da svojo zmoto spoznajo, se v naročje sv. kat. cerkve povernejo, da postane ena čreda in eden pastir.

Tretji in najhujši sovražniki sv. vere pa so *novi neverci*, to je taki ljudje, kateri so kerščeni in v kerščanski veri izrejeni, pa so od ošabnosti in grešnih strast oslepljeni, ves strah božji in vso vero v živega Boga od sebe vergli, da ne verujejo ne nebes ne pekla, ne Boga ne hudega, ter živijo po besedah sv. pisma slepi v vsej nesramnosti in razujzdanosti „*kakor konj*

in mezeg, ktera pameti němata“ (Ps. 31, 9.) Nad takimi tudi Kristus milo tožuje rekoč: „*Luč je prišla na svet, ljudje so pa bolj ljubili tēmo, kakor luč, ker so bile njih dela hudobne*“ (Joan. 3, 19.) Taki novi neverci, pravi odpadenci od vere in cerkve Kristusove, so kakor sem rekel, nje največi sovražniki sedanji čas, kakor tudi Kristus uči, rekoč: „*Slehern, kteri hudo dela, sovraži luč in ne pride k luči, da ne bodo svarjene njegove dela*“ (Joan. 3, 20.) Ti neverci sovražijo luč, to je sv. vero, ne morejo nič slišati ne od cerkve, ne od mešnikov, ne od pridig, ne od sv. zakramentov; vse to jim je, kakor živo oglje na dušo in serce; kakor gad se raztogotijo, ako le kaj božjega slišijo. Ti neverci sovražijo pa tudi vse resnične in pobožne kristjane; ker sami mirú v sercu nēmajó, ga tudi drugim ne privoščijo, in ker so sami vsi gerdi in nečisti, tudi drugih čistih in čednih poleg sebe sterpeti ne morejo. Zato si prizadevajo s peresom in jezikom in zgledom vse pohujšati, vse v jamo nesnage za seboj potegniti in v brezdnó hudobije in nevere potisniti. „*Slehern, kteri hudo dela, sovraži luč in ne pride k luči, da ne bodo svarjene njegove dela*“ (Ps. 118, 105.) In takih, ljube ovčice! se izogibajmo, da se njih dušne kuge ne nalezemo. Ti pa, o sv. Maksimilian, prosi za nje, da v svoji neveri ne poginejo.

II. Sv. vere dolžnosti.

Če se ozremo po sveti, trojne verste popotnike zagledamo. Pervi imajo v rokah krasno svetilnico in v njej svetlo luč, ki jim po temi tega življenja lepo sveti in pot kaže v nebeško domovino. To so tisti, kateri so tako srečni, v katoliški cerkvi živeti in živo in djansko vero imeti. Njim veljajo besede Davidove: „*Tvoja beseda je svetilnica mojim nogam in luč mojim stezam*“ (Ps. 118, 105.) Ti popotniki, evangelijskim modrim devicam enaki, se ne morejo zmotiti, srečno bodo dospeli o pravem času na nebeško ženitovanje. — Drugi imajo svetilnico pa brez luči; pa kaj jim zamore tēmna svetilnica v črni noči pomagati! To so tisti, ki so v katoliški cerkvi rojeni in izrejeni, pa le ime katoliških

kristijanov imajo, za cerkveno življenje in za svete čednosti pa ne porajtajo. Kaj jim zamore pomagati svetilnica kat. cerkve brez luči dobrih del! „*Vera brez del je mrtva*“. (Jak. 2, 20.) Trapastim devicam so podobni; na smertno uro bodo zastonj terkali na vrata nebeške, njim so zaperte na večno. — *Tretji* nĕmajo *ne svetilnice ne luči*, obojno so zgubili. Zvunaj kat. cerkve stojĕči, prave vere ne poznajoĕi, se utrujajo po stezah pogubljenja, kjer ne sveti nijena rešivna zvezda. Oj sirote prevelike za ĕas in veĕnost.

V tretji versti teh popotnikov hvala Bogu, mi nismo; — v prvi versti biti vsi ŕelimo, pa v drugo versto silno lahko zabredemo. Kaj nam je storiti, da svetilnico in luĕ v njej do smerti ohranimo, kakor je to storil sv. Maksimilijan?

1. *Moramo za svetlo luĕ vere v sercu skerbeti*. Kakor luĕ v lampici gori, pa se na kviško vzdiguje in celo hišo razsvetljuje: tako ima luĕ vere svoje mesto v sercu; pa iz serca nakviško gori, ter vse misli in ŕelje k nebesom vzdiguje in na veĕnost obraĕa, pa tudi celo hišo našega telesa razsvetljuje. Ŗiva vera v sercu sveti pri oĕeh, ĕuje pri ušesih, varuje naš jezik, vlada dela naših rok in vodi naše stopinje, kakor uĕi Kristus: „*Svetilo tvojega telesa je oko, ako je oko svetlo, bo svetlo vse tvoje telo*“. (Luk. 11, 34.) Blagor ĕloveku, ĕigar dušo in telo ŕiva vera razsvitljuje! Pa kako lahko tudi najlepša luĕ ugasne, in se svetloba v tĕmo spremeni. Da luĕ v lampici lepo gori, potrebuje treh reĕi: *dohŕa*, *olja* in *oternika*, in prav tega potrebuje tudi sv. vera.

a. *Dohŕ* za luĕ vere je nauk boŕji. „*Vera pride iz poslušanja*“, uĕi sv. Pavel (Rom. 10, 17.) Starši sv. Maksimilijana so ga ŕe v sedmem letu poboŕnemu in uĕnemu mešniku v šolo dali, naj bi se vseh potrebnih vednost nauĕil, pa še bolj sv. ĕednost privadil, kar je storil tako izverstno, da je bil zgled poboŕnosti verstnikom, odrasĕenim pa veselje. Tako tudi vi starši ŕe zgodaj in pridno svoje otroke k nauku pošiljajte v šolo kakor v cerkev. Teŕko se dostavi, kar se v mladosti zamudi. Da pa dohta ne zmanjka, je treba tudi v poznejših letih pridige in keršĕanske nauke pridno poslušati

in pobožne bukve marljivo preberati. O kolikim je že luč sv. vere ugasnila, ker jim je dohta božjih nauk zmanjkalo!

b. Kar je *olje* luči, so *pobožne vaje* sv. veri. Molitva v cerkvi in doma, — sv. meša, — sv. pesmi, — pobožne procesije, — lepe bratovščine, to je olje nebeško, mazilo sv. Duha, ki ga je treba den na den dolivati v lampico sv. vere. Koliko jih je sv. vero kar zato zgubilo, ker so molitvo opustili in sv. mešo zane-marjali! Ne daj vam tega, ljubi Bog!

c. *Ogorki* pri lampici sv. vere pa so naše vsakdenje slabosti, hude navade, grešne strasti in sploh vse pregrehe. Če jih pridno ne odpravljaš, lučica čedalje bolj temno gori, dokler poslednič celó ne ugasne. Kar je *oternik* za lampo, je *zakrament sv. pokore in sv. rešnega Telesa* za dušo. Ta dva zakramenta je treba pogosto prejemati, luč sv. vere pogosto očistiti, če hočeš, da ti bode še lepo svetila na smertno uro. Največ jih je gotovo sv. vero zato zgubilo, ker so spoved opuščati začeli. Bog nas vari te nesreče.

Ni pa zadosti, le kar v sercu verovati, treba je tudi

2. *svojo vero očitno spoznati*. Tako namreč uči sv. apostol Pavel: „*Ako pričaš s svojimi ustmi Gospoda Jezusa in v svojem sercu veruješ, da ga je Bog od mrtvih obudil, boš zveličan. Ker s srcem se veruje v pravičnost, z ustmi se pa priča v zveličanje.*“ (Rom. 10, 9—10.) Te nauk je sijajno dopolnil sv. Maksimilijan. Brez strahu, kakor smo slišali, je šel pred Celjskega mestnega poglavarja, in ni kar očitno in veselo pričal svoje vere, še celó ostro je posvaril poglavarja rekoč: „Ali nisi ti zato v te kraje prišel, da bi ljudi sovražnikov varoval? Zdaj si pa ti sam hujši od vseh sovražnikov, ker tiste v pogubljenje siliš, ktere bi imel rešiti“. Se vé da je sv. škof to serčnost plačal s svojo glavo; pa kaj to dé? zdaj ga venča krona mučenikov v nebesih. — Oj kako malo smo pa mi podobni sv. Maksimilijanu! Tebe je gostokrat sram očitno pokrižati se, — če koga srečaš, ga pozdraviti: Hvaljen bodi Jezus Kristus, — ali če po mestu greš in angeljsko češčenje zvoni, odkriti se in očitno moliti, — ali če si v kaki kerčmi, moliti pred

jedjo in po jedi, ali o petkih postne jedi tirjati. Če sovražniki zoper sv. vero govorijo in sv. reči zasmehujejo, te je zopet sram ali strah, za sv. vero poskusiti se; rajši molčiš, kakor da bi Kristusa ne poznal, ali pa se celó smejaš in za drugimi potegneš. Ti, ki tako delaš, zastonj krone sv. vere pričakuješ, le poslušaj, kaj ti Kristus zažuga rekoč: „*Kdor se mene in mojih besed sramuje, tega se bo tudi Sin človekov sramoval, kedar bo prišel v svojem, Očetovem in sv. angeljev veličastvu*“ (Luk. 9, 26.) Ti nočeš zdaj Kristusa poznati; na sodni den pa Kristus ne bo hotel tebe poznati; vpričo Očeta in vseh angeljev in svetnikov ti poreče: „*Ne poznam vas, poberite se spred mene!*“ (Luk. 13, 27.) Nas pa, ljube ovčice! ta nesreča ne sme zadeti; zato hočemo dnes sv. Maksimilijanu obljubiti, da se sv. vere ne bomo nikoli sramovali, ampak jo vselej in povsod, ravno takó serčno veselo pričali, kakor on. — Memo ustnega pričevanja

3. Moramo sv. vero tudi v djanji kazati, ali po veri živeti. „*Vera brez del je mrtva*“, uči sv. Jakob (2, 20.); Kristus pa pravi: „*Ne vsak, kateri mi pravi: Gospod, Gospod! pojde v nebeško kraljestvo; ampak kateri stori voljo mojega Očeta, ki je v nebesih, tisti pojde v nebeško kraljestvo*“ (Mat. 7, 21.) In silno lepo govori sv. Avguštin: „*Uprašaj se, ali veruješ? Ako si odgovoriš: da, jaz verujem; tedaj živi takó, kakor govoriš, in ti imaš vero*“. To je: Ako hočeš vediti, kakošna je tvoja vera, presodi svoje življenje. Ako živiš po nankih Kristusovih, bodi potolažen, ti imaš živo vero, ki te bo gotovo zveličala; ako pa ne živiš po nankih Kristusovih, bodi prepričan, da tvoja vera ni živa in te ne more zveličati. Kakó lep zgled nam je tudi v tem zapustil sv. Maksimilijan. Kakor nas Kristus uči, je bil usmiljen do bližnjega, oster do sam sebe, ves goreč za božjo čast. Tako je dopolnil vso postavo in zdaj je prištet med svetnike. — O čudodelna vera, ki si nekdanj take čednosti v kristjanih rodila, kam pa si sedaj zgnila, kje pa so sedaj tvoje dela? Nekdanj so najbolj šibki mladenči in deklice rajše vse muke terpeli in življenje dali, kakor grešili; zdaj mladi in stari ljudje

tako prederzno grešijo, kakor da bi nobenega Boga nad nami ne bilo. Nekdaj so kristjani svoje premoženje najraje za cerkve, samostane in bolnišnice obračali; zdaj pa nam starodavne imenitne cerkve na kup leté in komaj komaj jih še za silo popravljamo. Sv. Maksimilijan je rajše glavo dal, kakor Kristusa zatajil; zdaj pa ljudje zavolj najmanjšega dobička lažejo, lažljivo pričajo, po krivem prisegajo in Kristusa zatajimo. — O prvi presrečni časi kerščanstva, ko je bilo skoraj toliko svetnikov, kakor kristjanov, kedaj se bote zopet povernili! Ti sv. Maksimilijan nam jih izprosi, da bo sv. vera zopet veselejše med nami oživila in nekdanji sad sv. čednost obrodila.

III. Sv. vere darovi.

Ko sv. *Adrijan*, takrat še nevernik, kerščanske mučenike gleda, kako so veseli najgroznejše muke terpeli, ne more tega nikakor razumeti, zato jih ves začuden upraša rekoč: „*Kaj pa pričakujete od svoje vere za vse te muke?*“ Mučeniki mu odgovorijo: „*Mi zanesljivo pričakujemo, ako za sv. vero umerjemo, da bomo tako srečni po smerti, da se vse veselje in vse bogastvo tega sveta še primeriti ne da temu, kar je nam pripravljeno*“. Te besede so nevernega *Adrijana* tako spodbodle, da je pri tej priči kerščansko vero na-se vzel in kakor mučenik za njo umerl. — Kaj pa nam dá sv. vera?

1. *Največo modrost v življenji.* V tem obstoji prava modrost življenja? Da poznamo pravo vrednost vsake stvari in da vsako stvar po njeni pravi vrednosti cenimo in obračamo. Kdor te modrosti nêma, mora zabresti v časno in večno nesrečo; ker se derví za praznimi rečmi, imenitne pa zanemarja; ker svete in zveličanske reči zametava, derží se pa grešnih in pogubljenih. To modrost nam daje pa le sv. vera. Ona nas uči, zemljo tako rabiti, da nebes ne zgubimo; za časne dobrôte tako skrbeti, da večnih ne zapravimo; telesu tako streči, da duše ne pogubimo. Kakor zvon nebeški vernemu kristjanu vedno po ušesih donijo be-

sede Kristusove: „*Kaj pomaga človeku ako ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi*“. (Mat. 16, 26.) V teh besedah je zapopadena največa modrost življenja, in blagor mu, kdor jo ima. Da, kerščanska vera je modrost po sveti tako razširila, da šolsko dete pri nas več od nje posede, kakor največi ajdovski modrijani. — Tudi krive vere so nekaka luč za človeka, pa luč goljufiva, ktera človeka preveč povzdiguje, Boga pa preveč ponižuje; te svet preveč obraja, večnost pa premalo ceni; gorje človeku, kateri jo nasleduje. In če je zdaj vse narobe po sveti, od kod to? Edino iz pomanjkanja prave kerščanske modrosti. Kralji hočejo ljudstva vladati po svoji modrosti, in ne po modrosti sv. evangelja; pa tudi ljudstva hočejo kraljem pokorščino skazovati le po svoji modrosti in ne po nauku sv. evangelja. Vsak se derži le svoje glave, ter hoče biti modrejši, kakor evangeli Kristusov. Zato je vse narobe po sveti in ni božjega miru ne po hišah, ne po soseskah, ne po državah. V velikih zmotah že živimo, pa še v večje se zakopavamo. Kedaj bo bolje? Takrat, kedar bo sv. vera zopet vladarstvo na sveti dobila, ker le ona da pravo modrost življenja.

2. *Najslajšo tolažbo v smerti.* Koliko kaka reč velja, zdrav človek pogosto težko spozna, še le smert mu razodene. Malo vredno je to, kar nas v smerti zapusti, ali nam celó smert grení; pravo vrednost le to ima, kar nam tudi v smerti ostane in nam še poslednje ure življenja slajša. To pa je sv. vera. Nevernik s smertjo vse zgubi, kar ga je veselilo, in nič mu ne ostane, kar bi ga tolažilo. Verni kristjan pa v smerti le to zapusti, kar ga je bolelo, in vse to pričakuje, kar ga bo vekomaj veselilo. Sv. škof in mučenik Ignacij prosi kristjane, naj mu nikar nebeške krone ne zavidajo in pri cesarji za njega ne prosijo, da bi mu bila smert prizanešana. Enako sv. Martin ves zamaknjen in zaljubljen na smertni postelji proti nebesom gleda in že komaj ure ločitve pričakuje. Enako veselo tudi sv. Maksimilijan smert pričakuje, in kakor pesem nebeška se mu glasi novica, da bo glavo dal za Kristusa. Vse drugačna pa je smert brez vere. Imeniten gospod, ki

je pa vso vero zgubil in vero tudi sovražil, je imel sila pobožno ženo in edino hčerko. Mati je hčerko silno skerbno v katoliški veri redila, oče pa matrne besede vedno zasmehoval in spodbijal in nevero sejal v nedolžnem sereu otroka. Pa Bog se otroka usmili in ga zgodaj k sebi pokliče. Hčerka je komaj 18 let stara, ko za smert zboli in njen zdravnik ne vé pomoči. Enega dne sedi neverni oče ves otožen poleg postelje svoje hčerke, ker ljubil jo je nezmerno. Pa ravno ker brez vere, jej nič tolažljivega povedati ne vé, ter ves pobit le molče v tla gleda. Naenkrat se vzdigne hčerka, očeta resno pogleda pa še bolj resno nagovori rekoč: „Oče! zdi se mi, da moja smertna ura se bliža. Povejte mi odkrito, kaj naj zdaj verujem, ali to kar ste me vi učili, ali to kar so me pobožna mati verovati učili.“ Kakor blisk iz jasnega neba zasvetijo te besede v temno dušo nevernega očeta. Pri tej priči spozna svojo slepoto, sram ga je, da se še hčerki v obraz pogledati ne upa, s trepetajočim glasom jej odgovor da: „Dete! zanaprej le kar to veruj, kar so te mati učili“. Nevernež je čutil, da nevera néma za smertno uro nobene tolažbe, da tolažnica smerti je le živa vera. O deržimo se tedaj stanovitno sv. kat. vere, in varujmo se enako skerbno nevere, kakor krive vere, zakaj le preresničen je starodavni prigovor: Po luterško je boljše živeti, po katoliško pa boljše umreti.

3. *Nebeško zveličanje v večnosti.* „Kdor veruje, bo zveličan, kdor ne veruje, bo pogubljen“, uči Kristus. (Mark. 16, 16.) In kakošno bo to zveličanje? Vera, ako po njej živimo, nás bo po smerti preselila v nebesa, iz te solzne doline v hišo očetovo, v družbo angeljev in svetnikov, kjer bomo kakor dediči nebeškega Očeta in sodediči Kristusovi deležni postali kraljestva Kristusovega. Karkoli smo tukaj za njega storili, nam bo tamkaj natančno povernjeno, pa takó, da vse, kar smo tukaj zavolj Kristusa zapustili, bomo tamkaj stokrat povernjeno prejeli; za malo terpljenje neizmerno veselje; za kratko terpljenje večno zveličanje. Prav tedaj pravi sv. Avguštin: „Ni večega bogastva, ni večih zakladov, kakor je sv. vera; ona reši grešnike, razsveti slepe,

ozdravi bolene, opraviči verujoče, spravi spokorne, bogati pravične, krona mučenike, krepča device, posvečuje mešnike in nam dá uživati s sv. angelji večnega kraljestva božjega“. Oj ljube ovčice! katerih mnogo sem sam birmoval in v veri poterdil, deržimo se tedaj terdno te sv. vere, da nam nihče že pripravljene krone ne vzame; (Skr. raz. 3, 11.) skerbimo, da nam luč sv. vere v sercu nikdar ne ugasne, da na smertno uro ne bodemo podobni trapastim devicam, ktere so imele svetilnice pa brez olja, ampak modrim peterim devicam, ktere so vso noč svetile in prihod ženina pričakovale, da tudi nas Gospod čuječe najde in pripravljene.

Sklep.

O sv. kerščanska katoliška vera! ti luč nebeška, pri sv. kerstu nam prižgana, --- pri sv. birmi omlajena, bodi nam čez vse serčno pozdravljena! Bila si svetilo moje mladosti, si podpora mojih moških let, bodi še palica moje starosti, da umirajoči s sv. Pavlom lahko porečemo: „*Dobro sem se vojskoval, tek dokončal, vero ohranil, zdaj pa mi je prihranjena krona pravice*“. (2. Tim. 4, 7—8.) Ti pa, sv. Maksimilijan! bodi naš priprošnik, da kar tukaj verujemo, s teboj tamkaj gledamo. Amen.

VII.

Testament

starega leta 1861.

(Pridiga od kneza in škofa *Antona Martina Slomška* na večer sv. Silvestra 1861 v Mariborski stolni cerkvi govorjena. — Po nemškem poslovenjena.)

„Delajte (dobro), dokler je den; pride noč, ko nihče ne more delati“. (Joan. 9, 4.)

1. Umirajoč leži na smertni postelji. Njegove ure so preštete; le 7krat bo še kladvo udarilo, in zgrudil se bo v grob večnosti, nikdar več ga ne bode nazaj.

2. Umirajoči je svoj testament že napravil, blagodarно se nas spomnil in nas *dediče* postavil svojega velikega premoženja. Mene je poslal, da vam razodenem njegovo posledno voljo, da vam na serce položim njegove posledne opomine, da vzamem od vas vseh *slovó* ter vam rečem poslednokrat: *Z Bogom!*

3. Kdo je te zanimiv umirajoči? Staro leto 1861 je, ktereга posledno večerno solnce je ravno kar zatonilo. Kako se glasi njegov testament? Presilno zanimiv je za nas vse. — Da ga prav umémo, naj nam podeli ljubi Bog svojo milost.

Članki testamenta.

1. Testament je takó imenitno in v svojih nasledkih nevarno pismo, da bo zmed sto komaj eden takó pravilno napravljen, da bi vsem pravičnim terjatvam ustregel; najboljši biležniki in najbolj učeni odvetniki prav pogosto največe pogoške pri oporokah napravijo. Te poročitelj gleda preveč na lastno *meso in kri*, na otroke in žlahto, ter pozabi na svojo lastno dušo. V tem, ko njegovi bogati dediči obilno, le prepogosto po krivici pridobljeno premoženje zapravljajo, gre njegova *duša* vsa uboga, le s krivičnim blagom obložena iz tega sveta. — Drugi ravna v svojem testamentu vse preveč le po svojih osebnih nagnjenjih, in vse premalo po *dolžnosti kerščanske ljubezni*; svoje premoženje poroči *nevrednim dedičem*, *potrebnih ubožcev* pa pozabi, in na njegovem grobu se sliši kletva namestu molitve. Tretji pozabi v svojem testamentu imenovati *poglavitnega dediča*, ali *zveršitelja oporoke*, ali zgreši to ali ono *postavno obliko*, in njegova oporoka je neveljavna, vzrok *dolgoletnih tožb* in sovraštev. V kratkem, oporoka se malokdaj dobro napravi in še *bolj poredko so vsi z njo zadovoljni*. S testamentom starega leta 1861 pa morajo vsi zadovoljni biti.

2. Kako se tedaj glasi *testament leta 1861?* „Pred 365 dnevi rojeno sem bilo na svet poslano, da bi zlasti vam, dragi Mariborčani, *srečo prineslo*, vaše *nade še preseglo*. Hudega ste se bali, pa dobrega sem vam prineslo.

Mir sem vam ohranilo, *hudih bolezni* vas ovarovalo. Od Očeta vseh dobrih darov obilno blagoslovljeno sem vaše *žitnice* z žitom, in vaše *kleti* z najboljšim vinom in še le prav obilno napolnilo. In ves te prebogati blagoslov celega leta vam poročim, ter vas *poglavitnega dediča* cele moje zapuščine imenujem — vender s temi pogodbami:

a. Ne pozabite nikdar *daritelja vsega dobrega*, in zahvaljujte se mu vse dni svojega življenja, da me je takó obilno blagoslovil; zakaj ne meni, 1861emu letu gre hvala, da sem bilo dobro leto, ampak Bogu, naj dobrotljivšemu, *kteri je svojo roko odperl in vse, kar koli živi, z blagoslovom napolnil*. Ne pozabite, da *hvaležnost je najveljavniši denar*, s katerim si zamorete pri Bogu kupiti nove dobrote. „*Ali jeste ali pijete, ali sicer kaj delate, storite vse v imenu Gospodovem in dajajte vselej hvalo za vse Bogu in Očetu v imenu Gospoda našega Jezusa Kristusa*“. (Efez. 5, 20.) „*Glej in varuj se, da ne pozabiš Gospoda, svojega Boga, in da ne zane-marjaš njegovih zapoved in pravic in povelj, ki ti jih dnes zapovem, da ko ješ in se nasitiš, ko lepe hiše zidaš in v njih prebivaš, in imaš obilno zlata in srebra in vseh reči, se ne povzdiguje tvoje serce, in da ne pozabiš Gospoda svojega Boga; in da ne rečeš v svojem sercu: Moja krepost in moč moje roke mi je vse to pridobila*“. (V. Mojz. 8, 11—17.)

b. Uživate božje dare, ki vam jih zapustim, *modro in zmerno*. „*Zakaj po mnogih jedilih pride bolezen, in požrešnost napravi kolero. Zavaljo pijanosti jih je že veliko pomerlo; kdor pa je trezen, si daljša življenje*“. (Sir. 37, 33—34.) Pomnite dobro, *letošnje vino jih bo veliko pred časom v grob spravilo*, kakor jih je v kratkem času od 2 mescev mnogo iz tega sveta spravilo. „*Ne zaupaj vinu, kedar je rumeno, kedar se njegova barva v kozarcu lesketá. Gladko teče, toda na poslednje piči kakor kača, in strup razlije kakor bazilisk*“. (Prig. 23, 31—32.)

c. Ne pozabite, dragi dediči, od mojega premoženja tudi *nekoliko poročil izplačati*, in sicer:

Najpoprej ubogim, ktere je sam Bog vaši skerbi in ljubezni izročil: „Kdor ubogim daje, mu ne bo pomanjkovalo; kdor pa prošnika zaničuje, bo pomanjkanje terpel“. (Prig. 28, 27.) *„Če svoje bogastvo v naročje ubogih iztreseš, govori prerok, boš vsikdar obilnost imel. Kolikor boš dal, se ti bo zopet povernilo. Ti boš kakor studenec, iz kterega se vedno zajema, in kteremu nikdar vode ne zmanjka.“*

Drugič izplačajte dostojin sporoček svoji farni cerkvi; ona nēma ne lastnega polja, ne lastnih vinogradov, kakor sosedne cerkve; naša ljubezen je njeno edino premoženje. Gotovo, kar ste božji hiši storili, to ste Bogu storili, in stotero obilniši vam bo povernil.

Ne pozabite *tretjič* odrajtati mali darček tudi *sv. Očetu* v njih potrebi in stiski preveliki, da *blagoslov četerte zapovedi* črez vas pride. S koliko radodarnostjo so nekđaj *sv. Oče* drugim milošnjo delili, tudi vas Mariborčane so pred drugimi sosednimi mesti s svojo dobrovoljnostjo počastili, zdaj pa, od sovražnikov obropani, so sami toliko obožali, da pomoči svojih vernih otrok potrebujejo. *Denarč sv. Petra* je edino premoženje *Pija IX.* Kako ganljivi so premnogi dokazi otroške ljubezni, ktere bogati in ubogi namestniku Kristusovemu, očetu vseh vernikov skazujejo, dokler zopet boljši časi za nje ne nastanejo. V (laškem mestu) Raveni je hotla uboga deklica tudi *denarč sv. Petra sv. Očetu* poslati. Ker pa ničesar družega ni imela, si je odrezala svoje *prelepe lasé*, jih je prodala za poldrugi rimski tolar, in je te znesek *sv. Očetu* poslala. Gotovo *sv. Oče Pij IX.* tudi pri Mariborčanih merzlih serc naši ne bodo. — Te sporočke vam na serce polaga staro leto 1861.

3. Zapustim vam pa tudi *svojega sina*, kteri me bode v vladi nasledoval, in kakor zaupam, vam tudi srečo prinesel in té je *novo leto 1862.* Prihodno leto in njegovo vladanje je sicer v božjih rokah, kakor je moje bilo. Ali vam bode *vojsko* ali *mir*, *slabo* ali *dobro letino*, *zdravje* ali *bolezni* prineslo, vse to vé le edino Bog, vse vedoči in najmodrejši vladar osode človeštva; mi le to vemo, da *na skalo zida ta, kdor upa v Boga.*

Naj bi vam prihodno leto v teku svojih 365 dni tudi hude skušnje prineslo, nikar ne obupajte. *Dopolnite svojo dolžnost* kakor dobri katoličani, Avstrijani in hrabri Stajerci. Skušnja mine, *tem pa, kateri Boga ljubijo, vse k dobremu služi.* (Rom. 8, 28.) *Mlad sem bil in sem se postaral, pa nisem videl pravičnega zapuščenega in ne njegovih otrok kruha prositi.* (Ps. 36, 25.)

4. Zapustim vam še najdražje, kar imam, — svojo hčer, in ta je *zlati čas*, najdražje blago, ki ga kdo na zemlji posede. Čas je *drag*, zato ker je *kratek*. Jaz sem imel le 365 dni živeti, in veči del zmed vas utegne komaj 50 do 60, ali k večemu svojih 80 let doseči; in te leta kaj družega so, kakor *mala kaplica* v nezmernem morji večnosti. — Čas je *drag*, zato ker si zamoremo s *časom vse*, tudi krono nebeško kupiti. Zato pravi sv. Bernard: „*Čas je toliko vreden, kakor Bog, zato ker si zamoremo vsaki trenutek, ako ga dobro ober-nemo, Boga pridobiti.*“ — Čas je *drag*, ker *enkrat zgubljen, se nikdar več ne poverne*. Raztergana obleka se zamore zopet sošiti, *pogorela hiša* zopet pozidati, ali čas *zgubljeni se ne dá nadomestiti* vekomaj. Uprašajte *zaveržene v peklenskem ognji* za ceno časa, in odgovorili vam bodo: O si daretur hora! O da bi imeli le še *eno uro zlatega časa* pokore! Toda na *železnih vratih večnosti* stoji zapisano: Tempus non erit amplius. Ne bo več časa. — Poprašajte *zveličane v nebesih* in odgovorili vam bodo: O si daretur hora! Ako bi imeli le nekoliko kratkih trenutkov tistega časa milosti, ki ga vi imate, še viši stopnjo nebeškega poveličanja bi si pridobili. — Poprašajte še *spokorne duše v ognji očiščevanja*, in tudi one vam bodo odgovorile: O si daretur hora! O da bi imeli le še *eno uro*, da bi plačale dolgove svojih grehov; toda *zginil je čas zveličavnega dela*, zdaj zamoremo le *terpeti in poterpeti*, dokler poslednji vinar doplačan in najmanjši madež izbrisan ne bo. — — Zato vam kličem še na smertni postelji: „*Delajte, dokler je den; pride noč, ko nihče ne more delati.*“

5. Tudi *spominek* mi postavite na moj grob: *prazno*,

doteklo peščeno uro. *) Z vsako peščeno drobtinico je zginil del mojega kratkega življenja, in ko je padla poslednja drobtinica, je bilo moje življenje pri kraju. Te spominek postavite na *moj grob*, to je: na mejo večnosti in zapišite z zlatimi čerkami te-le besede kakor *grobni napis*: „*Kar človek tukaj seje, to bo v večnosti žel. Kdor tukaj pičlo seje, bo tudi tamkaj pičlo žel; kdor pa tukaj v obilnosti seje, bo tudi tamkaj v obilnosti žel.*“ (Gal. 6. — 2. Kor. 9.)

6. *Zveršitelja* svojega testamenta postavim neusmiljeno in neizprosljivo *smert*. Kdor moje poslednje volje vestno izpolnil ne bode, bo prišla nenadoma, prej ko se bode zanesel, zveršiteljica mojega testamenta, koščena smert, in ga bo zgrabila in postavila pred *sodnji stol* zgodovine na tem svetu, — in pred *sodnji stol Sodnika najpravičnejšega* na onem svetu, vse premoženje pa, s katerim je tako *krivično hiševal*, bo vzela njemu in njegovih otrok otrokom in ga bo *dala drugim ljudem, ki bodo boljši sad prinesli*.

To je oporoka umirajočega leta 1861, to je njegovo poslednje slovó! — Pač zares resna beseda!

Sklep.

Ljubi moji! Umirajoč oče, odkritoserčen prijatelj se ne *prilizuje na smertni postelji* svojim ljubim, od katerih jemlje slovó. Njegove poslednje besede so resne pa zveličavne, *ostalim dražje kakor zlato in srebro*; ostanejo jim nepozabljive. Enako nepozabljiv, globoko v serce zapisan naj nam ostane testament od nas gredočega leta 1861.

Kar nam je umirajoče leto pred vsim naročilo, to hočemo tudi najpoprej in sicer še te večer dopolniti, *dati namreč dostojno zahvalo Bogu predobrotljivemu za vse v pretečenem letu prejete milosti in dobrote in mu*

*) Dokler se še niso sedanje ure iznašle, so imeli za méro časa steklenice v sredi prešinjene, in na eni strani s peskom napolnjene. Iz polne krogle skozi ozki vrat se je počasi pretakal pesek v prazno kroglo, in po tem so merili čas: ure in dneve. Prestavlj.

slovesno zapeti *zahvalno pesem*. — Oče nebeški, vladar vseh časov in kralj večnosti! v tvoje očetovske roke izročimo sebe in vse, kar smo in kar imamo, za dnes, za prihodno leto, za zdaj in za vse večne čase. Oče! tvoji otroci smo! Tvoja volja naj se zgodi! Amen.

VIII.

Pridiga

pri novi meši č. g. Matija Paprej
na Prihovi v spodnjem Štajerskem 1832.

(Iz zapuščine pokojnega kneza in škofa *Antona Martina Slomškega*.)

Meštvo poveličano in zaničevano.

„Kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošljem. Pojdite tedaj in učite vse narode, in keršujte jih v imenu Očeta, Sina in sv. Duha. Učite jih spolnovati vse, karkoli sem vam zapovedal. In glejte, jaz sem z vami do konca sveta.“ (Joan 20, 21. Mat. 28, 19—20.)

Vvod.

1. Pozdravljena bodi ljuba dežela Štajerska, moja dežela materna, ki si me zibala in izredila in mi še zmirom ponavljaš sladko veselje mojih mladih dni. — Pozdravljeni vsi moji stari znanci in prijatelji, s kterimi sem lepo spomlad svojega življenja preživel; če ravno nas ločijo hribi in doline, še vselej vas ljubezen mojega serca objema. — Pozdravljena vsa kerščanska soseska, posebno pa ti poštena Prihovska fara, ki se pervokrat v imenu Jezusa zbrani na le-tem veselem hribcu vidimo, — o da bi se enkrat ravno tako veseli gledali tamkaj v sv. raji!

2. Ali kaj posebnega mora to biti, da se mi dnes tukaj v tej veži božji tako obilno zbrani snidemo, domači in sosedje, ne le samo iz bližnjih sosesk in far,

ampak tudi iz stranske Koroške dežele, vsi čedno praznično opravljeni, kakor svatje k velikemu godovanju povabljeni? —

Glasni zvonovi kličejo bližnje in daljne sosede na čestito obhajani praznik; vesela godba nam imenitno gostovanje oznanuje. Ali se obhaja komu rojstni den, ali se pervorojenemu sinu gostija služi? — V resnici obhaja se dnes veselo *rojstvo prečiste Marije Device*, nebes in zemlje kraljice, ktera rojena brez vsega madeža, za mater Zveličarja našega izvoljena, je kakor *zlata juterna zarja* vesoljni svet razsvetila! — služi se pa tudi dnes *imenitna gostija* mlademu, Bogu in njegovi sv. cerkvi zaročenemu duhovskemu ženinu, novoposvečenemu mešniku, ki dnes svojo sveto službo nastopijo, da začnejo svetiti kakor solnce na nebu z naukom in zgledom vernemu ljudstvu, ki stopijo dnes pervikrat pred altar, kakor posvečen namestnik Jezusa Kristusa, da skozi sv. molitve in darovanje sv. meše živim in mertvim v nebesa pomagajo. — Obhaja se dnes zlati den ljubemu, poštenemu mlademu mešniku, kterega si je usmiljeni Bog zmed veliko drugih za svojega namestnika izbral, in ga zato, ker je bil dosihmal kakor dober sin svojih staršev, kakor priden in pameten učenec svojih učiteljev in voditeljev v malem zvest, črez veliko postavil, za hišnika svoje svete cerkve, za delivca božjih skrivnost, ter jih na sedež postavil, pred katerim se tudi kralji in cesarji uklanjajo, in tam klečijo, kjer bodo oni v svojem sv. opravilu stali.

2. Dvakrat veliko je tedaj denešno godovanje, dvakrat veliko bodi pa tudi dnes našega serca veselje, kterega duše v vicah, angeli in svetniki v nebesih z nami delé. — Veseli se denešnega dne *sv. mati katoliška cerkva*, ker zopet enega serčnega varha, pridnega delavca in zvestega pastirja dobí. — Veselijo se *duše rajnih*, ki morebit že dolgo v britkem očiščevanju nebeškega hladila njegove perve sv. meše čakajo. — Veselijo se *angelji in izvoljeni božji*, ker dnes zopet novega pomagavca dobijo, kateri dnes svojo angeljsko službo nastopi, da kristjane na zemlji, kakor popotnike v tuji deželi, po nevarni poti spremlja in jim pot kaže v

nebeško domačijo. — Bodi vesel denešnega dne pa tudi ti, *novoposvečeni mešnik*, dosihmal moj pridni učenec *), od zdaj za naprej pa moj ljubi duhovski brat; zakaj prejel si pervenstvo Abelna, nastopil si službo Noeta, zadobil si imenitnost Abrahama, dospel si visokost Arona, prejel si vladarstvo Mojzesa, zadobil si oblast sv. Petra in maziljenje Jezusa Kristusa. Poglej, o mešnik božji! veličastvo svoje in razveseli se. „Ako premisliš kralje tega sveta, pravi sv. Avguštin, veči si; ako premeriš visokost nebes, še visokejši si; ako pogledaš lepoto solnca in zvezd, še lepši si v svojem novem stanu“. — Razveseli se in s kraljem Salamonom se Gospod Bogu zahvali rekoč: „*Hvalila bode do smerti moja duša Gospoda; pomnil bom tvojo milost, o Gospod, in to, kar si (mi) storil. Ker povzdignil si na zemlji moj stan.*“ (Sirah. 51. 8, 11, 13.) — Razveselite se dnes, vi pošteni starši novoposvečenega mešnika, ki ste pripeljali svojega ljubljenega sina, kakor nekdanj Elkana in Ana mladega Samuela, v hišo Gospodovo služiti, zakaj v boljšo službo ga tukaj pod solncem spraviti ne morete. — Veseli se denešnega dneva posebno ti, *častiti duhovski pastir Prihofske fare*, mladega mešnika dobri in skerbni stric; glej, bil je tvoj bratran tvoje veselje, sladko upanje tvojega serca; dnes je prišel tvojo skerb ti poverniti, tvojo ljubezen poplačati, tvojemu veselju skoz svojo prvo sv. mešo krono postaviti. Kar si želel, si dosegel. Imel si dosihmal ljubega mladenča, imel boš zanaprej častitega mešnika, ki je vreden tako dobrega strica; tvoja hvala je on in tvoja čast. — Razveselimo se tega dneva tudi mi, častiti duhovni bratje! ki zopet novega tovarša svoje težke službe dobimo, ki se bo z nami vojskoval za božjo čast in z nami se skušal za veličastvo božjega kraljestva. — Veseli se zlasti še ti, kerščanska fara svoje sreče, da pride novoposvečen mešnik iz daljnih krajev, iz tuje dežele**), s svojo prvo sv. mešo te razveseliti, in s svojo maziljeno

*) Anton Martin Slomšek so bili takrat špiritual v Celovškem semenišču.

**) G. M. Paprej so na Koroškem v Doberli vesi rojeni.

roko te pervokrat blagoslovit. — Veselimo se vsi v Jezusu Kristusu tukaj zbrani, zakaj: „*To je den, ktereга je Bog naredil, da se veselimo in ga povečujemo,*“ kedar sv. katoliška cerkva svojemu mlademu ženinu svatbo obhaja, mi vsi pa njih povabljeni svatje smo.

4. Kakor se pa mi vsi denešnega častitljivega godovanja veselimo, — enako ga sedanji hudobni in pregrešni svet gerdo gleda, ga gleda hudo in nevošljivo, kakor o stvarjenji sveta nevošljivi satan srečo naših prvih staršev, — napleta nove sklepe, sv. mešni stan ob čast in poštenje, vas, kerščanske duše, pa ob nedolžno sv. veselje spraviti, sv. kerščansko vero zatreti in verno ljudstvo z novim modrijanstvom oslepiti in tako v časno in večno nesrečo zapeljati. — Glejte, to si prizadevajo sedanji posvetni modrijani, ki duhovski stan *zaničujejo*, se nad sv. katoliško cerkvo *povzdigujejo*, in veliko dobrih duš po svojih sleparskih naukih na široko cesto neverstva in drugih peklenskih zmot zapeljavajo.

Da bi se ta nesreča med vami ne širila, hočem dnes v tolažbo novoposvečenca, vam pa, kerščanske duše, v podučenje in svarjenje besedo, kakor mislim o pravem času govoriti, ter vam pokazati *sv. mešni stan*

I. *poveličan od Boga in vseh poštenih ljudi,*

II. *pa tudi zaničevan od hudobnega sveta in malopridnih ljudi;* naj se *svitlost* Bogu posvečenega mešništva povikša, *število* njegovih sovražnikov pa pomanjša; — naj se serce zvestih služabnikov božjih razveseli, to moje serce dnes v tem govorjenji doseči želi.

Glej, ljubi brat! vsak tvojih poštenih svatov ti je dnes kak dar prinesel, če drugega ne, vsaj dobrovoljno serce, ki tebi vse dobro želi in prosi; kakšen dar pa bi jaz tebi dal, ki si me za besednika svojega povabil? Zlata in srebra nimam, kar pa imam, to ti dam; to mojo besedo nauka božjega in tolažila tvojega. Preden začnem v imenu Jezusa in Marije, prosim tebe, podeli tudi meni v imenu božjem svoj sveti mešni blagoslov.

I.

Mešni stan poveličan od Boga in vseh poštenih ljudi.

A.

1. Veliko zvezd se na jasnem nebu svetli, ki gorijo v božjo čast in svetijo prebivalcem na zemlji. Kralj med vsemi je solnce, od katerega dobivajo vse druge svojo svetlobo. — Veliko stanov na vesoljnem sveti po vseh krajih in deželah živi, med njimi najimenitnejši je *meštvo*, katerega vsi drugi bogoljubni stanovi čestijo. Solnce daje zemlji toploto in luč; sv. mešni stan pa človeškemu rodu svetlobo pravega spoznanja božjega in milosti božje potrebno pomoč. Brez solnca bi zemlja ne zelenila in ne rodila; brez mešnega stana bi človeštvo časno srečno in večno izveličano biti ne moglo; zakaj ravno duhovski stan si je vsegamogočni Bog od nekdanj zmed vseh drugih stanov za svojega izvolil, ga med nebo in zemljo, med sebe in človeški rod postavil, da bi zgubljeni otroci njegovega ljudstva skoz duhovski stan zopet z *njim združeni* in vekomaj zveličani bili. Prav zato imenuje sv. Peter duhovstvo: izvoljeni rod, kraljevo meštvo, svet narod, pridobljeno ljudstvo, da oznanujejo čudeža onega, kateri jih je v svojo čudno svetlobo poklical. (1 Petr. 2, 9.) — Zato pa tudi ni ljudstva na zemlji tako divjega, ni naroda na sveti tako zgubljenega bilo, in ga tudi ne bo, da bi ne veroval v svojega Boga, ne imel božje službe, ne imel tudi svojih duhovnov, katerih bi ne spoštoval.

2. Ne bom govoril od *malikovavskih* starodavnih Egipčanov, Grekov in Rimljanov, ki niso poznali pravega Boga in vendar spoštovali duhovnike svojih izmišljenih bogov tako visoko, da so jim vso učenost in tudi oblast čez življenje in smert izročili. — Ne bom tudi govoril dnes od imenitnosti duhovnov *Izraelskega ljudstva* v starem testamentu, kateri so bili med vsim narodom razdeljeni in kakor učenci ljudstva prav po očetovo spoštovani in kakor oskerbniki božje službe visoko češčeni, tako da mu je po postavi za glavo šlo, ako se je kdo nad duhovnom pregrešil: zakaj vse to je bila

le senca, le nekaka predpodoba imenitnosti mešnega stana v novem testamentu, katerega je sam Jezus, naš Zveličar postavil, kateri je bil pravi mešnik po redu in postavi Melkizedekovi. Sv. Avguštin pravi: „Meštvo se sicer na zemlji opravlja, pa sliši med nebeške reči. Ne umerjoč človek, ne angel ali arhangel, ampak sam Bog je ta stan postavil, da človek angelsko službo opravlja.“ — Že v starem testamentu je bilo prerokovano, da bo Zveličar, ko pride, novo meštvo postavil, in zmed vseh spreobrnjenih narodov si mešnike in služebnike izvolil, ki bodo povsod od solnčnega izhoda do zahoda Bogu prijetni dar opravljali. In to prerokovanje je Jezus v novem testamentu natanko dopolnil.

a. Dokler je on na zemlji živel, je sam hodil v tej dolini solz od enega kraja do drugega, je sam klical in vabil zgubljene ovčice božjega ljudstva k Očetu nazaj, jih je sam učil spoznati pravega Boga in jim kazal pravo pot v večno življenje. Kedar je pa od zemlje slovo vzel, je izvolil 72 učencev in zmed njih 12 apostolov si odbral ter jim zapovedal: „*Pojdite po celem svetu in učite vse narode in kersujte jih v imenu Očeta, Sina in sv. Duha. Učite jih spolnovati vse, kar koli sem vam zapovedal.*“ Kar je tedaj Jezus učil, to so učili, učijo in bodo učili njegovi namestniki.

b. Dokler je Jezus med ljudmi na zemlji živel, in hodil od enega kraja do drugega, je on sam grešnikom pokoro oznanoval in resnično spokorjenim grehe odpuščal: kedar se je pa povernil k Očetu nazaj, je svojim namestnikom to veliko oblast izročil, ter v nje dihnil rekoč: „*Prejmite sv. Duha. Kterim bote grehe odpustili, so jim odpuščeni in katerim jih bote zadržali, so jim zadržani.*“ (Jan. 20, 22 – 23.) Kakor je tedaj Jezus grehe odpuščal in spokorjene grešnike v milost božjo sprejemal: so odpuščali, še odpuščajo in odpuščali bodo v njegovem imenu vsi za to postavljeni njegovi namestniki.

c. Prišel je usmiljeni Jezus z nebes na to zemljo, odrešit ves človeški rod, ki je bil v greh zakopan in prodan v večno pogubljenje. Že je celih 33 let med

ljudmi v uboštvu preživel, in prišla je ura, da plača na križi ves dolg človeški, da odraja božji pravici zadoštenje, in potolaži skoz svoje bitko terpljenje in smert razžaljenega Očeta. Pripravljaj se je že, darovati kakor *najviši mešnik* svojemu nebeškemu Očetu tisto *kervavo daritvo*, ktere je čakal vesoljni svet, ktero so vsi starodavni očaki in preroki napovedovali, po kateri so zdihovale duše v vica in predpeklju, ktera bi spravila nepokorni človeški rod z nebeškim Očetom. — To presveto daritvo, ktera edina Bogu dopasti in človeku pomagati zamore, je hotel dobrotljivi Jezus svoji cerkvi zapustiti, — zapustiti jej večni spomin svoje neskončne ljubezni, — zapustiti vernim živ in neusahljiv studenec vseh božjih gnad, — in vedno zadostenje za toliko pregreh, s kterimi se den na den večni Bog žali. — Pri zadnji večerji, kedar je od svojih ljubih, kakor oče od svojih otrok slovó jemal, je vzel kruh v svoje sv. roke in ga blagoslovil rekoč: „*To je moje telo, ki bo za vas dano; jejte od njega vsi*“. Vzel je po večerji z vinom kelih, ga je blagoslovil in apostolom dal: „*To je kelih moje kervi, ki bo za vas prelita v odpusenje grehov; pijte iz nja vsi*“. Tako je postavil Jezus, naš Odrešenik, *nekervavo daritvo sv. meše*, na večer pred svojo smertjo, kakor vedni in bistevni spomin svoje kervave daritve na križi, apostolom pa je povelje in oblast dal, to daritvo opravljati, dokler je pri kruhu in vinu besede pristavil: „*To storite v moj spomin*“. (1 Kor. 11, 24 - 25.) — In kar je Jezus pri zadnji večerji storil in na križi dopolnil, to so opravljali, opravljajo in bodo opravljali v njegovem imenu vsi posvečeni mešniki, kedar po čudežnem načinu kruh v Jezusovo Telo in vino v Jezusovo Kri spreminjajo po vseh katoliških cerkvah in na vseh sv. altarih.

„*Velik čudež je, da je na molitvo Elijevo ogenj prišel z nebes in daritvo vnel, pa še večji čudež je, da na mešnikovo besedo božji Sin z nebes pride, vseh serca vnet, očistit in zveličat*“, pravi sv. Krizostom. — „*O kako veliko in častiljivo je opravilo mešnikovo, govori pobožni Tomaž Kempčan, kterim je dano, Gospoda vsega veličastva s svetimi besedami posvečevati, z ustmi blago-*

slavljati, v svojih rokah deržati, z lastnimi ustmi sprejemati in drugim deliti!“ Sv. Avguštin pa pravi: „Mešnikom je dano, kar angelom ni pripuščeno. Kedar mešnik te sv. skrivnosti obhaja, mu angeli kakor služabniki strežejo. Nad to preveliko oblastjo stermijo nebеса, se čudi zemlja, obhaja strah človeka, se boji pekel in trepeče sam peklenški sovražnik.“

Glejte, tolika je oblast, ktero namestniki božji od Jezusa Kristusa imajo, tolika imenitnost mešnega stana, v ktero je sam božji Sin svoje namestnike postavil. „Čast in visokost mešnega stana, pravi sv. Ambrož, se ne more nijenim posvetnim rečem primeriti. Ako jo pripodobiš kraljevi svetlosti in kroni vojvodarski, vse to je manjše, kakor če bi svitlobo solnca bliščavi zlata primeril.“ „Ako hočeš vedeti, sv. Krizostom nadalje razlaga, koliko imenitnejši je (v božjem kraljestvu) mešnik od kralja, le preudari oblast, ki jima je dana. Na viši sedež je postavljen mešnik, kakor pa kralj; zakaj temu je le skerb za pozemeljske reči izročena, sedež mešnikov pa je v nebеса postavljen, ker ima oblast, od nebeških reči oznanovati.“ Zato je veliki cesar Konstantin mešnike toliko častil, da ni hotel vpričo njih ne se pokriti, ne se vsesti. Zato je sv. Anton puščavnik, kedar je mešnika srečal, pokleknil in klečé mu roko poljubil. Zato jih častijo vsi narodi, ki se bojijo Boga; zato jih spodobno spoštujejo vsi pobožni kristijani, kakor jim sv. pismo zapoveduje: „Boj se Gospoda v svoji duši in njegove mešnike spoštuj“. (Pridg. 7.) — Oj srečen, presrečen vsak mladeneč, kterega Bog v svojo službo za mešnika izvoli, ako vredno svoj veličastni stan nastopi in ga pošteno in sveto peljá! Srečen, trikrat srečen si tudi ti, novoposvečeni mešnik, ki te je Gospod ponižnega povikšal in nizko rojenega v toliko imenitnost postavil: gotovo, da bi svojega stana imenitne časti z nobeno kraljevo krono ne zamenjal. Ali še srečnejši boš, ako se boš skozi svoje djanje tolike časti vreden skazal, da bodo tvoje dela te hvalile in častile tvoj visoko sveti stan. Zakaj: kakor imeniten in svet je mešni stan skoz svojo visoko oblast, ki jo od Boga ima, ravno tako častitljiv in hvale vreden je pa tudi stan

zvestih in pravičnih mešnikov božjih po *delih in dobrotah*, ktere so oni človeškemu rodu že podelili, jim še delijo in jim jih bodo delili, dokler bo svet stal. „*Po njih sadu*, pravi Jezus, *jih bote spoznali*“.

B.

1. Žalostno je za *popotnika*, ako mu v sredi temne noči njegova luč ugasne, kako hoče sirotej hoditi, kod prave steze v hudi temi iskati? — Tako žalostno se je celemu človeškemu rodu po storjenem prvem grehu na duši godilo. V temi je tavalala človeška pamet brez pravega božjega spoznanja; vse dežele je malikovanje pokrivalo, iz malikovanja pa brez števila hudobij izviralo, ki so človeški rod na duši in telesu morile. — Prišel je Jezus, kakor svetla luč na svet, postavil je *svetilo* sv. mešnega stana, prižgal svoje namestnike kakor luči nebeške z ognjem sv. vere, poslal jih po celem svetu in poglej, kako veselo razsvetljen je skozi duhovski stan vesoljni svet. „*Meni je dana vsa oblast*, je djal Kristus svojim učencem in njih namestnikom, *kakor je Oče mene poslal, pošljem jaz vas. Pojdite po celem svetu in učite vse narode in keršujte jih v imenu Očeta, Sina in sv. Duha. Kdor bo veroval in bo keršen, bo zveličan, kdor ne bo veroval, bo pogubljen*.“ — Dvanajst bornih ribčev, od Jezusa izvoljenih, od sv. Duha poterjenih, se je križem svet podalo in po svojih namestnikih vesoljni svet spreobernilo; zakaj kakor se od ene same luči tisoč in tisoč drugih prižge, dokler ni cela hiša razsvetljena, enako se je v sv. katoliški cerkvi od Jezusa, pravega mešnika, skozi apostole in njih namestnike tisoč in tisoč drugih duhovnikov pomnožilo in se jih še vsako leto skoz mešno posvečenje pomnožuje, ki se po vseh krajih razhajajo, božje otroke v nebeško kraljestvo kličejo in kakor dobri pastirji pasejo čredo Kristusovo. Kakor je sv. Peter Rimljanec, sv. Pavel Gerke spreobernil; kakor se je sv. Andrej proti polnoči, sv. Matevž proti poldnevu podal; in kakor je sv. Tomaž proti solnčnemu izhodu, sv. Jakob pa proti zahodu širil kraljestvo božje: enako sta spreobernila sv. Bonifacij in sv. Severin Nemce, v tem ko sta sv. Ciril in

Metod Slovanom sv. vere luč prižgala. Pa še den de-nešni odhajajo pobožni in goreči mešniki skoz daljne deže-le in široko morje v novi svet in v kraje neznane, sv. evangelj tudi tistim *divjim narodom* oznanovat, ki so še v žalostnih temnicah nevednosti in malikovanja; hodijo ponujat srečo božjega kraljestva *Zamorcem*, ki še jedó človeško meso in kar je povedati strah, svojim malikom še ljudi v dar koljejo in kakor zverina po tèm-nih berlogih prebivajo. — Oj kolika sreča je za take ljudi, pravega Boga spoznati, svoje grozovitne grešne navade zapustiti in začeti življenje, kakor se božjim otrokom spodobi. — To srečo so tudi nam prinesli pred več ko tisoč leti pobožni možje duhovskega stana, so nam prinesli pravo spoznanje božje, so naše prednike podučili v vseh potrebnih rečeh, so naše očake iz berlogov poklicali in jim zemljo obdelovati pokazali; so ljudi pobratili, v lepe soseske spravili, postavili cerkve in druge stanovanja; so naredili iz divjakov poštene ljudi, iz puščav pa lepe rodovitne deže-le. Ni je najti deže-le, ne mesta, kjer ne bi imenovali *svojih apostolov* in učnikov, kjer ne bi kazali grobov sv. mučnikov, ki so svoje sveto delo z lastno kervjo polili.

2. Kar so svoje dni pridni in goreči duhovni našim staršem storili, to delajo pošteni duhovniki v sedanjih časih tudi nam. Ni je deže-le, ne fare, ki bi svojega duhovskega vladarja, svojega mešnika ne imela. Kakor svitlim kraljem in cesarjem, enako tudi najubožnišemu beraču oznanujejo mešniki tolažljivi nauk večnega zveličanja, mu delijo dobrote nebeškega kraljestva in mu skerbijo za časno srečo in večno zveličanje. — In kje se najde božji človek med nami, ki bi zamogel reči, da še od duhovskega stana nijene dobrote prejel ni, dobrote, ki je več vredna, kakor zlato in srebro celega sveta? O da bi le hotli vse te prevelike duhovske dobrote prav *spoznati*, ki jih uživamo, da bi jih k svojemu zveličanju vredno obračali in dajali Bogu za-nje spodobno hvalo in čast!

a. Kdo vam je *prižgal*, bratje in sestre moje! sv. vere pravo luč, kedar vas je mati v grehu spočela, v

dušni temoti, v smrti večnega pogubljenja na svet porodila. Milo se joka mlado dete, na svet rojeno, in angelj božji se joka nad njim, dokler ni skoz sv. kerst prerojeno in ne postane otrok božji. Mati vas je rodila za ta svet, mešniki so vas porodili v Jezusu Kristusu za večno življenje. Duhovniki božji so vam roko podali, vas ljubeznjivo v cerkvo božjo peljali in vam prižgali pri sv. kerstu sv. vere zveličansko luč, ter vas zbudili po svojih sv. naukah iz žalostnega spanja večne smrti, da ste spoznali in spregledali pravo pot, svoj cil in konec doseči, in srečni ste časno in večno, ako se zvesto po njihovih naukah ravnate. Oj nikar ne ugasniti luči sv. kersta skoz pregrešno življenje, in deržite se zvesto, duše kerščanske! lepih nauk, ki vam jih vaši dušni pastirji dajejo; zakaj *oni so luč sveta*, pravi Kristus, *da svetijo pred ljudmi, da vsak, ki za njimi gre, ne hodi v temi, ampak bo imel luč življenja.*

b. Povejte vi, otroci! kdo vam *lomi v šolah* in pri kerščanskih naukah nebeški kruh božjega nauka, vas uči spoznati ljubega Očeta nebeškega in mu zvesto služiti; — kdo varuje vašo nedolžnost, vi mladenči! vas svari pred sovražniki vaše duše in vas nazaj derži od poti pogubljenja, kakor vaši dušni pastirji, ki vas opominjajo iz kancelnov in v spovednicah. O le ubogaj jih, ljuba mladina! kakor svoje sberbne duhovske očete, derži se zvesto njihove roke in srečno boš hodila pot večnega življenja, zakaj *oni so tebi za vidne anjele varhe dani, ki pripravljajo pot Gospodovo pred teboj.*

c. Povejte vi, spokorjeni grešniki! ki ste bili zakopani v nesrečo smertnega greha, in ste hodili kakor slepci po široki cesti večnega pogubljenja; kdo vam je vaše oči odperl, kdo vam je dal mir vaše vesti, kdo zgubljeno posvečujočo gnado božjo zopet nazaj, kakor duhovniki, vaši spovedniki? Oni sedijo na *12 sodnjih stolih* apostolov in imajo v rokah ključe nebeške, da odvežejo ali zavežejo. Oni so vaši dušni sodniki, ne da bi vas pogubili, ampak spreobrnili in večno zveličali. O ne zakrivajte jim, duše kerščanske! svoje krivice, da enkrat na sodbi pred celim svetom v vaše pogubljenje razodeta ne bo. Ne prikrivajte grešnih bolečin

svoje duše pred spovedniki, ki so vaši duhovski zdravniki, in imajo pomoč, vas ozdraviti, da duša večno ne umerje. Hodite pridno k svojim spovednikom, čistite pogosto svojo vest, sedaj dokler je den in nam sije solnce milosti božje; prišla bo noč, božje pravice čas, in kar ste zamudili, bo na vekomaj zamujeno.

d. Kdo vam daje nebeški *angeljski kruh*, vaši duši za živež, vi popotniki te zemlje, da ne onemagate na sterminski poti, ki v življenje pelja, kakor vaši dušni pastirji? Nje je postavil Jezus, Zveličar naš, za *hišne oskerbnike svojega ljudstva*, jim zapustil angeljsko hrano svojega mesa in presvete rešnje kervi, da nahranijo božje otroke o pravem času, in jim delijo v presvetem zakramentu rešnjega Telesa nebeško moč za hojo po poti pravičnosti. O ne zamudite tedaj, verne duše! k božji mizi skerbno hoditi, pri kateri vam mešniki strežejo z nebeško hrano, *zakaj ni vam zadosti le telesni kruh, po katerem morate umreti; duša vaša potrebuje angelskega kruha, ktereга kdor pogosto vredno zavživa, bode živel vekomaj.*

e. In kedar bote na smertni postelji jemali slovó od tega sveta, ležali v velikih bolečinah, kakor popotnik, ki je med razbojniké padel, vaši prijatelji in znanci vas zapustili, vam nijén zdravnik pomagal ne bo; kdo bo vaš slednji prijatelj, kdo vam bode kakor usmiljeni Samarijan vaše dušne rane obvezal, vas spremil iz tega sveta v večné prebivališča, kakor vaši dušni pastirji, ki morajo črez hribe in doline, da obiščejo svoje bolné ovčice, naj bo steza še tako slaba, naj bo pot še tako težavna, naj bo bolezen še tako ostudna in nalezljiva, *ako mati svojega otroka zapusti, zapustiti bolnika mešnik ne smeje, zakaj dober pastir da tudi življenje za svoje ovčice.* Tako je storil svoje dni sv. Karol, Milanski škof, kedar je strašna kuga njegovo čredo obiskala, vsi posvetni oblastniki zbežali in polne hiše bolnikov, polne ulice merličev ležale. Hodil je kakor angel iz nebes na pomoč poslan, da bi stregel bolnikom, delil popotnico umirajočim, oskerboval dušo in pomagal telesu. Tako ravna jo vsi zvesti duhovniki tudi sedanje dni po vseh krajih, kjer neznana bolezen *kolera* ljudi obiskuje, ravno

to tudi nas čaka, ako pravični Bog tudi naše kraje s to svojo šibo obišče. Da, ljubi častitljivi bratje! dela bomo veliko imeli, pa tudi lepo žetvo za nebesa; zakaj v britkostih in terpljenji še le svet prav spozna, koliko dobroto v dušnih pastirjih ima. Tudi ti, novoposvečeni mešnik boš zanaprej naš tovarš. Naj bi tudi blede smert s svojo neprizanesljivo koso pred teboj stala, obiskoval boš, in boš tudi obiskovati moral vse, tudi kužne bolnike, vsak čas pripravljen, po zgledu Kristusovem tudi življenje dati za svoje ovčice. Vendar nikar se ne boj: „*Jaz bodem z vami*, pravi Jezus, *do konca sveta*“.

3. Ve pa, ljube kerščanske duše! *ne pozabite dobrot*, ki vam jih večni Bog po sv. mešnem stanu *od zibeli do groba*, pa še tudi po smerti dušam v vical deli. Bodite hvaležni duhovskemu stanu, in izkazujte mu spodobno čast. Vsak den lahko *sv. mešo slišite* in vsako nedeljo *pridigo in kerščanski nauk*, greste tudi lahko pogosto k spovedi in sv. obhajilu. Oj kolika sreča je to; dokler v daljnih krajih unkraj morja še enkrat na leto te milosti nēmajo; po tri dni hodá in še več za bolnika po mešnika hodijo; se celó kraji najdejo, kjer so kristijani veseli, ako v treh letih le enkrat mešnika vidijo. Zato pravi Jezus: „*Zetev je velika, pa delavcev je malo. Prosite toraj Gospoda žetve, da pošlje delavcev v svojo žetvo.*“ Zato se veselijo vsi dobri kristijani, kedar mlad novožegnani mešnik svojo prvo sv. mešo poje, kakor tudi mi dnes tukaj temu mlademu mešniku njegov zlati den častitljivo obhajamo, in Boga častimo in hvalimo za vse, kar nam skozi mešni stan dobrega deli. — Ogledajte se, ljube duše! s hvaležnim srcem na *toplo rumeno solnce*, in premislite, kaj dobrega nam ono stori; pogledajte na zemlji *tekočo vodo*, koliko dobrega od nje imamo: še več dobrot zavživajte od duhovskega stana, zakaj kar solnce in voda *vašemu truplu* storita, to storijo namestniki božji vaši duši. To spričujejo vsi národi, vse dežele, vsi pretečeni in sedanji časi. — *Le slepi in pregrešni svet drugač govori in malopridni kristijani za njim potegnejo.*

II.

Mešni stan zaničevan od hudobnega sveta in malopridnih ljudi.

1. Srečna je čreda ki ima dobrega pastirja, pastir pa dobre ovčice, s katerimi se sprehaja po rodovitnih pašah in jih vodi k hladnim studencem. — Srečna je hiša, ki ima modrega gospodarja pa tudi pokorne podložne, kateri predpostavljene spoštujejo in lepo ubogajo. Ravno tako srečna je sv. cerkva božja, dokler verno ljudstvo svoje dušne pastirje spoštuje, jih ljubi in uboga. Ali te sreče hudobni svet zlasti sedANJI čas terpeti ne more. On začne skozi svoje pomagavce, malopridne ljudi, mešnike zaničevati, jih pred ljudmi ob poštenje in čast pripravljati; — njih slabosti razkrivati in še povekševati, pa tudi lagati na verh, dokler služebnikov božjih pobožnim kristijanom iz serca ne izterga, in jim namesto njih le posvetno ljubezen in razujzdano veselje v serce zasadi. — Vse to je Jezus svojim namestnikom naprej povedal: „*Lejte, je djal, pošljem vas kakor ovce v sredo med volkove. Varujte se pa takih ljudi!* — Oni vas bodo izdaval, — in vi bote sovraženi od vseh zavolj mojega imena. Učenec ni večji od svojega učenika in hlapec ne večji, kakor njegov gospod. — Jaz sem vas izmed sveta izbral, zato vas svet sovraži, ker niste od tega sveta“.

2. Prav tako, kakor je Kristus tukaj govoril, se je godilo od nekdanj vsem zvestim služabnikom božjim in se bo godilo tudi tebi, novoposvečeni mešnik! kar ti naprej povem, da kedar pride, se prestrašil ne bodeš. Ti boš v svojem novem stanu veliko dobrega pa tudi veliko hudega vžival, boš imel mnogo veselih, pa tudi žalostnih dni. *Tukaj boš s solzami sejal, le unkraj groba boš svoje plačilo veselo žel in vekomaj vžival.*

a. Hudobni in razujzdani ljudje, kateri nobenega Boga ne spoznajo in sv. katoliško cerkvo zaničujejo, bodo tudi tebe in tvojo službo zaničevali. O ne daj se zmotiti, ampak bodi vesel, kakor apostoli, da boš zaničevan zavoljo Jezusovega imena.

b. Spačeni modrijani in posvetni dobrovoljci bodo tvoje nauke zaničevali, kakor sovražne ptice seme božje besede iz sere tvojih poslušavcev poberali in zaterali, kar boš ti s svojo skerbjo dobrega storil. — Kakor dereči volkovi bodo skoz zapeljevanje nedolžne duše iz tvojih pastirskih rok tergali in se še smejali k tvojemu svarjenju. — Ako boš z grešniki ojster, te bodo preklinjevali, ako boš predober, te bodo zaničevali in na tvojo rajtengo greh na greh nakladali. — O ne onemagaj v takih stiskah! Uči jih neutrudljivo in *svari* jih brez strahu pred sovražniki na prižnici in v spovednici. Bodi pravičen, pa, kedar je potreba, tudi ojster hišnik božji; ne pozabi, da dvojni ključ v rokah nosiš, ne le ključ odvezati, ampak tudi ključ odvezo nevrednim zadržati, in varuj se, da zavoljo prevelike prizanesljivosti na svojih lastnih ramah grešnikov v pogubljenje nosil ne bodeš.

c. Mlačni kristijani ti bodo pogosto serce zaperali, tvoje nauke opuščali in svojoglavno po poti pregrehe hodili. Leta in leta se boš trudil in vendar na koncu s sv. Petrom milo potožil: Gospod, celo leto sem delal, pa nič pridelal! Pobožnost pojema, hudobija se širi; število božjih služebnikov se manjša, število hudobnežev pa strašno narašča; še celó svoje pohujšanje bo svet na tebe zavračal. — Ali nikar naj ti serce ne upade; vojskuj se kakor dober vojščak Kristusov — tvoja skerb ne bode zastonj. Prišlo bo za temno nočjo na videz praznega dela veselo jutro bogate žetve; zakaj tako pravi Jezus: „*Jaz sem vas izvolil in postavil, da sad prinesete in da vaš sad ostane*“. Svete solze, ki se bodo poslušavcem pri tvojih pridigah po licu udirale, spokorne solze, ki se bodo v spovednici v tvoje krilo vsipale, in ki jih bodo angelci božji v zlate torilica zberali in pred tron božje pravice nosili, bodo tvoj bogati zaklad in tvoje veliko plačilo v nebesih. Da, naj bi bil le *eno samo dušo* pridobil in zveličal, več si storil, kakor ako bi bil pridobil bogastvo celega sveta. In naj si ravno maloverni svet tvojega zasluženja ne bo hotel po vrednosti ceniti, tudi tebi ne povračevati; vsaj je Gospod tvoj plačnik; On ki je obljubil sv. Petru rekoč: „*Resnično vam povem, da ob prerojenji, kedar*

bo Sin človekov sedel na sedežu svojega veličastva, bote tudi vi, kateri ste šli za menoj, sedeli na dvanajst sedežih. In slehern, kateri zapusti hišo, ali brate in sestre, ali očeta ali mater zavolj mojega imena, bo stoterno prejel in večno življenje dosegel. (Mat. 19, 28—29.)

Prišla bo ura plačila, zginil bo svet in njegova dobrota in lepota spred tvojih oči, in vesela neskončna večnost se ti bo odperla, ako boš v Gospodovi službi do konca zvest ostal, *zakaj tvoje dobre dela pojdejo za teboj.* Lahko boš zapustil to solzno dolino in se k temu povernil, kateri te je poslal. — Naproti ti bodo prišli vsi *sv. angeli varhi*, katerim si duše zveličati pomagal. Naproti ti bodo pritekale vse *srečne duše* zveličanih, katerim si ti ali nedolžnost obvaroval ali pa jih po potu pokore v nebesa pripeljal. Med njimi pojdeš pred svojega Gospoda, one bodo za tebe prosile, da veselje, katerega so one skoz tvojo skerb dosegle, tudi ti z njimi vžival bodeš. Veselo tvoj Jezus tebi poreče: „*Blagor tebi dobri in zvesti hlapec, ker si bil v malem zvest, boš črez veliko postavljen, pojdi v veselje svojega Gospoda, da kjer sem jaz tvoj Gospod, boš tudi ti, moj hlapec.*“ — Bodi tedaj in ostani zvest služebnik božji; bodi goreč za božjo čast, kakor *sv. Peter*, — bodi serčen, kakor *sv. Pavel*, bodi ljubeznjiv in usmiljen kakor *sv. Janez*, in ne porajtaj ne hvale ne zaničevanja tega sveta. *Gospod je tvoj delež, in najboljši del si si ti izvolil, kateri ti odvzet nikdar ne bode.*

3. Ve pa, drage duše, črede Kristusove! ktere je Jezus, on prvi in najviši pastir, svojim namestnikom v skerb izročil, ne *verujte posvetnim modrijanom*, ki Bogu posvečeni duhovski stan obrekujejo in ne dajte se jim zapeljati.

a. Veliko nam vedó povedati od *slabih mešnikov*, ki vernim skozi svoje nespodobno življenje pohujšanje dajejo. Ali vprašajte ravno te sovražne obrekovavce našega stana, zakaj oni najpoprej pred svojimi vratmi ne pometajo, zakaj le slabosti duhovskega stana vidijo, svojih lastnih hudobij pa ne spoznajo, — iz pezdirja celi brun naredijo, in zavoljo enega ali drugega slabega mešnika pa celi stan zaničujejo in černijo. Ali se znajde kateri stan po celem

širokem svetu, ki bi malopridnih ljudi med seboj ne imel; zakaj tedaj duhovski stan črez vse druge čertijo, dokler so tudi duhovniki meso in kri? Ali ni bil med 12 apostoli tudi eden izdajavec, Judež Iškarijot? Barajte jih, kdo so neki tisti, kateri duhovnike večidel pohujšajo, ali ne ravno njim podobni malopridni posvetneži, kateri mešnike v svoje slabe tovaršije vabijo, in jih, ako se jim ne pridružijo, sovražijo, ako pa za njimi potegnejo, jih zaničujejo in spravljajo ob poštenje in čast. Od ene strani hočejo imeti grešnike, od druge pa angelce brez madeža.

b. Ne verujte njih priliznjenim besedam in baharskim obetom; eno namreč je gotovo, kdor je sovražnik mešnikov, je tudi sovražnik božji, pa tudi sovražnik vaše časne sreče in vašega zveličanja. Radi bi vam skoz svojo sleparsko posvetno modrijo duhovski stan in njegove nauke pristudili, potem vam sv. vero zaterli in vam vzeli najslajše in najsvetejše veselje, ki na sveti v svojem revnem stanu imate. — Le pogledjte prežalostni stan Francozke dežele v pretečenih letih. Pregarjali so duhovnike, jih zasramovali in celó morili. Iz lepih glasnih zvonov so gromeče topove zlivali in božje veže v senene parne preobračali. Svojega kralja so zamorili, nedolžne ljudi klali in zvezane v vodo metali, nobeden si ni več zvest bil svojega življenja. To je *sreča*, da se Bogu usmili! ktero vam sladkoustni priliznjenci, ki némajo ne vere ne Boga, vsiljujejo, to je *sreča*, ktero spačena modrija sedanjih časov in razujzdana svoboda rodi. — O zategadel držite se zvesto, kakor dobri otroci svojih duhovskih očetov, spoštujte jih, kakor lastne starše, in učite tudi mlade ljudi, sv. mešni stan ljubiti in spoštovati, zakaj: „*Kdor nje posluša, pravi Jezus, mene posluša, kdor pa nje zaničuje, mene zaničuje in tega, ki je mene poslal, Očeta nebeškega.*“

c. Zavernite hudobne jezike, ki se derznejo sv. duhovski stan opravljati in zasramovati; ne sodite njegovih slabost, zakaj Gospod, ki je mešnike za svoje namestnike izvolil, je tudi sodbo črez nje sebi prihranil: „*Kdor se njih dotakne, pravi Gospod Bog, se dotakne zerkala mojega očesa.*“ (Cah. 2, 8.) Bog se poteguje za

mešnike svoje. *Savel*, Izraelski kralj, je Samuela, službenika Gospodovega sovražil; hudi duh se ga je prijel, zgubil je kraljestvo in vso srečo, sam sebe je prebodil in si življenje vzel. — *Jecabel*, hudobna Izraelska kraljica je službenike božje preganjala. Bog zapové Jehu, kralju, vso njeno žlahto pokončati; kraljico so skozi okno vergli, s konji poteptali in psi so jo raztergali in njene kosti obrali. „*Mešniki so*, pravi sv. Krizostom, *namestniki Kristusovi, in kdor Kristusove mešnike spoštuje, spoštuje Kristusa, in kdor mešniku hudo dela, dela hudo Kristusu, čigar namestnik je mešnik.*“

d. Vidite pa *kterega mešnika*, slabostim podverženega, *da greši*, o j ne razkrivajte njegovega padca, ampak imejte usmiljenje z njim; zakaj če je že vsak grešnik sploh našega usmiljenja vreden, koliko bolj ga je tedaj vreden nesrečen mešnik, ktere ga grehov dvojna sodba in dvojna strašna kazen čaka, dokler se skozi njega toliko drugih duš pohujša in pogubi. — Zakrivajte rajše njih slabosti s plaščem kerščanske ljubezni in molite za-nje, kakor je storil imenitni cesar Konstantin, kateri je djal: „*Ako bi s svojimi očmi zagledal mešnika ali koga drugega iz duhovskega stana grešiti, svoj lastni škerlatni plašč bi razgernil in njega zakril, da bi ga nihče ne videl.*“ — *Ne zaničujte jih*, da bi tudi grešili, zavoljo Boga, ktere ga sv. opravilo opravljajo in vam nja zveličanske dobrote delijo. „*Vse, karkoli vam porečejo, storite, po njih (slabih) delih pa nikar ne storite,*“ pravi Jezus. (Mat. 23, 3.) *Razjokajte se nad njimi in prosite jim za razsvitljenje in poboljšanje*, kakor vas sv. apostol Pavel opominja rekoč: „*Prosimo vas pa, bratje! spoštujte jih, kateri delajo med vami in so vaši predpostavljeni v Gospodu in vas opominjajo; spoštujte jih obilniši v ljubezni zavoljo njih opravila, mir imejte z njimi!*“ (1 Tes. 5, 12–13.)

e. Molite kerščanske duše! posebno za mlade duhovne, ki se za častitljivi mešni stan pripravljajo, da bi jih vsegamogočni Bog razsvetil in jim dal Oče nebeški pravega duha, da bi modri in sveti božji namestniki postali. Prosite za-nje in postite se posebno *ob štirih kvatrah* na leto, ker je naša sv. mati katoliška

cerkva ravno zato sv. kvaterne poste postavila. Vaša molitva in vaš post bo mladim duhovnom in njih učnikom veliko pomagal, zakaj „*vsak dober dar pride od zgoraj, od Očeta luči*“, tudi dobri dušni pastirji. Ni več sreče za faro, kakor da dobre, bogaboječe in pridne mešnike ima. Hoče pa Bog sosesko posebno hudo kaznovati, ji malovredne učnike pošlje, ali ji mešnike celó vzame. Molite posebno *dnes*, vi svatje! za našega ljubljeneega novega mešnika, naj jim ohrani večni Bog pravo modrost, pobožnost in stanovitnost. Naj jim da dolgo in veselo življenje, da bi *dnes* 50 let zopet drugo zlato mešo peli, veliko dobrega storili, veliko duš v večno zveličanje pripeljali, in enkrat, kedar pride vseh pastirjev pastir, z vsemi svojimi ovčicami, ki jih bodo vodili, večno krono prejeli.

Sklep.

Visoko že solnce na nebu stoji, moje govorjenje doteka.

Dolgo sem te *mudil*, ljubi moj brat! nočem te več deržati. Že želi *tvoje serce* storiti prvokrat, kar je od mladih nog vselej želelo, opraviti najsvetejšo daritvo, ktero nebo in zemlja ima. — *Stopi* tedaj na svoje pastirske noge, povzdigni svoje blagoslovljene roke, stopi pred božji altar, *skleni zemljo in sv. nebo* in opravi *svojo najsvetejšo službo božjo*. Glej, že se pripravljajo *angeli božji*, tebi nevidoma streči pri tvoji sv. zlati meši. Željno že čakajo *verne duše* tvojih prošinj in pomoči tvoje daritve. Že se odperajo *pobožne serca vseh tvojih pričujočih svatov*, ki se bodo s teboj sklenile in spremljale tvojo prvo daritvo pred nebeški tron milosti božje.

Stal boš *dnes* na najsvetejšem kraji, na mesti samega Jezusa, deržal boš v svojih rokah božjega Sina, Zveličarja celega sveta. Vse, karkoli boš *prav prosil*, vse ti bo dano.

Spomni se tedaj pri altarji svojega ljubega očeta, ki so do zdaj za tebe skerbili, pritergali svojim ustam in tebi dali, svoje ljube *matere*, ki so te pod svojim

sercem nosili, neko noč prebedeli in prestali za tebe veliko težav; sedaj jim poverni njihovo skerb. Spomni se posebno svojega ljubega časti vrednega *strica*, ki so dosihmal tvoj drugi oče bili, zmirom za tebe lepo skerbili, kakor sv. Pavel za mladega Timoteja, in tudi dnes tebi z veseljem častno gostijo služijo; naj jim Bog stotero poverne, kar so tebi dobrega storili. Spomni se svojih bratov . . . Spomni se vseh svojih poštenih svatov, ki se veselijo s teboj tvojega zlatega dne, da bi se veselili enkrat tudi vsi skupaj na nebeški večni svatovščini.

Ne pozabi pa tudi pri svoji prvi daritvi naše matere *sv. katoliške cerkve*. Prosi Jezusa, njenega ženina, naj potolaži njene očitne in skrivne sovražnike, ki jo posebno denešne dni tako hudo stiskajo. Priporoči Jezusu našega najvikšega Pastirja, sv. Očeta . . . , našega škofa . . . in vso duhovno gosposko, da bi srečno vodili in pasli sv. čredo Jezusovo. — Prosi za celo cesarstvo . . . za vso deželsko gosposko, da bi ljudi modro vladali; v miru in lepi zastopnosti ljudstva srečno živele in zvesto služile Bogu.

Pa tudi na nas, tvoje *duhovne brate*, nikar ne pozabi, ki smo te častito pred posvečeni altar pripejljali, in ti pomagamo tvojo prvo sv. mešo slovesno obhajati. — Priporoči nas usmiljenemu Jezusu, in tadi mi bomo za tebe prosili, da nam dá milost in pomoč, sebe in nam izročene duše zveličati, enkrat na veliki sodni den svoje ovčice sodniku srečno naproti peljati, na njegovi desnici stati in zaslišati veseli glas: „Pridite vi izvoljeni mojega Očeta, posedite kraljestvo, vam pripravljeno od začetka sveta“. Amen.

IX.

Beseda

pri pogrebu visoko častitega gospoda

Jožefa Batističa,

dekana in višifajmoštra na Laškem 12. travna 1846.

(Iz zapuščine pokojnega kneza in škofa *Antona Martina Slomškega*,
tačas opata v Celji.)

Vvod.

1. Žalostno slišim zopet *Laške zvonove* peti, žalostno gledam *vernike* v starodavno imenitno cerkvo hiteti. Resno zopet *mertvaški oder* sredi cerkve stoji, in pobita *čreda* krog mertvaških nosel medli. — Kaj mora na Laškem vendar to biti? — —

2. Povejte nam mili *zvonovi*, komu odpevate poslednje slovó? — *Svojemu gospodarju* pojemo na poslednjem potu v 3 letih že *četertikrat* poslednjo popotnico. — Odgovorite *zapuščene ovčice*, čigav je mertvaški oder, ki med nami toliko žalostno po cerkvi stermiti? Našega rajnega pastirja, višifajmoštra, ki so še le *došli* in že zopet *odšli*, da jih več k nam nazaj ne bo. — Odgovorite *časti vredni bratje!* koga ste prišli dnes spremljat na poslednji hoji — spravljat k pokoju dolge večnosti? Zopet enega naših duhovskih bratov, prijatelja, *znanca* in *soseda*, ki ga je zmanjkalo med nami veliko poprej, ko smo si mislili. Tukaj počivajo njegove kosti, — *iščemo ga — pa ga najti več ni.* — —

3. Oj tedaj *potihnite* vsaj nekoliko vi *mili zvonovi* s svojim mertvaškim glasom; — omolknite vsaj nekoliko vi *cerkveni služebniki* s svojim žalostnim petjem; — le nekoliko še počakajte vi *pogrebci* neusmiljeni, da od rajnega duhovskega brata *slovo vzamem*, in mu srečen pot v hišo večnosti v imenu vseh blagoželim.

Ali žalost moje serce teži, — žalost veže moj jezik! kaj hočem rajnemu za srečen pot govoriti, kaj vam za slovo v imenu rajnega zapustiti? — —

Življenje dušnega pastirja mora vedna *pridiga* biti; — ostro pridigo govoriti mora njegova *smert*, — pridiga mora ostati rajnega pastirja *zeleni grob*.

To resnico želim dnes povedati rajnemu za slovó — vam za poduk. Le kratko so vam pridigovali rajni vaš pastir; — naj vam njihova smert vedni pridigar ostane.

I.

1. *Celo življenje duhovskega pastirja mora vedna pridiga biti*, tudi življenje rajnega je vedna pridiga bila, ki nas uči: „Človek od žene rojen, malo časa živi in je z mnogimi nadlogami obdan. Kakor cvetlica on izhaja in se potapta, in beži kakor senca, in nikoli ne ostane v enem stanu“. (Job. 14, 1—2.) Ali se ni rajnemu ravno tako godilo? *Rojeni* pri sv. Petru v Laški Gorici 2. sušca 1787 imenitne žlahte, ki je naši škofiji 3 duhovnike: 1 fajmoštra in 2 višifajmoštra in dehanta dala, so pred 37 letmi novo mešo peli, potem služili v Bistrici in v Žavci za kaplana, nadalje pastirovali v Brašlovčah blizo 20 let kakor dehant in so prišli pred 2 mescema, dobro zasluženó Laško nadfaro prejet, zdravi in veseli ter so vas veliko let vladati želeli; — in kaj so našli na mestu svojih želj? — *svoj grob*. — — Glejte, tako človek obrača, Bog pa oberne, ter nas uči: „Kratki so dnevi človekovi, število njegovih mescev je pri tebi (o Bog); postavil si mu meje, ki se ne morejo prestopiti“. (Job. 14, 5.) *Meja* je bila življenju rajnega huda bolezen, ki se jih je pred 14 dnevi lotila, *predvčerajšna nedelja* jim je bila mejnik, ki jim ga je Večni postavil rekoč: *Do tod — in ne dalje!* — In denešni njihov žalostni pogreb nam oznanuje, kakor neusmiljeni prerok od Boga poslan, drug imeniten in potreben nauk ter po duhu rajnega nam vsem govori: *Dnes meni — jutre tebi!* — dnes živ, — v kratkem boš tudi ti v grobu gnil.

II.

„Čujte tedaj, ker ne veste ne ure ne dneva, kdaj hišni gospodar pride; zvečer ali o polnoči, ali o petelinovem petji ali zjutraj, da vas, ko bi prišel nanagloma, ne najde spijočih. Kar pa vam pravim, vsem pravim: Čujte!“ (Mat. 25, 13. Mark. 13, 35—37.) To nas Jezus uči, — to nam, kakor prerok mogočni, rajnega višifajmoštra smert govori. — Čujte, smert je gotova! Smert pokosi kralja na zlatem troni, pobere berača na slami; ona poterka na bogatina sreberna vrata, in poluka k siromaku skozi pobito okno; — ona vzame Bogu posvečenega mešnika, in zgrabi orača na polji; — ona premaga vojščaka s kervavim mečem, in reši jetnika iz temne ječe. Smerti se ne odkupi skopec s polnimi skrinjami denarja, smerti ne uteče popotnik po železni cesti.

Smert je gotova — pa negotova je ura, ob kateri pride. Ona loči mlado dete od pers ljubeznjive matere, pobere starčka, ki se s sivo glavo o palici vpira; zadene voznika na cesti, najde brodnika na vodi; se napoveduje temu skozi dolgo hudo bolezen, izmekne družega pri najlepših letih, v najlepši starosti, kakor našega rajnega brata, vašega pastirja, ki so le 59 let, 1 mesec in 8 dni doživeli. Oj kako mahoma je njih življenja ura dotekla, — obstala in bo stala vekomaj. Odrevene so njih posvečene roke, ki so toliko tavžentkrat blagoslovile svojo drago čredo; — oterpnjene ležijo njih pastirske noge, ki so toliko let za svojimi ovčicami hodile; — njih usta molčijo, ki so tolikokrat oznanovale božjo resnico. Pa eden glas se čuje z njih mertvaškega odra, kateri kakor glas iz onega sveta na nas vse doni: „Čujte in pripravljajte se!“ — Pripravite se; zakaj vse kar zemlja rodi, v prah, pepel se spremeni; — prah in pepel bom jaz — bote skoraj tudi vi! Naša posteljca pokop, naš počitek merzli grob; ali naše dela grejo v dolgo večnost za nami; to je tretji nauk, ki nam ga dajo rajni za slovó.

III.

Delajte dobro, dokler je den; pride noč, kedar nihče več delati ne more; — delajte te svoje kratke dni za

dolgo neskončno večnost: to vas poslednokrat dnes duh vašega rajnega pastirja uči; — delajte pridno, počivali bote kakor jaz zdaj, — tudi vi skoraj v hladnem krilu zemlje.

Bog je vsakega človeka za delo vstvaril, kakor tice, da letajo, in ribe, da plavajo. Celo naše življenje je samo delavnik, praznik za pridno delo bo še le v večnosti tam. Stanovitnega počitka človek ne najde, kakor le v hladni zemlji. Človeško serce v tesnih persih kluje, samo dve mali hišici ima, — ali njegove želje so tolike, da jih ves svet popolnoma dopolniti ne more. — Tudi rajni, čeravno dolge leta lepega kraja privajeni, so si boljšega kruha želeli. Kar so želeli, so prejeli; — imenitne fare gospodar, višifajmošter so v kratkem postali. Mislili so, da so prejeli lep dar, pa jih poprašajte dnes, kaj jim je vse to pomagalo, kaj jim je od vse njih sreče ostalo? — Ozka hišica, iz 4 desk zbita, nekoliko oblanic, in lozen mertvaški pert je dota od vseh njih bogatih prihodkov; — mertvaški križ na grobu je malo znamenje vse časti, ki so jo na tem goljufnem svetu imeli; — mala gomilica pokopališča je odhodnja, ki jim jo bogata fara da; — in to imajo zadosti za vselej. — O kako lepa resnica je beseda sv. Avgušтина: „Bog nas je za-sé vstvaril; zato je naše serce nepokojno, dokler ne počiva v tebi, o Bog“.

1. Bratje in sestre moje, ki vam še ljubo solnce sije, *pridni bodite, delajte, pa ne za časno plačilo, ampak za večnost. Lehko, lahko se goljufa, ki za to dela, da se mu plačilo na tem svetu da; tako rajnega duh nas uči, pa tudi sv. Janez govori: „Piši: blagor mrtvim, ki v Gospodu umerjejo; zakaj njih dela gredo za njimi“.* Ktere dela pa pojdejo za tebo, ako si že tukaj svoje plačilo prejel?

2. Bog je vsakemu delo odkazal v svojem vinogradi, enemu pri altari, drugemu pri orali; enemu je dal zavoljo dela ljubo zdravje, družemu dolgo bolezen; — *vsem pa križev in težav, da bi se nam umreti ne tožilo — ne mililo svet zapustiti. Tudi rajni so imeli poslednje dni veliko terpeti; — veselje, s katerim so prišli na Laško, se jim je hudo ugrenilo. — O ne veseli*

se preveč, pozemeljski červič, svoje sreče; kar te najbolj veseli, se ti najpoprej v žalost premení. Samo Bog naj bo veselje tvojega serca, njemu zvesto služiti tvoja prava sreča; tako boš zadovoljno živel in srečno umerl z Jezusom rekoč: „Dokončano je! — Grem k njemu, ki me je poslal — grem k Očetu“. Ali ste razumeli poslednji nauk, ki vam ga vaš rajni pastir za slovó izročijo? Ako ste ga — rad dokončam.

Sklep.

Pa vender še *dve besedi* dnes povedati imam.

Pervo rajnemu višifajmostru v imenu vseh za slovó. — Počivaj v miru, naš pokojni, visoko časti vredni brat: to tebi dnes blagovolijo tvoji *duhovski bratje*, katerih tovarš, pa tudi vladitelj si bil. Naša kerščanska ljubezen te spremlja v hišo večnosti; bil si *čuječ pastir*, uživaj večni pokoj in mir. — Bog jim daj večni mir in pokoj: to ti dnes želijo *nedolžne jagnjeta* tvoje črede, mladenči in deklice. Bil si *prijatelj šol*, oče dobrega nauka; usmiljeni Jezus naj ti poverne, kar si malim storil. Bil si mladine *skerben pastir*, uživaj zato nebeški mir. — Bog jim daj večni mir in pokoj, tebi želijo tvoje *zopet zapuščene ovčice*, možje in žene. Rad si svaril, rad za pravico se poskušal; — oj da bi tudi na božji pravici usmiljenje našel! Bil si svoje črede *serčen pastir*, uživaj zato nebeški mir.

Drugo besedo imam še za tebe, zapuščena sirota, starodavna imenitna Laška fara. Povej mi, kaj si se pregrešila, da si v 3 letih 4krat udova? — Ali nisi ti svojih pastirjev vredna bila, ki si jih tako hitro zgubila, ali niso oni tebe vredni bili? — Tega razsoditi si jaz ne upam, in to sodbo vsegavedočemu Bogu prepustim. — Pa eno vem, kar je tebi potrebno, ako želiš srečna biti, pastirja dobrega, ženina pridnega zopet dobiti. Bere se v *bukvah Tobijevih*, da je Zará, Raguelova bogata hčer, 7 možev dobila, ki so hitro drug za drugim pomerli. V veliki žalosti je molila nevesta, molili z njo tudi njeni starši in veliki angel Rafael jej pripelja poštenega bogaboječega ženina, mladega Tobija.

V Tobijevevemu imenu prosi Rafael starše za Zaro; ali strah in groza jih je, ne upajo se mu jo dati, ker se bojé, da bi tudi Tobija pri njej naglo smert ne storil. „*Ne bojte se, angel očetu reče, on se Boga boji, njemu je odločena; torej je nihče drugi ni mogel imeti*“. Poročila sta se Zara in Tobija, in sta v srečni ljubezni velike starosti skupaj čakala.

Vsaka fara ima *svojega angela varha*, po mislih sv. Frančiška Salezija, ki za-njo skerbi, njene prošnje pred Boga nosi, jej pripravlja pastirja, nje vidnega angela, kakor ženina nevesti. — O zapuščeni farmani in farmance, dober pastir je velik dar božji! Oj *molite*, prosite, naj vam angel vaše fare pravega pastirja pripelja, *kteremu je vaša fara od Boga odločena*. In da bi morali na *kervavih kolenih* prositi, — prosite in molite vsak den, — vsako nedeljo, in bote prejeli. *Vaša žalost se vam bo v veselje spremenila in vašega veselja vam ne bo nihče odvzel. Amen.*

X.

Beseda

na grobu mojega očetovskega prijatelja in odgojitelja

Jakoba Pražnikar.

25. julija 1842. *)

(Iz zapuščine pokojnega kneza in škofa *A. M. Slomška*, po nemškem poslovenjena.)

Joka prijatelj na grobu svojega prijatelja, — učenec pri pokopu svojega učenika, — sin pri mertvaškem odru svojega očeta, in kdo bi jim to njih žalovanje zameril? — Dovolite tedaj tudi meni, dragi prijatelji! da potočim solzo hvaležnosti in ljubezni tukaj na grobu onega, kateri mi je v mojih najlepših pa tudi najnevar-

*) Žal nam je, da ko smo pred 6 letmi pisali življenjepis *A. M. Slomška*, te „besede“ še nismo imeli pri rokah, ktere dostojno omeniti, bi se bilo tamkaj spodobilo. Toliko rajše jo tukaj priobčimo in kakor zlato „drobtinico“ omenjenemu življenjepisu dodamo. —

niših letih prijatelj, učitelj in več kakor oče bil. Kar je meni storil, je znano Vsevedočemu; da pa to očitno povem, mi rajni nikdar ni dal prilike. Sveta dolžnost me priganja, da se poslužim tega mertvaškega opravila, ki je spominu mojega največega dobrotnika posvečen, dnes, ko ne more ne govornika prilizovanje nagibati, pa tudi hvaljenega ne prevzetnost skušati, da vsaj svojim ljubim prijateljem, svojim in njegovim dragim znan-cem ne z lepo besedo povem, ampak z djanji dokažem, da mi je rajni

1. *Oče bil.* Od svoje prve kaplanije v Poljčanah je prišel Jakob Pražnikar leta 1812 na Ponkvo, kjer je zibelka mojega življenja stala. Poln svete, mladostne gorečnosti, podoben umnemu vertnarju, kateri se pazljivo po mladih, nadepolnih drevescih ogleduje, je potegnil tudi mene iz temote mojega nizkega stana, me je spre-jel v svojo novoustanovljeno šolo, katero je več mesen-cev v svoji lastni sobici imel, dokler se ni veči prostor našel, ker je število učencev od dne do dne naraščalo. Pa ni še zadosti, da sem bil njegov učenec, kakor nek-daj Atanazij v hiši Aleksandrovi, sem bil tudi njegov domači tovarš, na njegovi strani pri altarju, pri mizi, na poti k bolnikom. In ako je hudo vreme nam šolar-jem daljno pot na očetovi dom zabranilo, sem našel jaz, pa tudi mnogi mojih součencev prenočišče v nje-govi mali sobici. V spričevanje njegove očetovske do-brotljivosti naj bo rečeno, da je Steininger, njegov učenec, v njegovem stanovanji zbolel, v njegovi postelji v njegovih rokah umerl. Nikdar in nikoli ne bom po-zabil toliko prijetnih ur, ki sem jih v njegovi očetovski družbi preživel; bile so najlepše cvetice mojega življenja.

Prilika te „besede“ pa je bila nasledna. Kakor se iz te besede raz-vidi, so rajni *J. Pražnikar* v oporoki željo izrekli, da bi jim nihče drugi, kakor le njih ljubljene Slomšek grobnega spomina ne postavil. Slomšek, kakor dekan v Vuzenicah, so vestno to željo izpolnili, in na pokopališči *Spodne polskave*, kjer so Pražnikar kakor župnik umerli, grobni kamen v cerkveni zid vzdati dali. K tej slovesnosti so pova-bili več svojih tovaršev, katerim je rajni bil prijatelj in dobrotnik. Na god sv. Jakoba, ki je bil kerstni patron rajnega, so mu grobni kamen postavili, zadušnice za rajnim obhajali in pri tej priliki to zares milo „besedo“ govorili.

Prestavlj.

Kedar sem šolo svojega rojstnega kraja zapustil, — Praznikar ni zapustil svojega Toneta, kakor me je navadno po očetovsko imenoval. Njegovo skerbno oko je gledalo polno ljubezni povsod za menó, do tistega strašnega trenutka, da mi je v 16. letu moje starosti žalostno novico v Celje prinesel: „*Anton! na tem svetu nēmaš več matere*“. Ves potert od nenadomestljive zgube moje prave matere, sem stal zapuščena sirota na poti svojega izobraženja, ko so naš nepozabljivi gimnazijski ravnatelj, Tomaž Hirš, mene tolažeč za desnico, in Praznikarja proseč za levico prijeli, ter pomembne besede govorili: „Jenjaj jokati, sirota! od zdaj zanaprej bodo te gospod tvoja mati!“ Kar so Praznikar obljubili, so tudi kakor mož beseda dopolnili, dokler niso po smerti mojega očeta tudi na očetovo mesto stopili in me kakor *duhovni oče na den nove meše k altarju peljali*. Zgodaj mi je Bog vzel moje dobre starše, pa gospod Jakob so mi jih obilno namestovali. Zato, predragi prijatelji! prizanesite mi *dnes prvo solzo hvaležnosti*, katero sin na grobu svojega očeta pretaka.

2. Še več nego oče, mi je bil rajni kakor *učitelj*. Kakor neobdelana celina ste bili fari na Poljčanah in na Ponkvi. Praznikar pride, oberne najpoprej svoje oči na nadepolno mladino in spremeni svoje lastno malo stanovanje v šolo. Pod njegovim modrim in neutrujenim vodstvom šola lepo razcveta, spomladenskemu vertu podobna, ki je z nežnimi drevesci zasajen. Se živijo in delajo štirje mešniki iz njegove šole, ktere, kakor ponosno izgovoriti smem, si v čast šteje naša škofija. S kako živim ognjem je vedel Praznikar nam perve verske resnice v serce vžgati, v kako živih podobah nam svete zgodbe razkladati, s kako očetovsko skerblijvostjo je nad nami čul; to vse služi še zdaj njegovim učencem v najprijetniši predmet sladkih spominov. In kje najdem dostojnih besed, da popišem, kaj je bil on, kakor *odgojitelj*, zlasti meni, izvoljeni punčici svojega očesa? Ne čuteč svojih zmožnosti sem rasel podoben divjemu drevescu; zoperna se mi je dozdevala celó šola, dokler ni Praznikar v 11. letu moje starosti najpoprej mojega serca omehčal, da bi si pridobil tudi mojo

glavo. Od tega časa začemši ni nikdar nikoli nijene prilike zamudil, da bi svojih prostih ur ne bil daroval mojemu izobraževanju. Kedarkoli sem prišel na šolske počitnice, si je preljubeznjivo prizadeval, poprejšnje nauke z menoj ponavljati in me pripravljati za prihodnje; le njegovi izvedeni odgojitvi gre hvala, da sem tako srečno napredoval v šolah. Da bi že zgodaj ljubezen do mešniškega poklica v meni obudil, me je že v otroških letih duhovskim opraviлом privajal. Poleg njega sem se učil spoznavati lepoto cerkvenih obredov; vedno višej me je vodil v duhovskem spoznanji, dokler ni s svojim meni nepozabljivim govorom mojega mešniškega izobraženja doversil, kedar me je spremil in mi stregel pri novi meši pred altarjem. — In ako sem si kedaj v svojem pastirskem poklicu za omiko mojega naroda kakoršine koli zasluge pridobil bodi-si z besedo, bodi-si s pismom, pri vseh ima najlepši delež prvi odgojitelj moje mladosti, kateri je perve kalí v meni zbudil in k cvetju jih pripeljal. Če se tedaj Bogu za toliko duhovskega veselja zahvaljujem, s katerim je dosihmal moje pastirstvo blagoslovil, ali bi ne smel jokati z globoko ginjenim srcem tudi solze najserčniše zahvale za najizverstnišim učiteljem moje mladosti, kateri pod to gomilo počiva?

3. Rajni mi je bil pa tudi vselej resnični prijatelj. Ako dozorjeni mož svoje starše zgodaj zgubi, in mu žlahta kakor težka butara zapuščenih dolgov na ramah obtičí, išče rad zavetja in tolažbe v naročji odkritoserčnega prijatelja. Takega sem našel jaz v Praznikarji, kateri je prezgodaj za mene umerl. Kedarkoli sem prišel iz svojih šol, in sem v očetovi hiši že tujec postal, pri njem sem bil kakor doma. Ker mi je bilo odločeno, na neki zmed najtežavniših staj svoje dušno pastirstvo začeti, se je mračna otožnost moje duše polastila; toda moj očetovski prijatelj me je tolažil, mi je pokazal vse nevarnosti novega poklica, in mi je bil močna palica, na katero sem se vselej varno opiral. Nisem imel ne lastne postelje, ne lastnega stola, da bi bil z njim previdel svojo kaplanijo. Spal sem v Praznikarjevi postelji, pisal pri njegovi mizi ter našel pri njem vsako pomoč.

Ko me je poklicala predobrotljiva božja previdnost iz moje domovine, da bi v tujem mestu gotovo ne lehklo službo nastopil, in se me je marsikteri poprejšnji prijatelj in tovarš nekako boječ ogibal, me je moj Praznikar vselej z razpetimi rokami sprejel rekoč: „Jaz pa se ne bojim svojega Toneta“. Skozi 9 let sem bil vsake šolske počitnice v njegovi hiši ne kar prijateljsko, ampak očetovsko sprejet. In ko me je moja osoda na osorne Dravine bregove pripeljala, je bil moj očetovski prijatelj moj edini spremljevalec — pa tudi moja podpora. Srečnega moram zatorej mladenča imenovati, kateri je na poti življenja takega prijatelja našel, kakoršnega sem jaz v Praznikarji zgubil. — Toda ne tako — moje upanje mi glasno govori: Nisi ga zgubil. Še njegova oporoka na smertni postelji je živa priča njegove nespremenjene ljubezni do mene. Ne svojim bogatim dedičem, ampak meni je prihranil čast, mu postaviti grobni spominek. In ravno dnes bodi spominu mojega očeta, učitelja in prijatelja slovesno posvečen.

Kaj je bil Praznikar v svoji javni službi: goreč čuvaj kerščanskega reda in spodobnega zadržanja, od tega naj pričajo njegove dela. Ene opombe mi rajni vendar ne bo zameril, namreč da vsakega človeka na poti življenja tudi njegova senca spremlja, toliko bolj vidna, svitlejše ko mu solnce obilnih dušnih darov po božji milosti sveti. — Vendar smert zaceli vse rane, in pokrije tudi naše slabosti z zagrinjalom pozabljenja. Solnce njegovega življenja je zatonilo, z njim tudi marsikteri mračni oblak, ki ga je hotel otémniti v teku življenja. Kar mene zadeva, mi žari na njegovem grobu le mila večerna zarja veselih in sladkih spominov in tolažljivega upanja, da se zopet vidimo unkraj groba.

Zato obernem svoje v solzah vtopljene oči v one daljave, — kjer je nas vseh vesoljna domovina — s trojno prošnjo:

1. O Bog neskončnega usmiljenja! ne pojdi z njim v sodbo in daj milost najti mojemu očetu; zakaj glej, zapuščeno dete sem bil in on me je sprejel. Ali nisi mar obljubil, da kdor takega otroka sprejme, tebe samega sprejme? O sprejmi tedaj tudi ti njega v presrečne prebivališča svojih izvoljenih!

2. O Bog večne pravice! daj mu svetiti tamkaj v kraljestvi večne luči; zakaj on je bil moj in mnogih mojih prijateljev učitelj. Vsaj si govoril skozi usta svojega preroka: „Kteri jih mnogo v pravičnosti podučijo, se bodo svetili kakor zvezde vse večne čase“. In

3. Moja denešna poslednja prošnja. Oče nebeški! združi nas enkrat zopet vse v hiši večnega veselja, poverni te dokaz ljubezni mojim bratom in prijateljem tam, kjer ni več nijene ločitve. Amen.

B.

Ogledalo

pobožnega življenja rajnim v hvalni spomin,
sedanjim v redno posnemo.

„Spomin pravičnega bo častljiv, imé hudobnih pa bo gujilo.“

Prig. 10, 7.

I.

Mihael Pikl,

infulirani stolni prošt, pervosednik kn. šk. zakonske sodnije,
kn. šk. lavantinski konzistorijalni in kerški duhovni svetovavec
itd. itd.

Iz venca duhovništva lavantinske škofije je utergala nemila smert predlansko leto zopet prelepo cvetico, ktera je na vzvišenem mestu dokaj let prekrasno cvetela, s svojo lepoto prav mnoge oči na-sé obračala in s svojim blagim in krepkim duhom prav mnoga serca oživljala in krepčala. Zvenela in zginila je spred naših telesnih oči, naj se toraj v duhovski vert „*Drobtinica*“ presadi, kjer smertna kosa pravice več nēma, da se tukaj še lepše, ko nekđaj razcveta in nam marsiktero krasoto odkrije, ktero je poprej le božje oko videlo, pa je svetu neznana ostala.

Cvetlica krasotica, ktero menimo, so mož in mešnik po volji božji, naš rajni infulirani stolni prošt *Mihael Pikl*, ki so na god spreobrnjenja sv. apostola Pavla leta 1867 v Gospodu zaspali. Njih imé ima toliko večo pravico na dostojno častno mesto v „*Drobtinica*“, ker so jim bili od njih začetka do svoje smerti posebno goreč prijatelj, podpornik in sodelavec.

Pa naj tudi on, ki njih življenje popisati namerava, svoje podvzette opraviči. Dozdeva se mu, da zmed zdaj živečih ni nihče za ta posel toliko opravičen, kakor on, ker je živel celih 24 let z njimi v najserčniši nikdar kaljeni prijateljski zavezi, celih 9 let z njimi bival in živel ter se z njimi vred trudil v enem in istem poklicu in imel priliko, den na den gledati na dno njih poštenega in bogoljubnega serca in spoznavati njih misli in želje, njih trude in žertve, njih žalost in veselje. Da si ga pa tudi hvaležna ljubezen k pisanju nagiba, mu bo vendar-le edina resnica però in roko vodila.

I.

V prijazni vesi „*Spodnja hudinja*“ blizu Celja tik vélike dunajske ceste stoji mala hišica, kjer so rajni prošt *Mihael Pikel* 24. septembra l. 1814 luč sveta zagledali. Njih starši so bili za svoje razmere zadosti premožni in tudi resnično pobožni; dobrotniki šolske mladosti in duhovnega stana posebni častivci, tako da so domači in ljudski duhovni to snažno in gostoljubno hišo mimo gredé kaj radi obiskovali.

Ker so bile začetne šole v Celji takrat terdo nemške, so jih starši prav zato v mesto k nemški družini na stanovanje dali, da bi se nemškega jezika hitreje privadili in v šolah ložej izhajali. Res so se rajni prošt v nemškem jeziku popolnoma vdomačili, da so ga tako spretno in izverstno, kakor le malokdo, rabiti zamogli enako v pisavi, kakor v prostem govoru. Zato so bili pa tudi še mali fantič od svojih učiteljev odbrani, da so pri javni razdelitvi šolskih daril vpričo sijajnega poslušalstva navadno besedo govorili, ktera jim je, kakor so nam pravili, v občno pohvalo prav po sreči iztekla. Ko so v latinske šole hodili, so zopet pri starših stanovali, in menda prav to jim je pomagalo, da v maternem jeziku niso zaostali, ampak vsikdar gorečo ljubezen do njega ohranili. V prijateljski družbi so še v svojih poslednjih letih radi zapeli starodavno narodno pesem v čast sv. Jožefa, ktero so v otroških letih tolikokrat slišali iz ust svojega pobožnega očeta. *) Na teh potih so si marsiktere težave, zlasti pa hudega mraza vžili; enkrat jim je celó črnilo v žepni posodi zmrznilo in je malo manjkalo, da tudi oni, že vsi oterpnjeni, niso na potu ostali. Že v tej dôbi se je začel razvijati njih posebni značaj, nagnjen do iskrenega in neprelomljivega prijateljstva. Za prijatelje so si odbirali vsigdar pa le součence prebrisane glave in zdravega, nepokvarjenega serca; za vse druge jim mar ni bilo, tako da so mnoge le kar po videzu poznali. Prav ta značaj-

*) Znana pesmica se glasi: Sveti Jožef — stari možek — lepo živo brado 'ma. — Z nogoj giblje — dete ziblje — ljubo dete Jezusa.

nost, le redka v mladih letih, jih je pa obvarovala vseh zapeljivih in nevarnih tovaršij, ktere so že dokajkrat bile mnogim sicer poštenim dijakom časni in večni pogin.

Po slavno dokončanih latinskih šolah so se po takratni navadi v Gradec v modroslovske šole podali, ktere so enako izverstno doveršili. Zdaj pa je nastopil tudi čas, stan za celo življenje si izvoliti. Ta volitva jim menda težka ni bila, ker so se že od mladih nog v očetovi hiši duhovnih gospodov privadili in se od staršev ljubezni in spoštovanja do duhovskega stana navzeli. Se ložej pa so se za duhovski stan razločili, ker je tudi njih najljubši prijatelj in součenec, *Mihael Plaskan*, ktereга življenje so Drobtinice leta 1864 popisale, za duhovski stan se razklenil.

Z njim so potovali v Celovec, kjer so v semenišči prav zadovoljno in veselo živeli, in zopet z najbolj izverstnimi bogoslovci serčno prijateljstvo sklenili, ktereга so skerbno gojili do smerti in svojim prijateljem prav mnogo dobrega storili pogosto tudi z lastnim žertvovanjem. Za svojo posebno srečo pa so hvaležno priznavali, da so bili takrat duhovski voditelj semenišča pokojni knez in škof *A. M. Slomšek*, pod ktereга milim pa krepkim vodstvom so veselo napredovali v duhovnem življenji, pa tudi v ljubezni do svojega naroda in nja jezika. Zlasti so mnogokrat hvaležno pripovedovali od veselih ur, ki so jih pri uku slovenske cerkvene zgovornosti vživali, ktereга so Slomšek vodili. Pri teh naukih so si zaznamovali mnogih zlatih pravil in zgovornih zgledov, pa tudi Slomškega pri pridigah skerbno poslušali in opazovali, ter so postali tudi sami obče ljubljen in sloveč pridigar, da-si jim je tudi pri vedno bolehnih persih slabi glas mnoge težave delal. Zavoljo izverstnega učenja in lepega obnašanja so bili že po doveršenem tretjem letu mešnik posvečeni, ter so v prijazni cerkvi sv. Jožefa poleg Celja na *angelijsko nedeljo* svojo novo mešo peli 3. septembra 1837.

Pa že v semeniških letih se je pokazalo, da je sklenil usmiljeni Bog, jih v svoje posebno varstvo vzeti, njih serce s ternjevim plotom terpljenja zoper vse

nevarnosti in zapeljivosti tega sveta zagradi, in jim v šoli zvonjanega terpljenja skrivne sladkosti znotranjega življenja razodeti, ter jih tako na stezo više popolnosti napotiti, k kateri so zlasti mešniki Gospodovi poklicani. Že od rojstva rahlega telesa so začeli v semenišču bolehati, ter so v četrtem letu prav nevarno na legarji za smert zboleli. Več tjednov so silne bolečine terpeli in omahovali med smertjo in življenjem. Spiritual Slomšek so jih obilno obiskovali, tolažili in tudi za večnost pripravljali. Rajtengo za to življenje so že popolnoma sklenili in z mirnim pa zaupljivim srcem že svoje oči upirali v večnost, kamor so menili, da jih že kliče njih Stvarnik. Bog je sicer angelu smerti zapovedal, za takrat še odstopiti od njih smertne postelje; ali ostanki te bolezni jih niso nikdar več zapustili in celo njih življenje v terpljenje spremenili; tako da so bile znanprej le redke leta, in v mnogih letih le redki dnevi, da so si od svojih težav nekoliko opočiti zamogli. Zares; nosili so jarm Gospodov od mladih dni in prav zato: blagor jim!

II.

Za prvo službo jim je bila tretja kaplanija na Laškem z ukazom od 24. septembra 1838 odkazana, pa še preden so jo nastopili, jih je spremenjeni ukaz za drugega kaplana v Šmarje poklical. Pa le samo pol leta so tukaj služili. Trudom namreč te težavne kaplanije ni bilo kos njih slabotno teló; zlasti ker so si vse svoje dolžnosti preveč k sercu gnali in prenatanjčno opravljati želeli. Prisiljeni so bili za spremembo prositi, in že o šent Jurji prihodnjega leta 1839 so se v Videm za kaplana preselili. Zrak in razmere tega kraja so bile njih zdravju bolj ugodne in še zadosti so okrevali, ter zadovoljno in veselo štiri leta tukaj preživeli. Takratni Videmski župnik in dekan, *Juri Alič*, so bili znani za voljo svoje ostrosti in kakor strah mladih duhovnikov. Pikelna so vendar ljubili kakor svojega brata ali sina, in nikdar in nikjer brez njih niso biti zamogli. Pridni in delavni na vse strani, mogočni v oznanovanji božje besede, v svojem obnašanji mili in ljubeznjivi, ponižni

in usmiljeni so bili enako ljubljani od otrok in odrasčenih, od zdravih in bolnih in ubogih; še zdaj jih ohranja videmska fara v hvaležnem spominu. Kar jim je prostega časa ostalo, so ga radi obračali v branje bogoslovnih in leposlovnih knjig, katerih so na Vidmu dokaj prečitali, ter obilno pomnožili svoje učenosti zaklad. Takrat je v naših krajih še zimski led pokrival in dušil pravo cerkveno življenje; cerkveni časniki, ti krepki buditelji cerkvenega duha so bili takrat celó med duhovstvom še bele vrane. Pa vroče serce mladega kaplana Pikelna te merzle duhovske zime, ki jih je od vseh strani obdajala, ni moglo prenašati. Brez odloga so si omislili za takrat sloveči časopis: „Kath. Kirchenfreund für Süddeutschland“, da bi iz njega serkali obilnišo ljubezen in sočutje do cerkve in se sami ogrevali pri lepih zgledih verlih duhovnikov. Tako tedaj niso hotli zaostajati ali le od daleč šepati za urno tekočim časom, temuč želeli so ga v svojem duhu še prehiteti, ter se tako pripravi storiti, da bi kedaj še sami sposobni bili, v sercu drugih zbujaati cerkveno mišljenje in življenje. Zavoljo te vsestranske izobraženosti, nenavadne modrosti in odkritoserčne prijaznosti so jih že takrat visoko čislali duhovni sosedje in svetna gospôda. Zlasti mladi pa tudi starejši duhovni so jih kaj radi obiskovali in pri njih iskali pa tudi našli poduka in dobrega svêta; in vsaka družba si je v čast štela, med seboj imeti mladega videmskega kaplana.

Toda ljubezen in hvala tega sveta je jako nevarna za znotranje bogoljubno življenje, zlasti v nja začetku. Podobna je rji na cvetečem klasovji, ktera sad poprej umori, kakor dozoreti zamore. Teh nevarnost, — kakor se nam kažejo iz rajnega poznejših lastnih spisov, — pa je hotel križani Zveličar oteti svojega ljubljenca, ktereга si je v više namene odločil. Poljubil ga je ter vnovič položil na posteljo bolečin in terpljenja. *Koze*, znana huda bolezen, jih tako silovito napadejo, da niso ne sami, ne drugi več mislili na mogočnost ozdravljenja. Zopet so imeli obilno priliko, premišljevati minljivost in nečimurnost vseh posvetnih dobrot; zopet je bilo treba, posloviti se s tim svetom in pripraviti se za pot

v večnost. Angel smerti je moral sicer tudi to pot še odstopiti; okrevali so, pa le po malem in nepopolnoma. Dolga in huda bolezen je že poprej slabotne telesne moči za vso prihodnost še huje podkopala in poderla.

Na strani postaranega župnika zdaj pač niso bili več zmožni, skoraj sami nositi butaro pastirstva; tudi visoko škofijstvo je to spoznalo, ter jih spomladi l. 1843 v Brašlovče za kaplana prestavilo, kjer so še tovarša v službi imeli. Krepkejši tamošni zrak je kaj dobro dél njih oslabiljenemu zdravju. Kakor vnovič so oživel, zopet veselo in krepko se pastirstva prijeli in akoravno so le poldrugo leto v Brašlovčih bivali, so vendar še v poznejših letih pogosto ponavljali, da čas brašlovške službe se jim zdi najsrečnejši v celem življenji. Jih je pa tudi res hvaležna ljubezen farmanov, da tako rečem, na rokah nosila; vse in povsod je govorilo le od Pikelna, pri njih pridigah in kerščanskih nauk je bila cerkva napolnjena, in kakor vsi farmani še zdaj enoglasno terdijo, je za njih dōbo napočila za brašlovško furo vesela spomlad novega duhovnega življenja.

Ko so se tako šest let vadili v raznih opravilih dušnega pastirstva in posledno leto tudi izpit za samostalno pastirsko službo iz vseh predmetov izverstno opravili, so dozoreli za višo in imenitnejšo službo, katero jim je božja previdnost odločila.

III.

Od leta 1838 do leta 1844 so bili sedanji kerški knez in škof *Valentin Wiery* špiritual v celovškem semenišči. Bila je namreč navada, ker so se v celovškem semenišči šolali bogoslovci kerške in lavantinske škofije, da so bili špirituali vselej izbrani izmed duhovstva lavantinske škofije. V jeseni l. 1844 pa so bili špiritual *Valentin Wiery* povzdignjeni v korarja Lavantinske stolne cerkve. Iskali so jim vrednega naslednika, in Bog je obrnil serce in oči pobožnega škofa *Frančiška Kutnarja* na mladega brašlovškega kaplana *Mihaela Pikelna*, akoravno jih osebno še niso poznali. Škof jih tedaj k sebi pokličejo in po kratkem pogovoru

spoznajo, da so vredni lepega slovesa, kojega so po vsej škofiji uživali.

V jeseni leta 1844 na god sv. Lukeža so dospeli v celovško semenišče. Pisavec tega je bil takrat bogoslovec tretjega razreda. Ko so prvičkrat med nas stopili, so med drugim blezlo tako-le, kolikor se še spominjamo, govorili: „V kratki, komaj šestletni službi mi ni bilo mogoče te častne in imenitne službe zaslužiti. Toliko bolj si hočem prizadevati, jej vse, kar sem in kar zamorem, žertvovati. ... Ponujam vam toraj celo svoje serce, vso svojo ljubezen, vse svoje moči: pripravljen sem, ves in edino le kar za vas in vaš blagor živeti. Prosim vas, darujte pa tudi vi meni svoja serca; bodo mi najdražji zaklad, kateri mi je bil kedaj izročen.“

Kar so s temi kratkimi besedami obljubili, so vestno dopolnovali vse štiri leta, dokler so po božji volji to službo opravljali. Znani prigovor pravi, da še Bog ne more vsem ustreči, koliko manj tedaj katerikoli človek. Tudi špiritual Pikl so vseskozi grenko resnico tega pregovora okušali. V tem ko se je prav mnogim njih obnašanje dozdevalo gola pa modra ljubezen, so tožili drugi čez preveliko ostrost in prenapete zahteve. Pa bodi-si njih prijatelj ali neprijatelj, vsi smo bili prisiljeni spoznati, da blagor bogoslovcev je bil edini zapopadek vseh njihovih misel, in vse njih želje in težnje le v to obrnjene, iz nas zrediti dobrih in krepkih mešnikov, polnih cerkvenega duha in pastirske vneme.

Delali so zares neutrujeno; brali veliko, pa še več premišljevali, kako bi zamogli v svojih naukih razjasniti vsako duhovsko tème in omehčati in ogreti vse serca; zato so bili njih ogovori vselej globoko premišljeni, djanski in ognjeni, in velikokrat so nas pokojni prepobožni ravnatelj Wiceling opominjali, naj bi si iz špiritualovih nagovorov eno in drugo zaznamovali in zapisali, ker takih naukov utegnemo težko kedaj več slišati. Zlasti pri duhovskih vajah so si blagi mož toliko prizadevali, da se nam je večkrat dozdevalo, da mora opešati njih slabo telo pri tolikem trujenju in gnanju. Vendar njih zdravje pri vsem tem te leta ni slabelo, ampak bi rekel, se še krepilo. Tudi tukaj je pokazal

Bog, da je pri njem vse mogoče, in da vselej, kedar in dokler delo hoče, tudi potrebno moč daje, in če moč odvzame, s tim tudi očitno pokaže, da tega ali onega dela od nas več ne tirja in noče; kar nam bodi vsem, ki to beremo, v milo tolažbo. —

Svoje delo pa so podpirali z dvojno močno podporo: z *zgledom* in z *molitevjo*. Kar so nas učili so tudi sami storili. Zatajevanju, ki so ga od nas tirjali, so se sami v še obilniši meri podvergli; poterpežljivost, ki so nam jo kakor bistveni značaj pravega učenca Kristusovega popisovali, smo gledali nad njimi kakor v živem ogledalu pri tolikih telesnih in dušnih britkostih, ktere so jih zadevale; ljubezen, ktero smo se učili spoznavati kakor zlato jedro in skrivni živelj vseh drugih čednost, so nam zlasti sijajno kazali pri bolnikih, ktere so obilno obiskovali, prav po očetovsko tolažili in tudi iz lastnega podpirali, in pri svojih nasprotnikih, kterim so urno in radi vsako žaljenje odpustili in jih še z dobrotami že takrat, pa tudi v poznejših letih obsipali. — Pri vsem tem pa se niso na svoje moči kaj zanašali, ampak s sv. Pavlom svoje oči in serce le k Njemu obračali, kateri edini rast in blagoslov daje človeškemu trudu. *Molitva* je bila njih počitek, njih tolažba, njih edino zaupanje. Zgodaj v jutro in pozno na večer smo jih dokajkrat lahko našli pred sv. rešnim Telesom klečati in v tihi molitvi zdihovati. Semenišče brez sv. rešnega Telesa se jim je zdelo, kakor telo brez serca in duše. Oni so tedaj bili, ki so kerškega škofa prosili, da bi smelo presveto Telo v semeniški cerkvi vedno shranjeno ostati, in ker se je pomislilo, da bi vlada ne utegnila dovoliti potroškov za večno luč, so se sami ponudili, jih plačati, kar pa vendar, hvala Bogu, ni bilo potreba.

Ni pa na svetu ne tako modrega, ne tako pobožnega, da bi ne našel pri drugih še kaj posnemanja vrednega, in da bi se ne mogel še kaj koristnega od njih učiti; vsi čutimo, da drug družega dobrega sveta in zgleda potrebujemo. Tudi špiritual Pikl so bili v ponižnem spoznanji samega sebe pregloboko vkoreninjeni, da bi te resnice ne bili spoznali in občutili. Kolikor so se tudi trudili, dozdevalo se jim je vendar-le

vse pomanjkljivo; hrepeneli so za sebe in sebi izročeno semenišče po viši popolnosti. Takrat so zlasti sloveli zavoljo razumnega in uzornega vodstva mladega duhovništva pokojni graški špiritual dr. Alojzi Šlör. Komaj so tedaj g. Pikl prvo leto v novem poklicu doveršili, so hiteli v Gradec, se tamkaj vdeležiti duhovskih vaj in se s Šlörom pogovoriti, kakor učenec z učiteljem. Večkrat so ga pozneje še obiskovali in v vedni dopisni zavezi z njim ostali. Takrat sploh se je po avstrijskih škofijah začel prebujati krepkejši cerkveni duh, in špiritualu Šlörü v tem ne gre najmanjša zasluga. Daleč namreč po raznih škofijah okoli so jih vabili pobožni škofje, da so obhajali duhovske vaje in v Bogu prenavljali njih duhovništvo. *) Veliko so koristili z živo besedo, še več pa s svojimi neumerljivimi spisi. Po takem uzoru tedaj so želeli tudi g. Pikl prenoviti celovško semenišče. Kdorkoli pa je že kedaj imel opraviti z vodstvom takega zavoda, dobro vé, da je jako težko, že vpeljani in po večletni vaji posvečeni strogi red ohraniti, neskončno težej pa še, ene in druge razvaje odpraviti in ostrejši red vpeljati. Tudi g. Pikl so si s svojim blagim prizadevanjem mnogo britkih skušinj nakopali in morebiti najtežji križ celega življenja si na rame naložili. Prišlo je namreč med tem viharo leto 1848, ko napačno umljena svoboda ni vznemirila kar svetnih družb in napravila po sredni Evropi vesoljni prevrat, ampak je s siloj terkala tudi na vrata cerkvena, ter po cerkvenih zavodih in samostanih dokaj zmešnjav porodila. Tù in tam so rajše cerkvene zavode urno zaperli in mladost razpustili. Ni se tedaj čuditi, da je duh upora, od zunaj podpihovan, pot našel tudi v celovško semenišče. Napravila se je prošnja s precej mnogimi podpisi do kneza in škofa Slomška, da naj odstranijo špirituala Pikelnova itd. — Kako da je moralo tako početje zaboleti očetovsko serce Pikelnovo, vsak lahko presodi; vendar z mirno vdanostjo v voljo božjo so vzeli tudi ta pregrenki kelh iz rok Gospodovih, ter sami ponižno prosili

*) Tudi v lavantinski škofiji so oni *prve* duhovske vaje obhajali v jeseni l. 1847.

škofa Slomškega, da naj pridejo in vso tožbo preiščejo, da iz serca radi popravijo, ako so kaj zakrivili. Škof pridejo, vse tožitelje zaslišijo, pa tudi urno spoznajo, od kod vse to izvira in kolika krivica se gorečemu špiritualu godi. Huda nevolja jih prime in njih razsodba je bila, vsem tožiteljem dati slovó. Ta sodba pa je bila za milo serce Pikelново še huja, kakor krivična tožba. Milo prosijo škofa, da naj se zavoljo njih nihče ne kaznuje, da naj se mladosti spregleda, njim samim pa podeli ktera druga služba. Dolgo se branijo žaljeni škof ti prošnji uslišati, poslednjič vendar dovolijo obe. *Brežka* fara je bila ravno razpisana, za njo so g. Pikl prosili in jo tudi prejeli. — Da pa vendar vso resnico, kakor smo dolžni, povemo, moramo pristaviti, da so g. Pikl v poznejših letih, zlasti kakor ravnatelj mariborskega semenišča večkrat izrekli, da so zares v mnogih rečeh se pre naglili; — pa tudi to, da so mnogi takrat zapeljani učenci čedalje bolj svojo zmoto spoznavali, ter jih zanaprej do smerti ljubili kakor očeta. Ta prelepa sprava je zacelila vse poprejšnje rane; časti enako učitelja kakor učence, zdaj pa množi, kakor zaupamo, rajnemu v večnosti nebeško krono. — V znamenje zaupanja, kojega sta oba škofa: lavantinski in kerški v nje stavila, so bili v teh letih od *lavančinskega* škofa za *konzistorijalnega*, od *kerškega* škofa pa za *duhovnega svetovavca* izvoljeni.

IV.

Mesto *Brežice* na bregu Save blizu horvaške meje silno prijazno stoji in spada k *videmski* dekaniji. Ime Pikelново je bilo tedaj že iz prejšnjih let tamkaj dobro znano. Mestnjani so jih hotli slovesno sprejeti, ali Pikl so se celó nenadoma, ako se prav spominjamo, 1. oktobra 1848 na vse zgodaj pripeljali ter se brez odloga v cerkvo podali in sv. mešo služili. Roženkransko nedeljo so bili slovesno v cerkvo peljani in od č. g. *videmskega* dekana faranom predpostavljeni. Prav po preroško, kakor se še spominjamo, so jim dekan v svojem ogovoru rekli, da naj z ljubeznijo sprejmejo ovčice v svojo

očetovsko skerb, dokler jih previdnost božja na višo stopinjo ne pokliče.

Kako hočemo njih farno pastirovanje popisati? Da v kratkem rečemo: prizadevali so si vestno, dopolniti povelje Kristusovo, da bodi dušni pastir *luč sveta in sol zemlje*. *Luč* svoje fare so bili z lepim zgledom, v svojem zadržanji in po lepem kerščanskem redu, ki so ga v svoji hiši imeli; in *sol* svoje fare so bili po svoji modrosti in učenosti, s katero so zamogli ne kar pred priprostimi, ampak tudi pred učenimi kerščansko vero in čednost zagovarjati; zato jih je pa tudi enako ljubila in spoštovala gospôda v mesti, kakor kmetje na deželi. Vestno so tudi dopolnili, kar so jim g. dekan pri vpeljevanji na serce položili, da so farni cerkvi omislili novo prav lepo in slovesno zvonjenje in turnsko uro, česar obojnega je do tistih dôb pogreševala.

Tako so srečno in zadovoljno, da-si tudi pri pičlih dohodkih, štiri leta tukaj živeli; ali dalje bolj so pešale zopet njih moči in se ponavljale prejšnje bolezni, da so gostokrat komaj še toliko moči imeli, da so zamogli na prižnici govoriti, in večkrat pisavcu tega svoj strah razodeli, da se bojé, da v kratkem več na prižnico ne bodo zamogli. Bog pa tem, ki ga ljubijo, vse v dobro obrača. Leta 1852 je bilo pri škofijski cerkvi korarstvo izpraznjeno. Od več strani so bili Pikl prošeni in nadlegovani, naj se za korarstvo oglasijo, ker bi se jim v tej službi ne bilo treba toliko s pridigovanjem mučiti. Dolgo se niso hotli vdati, rekli so namreč, da jim ni jasno, ali bi bila to volja božja ali ne. Poslednjič vendar sklenejo ves svoj stan škofu Slomšku razodeti, in jih prositi za razsodbo, kaj bi jim bilo storiti. Silno mil in očetovsk odgovor so od škofa prejeli, v katerem odobravajo škof svét njih prijateljev, ter jih zagotovijo, da bodo z veseljem pri škofijstvu sprejeti.

Med rajnega spisi, ki jih te dni pregledujemo, najdemo tudi pridigo z napisom: „*Pridiga na belo nedeljo 1852. — Pervo obhajilo otrok; moja poslednja pridiga.*“ Govorili so od sreče in tolažbe sv. Obhajila, ter k sklepu vzeli od Brežčanov slovó, katero nam bodi privoljeno, tu-sem postaviti.

„Zakaj pa ravno dnes od sv. rešnjega Telesa govorim? Ne samo zato, ker otroci te fare dnes svojo prvo obhajilo obhajajo; tudi ne samo zato, da bi vi odraščeni se spomnili vesele ure svojega prvega obhajila, in ponovili sv. obljube, ki ste jih takrat storili: temoč še zlasti zato, ker jaz dnes kakor vaš dušni pastir poslednokrat od tega sv. mesta z vami govorim in vam za odhodnjo kaj boljšega, bolj svetega in bolj zveličavnega izporečiti ne vem in ne znam, kakor sveto spoštovanje in gorečo ljubezen do tega presv. Zakramenta, katerega je tudi Jezus ravno takrat postavil, ko je slovó jemal od svojih učencev in jih zapustil v sredi hudobnega sveta. Naj bo krona mojega pastirskega prizadevanja v tej fari, posebno krona naših postnih pridig, ki smo jih, še ni dolgo, končali, da bote prav pogosto in pobožno prejemali ta sv. Zakrament, da deležni postanete nja nebeške moči in zveličanskega sadú ter poročstvo in okus one nebeške večerje imate, katero vam je Bog za prihodno večnost pripravil.“

„Ali če se oče od svojih otrok, pastir od svojih ovčic loči, in sicer loči za vselej, takrat bi še rad celo svoje serce pred njimi razodel, in jim še enkrat vse nauke ob enem ponovil, ki jim jih je poprej pri raznih priložnostih dajal, da bi jih toliko globokeje v njih serce vtisnil. — Kje je sin, kje je hčer, kateri bi poslednja beseda očetova globoko v serce ne segla? Ali bi se našel prijatelj s tako terdim srcem, da bi ga poslednja prošnja njegovega prijatelja ne ganila? Zaupam tedaj, da najdejo tudi moje besede v vaših srcih dobro zemljo, vsaj so moj poslednji nauk — moja poslednja prošnja. — *Trojno skerb* vam za slovo izročim:

1. *Perva skerb* naj zadeva vaše hiše — vaš dom, ljubi farmani. Mesto, kjer je vaša zibelka tekla, kjer ste prvokrat sladko imé: oče — mati, izgovorili — vam gotovo častito bo. Tukaj ste vi, zakonski! prvi varhi, prvi oskerbniki. Svet vam tedaj bodi vaš zakonski stan, dopolnujte zvesto in natanko svoje velike in imenitne zakonske dolžnosti; v sveti ljubezni in kerščanski zastopnosti med seboj živite; pomagajte drug drugemu za časno srečo, še bolj pa za večno zveličanje. Gorjé

tistemu zakonskemu možu, tisti zakonski ženi, ki svoje dolžnosti slabo dopolnjuje ali celó opusti, se zoper zakonsko ljubezen ali zvestobo pregreši! Oj ljubi zakonski možje in žene! živite tako, da bodo vaši zakoni živa podoba svete zaveze, ktera Kristusa, Gospoda našega s sv. cerkevjo, nja neomadežano nevesto veže. — Ne pozabite pa tudi, da ste prvi dušni pastirji svojih hiš; skerbite tedaj, da bo vaša hiša prava šola spoznanja božjega, da bodo vaši mlajši, sini in hčere, v kerščanskem nauku dobro podučeni, da bo strah božji v vaših hišah prebival. Posebno ve matere svoje sv. dolžnosti ne pozabite, da ker z otroci toliko opravil in skerbi imate, pred vsim v njih mlade in mehke serca ljubezen do Boga zasadite. Lepi nauki dobre matere so juterna zarja za nedolžnega otroka. Dete skerbne matere se utegne zmotiti, zamore pasti — in grešiti, ali pogubilo se ne bo. Pa tudi vi očetje podpirajte to, kar matere začnejo, in skerbite za boljše čase skozi boljše ljudi. Izredite, kakor sv. apostol opominja, svoje mlajše v strahu božjem in pripravite tako skozi boljšo izrejo otrok zemlji srečo, nebesom pa veselje. Spomnite se, da ste luč svojih hiš, da otroci nad vami nikdar nič grešnega, nič kar sta Bog in cerkva prepovedala, ne zagledajo. Gorjé vsakemu, po katerem pohujšanje pride, sedemkrat gorjé pa staršem, kateri lastne otroke pogubijo! — Pa tudi nikdar ne pozabite, kakor gospodarji in gospodinje svojih hiš, kar sv. apostol Pavel govori: „*Kdor za svoje, zlasti za domače ne skerbi, je vero zatajil in je hujši od nevernika*“. Glejte toraj na domače, na podložne in posle, ker ste po besedah sv. Avgušтина škofje svojih hiš in toraj pred vsim skerbeti morate, da Bogu lepo služijo in v vaši službi nebes ne napravijo.“

2. „Veliko jih pa na sveti živi, ki nĕmajo ne lastne strehe ne lastnega pohlštva, ki po vsi pravici reči zamorejo, da so tujci na zemlji; žalostno bi tedaj zares bilo, ko bi imel človek eden edini dom tukaj na zemlji. Zato nam je usmiljeni Jezus v svoji nezmerni ljubezni *drugi dom* na zemlji pripravil in zapustil; dom, kjer je vsak, bogatin in berač doma; dom, v ktere ga vsak,

imeniten kakor reven, star kakor mlad, priti sme in zamore; dom, v katerem se kristjan s svojimi brati in sestrami združi in svojega pravega očeta najde. Te dom je za vsako okolico ali faro *farna cerkva*, tempelj živega Boga, v katerem je vsak, ki v fari prebiva, doma. Da, ljubi moji! farna cerkva je duhovski dom vseh farmanov, najsvetejše mesto cele fare, posvečena očetova hiša največih dobrot in gnad božjih, prave vrata nebeske za vse farmane.“

„In glejte, vaša *druga skerb* naj ravno vašemu drugemu *duhovskemu domu* velja. Če v hišo stopim, in notri vse snažno in lepo najdem, spoznam, da skerbno gospodinjo ima; če po polji grem, lepe križe ali kipe zagledam, delavce veselo prepevati slišim, si mislim: v tem kraju prebivajo ljudje dobrega in bogoljubnega serca; če v farno cerkev stopim in jo z vsim potrebnim lepo prevideno in oskerbljeno najdem, se ne bom motil, če pravim: tukaj so pobožni, v resnici kersčanski farmani.“

„Da ljubezen do te svoje farne cerkve imate, ste meni živo pokazali, ker ste že veliko za nje olepšanje in za povišanje službe božje storili; glejte, da še tudi to poravnate, kar dospeti vam hudi časi in slabe letine niso dopustile. — Pa tudi zanaprej ljubite svojo farno cerkvo. Z veseljem in z gorečnostjo obiskujte tukaj službo božjo ob nedeljah in zapovedanih praznikih, ter posvečujte den Gospodov, kakor nja sv. zapoved veljeva. Žegen božji je le tam doma, kjer se nedelje in prazniki prav in pobožno posvečujejo; na božjem žegnu pa je vse ležeče. Skerbite toraj, da svoji farni cerkvi nečasti ne delate skozi nespodobno zaderžanje pri službi božji ali opuščanje tajiste; da se pa tudi nedeljam in praznikom nečast ne zgodi ne skozi pijančevanje, ne skozi obiskovanje slabih tovaršij in pregrešnih krajev; — da se pa tudi nečast ne zgodi skozi hlapčevska dela, kakor se po navadi godi, dokler ljudje zavoljo svojih kupčij in posvetnih opravil zlasti te dni toliko potov imajo, vozarijo, pobujšanje dajejo in še druge motijo v njih najmenitnejši dolžnosti.“

Razun altarja in kancelna naj vam spovednica in sv. tabernakelj posebno sveto in čestito mesto bo. Pogosto in vredno prejemajte sv. zakramente posebno v svoji farni cerkvi. Pogoste spovedi so neusahljivi studenec največih dušnih zakladov. Skozi spoved se tvoja duša, o kristjan! očisti, ozdravi in za dobro pripravna stori. Naj vam bo tedaj ljub in drag ta sodnji stol usmiljenja božjega, da vam bo nekdam tudi sodba božje pravice lehka in vesela. Skerbite, da vam bo vsaka spoved stopinja bližej nebes, zakaj mi ne vemo ne dneva ne ure, ob kateri Gospod pride, nas tirjat pred svoj sodnji stol, da kedar pride, nas pripravljene najde.“

„Je spoved zdravilo za našo dušo, je zakrament sv. rešnjega Telesa — te čudež ljubezni božje — živež za njo. Sv. obhajilo našo očiščeno dušo v dobrem vterdi, nas z Jezusom združi, skoz njega pa z nebeškim Očetom, dokler nas med seboj v sv. ljubezni zveže. Ali ni torej žalostno, da jih je toliko takó silno mlačnih do tega najsvetejšega Zakramenta, in da mnogi še poslušati nočejo, kedar jih Jezus toliko ljubeznjivo k svoji mizi vabi? Zato je pa tudi toliko slabih med nami, ki spijo nevarno spanje dušne smerti. Naše serca brez ljubezni biti ne morejo. Če Jezusa v sv. rešnjem Telesi ne ljubijo, ljubijo pa svet in greh in se s svetom pogubijo. Vredno in pogosto obhajilo je zastava večnega življenja v nebesih.“

3. „In ravno skerb za sv. nebesa, — *te naš tretji dom*, — naj bo *tretja skerb*, ki vam jo dnes izročim. Le eno je potrebno, veli Jezus, naš Gospod, in to edino potrebno je skerb za sv. nebesa. Ni je večí nesreče, kakor grešiti, žaliti Boga, in pravico do sv. nebes zgubiti. O premislite kristjani moji! in spomnite se, kaj je greh, kaj greh da in kaj greh vzame, gotovo prostovoljno grešili ne bote. Sv. Krizostom pravi: „Kristjan le eno samo nesrečo pozna in ta je: Boga s smertnim grehom žaliti“. Varujte hudega drug družega, varujte se zapeljevanja in pohujšanja: kratko je grešno veselje — dolga žalost — strašna nesrečna večnost. Naj vas vojska zoper hudo ne prestraši; glejte in premislite: Plačilo, za katero se vojskujemo, so *sv. nebesa*. Tamkaj

bo nekda j Jezus sam naš plačnik. On nam bo dal tam *krono vere*, da bomo Boga gledali, gledali to, kar smo tukaj verovali; — nam bo dal *krono upanja*, da bomo posedli, kar smo tukaj pričakovali; — nam bo dal *kraljevo krono ljubezni*, ter nam bo svoje presveto serce pokazal, v katerem bomo zapisano brali: Anton, Franc, Janez . . . Marija, Barbara, Ana . . . jaz te ljubim. O kolika sladkost, v serce Jezusovo gledati in notri svoje ime zapisano brati.“

„Ali naj končam. Izročim vas večnemu Bogu in nja svetnikom. Vašemu farnemu patronu sv. Lorencu, da bi on, ki je za sv. vero kri prelil, veliki zaklad sv. vere med vami ohranil. Izročim vas presvetemu sercu Jezusa in Marije, da bi tukaj našli zgled življenja, luč v tèmah, tolažbo v britkostih, serčnost na smertno uro. Eno prošnjo še. Molite za mene, molite posebno, če bote slišali, da me je smert peljala pred sodnji stol Kristusov, da dam odgovor za vaše duše. Tudi jaz vam obljubim, da vas ne bom nikdar pozabil, ampak vselej in povsod molil za vas: da tudi vi srečno svoj tek dokončate in se na sodnji den zopet veseli snidemo na desnici Jezusa Kristusa in se v nebesih z njim radujemo na veke vekov. Amen.“

V.

1. maja l. 1852 so bili kakor korar pri stolni cerkvi v št. Andreji na Koroškem vmesteni. Tukaj in v tej službi so bili prav in popolnoma mož na svojem mestu, in vse poznejše dogodbe njih življenja pričajo, da jih je sama previdnost božja v to službo pripeljala, v kateri so se toliko trudili za blagor škofije, nam toliko lepih zgledov v posnemo zapustili, ter bili rajnemu škofu Slomšek v težavnih poslih posebna podpora in v britkih urah posebna tolažba; v vsem ne toliko njih pomočnik, kakor njih najiskrenejši prijatelj.

Najverjetniši je oni življenjepis, ki ga človek s ponižnim spoznanjem samega sebe sam spisuje pred očmi vsevedočega Boga, ne zato da bi ga drugi brali, ampak da bi sam v njem našel najkrepkejši nagib k vednemu

boljšanju svojega življenja in k neutrujenemu hrepenenju po viši popolnosti. In tak življenjepis so nam rajni Pikl, od te dôbe začemši, zares zapustili. Po njih smerti se je namreč našel med njih spisi obširen *dnevnik* v pet precej debelih zvezkih, v katerem dajejo pred Bogom in svojo vestjo odkritoserčni račun od vsega svojega djanja in nehanja. In da si je tudi od časa do časa zavoljo premnogih opravil in bolehnost nekoliko pretergan, nam daje vendar prelep obraz njih možatega in bogoljubnega značaja.

Takega bisera shraniti v svojih predalih, še niso dosihmal prilike imele naše „*Drobtinice*“, in kdo vé, kedaj jim zopet enaka prilika dojde. Toliko rajše bomo tedaj bolj globoko segli v bogati zaklad tega dnevnika, da si tudi življenjepis nekoliko obširniši naraste. Vsaj tudi mnoge čertice tega dnevnika pojasnujejo novejšo zgodovino naše škofije, kakor tudi mnoge okoliščine življenja Slomšekovega, ob enem pa utegnejo morebiti mnogim bralcem biti v spodbudo, da se tudi sami lotijo enakega dela, kar bi pač nas vsakemu jako služilo v lastno in v zveličanje onim, ki so naši skerbi izročeni. — Perve leta je dnevnik pisan v nemškem, poslednje leta v slovenskem jeziku. Mi pa bomo iz lastnega peresa le toliko dodajali, kolikor je treba v pojasnjenje ene in druge tvarine.

Moj dnevnik.

Začet 1. januarja 1854.

1. januarja. „Kar je človek, je hotel tudi Kristus biti, da bi zamogel tudi človek biti, kar je Kristus“. Te izverstne besede velikega cerkvenega učitelja in kartaškega škofa sv. Ciprijana, me dnes — na osmino milostnega rojstva G. N. J. K. opominjajo prevažne in svete dolžnosti, da nasledujem Jezusa Kristusa, mojega Gospoda in Učitelja, ter ga oblečem po besedah apostolovih. Če tudi za celo moje življenje, bodi vendar v tem novem letu za mene posebna naloga: nasledovanje Jezusa Kristusa. Te sv. sklep storim dnes v tem

resnem in tehtnem trenutku človeškega življenja in hočem božje dete Jezusa ponižno prositi, da blagovoli v moje serce priti in v njem prebivati, in da iz njega vsako ljubezen prežene, ktera se na njega ne obrača, ter mi po svojem usmiljenji dodeli, da mi bode to leto — leto blagoslova in zveličanja.

29. jan. „Hočeš jezo premagati, pridobi si krotkosti in poterpežljivosti in premišluj, koliko hudega so judje prizadeli G. N. J. K., kako pa se prelubeznjivi Gospod ni jezil, temoč še molil je za-nje rekoč: „Oče odpusti jim, ne vejo, kaj delajo“. Teh besed sv. Efrema se spominjam dnes ob godu sv. Franciška Salezijana, kateri je po naturi bil toliko občutljiv, pa se vendar tako premagoval, da se ni nikdar slišala žal beseda iz njegovih ust. Oj da bi te sv. škof, katerega posebno česčenje sem za te mesec si naložil, izprosil tudi meni toliko potrebno čednost lastnega premagovanja in krotkosti pri Bogu preusmiljenem!

Tukaj pristavljamo, da so bili ranjki po naturi silno nagnjeni k nagli jezi, in da so imeli zoper to nadlogo do smerti hudo vojsko.

1. febr. „Veličastno je, umreti za te svet in vstati za Boga“. S premišljevanjem teh besed sv. Ignacija, katerega god cerkva dnes obhaja, hočem novi mesec začeti. Podpiraj me, o Gospod! po priprošnji sv. apostola Matija, katerega si za posebnega patrona tega mesca izvolim, da nič ne iščem, kakor le tebe, da svetu odmerjem in le tebi živim.

24. febr. God sv. apostola Matija, mojega mesečnega patrona. Živo me spominja denešni god nesrečnega izdajavca Judeža, na katerega mesto je bil izvoljen sv. Matija. „Velika je dostojnost mešnikova, pa tudi velik nja padec, ako zoper njo greši“. Sv. Hier. — Zato se moramo mi mešniki s strahom in trepetanjem truditi za svoje zveličanje, da v tem, ko drugim v nebesa pomagamo, se sami ne pogubimo.

1. marca. Pepelnica. Pri sv. opraviu vpepeljenja so me obhajale resne misli na neogibljivo smert. Koristne so te misli, spodbadajo delavnost, učijo minljivost in nečimernost vsega posvetnega, ravnajo na ponižnost,

zoper greh pa so močno orožje. — Te prvi den štirideset denskega posta naj ima za prislovico besede sv. Krizostoma: „Posti se, ker si grešil; posti se, da ne boš grešil; posti se, da milost zadobiš; posti se, da zadobljeno milost ohraniš“.

19. marca. Praznik sv. Jožefa, mojega patrona za te mesec. Deviški ženin deviške Matere božje, kateri je v objemanji Jezusovem že na tem svetu nebeške sladkosti okuševal, naj meni, ki vsak den prečisto Jagnje božje v svojih rokah deržim in v svojem sercu sprejemam, pred božjim tronom izprosi čisto serce in čisto dušo!

21. marca. Dnes pred dvema letoma mi je umerla moja sestra Ana. Bila je nedelja; imel sem ravno zgodno opravilo, ko je smert njeno dolgo terpljenje končala. Bog jej bodi milostljiv, kateri je nam v tolažbo govoril: „Jaz sem vstajenje in življenje; kdor v mene veruje, bo živel, akoravno umerje“. (Joan 11.)

30. marca. Dnes ob 1 popoldne nas je zapustil škof Baraga, kateri je včeraj na večer tu-sem prišel, obiskat našega milostljivega škofa. Prečastita, preprijazna prikazen; mož, prav apostoljski! Njegovi spreobrnjeni Indijani ga ljubijo kakor očeta, in sicer po pravici, zakaj iz divjih stvari jih je prerodil v npravne in srečne ljudi po svojih pridigah, ktere spremlja vedno in čudapolno žertvovanje. Bog ga ohrani še dolgo njegovi mladi čredi, blagoslovi njegove prizadevanja in napolni z enako apostoljsko ljubeznijo dvanajst mešnikov, kateri ga spremljajo v podporo v nja zdaj še bolj obširnem pastirstvu.

19. aprila sem se na pot podal v Beč v spremstvu mil. škofa k slovesnemu obhajanju poroke Njih apostoljskega veličanstva.

22. aprila sem bil in obedoval v Šönbrunu, ter o pol šestih na večer z lastnimi očmi gledal veličastni prihod cesarjeve neveste.

23. aprila. Ob 5 popoldne sem v koroški cesti gledal preslavni vhod cesarjeve neveste v cesarjev dvor.

24. aprila. Ob 7 na večer sem stregel mil. škofu v Avguštinski cerkvi pri cesarjevi poroki. Memo vsega

bliša cesarjevega spremstva . . . me je najbolj ganil veličastni pogled od več ko 70 nadškofov, škofov in prelatov z mitroj in pluvijalom. . . . O da bi Bog uslišal njih vroče molitve v blagor prevzvišenih zaročenih! . . . Mene je še zlasti to zanimivalo, da sem imel priliko, toliko slovitih cerkvenih pervakov videti in jih spoznati.

27. aprila. Ob 12 opoldne je imela koroška deputacija čast, predstavljena biti Njih veličanstvom, ktere sem se tudi jaz vdeležil; o poli ene smo bili pri starših cesarjevih.

11. junija sem spremljal mil. škofa na kanoniško obiskavo videmske dekanije.

15. julija. Dnes sem bral v Bečkih novinah, da je misijonar Oton Trabant na poti iz svojega misijona nazaj v Hartum 15. marca t. l. umerl. Kratko sicer je delal te navdušeni oznanovavec vere v Afriki, ali Bog je njegovo molitvo uslišal, „da je zadovoljen, tudi brez odloga umreti, ako le v Afriko, na mesto svojega izvoljenega poklica pride“. Usmiljeni Bog ga je po kratkem delu na zaslužen plačilo poklical in mu njegovo sv. gorečnost gotovo obilno povernil. . . .

28. avgusta. Začetek duhovskih vaj za mešnike v št. Andreji. 56 mešnikov se je sešlo. Voditelj je č. g. Horvat, superior Lazaristov iz Celja. Bog daj svoj blagoslov.

1. sept. Sklep duhovskih vaj. Bili so zopet dnevi zveličanja. Sedemkrat že sem bil tako srečen, duh. vaj se vdeležiti: dvakrat v Gradci, štirikrat v št. Andreji in enkrat v Brežicah. Mnogoverstno že se mi je Bog skazal dobrotljiv in usmiljen. O da bi mi bilo dano, se vrednemu skazati tolikim milostim, da bi ti dnevi milosti teže moje sodbe enkrat še ne pomnožili. Christo sint laudes!

3. sept. Dnes pred 17 letmi, bila je ravno angeljska nedelja, 3. sept. 1837, sem svojo *pervo sv. mešo* Bogu daroval v prijazni cerkvi sv. Jožefa v Celji. Mnoge takrat pričujočih, ki so se moje sreče veselili, že zdaj merzli grob zakriva; Bog jim bodi milostljiv! Mnogo in premnogokrat sem od tistih dôb že sv. mešo služil;

sreča velika pa tudi težek odgovor. „Satis habet, unde judicetur,“ je rekel pobožni Janez Avila, ko se mu je povedalo, da je neki mešnik na den svoje primicije umerl. Naj se spominjam teh besed vsak den, preden stopim k altarju.

24. sept. Moj 40. rojstni den. Hvaljen bodi Bog, da me je iz nič poklical, skozi kerščanstvo k svojemu spoznanju pripeljal in mi celó milost dal, mešnik postati. O življenje, kako kratko je; 40 let je nja že jako znameniti del! 14,600 dni! In koliko izmed njih je zgubljenih! O Bog, bodi mi milostljiv. . . .

15. decembra. Dnes sem končal branje Brunerjeve knjižice: *Woher? Wohin?* Ne morem se lehko spomniti branja, ki bi me bilo *enako* zanimivalo. Čverst prav katolišk duh veje v njej, ki silno dobro dé. (Nasleduje potem dolgi posnetek nekterih zlasti bistrournih stavkov.)

31. dec. Sklep leta. Za mnoge reči se imam Bogu zahvaliti; zavoljo mnogih reči ga odpuščenja prositi; za mnoge reči se mu priporočiti. — O minljivost človeških dni; da bi me pač ti modrega storila, me z resnostjo napolnila in priganjala, za edino potrebno bolj skrbeti — za zveličanje moje duše. Hvala tebi, usmiljeni Bog, da si me pretečeno leto tako dobrotljivo in po očetovo ohranil; prizanesi mi in imej usmiljenje z mojimi slabostmi in ozri se na zasluženje Jezusa, mojega Zveličarja, katero me z zaupanjem napolnuje. — „Nijena zguba ni večja, kakor zguba zlatega časa; zakaj čas, katerega nam je božja dobrotljivost v naše zveličanje dovolila, se enkrat zgubljen, na vse vekomaj nazaj poklicati več ne da“. Sv. Bonav.

1855.

1. jan. „Tako moramo živeti, kakor da bi morali vsak den umreti“. Te besede, ktere je sloviti puščavnik sv. Anton, svojim bratom za slovo govoril, si izvolim za prislovico dnes začetega novega leta 1855. O Bog, podpiraj me s svojo vsegamogočno milostjo, da bom vsak den pripravljen, stopiti pred tvoj sodnji stol.

9. febr. Dnes zjutraj o poli štirih sem se nanagloma zbudil in se našel v nekakem stanu, ki se mi je zdel

v sredi med omotico in božjim žlakom. Dokler živim, se na kaj enakega ne spomnim. Morebit je to že prvi klic na pot v večnost? Volja božja se naj zgodi! O da bi mi le prislovica, ki sem si jo za to leto izvolil, nikdar spred oči ne zginila in da bi tako živel, kakor da bi moral vsak den umreti!

11. febr. Dnes pred tremi letmi sem bil izvoljen za korarja. Ako se nazaj ozrem na svoje življenje in zlasti svoje mešniške leta premišlujem, ne morem kaj drugega storiti, kakor da v ponižnosti molim božjo preusmiljeno previdnost. Veliko več, kakor sem nadjati se prederznil ali si zaslužil, mi je Bog podelil; kako potrebno je, da se ponižam in račun premislim, ki ga bom dati moral svojemu Bogu! Ravno sem bral prvi pastirski list sv. apostola Pavla, v katerem se nahajajo tako vzvišeni nauki za služebnike cerkve in kateri so me vnovič podžgali, zvesto živeti po mojem svetem mešniškem poklicu. Fiat! fiat!

8. aprila. Velika noč. Od 25. marca sem me je bolezen na izbo priklenila; dnes sem zopet prvič misil. — Kako resnične so besede nekega cerkvenega učitelja: „Unicus dolor, hac esca privari“: edina bolečina, te hrane pogrešati. Kako hvaležen sem svojemu Zveličarju, da mi je bilo vsaj dnes dano, stati pred njegovim altarjem in se z njim skleniti. Na den njegovega sv. vstajenja hočem svoj sklep ponoviti, na vredno služenje sv. meše se vselej po vsej moči pripravljati. Surrexit Dominus vere. Alleluja!

30. aprila. Dnes sem bral posledno poglavje skrivnega razodenja ter sem tako *enkrat* in sicer *pri prvič* v svojem življenji celo sv. pismo prebral. O koliki zakladi so shranjeni v tej knjigi vseh knjig! Kako obžalujem, da se nšsem že ročno od začetka svojega mešniškega stana tega oživljajočega branja lotil! Toda hvala tebi, usmiljeni Bog, da, če tudi pozno, sem vendar enkrat začel. Terden je moj sklep, vsak den najmanje eno poglavje te zlate knjige prebrati, ako me po resnici kaj ne zaderžuje. Jutre začnem zopet s prvo knjigo Mojzesovo. „Tvoja beseda, o Gospod, je svetilo mojim

nogam in luč mojim stezam". (Ps. 118, 105.) „Gratia D. N. J. Ch. cum omnibus nobis". (Apoc. 22, 21.)

1. maja. Dnes sem *zopet začel* branje sv. pisma s prvo knjigo Mojzesovo. Dodeli mi Bog po priprošnji ss. apostolov Filipa in Jakoba, da celo sv. pismo zopet srečno do konca preberem, pa tako preberem, da mi bode to sv. opravilo k dušnemu pridu. — Zato se hočem vedno spominjati besed sv. Hieronima: „Kedar bereš sv. pismo, ne pozabi, da imaš Božjo besedo pred seboj, kateri ti veleva, da ne poznaš samo njegove postave, ampak da jo tudi dopolnuješ“.

Dnes pred tremi letmi sem bil od mil. škofa kakor stolni korar vmesten. Naj bi me sv. Janez Nepomuk, katerega sem si bil za patrona tega mesca izvolil s svojim zgledom podžigal pa tudi s svojo priprošnjo pred božjim tronom podpiral, da tako živim, da se enkrat v nebesih z njim veselim. Amen.

28. maja. Dnes je obedoval pri škofovi mizi slovit govornik, korar dr. Emanuel Veith, in že v drugo sem bil tako srečen, tega moža videti in z njim govoriti. Naj blagoslovi Bog z najobilnišim blagoslovom duh. vaje, ki jih bode jutre v št. Pavlu v Benediktinskem samostanu začel.

Od kar so rajni korar postali in dokler se niso s škofom v Maribor preselili, so pri škofovi mizi o poldne in na večer hrano imeli za prav malo plačilo.

1. jun. sem spremljal mil. škofa na kanoniško obiskavo Škalske dekanije.

8. jun. smo se peljali v Brežice na ljudski misijon. Med misijonom sem bil večidel jako bolen, ter sem zamogel le malo pomagati. Hvalim pa Boga, da se je obhajal in se bom vedno z veseljem spominjal skušinj, katerih sem doživel v spovednici. Naj poverne večni Bog mil. škofu toliki trud in tolike žertve, pa tudi drugim duhovnikom njih veliko gorečnost pri tem sv. opravilu.

Iz spisov rajnega vidimo, da so tudi oni eno misijonsko pridigo imeli in sicer od terpljenja Kristusovega.

20. jun. je bil duhovno-pastirski shod v Vidmu, na večer je začela kanoniška obiskava Laške dekanije v Razvorji.

26. jun. Na poti proti domu sem obiskal svojo bolno mater. Pri ločitvi me je napadla tako silna otožnost, da so me noge komaj držale. Morebiti sem videl ljubljeno mater slednokrat. Naj se zgodi volja božja.

7. sept. Sklep duhovnih vaj, ki so se 3. t. m. tukaj v št. Andreji pod vodstvom redemptorista O. Ojevica začele in katerih se je 44 mešnikov vdeležilo. Blagoslovi, o Gospod! dobre sklepe, ki so jih vsi pričujoči te dni gotovo delali. Daj pa tudi meni, o Pastir vseh pastirjev in moj Zveličar, da srečno doveršim sv. sklepe, ki ti jih kakor sad teh duh. vaj darujem: Da hočem strahovati svojo občutljivo jezljivost in se ne dam tako hitro zapeljati v nevoljo ali k žaljenju bližnjega; — da hočem strahovati svoj jezik, da ga ne oskrunim z nepremišljenim ali celó žaljivim govorjenjem. Besede sv. Frančiška Salezijana: „Vino svoje gorečnosti morate mešati z oljem krotkosti, da se vino ne skisa in ne rani. Duh človeški je čudežen in se dá le skozi krotkost popolnoma omehčati.“ — te besede naj me vedno mojega sv. sklepa spominjajo. O Marija, moja mati, podpiraj me!

12. sept. sem obiskal svojo bolno mater, ter jih našel silno slabih in bolestnih. Do 17. sem skoraj ves čas pri njih postelji doprinesel. Te den so mi rekli dvakrat — dopoldne enkrat, in na večerko pri ločitvi še enkrat: „Kedar si zaslišal, da sem umerla, moli za mene“. To so bile posledne besede, ktere sem slišal od svoje preljubljene matere.

23. sept. *Smertni den moje matere.* Bila je kvaterna nedelja. Ob 2. popoldne so zaspali, mi pa sirote ostali. O Gospod, bodi jim v sodbi milostljiv, nas štiri zapuščene otroke pa podpiraj, da tako živimo, da se oni, ki so pred nami šli in mi, ki še ostajamo, enkrat v nebesih zopet veseli najdemo! R. I. P.

29. okt. sem prišel domú iz Celovca. Zjutraj sem sv. mešo bral pri „*Gospej sveti*“. O usmiljena Devica Marija, podpiraj prošnje, ki sem ti jih izročil v tvoji sloviti cerkvi.

15. nov. Dnes so prinesli mil. škof k večerji iztis *konkordata*, ki so ga od Bečkega nadškofa prejeli. Imeli smo zastran njega prav živ razgovor. Bog blagoslovi to

visokovažno pogodbo in ji dodeli najstanovitniši in obilniši sad v blagor cerkve in deržave.

24. nov. Dnes so mi podarili mil. škof 5 zvezkov pobožnega dela: „*Scutum fidei*“ — škit vere. — Deo gratias! Daj mi, o Gospod! da ga pridno rabim in daritvo sv. meše bolj zbrano in vredno opravljam. O kolikokrat premišljujem visokost in svetost te skrivnosti; kolikokrat ponavljam sklep, jo opravljati s prav zbranim, pobožnim in božjega straha polnim srcem; — pa kako raztresen sem večidel, in kako malo okušam neizrekljive sladkosti, v tej daritvi zapopadene. Kako dolgo še, o Gospod! kako dolgo še bom zdihoval pod težo svojih slabost — in množil število svojih odgovorov pred Teboj?! O Maria, ora pro me!

24. dec. Sveta noč (10 ura po noči). Sladki Zveličar, bodi pozdravljen od svojega nevrednega hlapca; slušaj zdihljeje mojega serca, ktero tebe poželuje, te odpuščenja prosi in za usmiljenje vpije. — Deviška Mati mojega Zveličarja, bodi pozdravljena! Položi, o sladka Devica, preblagega Ježuška v moje serce, in izprosi mi milost pri svojem božjem detetu, mojim Zveličarji, da mi vdihne svojo ljubezen, da iz ljubezni do njega svetu in nja zapeljivosti odmerjem in le njegovi časti in svojemu zveličanju živim.

31. dec. Sklep leta. Ako preminujoče leto premišljujem, najdem dobrot in milost božjih brez števila, za kar bodi večnemu Bogu čast in hvala. — Pa tudi britkost in terdih skušinj mi je prineslo. Svojo dobro mater sem zgubil! Oj kako britko je to obiskanje božje; kako žaluje moje serce po njej, moji materi predobri in preljubeznjivi; ne mine ne den, ne ura dneva, da bi se je ne spominjal. O Bog, usliši moje molitve za njo in vse ostale drage rajne! — Naj se zgodi tvoja presveta volja! Hvala tebi za vse! jezerokrat hvala! Hvaljen bodi Jezus in Marija! Amen.

1856.

1. jan. „Berlečo lučico na svetilnici dve kapljici vode pogasite; pa verzi vode v plamenečo peč na plavži, in žar in plamen postane še hujši“. Alb. Stolz. — Skriv-

nostno stoji pred mojo dušo novo leto in sploh celo moje prihodno življenje. Kaj mi bode prineslo, ne vem, ali dobrega ali hudega, ali veselja ali žalosti. O Gospod! kakor tebi dopade, tako naj bo; le samo milost mi dodeli, da ogenj tvoje božje ljubezni v moji duši vedno večji in močnejši prihaja, potem naj pride, kar rado; ne bom se pogubil, ampak premagal in rastel v tvoji ljubezni. — Sv. Hilarij! moj izvoljeni patron za te mesec, prosi za-me! O Marija, ohrani me!

5. febr. Dnes pri večerji so nam naznanili mil. knez povabilo v Beč k konferenciji zastran konkordata, za 30. marca razpisani. Bog dodeli pri tem opraviilu vzvišenim cerkvenim vladikam svoje razsvetljenje in svojo obilno pomoč.

12. febr. Dnes zjutraj med 4. in 5. uro so tri hiše v mestu pogorele, kar nas je jako prestrašilo. — Ako nam že te ogenj tak strah dela, kakošnega še le oni, od kterega Kristus govori, da nikdar ne ugasne.

20. marca. Dnes zjutraj sem končal duhovske vaje, ktere sem imel začemši od 16. s tukajšnjimi bogoslovci. Bog daj, da bi bile naše medsebojne molitve uslišane!

4. aprila. Pervi den, ki ga zopet v Beču preživljam, kamor sem včeraj na večer z mil. škofom prišel. Znamenit mi ostane že te den, ko sem bil pri 4 eminencijah in še pri drugih visokih cerkvenih pervakih, in koliko znamenitega in važnega utegnem še doživeti! Bog daj škofom ljubo zdravje, pri posvetovanjih pa svojo vsezmožno pomoč.

Tukaj je treba opomniti, da rajni Pikl takrat niso le kar škofa Slomškega spremljali, ampak da so bili od rajnega kerškega škofa Lidmanský-a za njih namestnika pooblasteni, tako da so se s pravico glasovanja vseh posvetovanj vdeleževali ter bili tudi v več odborov voljeni, zlasti v onega za samostansko reformo.

6. apr. Dnes ob 9. je bil veličastni vhod avstrijskih škofov skozi „orjaške vrata“ (Riesenthor) v stolno cerkvo sv. Štefana, kterega sem se tudi jaz vdeležil. Po meši je odperl zbor kardinal Pronuntius Viale Prelá v nadškofovi palači z branjem papeževega pisma (breve), na kar je kardinal Švarcenberg z nekterimi besedami odgovoril. Ob 4. je bil obed pri pronunciji, napitnica na

cesarja je najbolj dopadla. — Kako bi bil zamogel jaz pri svoji revnosti le tudi misliti, da se bom kedaj znašel v tako častitem zberališči! Bog je neskončno dober; On bodi hvaljen in deviška božja porodnica Marija.

10. apr. Dnes je bil zopet splošni zbor. Najpoprej se je адреса na Njih veličanstvo brala in konečno od vseh podpisala. Potem se je govorilo zastran odborov, ki se imajo vstanoviti, in je bilo določeno, da se odbora za denarstvo in samostanske zadeve najpoprej postavita. — Ob 4. je bil obed pri Njih eminenciji, nadškofu Ravšerji. — Ob 7. zbor pri Njih em. kardinalu Švarcenbergu, kjer sem bil izvoljen v odbor za samostanske zadeve. Bog daj svoj blagoslov!

12. apr. Dnes ob 1. opoldne je bila avdiencia pri svetlem cesarji. Kard. Švarcenberg je bral latinsko zahvalno adresο, na katero so svetli cesar tudi latinsko odgovorili; odgovor je obče dopadel. Pri stavkih: „*Fidelitate, quae decet virum et imperatorem, omnia implebo, quae promisi,*“ — in „*Confidite in me, sicut et ego in vos confido,*“ je bila glasna pohvala. Potem se peljā cela versta zbranih k Njih em. pronunciju, ktereга je kardinal Švarcenberg francosko nagovoril, on pa v latinskem govoru odgovoril. — Da so svetli cesar škofo k obedu povabili, slavī enako cesarja, kakor povablјene. Bog daj, da bi bile te zunanje znamenja priserčnega zaupanja in tolažljivega bližanja podoba resnične in odkritoserčne sprave med duhovstvom in vladarstvom. *Concordia sacerdotium inter et imperium.*

14. apr. Dnes ob 5. sem bil pri cesarjevi mizi pri obedu, kamor sem se peljal s škofom iz št. Pölten-a. Bog ohrani cesarja, kteri se skozi tako slavljenje škofov prav sin sv. cerkve skazuje.

24. apr. Dnes ob 10. sem bil pričujoč, ko se je vogelni kamen zaoblјubljene cerkve (Votivkirche) v Alser-skem predmestji polagal. . . .

Da se naslednje čertice umejo, je treba pristaviti, da so bili škof Slomšek od kardinala Švarcenberga naprošeni, namesti njih apostolsko preiskavo Benediktinskih samostanov v avstrijskih podedovanih deželah opraviti. Razun Tirolskega, kjer so bili dr. Vošnjak škofov spremlјevavec, so spremlјali po vseh

teh potih rajni Pikel škofa Slomškega in bili pri zaslišanjih njih zapisatelj. Prisega pa je vezala oba k popolnemu molčanju.

10. maja. O poli dvanajstih opoldne sem došel z mil. škofom v Benediktinski samostan Raigern na Moravskem. Enako priserčen, kakor cerkven je bil sprejem. Bog blagoslovi najino bivanje v tej ljubeznjivi hiši.

12. maja. Dnes — binkoštni ponedeljek — sem spremljal mil. škofa v Berno, kjer sva bila od Njih ekscelencije ondotnega škofa, prelubeznjivo sprejeta in pogostovana. Nja veselje nad tem obiskovanjem je bilo enako razvidno kakor odkritoserčno, ter mi ostane te den v posebnem spominu. — Hvalim Boga, kateri je tako dal, da sem binkoštno praznike v tem zares zglednem samostanu dopernesel, kjer sem toliko spodbudljivega videl, in v vsakem oziru te dni dobro preživel. Kako resnične se tu kažejo besede Davidove: „Ecce quam bonum et jucundum, habitare fratres in unum!“

22. maja. Praznik sv. rešnjega Telesa. Sem gledal (v Beču) iz kapucinskega samostana veličastno procesijo, ter videl vse prav natanko. Veliko blišča — pa malo pobožnosti.

2. jun. Dnes opoldne sem prišel na Slatino (poleg Rogatca). Ob 5. popoldne je začel O. Stöger duh. vaje za mešnike.

Pri teh duh. vajah so imeli tudi navadne *konsideracije*, ktere še nahajamo med njih spisi. Škof so ostali med tem še v Beču, kjer so se ravno končavale razprave zastran konkordata.

5. jun. *Moji sklepi pri teh duh. vajah.* V spominu na svoje grehe hočem svojo bolehnost in svoje pogoste težave s poterpežljivostjo in v duhu pokore prenašati; nikdar črez nje tožiti, da — zanaprej še ne od njih govoriti.

Zoper svojo občutljivost se hočem den na den vjaskovati in si urno kako primerno pokoro naložiti, ako se zoper te svoj sklep pregrešim.

Svoje nečimurne, prevzetne in častizeljne misli, ki me urno napadejo, ako mi ktero opravilo le količkaj po sreči gre, in ki mi jemljejo vse zaslužnje pri Bogu, zaveržem in sovražim in jih hočem z božjo pomočjo zatirati.

Cuti hočem nad vsemi počutki, zlasti nad očmi, da sovražnik njenega pota v serce ne najde.

Spoved vsakega mesca opravljati, mi zanaprej ne bo zadosti, temoč prizadevati si hočem, jo opravljati najmanj vsakih 14 dni.

Moliti hočem veliko, in ako mi Jezus in Marija pomagata, vsak den tudi sv. roženkranc opraviti.

Svoj jezik hočem berzdati, pred družimi ali zoper druge nikdar kaj govoriti, kar žali ljubezen, pa tudi ne nič nepotrebne; zakaj le prepogosti so grehi jezika.

Dragi čas, ki je cena večnosti, hočem modro obračati!

10. jun. Srečno sem zopet domú prišel od duhovskih vaj. Bogu hvala, ki me je na celem potu milostno ohranil in me podpiral, da sem zamogel prejeto nalogo doveršiti. Živil Jezus — moja ljubezen, in Marija — moje upanje!

22. jun. Včeraj sem spremljal mil. škofa v Celje, kjer so dnes statvo Matere božje blagoslovili. Popoldne je začela kan. obiskava Brašlovške dekanije. — 1. jul. je bil pastirski shod v Brašlovcih, kterega se je 45 mešnikov vdeležilo. — 2. jul. sva s škofom sv. meši služila pri Materi božji v Petrovčah, za kar bodi hvaljena nebeška kraljica.

29. jul. sem bil pri pastirskem shodu v Pliberzi, kterega se je vdeležilo 27 mešnikov.

Škof Slomšek so namreč večkrat pošiljali svoje korarje na razne kraje, da so pastirskim shodom predsedovali in jih vodili.

12. avg. Dnes na večer sva prišla z mil. škofom domú iz Thürn-a, kjer sva bivala od 4. t. m. Tisti den namreč smo potovali v razveseljenje na škofovo kmetijo na visoko Svinsko planino (Waldbauerhube an der Saualpe), od kodar vernivši se sva v Thurnu ostala. Bogu hvala za te dni, ki so jako okrepili moje zdravje.

Škof Slomšek so imeli namreč navado, da so napravili večidel po dvakrat na leto prijazno veselico na svojih planinskih spašnikih na visoki Svinji, kamor so vse korarje, večidel pa še tudi druge duhovnike povabili. Bile so kaj vesele ure, ki ostanejo tudi pisavcu nepozabljive. — Grajščina Thürn, nekdanja lastina lavantinskih škofov, pa v znožji Svinske planine na prijaznem, s tersjem zasajenem griču stoji, od koder se rajski

razgled po celi Labodski dolini in po veličastni planini „Gora“ (Choralpe) odpira. Tam so Slomšek v tihi samoti po cele tjedne bivali in mirno delali; pri sebi so imeli vedno ktereга duhovnika, večidel rajnega Pikelna.

12. sept. Prihod v bened. samostanu sv. Lamberta (na gorn. Štaj.), kjer imajo mil. škof apostoljsko obiskavo. Minihi so imeli ravno duh. vaje.

16. sept. Prihod v samostanu Admont. Pot je bila težavna, bodi bivanje tukaj prijetnejše. Od tod nas pelje pot v Marijino Celje (Maria-Zell), po katerem kraji božje milosti že nezmerno hrepeni moje serce.

24. sept. Ravnokar sem opravil sv. mešo pred tronom celjske Matere božje. Slavim usmiljenega Jezusa in mater milosti Marijo za to mi skazano milost. — Dnes je moj 42. rojstni den — znamenit del mojega življenja; — bodita mi milostljiva Jezus in Marija. — Včeraj je bil tudi smertni den moje preljubljene matere in prva njegova obletnica. Molil sem za njih dušo in za duše vseh mojih dragih rajnih včeraj pred tronom žalostne Matere božje v cerkvi planinske fare „Wildalpe“, dnes pa pred tronom celjske Matere. Bodi nam Bog vsem milostljiv po priprošnji najčistejše device Marije.

30. okt. Prihod v Solnogradu (kjer je bened. samostan pri sv. Petru). . . . Srečen se štejem, da sem enkrat v svojem življenji došel na kraj metropolitanskega sedeža.

31. okt. Dnes popoldne sem bil v stolni cerkvi, ktere veličastvo me je globoko presunilo. Sv. Rupert in sv. Virgil, ki pod velikim altarjem počivata, z vsemi svojimi apostoljskimi deli in z vsem blagoslovom, ki sta ga moji domovini prinesla, sta mi stopila živo pred oči. Štiri leta sem služil pri cerkvi, sv. Rupertu posvečeni (v Vidmu namreč) in pač nisem mislil takrat, da bom še kedaj molil na njih grobu. O da bi ta velika svetnika našo škofijo obvarovala strupa krivoverstva, ki jej žuga (stavili so si namreč ravno Luterani v Celji svojo cerkvo) in jo ohranila čist in neomadežan vinar grad Gospodov! — Pozneje sem bil pri slovesnih večernicah, ki so me zlasti zanimivale zavolj posebnih obredov, pri nas nenavadnih. O vsi božji Svetniki, katerih biljo dnes obhajamo, prosite za nas!

2. nov. Dnes ob 7. se odpeljeva na prijazno božjo pot „Maria Plain“, kjer imajo št. Peterski Benediktini tudi svoj superiorat; služila sva tamkaj sv. meši. — O Marija, ki imaš tukaj toliko ljubeznjiv tempel, ti patrona duhovništva, bodi nam vsem milostna priprošnica.

V tej tihi samoti pri cerkvi „Maria Plain“ so opravljali škof Slomšek duh. vaje, preden so bili v škofa posvečeni.

4. nov. Včeraj popoldne sva došla iz Solnograda v bened. samostan „Michaelbeuern“, kjer sva bila od minihov prelubeznjivo sprejeta. Bog daj tej osiroteni družini verlega opata, kakoršnega je v resnici vredna. — Naj najde veliko sebi enakih naslednikov pobožni Egidij Jais, nekdanji ud tega samostana.

14. nov. sva zapustila Solnograd in po tridnevnem potovanju dospela v Celovec, kjer sva prenočila v benediktinskem kolegiji. — 21. nov. sva prišla domú. Pri vsej neprijetnosti časa in vremena (15° mraza) je bilo vendar potovanje brez posebne nesreče, za kar bodi večnemu Bogu priserčna zahvala!

Od 26. do 29. nov. Apostoljska obiskava bened. samostana pri sv. Pavlu (v lavantinski dolini), in z njo to delo doveršeno. — Silno zanimivo in podučljivo je bilo za mene spremljanje mil. škofa po 6 benediktinskih samostanih. Le ena želja napolnuje moje serce; naj dodeli večni Bog temu velikanskemu meniškemu redu svojo pomoč, da se skoz in skoz prenovi in bode zopet to, kar ima biti po svojem visokem poklicu.

1857.

1. jan. Moja prislovica za to leto naj bodo besede sv. Ignacija: „Mnogih reči pogrešamo, da bi Boga ne pogrešali“. Svoje mnogotere slabosti in nepopolnosti hočem tedaj vedno pred očmi imeti in si brez nehanja prizadevati, da jih iz serca iztrebim, da pridobim Boga, ki je zapopadek vsega mojega hrepenenja — vse moje ljubezni.

5. febr. Dnes sem prebral do konca delo spreobrnjenke Ide Hahn-Hahn z naslovom: „Aus Jerusalem“. Akoravno me je že tudi prvi zvezek: „Aus Babylon nach Jerusalem“ jako zanimival, moram reči, da je te

drugi mi še bolj dopadel. Izverstno se mi je zlasti zdelo, kar je rečenega od zakramentov . . . in o nerazvezljivosti zakona. Naj bi se dopolnile goreče želje blage spreobrnjenke, da bi vse protestanške matere svoje otroke v ono cerkvo peljale, v kateri edino mir in počitek najde pravo materno serce.

25. marca. Po šestdnevni bolezni sem dnes zopet sv. mešo služil. Bolečine v križi so bile neizrekljive. Bogu hvala, da je zopet boljše.

12. aprila. Velika noč. Veseli den; mene pa le z otožnim spominom napolnuje. Ravno pred mešo sem se dal zavoljo neke pozabljivosti cerkovnika svoji občutljivosti tako premotiti, da sem znotranji nevolji še nekatere jezne besede dodal. O žalostno pripravljanje na sv. mešo, ktere sem se že več dni veselil. Kako reven je vender človek v svoji slabosti. O Gospod, odpusti mi te moj greh.

13. apr. Pridigo, ki je za dnešni praznik mene zadela, sem izbavil z veliko težavo. Komaj je glas še premogel do konca, in moker, kakor iz kopele sem šel z prižnice. O miseria humana! Morebiti sem pridigoval dnes zadnokrat! Naj se zgodi volja božja.

8. maja. Sklep duh. vaj, ki jih je vodil O. Friderik Rinn S. J. — mož ljubeznjiv in častivreden. Vdeležilo se je 70 mešnikov. Bog poverni mil. škofu, ki so nam to duhovsko gostijo preskerbeli, pa tudi dobremu O. Rinnu, kateri si je po svoji ljubeznjivi in ponižni obnoši serca vseh pridobil, blagoslovi pa tudi nas vse, ki smo se jih vdeležili, da bi obilni sad v našem življenji rodile. Hvaljen bodi Jezus in Marija!

3. avg. se je nastopila pot v obiskovanje benediktinskih samostanov na Českem.

9. avg. Od včeraj bivam z milostljivim škofom v prečastitem starodavnem gradu *Seckau*. — 14. avg. sva prišla v samostan *Raigern* (na Moravskem), kjer sva si prav dobro opočila. — 16. sva obiskala *Berno*, prenočila pri škofu v *Kraljevem Gradcu*, ter dospela 17. v opatijo *Braunau*.

20. avg. Tretji den že bivam v bravnavski opatiji. Kakor me je tudi pot utrudila in slabo vreme, sem se

v tem prekrasno ležečem samostanu že popolnoma privadil in hvalim Boga, ki me je v to njemu posvečeno hišo pripeljal. Dnes so skrutinja (posebna zaslišanja) končana, in jutre utegneva dalje potovati. Preljubeznjivi opat z mnogimi redovniki mi ostane v prijetnem spominu. Naj izlije Bog svoj blagoslov nad to hišo in naj blagoslovi trude škofove, da težavna obiskava zaželjeni sad obrodi. Sv. oče Benedikt, prosi za nas!

23. avg. Dnes je začela obiskava opatije sv. Marjete v Brenovu blizu Prage, ktera je mati vseh českih in moravskih benediktinskih opatij. . . . Nje lega je prelepa in akoravno blizu mesta, je vendar vse tako tiho in samotno! V resnici; ta hiša bi zamogla biti kraj molitve, svetilnik človeštva in spravni altar za zmote človeških otrok, kar se vé da naj bi bili sploh vsi samostani. O sv. Benedikt, prosi za nas!

25. avg. Dnes popoldne sem obiskal v Pragi sloviti *Hradšín*, ogledal *Strahovsko* knjižnico, cerkvo in druge znamenitosti, zakladnico pri kapucinih, kjer me je slovita z žlahtnimi kamni obsejana monštranca zlasti zanimala in poslednjič stolno cerkvo sv. Vida in njeno zakladnico, ki hrani toliko dragocenih, zgodovinskih spominkov. Ne bom pozabil tega dneva in moje serce je napolnjeno s sv. veseljem, da sem videl toliko spominov pobožnosti, ki glasno pričujejo moč katoliške vere. Bodi Kristusu hvala.

30. avg. in 2. sept. sem sv. mešo bral na grobu sv. Janeza Nepomuka v sloviti stolnici sv. Vida. Naj bi visoki in mnogočesčeni svetnik Česki podpiral pred božjim tronom moje molitve, ktere sem na njegovem altarju njemu v čast večnemu Bogu daroval, ter mi izprosil srečno zadnjo uro. Že zdavnej sem imel skrito željo, kedaj na tem altarju meševati. Bodi Bogu hvala, da mi je to milost dodelil!

Rajni so namreč tega svetnika s posebnim zaupanjem častili, in njegovo lepo podobo v svoji izbi imeli.

23. sept. Dnes — na smertni den moje preljube matere sem služil sv. meši v cerkvi sv. Maksimilijana na celjskem pokopališči, kjer pokojna dneva vstajenja

pričakuje. Bog jej daj večni mir in pokoj in vse verne duše naj po milosti božji počivajo v miru. Amen.

25. okt. so nastopili z milostljivim škofom pot, obiskat benediktinske opatije na Avstrijanskem. Bivali so od 27. okt. do 2. nov. v Kremsmünster-u; — od 3. do 4. v Lambachu; — od 5. do 13. v Beču pri Šotih. Med potovanjem so 15. nov. sv. mešo služili v Marija Celji, pri altarju milostne Matere in bili tudi pri slovesni peti meši, katero so linški škof te den tamkaj služili.

31. dec. Sv. Silvestra večer. Mnogoverstni so občutki zahvale in ljubezni do mojega Boga, kateri že dnes celi den, zlasti pa v tej tihi večerni uri moje serce navdajajo. Pa če neštevilne milosti in dobrote premišlujem, katere mi je Bog v tem ravno dotekajočem letu skazal, kaj je vse moje notranje mišljenje proti nezmerni dobrotljivosti božji. Oj zakaj bo vender moj duh tako tlačén in zaderževan od tega umerljivega telesa! . . .

1858.

1. jan. Moja prislovica za to leto naj bodo zlate besede sv. škofa Polikarpa, ki si ga tudi patrona tega mesca izvolim: „Že šest in osemdeset let služim Kristusu, in še nikoli mi ni kaj žalega storil, kako bi zamogel žaliti svojega kralja, kateri me je odrešil“. — Kako čudovito in usmiljeno me je vodil moj Zveličar vsa leta mojega življenja, je prenašal moje zmote in jih tako rekoč z novimi milostmi povračeval, kako bi bilo tedaj mogoče, da bi ne storil dnes svetega in terdnega sklepa, to in še ostala leta mojega življenja se njemu celó darovati in brez prideržka in razdeljenja njemu samemu služiti! — — Dnes bi bil imel v stolni cerkvi pridigovati; pa moje boleče persi niso dopustile. Morebit je bila to kazen, ker sem se pridige preveč — pa preposvetno veselil. Dobri K—. me je namestoval, kar mu naj Bog poverne!

10. jan. Moje serce je precej mirno, le ena stvar mi nepokoj dela, da v dobrem tako malo napredujem in pri svojih spovedih zopét in zopet svoje navadne pregreške ponavljati moram. Kako dolgo še, o Gospod! kako dolgo še? O da bi že skoraj se znašel v tistih

preblaženih prebivališčih, kjer ni več nevarnosti greha! O Marija, moja mati, prosi za mene!

14. jan. Dnes sem prebral pisma, ki so včeraj iz Beča došle, in selitvo škofijskega sedeža v Maribor zadržajo. . . . (Temni obrazi razvedrite se, otožna serca sprejmite mir Gospodov!)

17. apr. . . . Dnes je spovedni den. O Zveličar moj! nikar ne dopusti, da se pogubim; podpiraj me, da dobrim sklepom zvest ostanem, da usterpim v hrepenenji po dobrem, da me vedno ponavljajoče se skušnjave ne premagajo, da v pravi spokornosti do konca živim.

29. jun. Dnes sem za gotovo zvedel smert misijonarja Možgana v Afriki. Umerl je te apostolski mož 24. jan. 1858. . . .

4. avg. Dnes je obletnica mojega posvečenja. 21 let sem že mešnik. O Bog, kolik bo odgovor! toliko in tako velikih gnad, pa tako nepopolno, grešno življenje! Usliši moje prošnje in želje, ktere sem ti dnes pri sv. meši daroval.

23. avg. Dnes sem do konca prebral нравno Gury'ovo — branje enako zanimivo kot koristno. Hvalim Boga, kateri me je k temu branju napotil, ki me je v mnogih rečeh podučilo in preučilo.

26. sept. Dnes sem slovesno sv. mešo služil v Videmski farni cerkvi, kjer sem 4 leta pridigoval in svojo duhovsko službo opravljal. . . . Koliko dobrega in veselega sem takrat tukaj užival, pa tudi koliko britkega vmes si skušal in koliko hudih vojsk prestal, katerih spomin me deloma z žalostjo, deloma pa s hvaležnostjo do Boga napolnuje, kateri se je moje slabosti usmilil, da se nisem celó pogubil. O sv. Rupert, patron te fare, prosi za mene!

14. okt. Dnes nas je obiskal č. g. Kirchner, apostolski provikar v srednji Afriki. Zares častitljiva prikazen. Oj kako bomo osramoteni, ako veselo žertvovanje takih apostolskih mož premišljujemo; kaj pa mi storimo za širjenje božjega kraljestva in za zveličanje samih sebe?

25. dec. O preblaženo, božje dete Ježušek! v najglobokejšem počesčenji te molim in te hvalim, da si mi

dal zopet doživeti tega presvetega dne. S sv. Hieronimom te prosim: „Vzemi, kar je mojega in daj mi, kar je tvojega. Moj je greh in slabost in obtežena vest in strah pred večnim pogubljenjem. Tvoj pa je mir in veselje in pokoj vesti in večno zveličanje. Vzemi tedaj, kar je mojega in daj mi, kar je tvojega.“

Dnes so tudi mil. škof končali sv. leto s pridigo, v kateri so novorojenemu Ježušku sedem darov prinesli. Bog naj poverne njim in vsem mešnikom, ki so te čas s toliko gorečnostjo delali.

1859.

1. jan. Moja zvezda za novo leto naj bodo tehtne besede sv. Hieronima: „Kratek je ves čas, ako se večnosti primeri; in malenkost preteklega časa je večnosti plačilo“. — O božje Dete! vtisni mi to resnico globoko v serce; daj mi, da imam minljivost mojih zemeljskih dni vedno pred očmi, in podpiraj me, da po zvesti in tebi dopadljivi porabi sedajnega časa srečno večnost pridobim. O Marija, najčistejša božja mati prosi za mene in bodi tudi v novem letu moja preljubeznjiva in usmiljena mati.

13. jan. Dnes sem do konca prebral izverstno knjigo: *Cartons* od B. Weber. . . .

22. febr. Ravno sem do konca zbral preizverstno in za edinost sv. cerkve vso plamenečo knjigo: „*Izhodna cerkva*“ od J. G. Pitzipios-Bey. To branje je bilo za mene jako podučljivo in silovito je užgalo v meni hrepenenje, da bi padla stena med zahodno in izhodno cerkvo. . . . Sv. Ciril in Metod, prosita za nas in naše ločene brate! Naj bi se pa tudi vresničila misel pisateljeva, da bodo protestantje potem sami od sebe krivoverstvo zapustili in se v materinsko cerkvo povernili.

8. marca. Dnes sem do konca prebral življenje preblazene device Marije po premišljevanjih zveličane Katarine Emerih. To branje me je napolnilo z nepopisljivo sladkostjo; zdelo se mi je, kakor da bi bival med sv. družino in moja duša je bila nezmerno razveseljena. . . . Od 17. do 24. marca so bili z mil. knezom v Beču, pa večidel hudo bolni v postelji. Nazaj gredé

so se mudili 3 dni v Mariboru; pri tej priliki se je kupila sedanja hiša za stanovanje stolnih korarjev za 20,000 gld. Domú prišedši so morali zopet v posteljo.

17. apr. Dnes sem zopet sv. mešo služil. O Bog, kako hvaležen sem ti za to milost, kako otožno je bilo moje življenje preteklih 14 dni. „*Unicus dolor, hac esca privari*“. Moja edina bolečina je, te jedi pogrešati. Bolj kakor kedaj čutim dnes resnico teh besed. Daj mi, o Jezus, da se vselej skerbno pripravljam in vredno stopim pred tvoj altar. . . .

1. maja. Dnes je 7 let, kar sem postal stolni korar. Mnogo znamenitega se je te čas dogodilo. Veliko sem si te leta skusil, vžival mnogo dobrega, pa tudi preterpel mnogo bitkega. Za vse bodi tebi, o Gospod! hvala. — Dnes je 4 dni, kar bivam v škofovi rezidenciji kakor ravnatelj bogoslovcev.*) Daj mi Bog, da v tem novem področji tebi v čast in v blagor učencev svoje dolžnosti dopolnim, ali pa rajše umerjem, kakor da bi svojemu poklicu ne zadostil. O Marija, pomagaj mi!

24. maja. Mater Dei — memento mei! Te besede denešnega šmarniškega premišljevanja so me sosebno ganile; posluževati se jih hočem kakor mogočnega orožja v skušnjavah in nevarnostih greha. . . .

1. jun. S prvimi večernicami juteršnjega praznika vnebohoda Gospodovega smo končali kor v bivši stolni, od dnes pa farni cerkvi sv. Andreja, in ga začnemo zopet 3. sept. na večer pred angeljsko nedeljo v novi stolni cerkvi sv. Janeza Kerst. v Mariboru. Daj Bog, da tudi tamkaj opravljamo korsko molitvo njemu v čast in sebi v zveličanje zbrano in pobožno. . . .

21. jun. sem zapustil s špiritualom K. šent Andrej, se peljal v Celovec in dospel 25. jun. zjutraj ob treh v Maribor, svojo novo domovino. Bodi moj prihod srečen in blagoslovljen!

9. avg. Dnes na večer sem se preselil v svoje stanovanje v semenišču. . . .

*) Po odstopu preč. g. J. Rozman-a so rajni Pikel ravnateljstvo semenišča prevzeli.

19. avg. Dnes ob 7. na večer so se pripeljali mil. škof celó na tihem in nenadoma v svojo novo rezidencijo. Preživeli smo večerko priprosto pa v duhu povzdignjeni. Blagoslovi, o Bog! prav obilno njih delo, in sprejmi milostno žertvo naših moči, ki ti jih vsi skupaj v najglobokejši ponižnosti in preveseli darežljivosti poklanjamo.

1. sept. Dnes je bila prva in prav zanimiva konzistorijalna seja v Mariboru, v kateri so bili 4 novi konz. svetovavci zapriseženi in tajnik v svojo službo vpeljan.

14. okt. Dnes zjutraj so se sklenile vpeljavne duhovske vaje za naših 40 bogoslovcev. Mil. škof so po svoji meši z izverstnim govorom bogoslovške šole odperli. Potem so semenišče slovesno blagoslovili, in tako je to zdavnej zaželjeno leto pričeto, katero naj večni Bog blagoslovi!

19. okt. Dnes popoldne, — bil je šolski praznik, smo šli z vsemi bogoslovci na sprehod v št. Peter pri najlepšem vremenu ter smo bili od ljubeznivega g. župnika priserčno in gostoljubno sprejeti, kar jim naj sam Bog poverne! Naj bi se zdaj bogoslovci z dvojnato gorečnostjo šolskih naukov prijeli. Zdrava Marija!

9. nov. Dnes so mil. škof sami z znamenji častnega korarstva okinčali č. g. Marka Glazer-ja, župnika v št. Petru vpricho vsega stolnega kapitola in mnogih drugih duhovnov. Naj bi se blagi gospod še dolgo nove časti veselil, ktera mu bodi le malo priznanje njegovih brezštevilnih trudov za preseljenje škofijskega sedeža v Maribor.

Kakor vodja semenišča so se sosebno vestno vdeleževali vsakdenskega jutrenjega premišljevanja. Kmalu po petih so bili že na koru, ter že molili, preden je še zvon bogoslovce k premišljevanju zaklical. In če smo jih tudi mnogokrat prosili, naj bi zavolj bolehnosti dalje v postelji ostali, so vendar tudi v najhujši zimi natanjčno vsak den k premišljevanju hodili, ako so le izbo zapustiti zamogli. In kako so si vsako premišljevanje k sercu gnali, pričuje zdaj njih dnevnik. Prav mnoge dni se bere celo premišljevanje načertano; pristavljeni so dobri sklepi ktere so pred Bogom storili, s premilimi zdihleji njih bogoljubnega serca. — Pervi načert se tako glasi:

11. nov. „Naroči za svojo hišo, ti boš namreč umerl“. (IV. kralj 20, 1.) Te izrek je bil predmet denešnega pre-

mišljevanja, ki je obravnavalo pripravljanje na smert, in je mene silno globoko ganilo. Tri poglavitne misli so bile: Treba nam je tako živeti, da bi bili dnes vsako uro pripravljeni umreti in bi se smerti ne ustrašili; — treba nam je tako živeti, kakor da bi vedli, da moramo že dnes umreti; — treba nam je tako živeti, kakor da bi bili že umerli. Te tri misli so bile izverstno izpeljane in zapopadajo trojno pripravljanje na smert. Pervo nam daje mir, drugo zaupljivost, tretje svetost. — O Bog, bodi ti za te nauk hvala; blagoslovi pa tudi moj terdni sklep, vsak mesec eden poseben den (*secessus menstruus*) za to pripravo obrniti. Blagoslovi pa tudi našega duhovskega voditelja, kateri nam vsako jutro to blaženo uro s svojim premišljevanjem pripravlja.

1860.

1. jan. „Nič naj te ne vznemiri, nič naj te ne prestraši; — vse mine — Bog pa nespremenljiv ostane“. Te besede sv. Terezije bodo moja zvezda v novem letu 1860. Silno tolažljiva je resnica, v njih zapopadena, zlasti imenitna pa za sedANJI čas, ko je po svetu tako mračno in zmedeno. — O da bi to leto tudi za našo hišo srečno bilo! O Jezus, viši pastir naših duš, živi v naših srcih in pomagaj nam, da učence te hiše dobre pastirje tvoje drago odkupljene črede izredimo.

14. marca je bil sklep slovenskega misijona v cerkvi sv. Alojzija, — 18. pa sklep nemškega misijona v stolni cerkvi, ktera oba sta se 3. na večer začela. Slovenskega so opravljali mil. škof z nekterimi svojih duhovnov, nemškega pa 4 jezuiti. — Zlasti dobrodelnih je bilo 6 pridig, ktere je posebej imel O. Stafler dijakom tukajšne gimnazije. Spovednica je dala dela veliko, pa tudi prepričanje, kako potrebne so take posebne pobožnosti. Toda vse to je še le mali začetek, ako hočemo v ljudstvu zbuditi verno in nravno zavest. Vendar ker se je mestnjanstvo te čas pošteno obnašalo, smemo upati, da misijona brez sadu ne bota ostala.

24. maja. Ravno sem do konca prebral knjigo grofa Kl. Brandis: „*Deržava na kerščanski podlagi*“, ki globoko razkazuje pravi namen deržave, in je pisana

po velikanskih in mnogoterih skušnjah. Ne morem želje zatreti, naj bi se Bog usmilil Avstrije, ktera gotovo še mnogo z blagim pisateljem enako mislečih mož ima, ter jo rešil iz žalostnega prepada, v katerega jo je pogreznilo krivo in od Boga odloženo vladanje. . . .

25. julija. Dnes smo peljali 11 bogoslovcev v stolno cerkvo k mešniškemu posvečenju, ktero opravilo me je zopet globoko ganilo. O Jezus, viši pastir! blagoslovi te svoje mlade služebnike, da ti zvesto služijo, se greha varujejo in postanejo čast te hiše, iz ktere so bili k posvečenju peljani. — Posebne misli me vselej sprehajajo in mi serce britko ranijo, kedar gledam naše rejence, polne dobrih sklepov, slovo jemati od naše hiše; pa premišlujem, v kolike nevarnosti utegnejo priti. O Marija, brani jih, podpiraj jih, vodi jih!

6. avg. Dnes sem v drugič do konca prebral sv. pismo. . . . Hvala tebi, o Bog, za vse pobožne misli, razsvitljenja in tolažbe pri tem svetem branji. Naj se dopolni nad menoj posledna obljuba: „Blagor mu, kateri ohrani besede prerokovanja teh bukev. (Skr. raz. 22, 7.) Pridi, o Gospod Jezus, pridi skoraj! Amen.

23. sept. Zlata meša preč. korarja in šmarskega dekana Ferd. Feichtinger, ktero so dnes v prijazni cerkvi sv. Roka peli in ktere sem se tudi jaz s 34 družimi mešniki vdeležil, mi je serce jako povzdignila. 50 let mešnik biti, zares posebna sreča! Jaz je bom težko doživel, kar mi priča moja bolehnost, ktera me je prav pri tej priliki tako napadla, da sem se moral že 25. domú verniti. — Vender, ako je človek že ves reven in zgubljen, je pa tudi težava; v takih razmerah bi si te sreče še celó ne želel. Pa naj se zgodi volja božja!

17. okt. „Hvalijo jih, kjer jih ni, terpenčijo jih kjer so“. Te besede sv. Avgušтина si iz denešnjega premišljevanja v duhovni šopek povijem, da se v vojski črez den z njimi krepčam. Naj svet koga še tako visoko hvali, nečimurnost je. Toliko velja človek, kolikor je pred božjimi očmi vreden. „Svet prejde in nja poželenje“, je žalostna pesem pogubljenih, „kdor pa voljo

božjo stori, ostane vekomaj,“ je zmagovavna pesem izvoljenih. O da bi jo tudi jaz enkrat z njimi prepeval!

4. nov. Z mojim dnevnikom gre vedno bolj počasi. Komaj da še kake dvakrat v mesci male besede zapišem. Kakor v telesnem gre z menoj navzdol tudi v duhovskem obziru. Telo od dne do dne bolj omaguje in teži tudi dušo, da se še komaj postavno obnašam. Bistrost in gibčnost duha se noče več poverniti. Kakor Bog hoče! To veš, o Gospod! da volje mi ne manjka; ker pa ta edina ne zadostuje, imej poterpljenje in usmiljenje z menoj. Toliko zamorem pred teboj izgovoriti, da si prizadevam, svojo voljo tvoji najsvetejši volji podvreči. Tukaj žgi, tukaj rani, le v večnosti mi prizanesi! — Amen, Amen.

26. dec. Dnes ob 6. na večer smo imeli v semenišču malo božično praznovanje sestavljeno iz pesem in govorov v čast božjega Deteta v raznih jezikih: v hebrejskem, greškem, latinskem, nemškem, slovenskem, staroslovenskem in sanskritskem, ki je prav po sreči izšlo. Milostl. škof in vsi korarji so bili pričujoči. . . . Naj blagoslovi božje Dete našo hišo in naj napolni bogoslovce z navdušenjem za njih visoki poklic, da postanejo veselje in krona svojega, po očetovsko za nje skerbečega višega pastirja.

31. dec. Denešni posledni den leta za mene ni prijeten, ker večkrat sem bil skušan v nevoljo in celó v jezo in sem veči del dneva v nekaki serditosti preživel. O moj Bog še celó sledni den sem te žalil in tvoje dobrote z nehvaležnostjo povernil. Kako dolgo še, o Gospod, kako dolgo še! Silno se mi užali, ako premišljujem, da je zopet leto preteklo, pa sem tako malo rastel v dobrem. Odpusti mi, o Gospod, odpusti mi! . . . Ob 4. popoldne so imeli mil. škof v stolni cerkvi pridigo in zahvalno pesem. Razložili so nam trojno obiskanje božje: obiskanje milosti — sodbe — pogubljenja. Ne zaverzi nas, o Bog, temoč daj nam milost, da kakor si ti naš dobri Oče, tudi mi tvoji dobri otroci postanemo. — Pri tem resnem oddelku svojega življenja napravim trojni sklep: 1. Čas hočem dobro obračati; 2. Dobro

hočem dobro opravljati, in 3. vsakega greha se hočem varovati. Amen.

1861.

1. jan. „Drag je čas; on edini je naš, — vse drugo je tuje, nam posojeno blago“. Te besede sv. Bernarda bodo moja zvezda v novem letu. Ravnati se tedaj hočem po opominjevanji sv. Pavla: „Glejte bratje! kako bi varno hodili, ne kakor nespametni, ampak kakor pametni; odkupljajte čas, zakaj dnevi so hudi“. (Efež. 5, 15—16.) Te besede sv. Avguštin tako-le tolmači: „Čas odkupljati se pravi, ako tiste dni in ure, ki si jih dosihmal v lenobi, igri in raztrešenji zapravlil, od zdaj zanaprej edino le službi božji in zveličanju svoje duše daruješ!“

5. jan. V denešnjem premišljevanji se je bogoslovcem priporočala bratovščina sv. Mihaela v pomoč sv. Očetu. Dodeli Bog, da bi se ta bratovščina v naši hiši, po vsej škofiji, dà po vsem cesarstvu z ljubeznijo sprejela, da tako v djanji pokažemo, da dete Jezusa ljubimo in da nismo skopi v njegovih zadevah. O sv. Mihael, prosi za nas!

Presilno dopadel mi je testament, včeraj v Gradcu umerlega stolnega prošta Kramerja, katerega sklep se takole glasi: „Tri želje imam, in zaupam, da se bodo izpolnile pri moji smerti: da umerjem *brez dolgov — brez premoženja* — in z božjo milostjo *brez grehov*“. To je izvirna misel, ki razodeva čisto dušo, ki nečimurnost vsega posvetnega spozna. Tudi jaz priterjujem popolnoma tem željam; naj se izpolnijo tudi pri moji smerti!

27. febr. Dnes sem se peljal z jezuitom O. Maksimilijanom Klinkowström, ki ima tukaj postne pridige, v Celje, kjer je želel v cerkvi svojega patrona sv. mešo služiti. Po meši je govoril kratko pa jedernato pridigo od češčenja svetnikov do izbranega poslušalstva, ki se je na sloves od prihoda glasovitega pridigarja zbralo. Bodi mu to povračilo za merzloto, ki se mu tukaj skazuje in veliko duhovsko uboštvo tega mesta naznanja. Bog nam pomagaj!

9. maja. Dnes je zapustil podravnatelj č. g. J. Caf semenišče; spremljal sem ga do Framu. Bog mu najti na novem mestu tistega miru, kterega želi in potrebuje, da doverši svoja znanstvena dela. Njegovo blezo dveletno bivanje v tem semenišču nam je prineslo mnogo veselih ur, kterih ne bomo pozabili.

27. maja. Dnes sem do konca prebral knjigo grofinje J. Hahn-Hahn, z naslovom: „*Doralice*“. . . .

4. avg. „Veselu je odločil jutro, solze je prihranil za večer, den je daroval bližnjemu, noč Bogu; spoznal je namreč, da je Bog den za dela usmiljenja, noč pa v zahvalo odločil“. Tako popisuje življenje sv. Dominika eden njegovih znancev. — Dnes je 24 let, kar sem bil mešnik posvečen. O da bi zamogel posnemati to življenje sv. Dominika, in se Bogu hvaležen skazati za milost duhovskega poklica! . . .

9. avg. 37 mešnikov nas je spremljalo dnes mojega dobrega in najboljšega prijatelja dekana Plaskana k grobu. Znana sva si bila od nemških šol, priserčna prijatelja začemši od modroslovnih šol. Potovala sva skupaj o šolskih praznikih in v šole, dopisovala si ves čas najinega duhovstva in bratovsko delila veselje in žalost. Obrajtal sem ga kakor poštenega in značajnega moža, v katerem ni zvijače. Zgubil sem najodkritoserčnejšega prijatelja. Da mu povernem njegovo ljubezen, sklenem pri vsaki sv. meši in tudi v drugih molitvah se na-nj spominjati, vsako leto te den pa sv. mešo za-nj darovati.

13. avg. Dnes dopoldne so umerli stolni g. dekan K. Albrecht, prvi zmed onih, ki smo pred dvema letoma iz Koroškega v Maribor prišli.

19. sept. Predvčerajšnim sem prišel od duh. vaj iz Rogatca, ktere je izverstno vodil jezuit O. Rohman. Njih krona pa je bil skončavni preizverstni govor mil. škofa v slovenskem jeziku.

3. okt. Čast preimenitnega obiskovanja je došla dnes našemu semenišču. Prevzvišeni knez in nadškof solnograški dr. Maksimilijan od Tarnoczy, knez in škof kerški dr. Valentin Wiery so z našim škofom semenišče obiskali in se od 11. do 1. tukaj pomudili. Te pohod

nam bodi veselo znamenje srečnega šolskega leta, ki ga ravno zdaj z duh. vajami začínjamo.

24. dec. Kar sem mešnik je dnes pervokrat, da se polnočnic vdeležiti ne morem. Bolezen na persih in druge mnogoverstne težave mi branijo. Tako sem reven, da si skoraj pomagati ne morem. — O božje Dete! sprejmi vsaj to ponižno češčenje, ki Ti ga v tej tihi večerni uri v samotni izbi darujem. Radujem se tvojega blagonosnega prihoda z angeli v nebesih in z vsemi dobrimi dušami na zemlji. Blagoslovi nas, ki se v tej hiši za tvojo pastirsko službo pripravljamo, kakor si pri svojem rojstvu pred 1862 letmi tudi najpoprej pastirje osrečil! . . .

1862.

1. jan. „Vse z Jezusom, vse za Jezusa, vse v Jezusu“. To moja zvezdica za leto 1862. Nisem mislil, da še učakam tega leta. In moja bolehnost je toliko, da imam le malo upanja, ga preživeti do konca. Pa naj se zgodi, kakor Bog hoče. Ako me božje Dete blagoslovi, da delam v tem letu vse z Jezusom, vse za Jezusa, vse v Jezusu, potem naj pride, kar rado, da-si tudi smert. Ne bojim se je; le ti moj Jezus, mi bodi milostljiv! Amen.

24. febr. Dnes sem se povernil iz Celja, kjer sem preživel tri prav vesele dni. „Beseda“ v mladenšnici „Maksimilijanum“ je bila prav mična večerna zabava, ki nas je vse z radostjo napolnila.

15. marca. „Ne gre za mešnika, da bi tega, kar misli, ne izgovoril“. Sv. Ambr. Tega duha sv. Ambroža naj bi dodelil Gospod našim škofom pri sedanjih zmešnjavah vseh pravnih in nravnih zaumenov, da se vsi kakor *eden mož* ustavijo navalu laži in prevrata.

20. jun. Dnes so se mil. škof srečno povernili iz Rima, kamur so se 16. maja odpeljali. Bogu bodi hvala. — Gospod bodi z nami; on naj varuje našo lepo lavantinsko škofijo in naj našega višega pastirja še dolgo ohrani v veselje dobrih in v sramoto hudobnih.

Takrat namreč je začelo najnesramniše hujskanje zoper rajnega škofa, tako da jih je hotla neka od nemškutarjev našuntana derhal celó z mačjo godbo sprejeti.

3. avg. Že peti den bivam v krapinskih toplicah. Dnes popoldne se sprehajam po zagorelih travnikih in dojde me Horvatica, ki mi roko poljubi in me prijazno pozdravi rekoč: „*Bog jim blagoslovi večer!*“ Dobra duša, si mislim, kako se ti lepo vidi, da si slovanskega rodu; le Slovanom je lastno, Boga v vseh rečeh imenovati, in ne vejo boljšega ne misliti, ne želeti, kakor božji blagoslov; — in tako je prav.

Te besede so tudi v dnevniku slovenske.

24. sept. O pregrenki den — moj 48. rojstni den! Ravno kar — ob 9. na večer — zvem smert svojega kneza in škofa, kateri so včeraj popoldne zboleli, dnes zjutraj sv. zakramente prejeli in pred četertinko ure umerli. — O 7. zvečer sem bil še pri njih postelji. „Ste prišli po slovó?“ so bile tako rekoč posledne besede, ktere sem slišal iz njih ust. — O Bog, usmili se nas!

27. sept. Dnes smo rajnega škofa Antona Martina pokopali. Ob 9. je bilo njih truplo v cerkev prinešeno; tamkaj so bile najpoprej mertvaške molitve, potem pogrebni govor po preč. g. stolnem dekanu dr. Stepišniku; mertvaško mešo so peli sekovski knez in škof Otokar; razun njih so spravne molitve še odpevali domači stolni dekan Stepišnik, graški stolni dekan Büchinger, prošt Pihler iz Celovca in opat Vodušek iz Celja. Ob 12. je bil sprevod, ktereга so spremljali razun imenovanih še knez in škof kerški dr. Wiery, knez in škof ljubljanski dr. Widmer, trije korarji iz Gradca in nad 200 mešnikov. — Bog daj rajnemu nebesa, nam *ubogim sirotam* pa tolažbo in skoraj zopet višega pastirja, kateri bo vodstvo škofije v duhu rajnega pogumno in krepko nadaljeval. Amen. (Ne morem več.)

16. nov. Dnes je obiskal našo hišo O. *Olivieri*; spremljal ga je še drug mešnik in mala zamorska deklica. Zberal je milošnjo za svoje lepo delo: odkupljevati zamorske otroke in jih izrežati v kerščanstvu. . . . Bog bodi z njim in nja sv. angelj ga spremljaj!

1863.

1. jan. „Čas hočem dobro obračati, — dobro hočem dobro opravljati, — vsakega greha se skerbno varovati

in se tako na dobro smert pripravljati“. — Pomagaj mi, o Gospod! da v novem letu te sklepe dopolnim. Naj pride potem črez me, kar hoče, jaz ne bom osramoten. Je tvoja sveta volja, mi daj zdravje; podveržem se ti pa tudi v otroški ponižnosti, ako bo novo leto — leto terpljenja. Tepi me tukaj, o Gospod! le v večnosti mi prizanesi!

1. febr. Dnes sem prejel spomin po svojem nezabljevem prijatelji, rajnem dekanu Plaskanu, namreč meni sporočene sreberne žlice. Namenil sem jih za inventar kapitolske gorice v Lavrenčanu. Mislim, da tako najbolje častim spomin svojega prijatelja.

11. aprila. Ravnokar nam je donesel naglopis prežalostno novico, da je včeraj moj starodavni, predragi prijatelj, braslovški dekan *Mihael Stojan* umerl. — Urno grejo moji najljubši prijatelji drug za drugim v večnost. O Gospod, daj tudi meni, da se jim skoraj pridružim v boljšem življenji! — O kako rad bi šel na pogreb svojega prijatelja — pa bolezen mi ne dopušča. Tebi potožim, o Gospod! pa se podveržem tvoji volji!

7. maja. Dnes novice razglasujejo, da sem bil 21. aprila imenovan za *stolnega dekana*.

14. maja. Dnes ob 9. predpoldne sem bil ko stolni dekan vmesten. Ker je dnes visoki praznik vnebohoda Kristusovega, se mi sama po sebi zbuja v mojem sercu hrepeneča želja, da bi mi ljubi Jezus pri svojem Očetu prostor pripravil in me skoraj k sebi vzel. Amen. Amen.

29. julija. Dnes sem zapustil semenišče, v katerem sem 4 leta živel. Bog blagoslovi moj vhod v novo stanovanje in me obvaruj v njem vsega zlega na duši in na telesu, in ker sem dnes kakor mešnik že devetokrat svoje stanovanje spremenil, me sprejmi skoraj v svoje večne stanovališča. Amen.

4. avg. Lansko leto sem tudi tukaj v krapinskih toplicah obhajal 25. obletnico svojega mešniškega posvečenja. Nisem se nadjal, da še doživim leta; pa Bog me je ohranil. . . . O da bi zamogel v svojem poklicu tako živeti, da mi podaljšano življenje ne bode v pogubljenje ampak v zveličanje!

20. sept. Dnes so obhajali naš stolni prošt preč. g. *Frančišek Fridrih* svojo zlato mešo, spremljani k altarju od treh škofov: graškega, celovškega in domačega in od blezo 50 mešnikov. Kerški škof so govorili dostojno pridigo; vsa svečanost je bila prav spodbudljiva. 18. t. m. je naznanil naglopis, da so svetli cesar zlatomešniku *vitežki križ Leopoldovega reda* podelili.

24. sept. Dnes je *perva obletnica smertnega dneva Antona Martina, našega škofa preblaženega spomina*. Po raznih, gotovo od Boga dopuščenih okoliščinah se je zgodilo, da je odpevanje mertvaške meše z drugimi opravili meni došlo. Bogu bodi za to hvala; kaj boljšega bi namreč zamogel te za mene prerესni in imenitni den storiti, — kakor moliti. — O Bog usliši tedaj mojo molitvo in bodi tudi meni milostljiv, ker ravno tudi dnes svoj 49. rojstni den obhajam. Oj koliko se je v tem enem letu dogodilo in spremenilo! — Vse mine, le Bog ostane nespremenljiv; — to je moja tolažba in moje upanje.

23. okt. Dnes pridem iz Celovca, kamor sta me spremljala dva prijatelja preč. gg. Vošnjak in Zorčič. Dogovorjeno je namreč bilo, častno obhajati obletnico 25letnega bivanja in poslovanja preč. g. prošta A. Pihler, kot ravnatelja celovškega semenišča. Šešlo se nas je: 1 ravnatelj, 2 podravnatelja in 5 špiritualov iz te dôbe. Preživeli smo skupaj tri prav vesele dni, kateri so mnogo mnogo nekdanjih spominov v nas zbudili. Hvala Bogu.

31. dec. Že več let imam navado, te večer v samotni uri pri svojem dnevniku sedeti in kipeče občutke svojega serca v njem zaznamovati. Kaj hočem dnes storiti; kje začeti in kje besed najti za stan mojega serca, ki je polno nepokoja? . . . Bolj ko je vse brez tolažbe okoli nas, večje bodi naše zaupanje v tebe, o moj Bog; več zadržkov ko se nam ustavlja, večja bodi naša pogumnost v vojski; — *manj* ko na tem svetu najdemo, z bolj čisto ljubeznijo hočemo Bogu služiti. — Ali bom na den sv. Silvestra 1864 svoj dnevnik še pisal? O moj Bog in moje vse!

1864.

1. jan. Moja zvezdica za to leto: „O moj Jezus! žertva naj ljubezni tvoje — bo to leto ino vse življenje moje!“ — Ker si mi milost dal, o Gospod! to leto začeti, daj mi še moč, da ga, ali tisti njegovi del, ki ga utegnem še preživeti, popolnoma in edino tvoji ljubezni darujem. Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum. — Ravno dnes sem prebral nježno knjižico O. Stoeger-ja: „Dete Jezus,“ ki mi je s sladko tolažbo serce napolnila. . . .

6. marca. Dnes sem sv. mešo služil v št. Petru, kjer je bil ravno sklep misijona, ktereга so oo. lazaristi iz Celja od 11. febr. tamkaj obhajali. Vdeleženje ljudstva je bilo prav veselo in zgledna nja gorečnost. . . . Blagoslovi Bog gorečega in darežljivega g. župnika, ki tako velikansko in nesamopridno take duhovske dobrote svojim farmanom pripravlja.

Od mesca avgusta začemši je pisan dnevnik v slovenskem jeziku. Ob enem pričuje dnevnik, da so to leto v svojih mislih svetu že popolnoma slovó dali, ter le smert in večnost den na den pred očmi imeli. Le malo namreč se še nahaja opombic, ki zadevajo svetne zadeve, da-si je tudi mnogo važnega okoli njih se godilo. Pravijo večkrat, da jih nijena stvar na svetu več ne zanimiva, da je njih edina želja, skoraj in srečno umreti. Ker se po svojem odhodu iz semenišča niso mogli več vdeleževati splošnih premišljevanj bogoslovcev, so sami za sebe vestno to sv. opravilo nadaljevali. Dnevnik pričuje, da jim je za navod služila izverstna knjiga premišljevanj O. Krousta *). Skoraj pri vsakem dnevu namreč nahajamo znamenovani: „Šopek iz denešnega premišljevanja“ sestavljen iz izverstnih rekov sv. Očetov, njih lastnih pobožnih misel in dobrih sklepov, tako da je očitno, da je bilo sledne leta vse njih mišljenje in prizadevanje le obrnjeno na očiščevanje in posvečevanje njih lastnega serca. Podamo v dokaz le eno in drugo.

*) Popolni naslov tega izverstnega dela, ki se mešnikom ne za more dosti priporočati, je: „Meditationes de praecipuis fidei mysteriis in usum clericorum“. J. M. Kroust. Sulzbach 1856, V. zvezk. — Globoka učenost, jedernata obravnava, ki se skozi in skozi vpira na izreke sv. pisma in sv. očakov, stroga logika, neovergljiva spričevalnost in izverstna latinščina prikupijo bralcu to knjigo med mnogimi tega plemena.

26. avg. Šopek iz den. premišlj.: „Concupiscentia domatur, non extirpatur; vitia rescinduntur, non excinduntur. Caro nondum mortua est, diabolus non dormit, ne vigilare cesses“. S. Greg. Kako resnične so te besede, kdo bi jih ne poterdil iz lastne skušnje? I.e žalibože, da človek tako rad pozabi na to resnico, in nad seboj ali slabo čuje, ali čuvanje celó opusti. Sv. apostel Peter, ki je to sam skusil, opomina torej tako resno: „Fratres, sobrii estote et viligate, quia adversarius vester, diabolus, circuit tamquam leo. . . .“

29. nov. Včeraj sem silno lepo in tolažljivo resnico od „božje ljubezni“ premišljeval in v spomin na sladke trenutke tega premišljevanja si hočem sledeče besede zaznamovati:

„Quid ego tibi sum Deus, ut te jubeas amari a me, et nisi faciam, mineris ingentes miserias? parvane ista miseria, si non amem te?“ Sv. Avg.

„Quis cultus Dei, nisi amor ejus? non colitur Deus, nisi amando“. Sv. Avg.

Sveta in črez vse častitljiva je ta dolžnost; — močni in sladki so nagibki, zavolj katerih naj Boga ljubimo.

1865.

„Vigila et esto perfectus; latet ultimus dies, ut observetur omnis dies“. Sv. Avg.

1. jan. Te važne besede si zapišem na čelo novozačetega leta 1865. Ako je komu potreba čuti in se na smert pripravljati, je gotovo meni, ki vedno boleham in v vsi resnici vsak den umiram. — Ljubi Jezus! daj meni in vsem, za ktere si svojo sv. kri prelil, vsak den tako živeti, kakor bi bil posledni našega življenja, dokler k tebi ne pridemo in se pri tebi ne veselimo vekoma. — Kakor vse kaže, utegne novo leto prav hudo leto biti; pa naj bo, kakor rado, — vse le na to pride, da se greha varujemo, Bogu zvesto služimo in se na srečno smert pripravljamo.

14. jan. Ker se že več dni v časnikih družega ne bere in ne pretresuje, kakor enciklika sv. Očeta, koja so 8. dec. 1864 razglasili, si hočem poglavja te črez

vse imenitne okrožnice tukaj zaznamovati. . . . Kakor kedar solčni žarki v gadje gnjezdo zasijejo, se vse gibati začne in se strupeni gadi strašno vijejo; enako brezbožni časniki naše dôbe blodijo in čvekajo vsake baže neumnosti, ker kakor blisk iz jasnega, so te besede namestnika Kristusovega in poglavarja sv. cerkve njih zakleto prizadevanje in pačenje nespametnega ljudstva zadele.

1. febr. Dnes je došla prezentacija za g. K—, na duhovnijo v Kozji. Ob 11 $\frac{1}{2}$ sem v cerkvi sv. Alojzija novega župnika, svojega . . . prijatelja vpričo vseh bogoslovcev, ravnateljstva, č. g. korarja M. Glazerja in dekana Jareninskega, inštaliral. — Kaj vse še včakam! Prijatelj je vedno manje; . . . zmirom bolj zapuščeni in samični postajamo. — Naj bo; vsaj na sveti ni nič stanovitnega. . . .

12. febr. Dnes sem čital: „Poenitentia vera nunquam sera“ Tert.; pisatelj pa dostavlja: „Poenitentia sera nunquam vera“. — Ostre besede! da-si ravno se usmiljenju božjemu meje ne smejo staviti, je vender obče resnično, da pokora, skozi bližno smert prisiljena, malo malokdaj obveljala bode. — Torej: Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra.

24. febr. Dnes popoldne ob 2. so stolni prošt Fr. Fridrih po dolgi bolezni umerli. Hud je bil smertni boj, ki je skoraj dva dni terpel. Bog jim daj večni mir!

10. marca. Dnes sem se prepričal, da za zdaj nimamo nobenega zavetnika zoper naše nasprotnike (v oziru narodnosti. Pis.). Kako dolgo bo še to terpelo? Da-si ravno smo že tudi menda kaj pregrešili, pa toliko vender nismo zaslužili. — 8. t. m. smo slišali, da črni oblaki, ki nad nami že tretje leto visijo, se še niso raztegnili. — Delajo z nami, kakor s sužnimi. — Svoje misli o tem sem dnes na mestu razodel, od kodar bi upati bila pomoč, pa sem se prepričal, da smo prodani. Bog se usmili! — Vse prejde, Bog ostane vekomaj!

27. aprila. Dnes sem posledno poglavje sv. pisma, namreč 22. pogl. skrv. raz. sv. Janeza prebral, in tako *tretjokrat*, ali ker v dveh jezikih ob enem sv. pismo čitam, *šestokrat* v svojem življenji celo sv. pismo prebral.

Živo sem se prepričal resnice, da večkrat ko se sv. pismo bere, bolj zanimivo in podučljivo je to branje.

6. junija. Dnes popoldne so me obiskali na svojem potu iz Jeruzalema domú trije duhovniki: Anton Hajšek, Anton Stanjko in Matija Koren, ki so srečno svojo božjo pot opravili, kamor so se 17. sušca t. l. podali. Donesli so mi molek in križec s 14 štacijoni križevega pota — blag spomin in drage odpustke. Bog poterdi popotnike v vsem dobrem, in daj jim milost, da bodo gnade, katerih so se na tej poti vdeležili, zvesto ohranili.

2. julija. Dnevnik zmirom bolj peša. Pretečejo dnevi, da — tjedni, da še čerkice ne zaznamovam, da-si ravno bi bilo gradiva dovolj. Pa neka slabost, naj jo imenujem po pravem imenu — lenoba, je kriva, da drugega skoraj ne storim, kakor kar je neobhodno potrebno. Berem sicer še zmirom in mnogo, vidim in slišim kar bi se lahko zapisalo, pa le ne storim. — V nekem časniku sem dnes mnogo bral in v spomin si zapišem: Ibit homo in domum aeternitatis suae! ... Omni momento ad ostium aeternitatis sto! ... Magna ars est, scire cum Jesu conversari — et scire Jesum tenere, magna prudentia!

10. avg. God sv. Lorenca, gorečega služebnika božjega in pogumnega zaničevavca tega sveta. — Sledéčo resnico naj si zapišem: „Magnum est sanctitatis miraculum, esse in mundo, nec esse de mundo, quod clericus non efficiet, nisi raro mundum videat, *cavte* mundum videat, *breviter* mundum videat“. — „Fuge si non vis perire; nemo securus apparet, nisi qui libenter latet“. S. Avg.

10. sept. Dnes sem prejel list iz Rima, v katerem se mi naznanja, da so pisma zastran stolnega prošta lavantinskega sv. Očetu že predložena, in da mi bodo dotični dekreti skoraj došli. — Da-si ravno te viši stopinje v lavantinski škofiji nisem vreden in pri svoji bolehnosti in telesni slabosti te časti dolgo uživati ne morem, me vendar to veseli, da v naši škofiji sem jaz prvi, kojega sv. Oče za prošta stolne cerkve povzdignejo. „Deus, qui infirma mundi eligis, ut fortia quaeque

confundas, concede propitius humilitati meo, ut ad perennem in coelis gloriam sublimari merear“.

22. sept. Dnes smo končali duh. vaje za mešnike, koje je vodil jezuit O. Theodor Rohman. Ravno je letos 20 let, kar sem pri prvih duh. vajah bil in to toliko važno in potrebno pobožnost spoznati priložnost imel. Ne vem, ali so ktere duh. vaje toliki vtis za mene imele, kakor ravno te; gotovo bolj mi niso nobene dopadle. Daj večni Bog, da storjenim sklepom zvest ostanem; — gotovo bi bilo hudo za-me, ako bi v navadni mlačnosti zmirom tičal, ker sem že tolikokrat priložnost imel, se duh. vaj vdeležiti in tako svoje serce vrediti! — Morebiti so bile posledne; — podpiraj me, o ljubi Jezus, da mi bodo na smertni postelji v tolažbo služile! . . .

5. okt. Dnes zvečer sem nazaj prišel iz svojega pota v Kozje, kamor sem se 26. sept. podal v družbi ondašnjega dekana, prijatelja mojega. Bival sem tam do 3. okt. . . . So bili dnevi miru in dušnega veselja; bodi večnemu Bogu hvala in zahvala za nje, — pa tudi vsem prijaznim dušam, ki so mi te dni poslajšale!

22. okt. Dnes sem na gori pri Materi božji v fari sv. Petra 3 zvone blagoslovil in potem dva zakonska po 51letnem zakonu zopet poročil. Prav ljubeznjiva in poštena zakonska, koja sta živa podoba kerščanskega zakona; — Bog daj, da bi več takih bilo.

25. nov. Dnevnik peša! — Torej naj zopet neke verstice zapišem. V životopisu rajn. pobožnega škofa M. Sailer-ja sem našel izrek razsvetljenega moža, kojega tukaj zapišem: „Djanje je najvarniši pot k vednosti“. Po mojih mislih velja to posebno od učenosti, ki večnost tiče, česar se vsak lahko prepriča, ako resnično po nauku sv. vere živi.

13. dec. Dnes opoldne sem prejel iz Rima pisma in dekrete, v kterih me sv. Oče Pij IX. za stolnega prošta lavantinske škofije povzdignejo. Dekreti so podpisani 7. oktobra 1865. . . . Spoznam vpričo tebe, o Gospod! da nisem zaslužil tolike časti in je nisem vreden. . . . Daj, da zanaprej le tebi v čast in svoji duši v blagor živim.

16. dec. Dnes zjutraj ob 8. sem v stolni cerkvi po ukazu sv. Očeta prisegel in sicer slovesno vpričo kneza in stolnega kapitola, in tako posestvo sprejel stolne prošnje. — Veliko več je vse, kar Bog z menoj dela, kakor sem kedaj želeli ali misliti si upal. Ker je pa Bog do mene toliko milostljiv in prizanesljiv, moje serce močno strah polni, da bo moj odgovor v oziru tolikih dobrot in gnad težek, ker sem zmirom le mlačen v službi svojega Boga in toliko slab in nestanoviten v vojski zoper hudo. *Adjutorium meum in nomine Domini. In te Domine speravi, non confundar in aeternum.*

21. dec. Dnes, sv. Tomaža god, sem se v proštno stanovanje preselil. Kar sem mešnik, je že 10krat, da sem se selil; tudi to pogosto preseljevanje me opominja, da smo tukaj na zemlji le tuje in da naša prava domačija je unkraj groba. Ker me vse na bližno smert spominja, daj večni Bog, da bi bila srečna in da bi skoraj pravi mir in pokoj v nebesih našel.

1866.

„Minus te amat, Domine, qui praeter te aliquid amat, quod propter te non amat“. S. Avg. „Premalo te ljubi, o Gospod, kdor razun tebe še kaj ljubi, kar zavolj tebe ne ljubi“.

Pervi den novega leta mnogoverstne čute v meni budi; vsi se pa v tem strinjajo, da živo spoznam, kako ljubeznjiv in dobrotljiv je Bog. Da — ljubezen je Bog, gola ljubezen! Iz ljubezni do nas si ti, o Jezus, človek postal in našo človeško naturo toliko počastil in tako visoko povzdignil; — si v krilu Marije z našo naturo se oblekel in nam v Mariji tako visoko, sveto in mogočno mater dal; — si nas v brate in sodediče nebeskega kraljestva izvolil in nas tako čudežno počastil, da še angelom to ni dano. Torej te hočem ljubiti, *edino* le Tebe ljubiti vse dni tega leta, in kolikor časa mi še boš na zemlji odločil. — O mi Jesu, amo te!

8. marca. Dnevnik peša, kakor moje zdravje. Še čitam in čitam, pa si kaj zapisati in za prihodne dni prihraniti, sem večidel preslab in apatičen. Mislim, da so moji dnevi tukaj na zemlji že prešteti in jih ne more

več veliko biti, ker me telesne moči vedno bolj zapuščajo. Naj bo po volji božji! Druzega me tako na življenje ne veže, kakor samo misel, da bi se še nekoliko spokoriti in vsaj skozi poterpežljivost v svojih mukah si kaj prislužiti zamogel. Pripravljen sem, o Gospod! kedar me hočeš k sebi poklicati; le samo to te prosim, bodi mi milostljiv in ne pozabi, da sem revna zemeljska stvar, obdana od vseh krajev s slabostmi. Volja te ne razžaliti in Tebi služiti, je resnična; le kaj, da sem toliko slab in nestanoviten. Torej prizanesi mi v svojem neskončnem usmiljenji!

10. marca. V spomin važnega denešnega premišljevanja si zapišem sledeče besede: „Adeo quaedam est societas pene etiam nominis duabus his rebus: vitiis et divitiis“. S. Eucherius. V resnici; k vsemu hudemu služi bogastvo, in pogosto se dopolni: „ut idem, qui divitiis, abundet et vitiis“. — Da bi vender duh ubožtva me popolnoma od vsake časne skerbi, da — od vsake misli na minujoče blago tega sveta odvernil!

19. marca. Dnes je bil tukaj Mnsg. Patterson, kat. duhovnik angleški, ki za novo stolno cerkvo v Londonu milodare pobira. Mož bolj majhne postave, rumenih las in bledega lica, kaže, da je ponižen in pobožen duhovnik, da veliko sveta pozna (je bil v 16 letih že sedemkrat v Rimu) in da posvetna olika katoliškega duhovnika le kinča, ako jo s pravim katoliškim duhom veže. . . .

15. apr. Pretečeni teden me je hudo obiskanje zadelo, ker sem od svoje . . . nepričakovano žalostnico zvedel. Slabo sem se v tem viharji obnašal in močno nemiren in nevoljno žalosten postal, namesto da bi bil hitro serce k Bogu povzdignil in to za meni od Boga poslani križ ponižno spoznal, se v voljo božjo vdal in poterpežljivo prenesel — ker je terpljenje tako moja osoda tukaj na zemlji. — Bodi Bogu hvala in zahvala, da je serce zopet mirno in da so snoči besede spovednikov bile hladilo za bolečino! — Vse je nečimurno in prazno tukaj na svetu; le Bogu zvesto služiti in se na srečno smert pripravljati je potreba.

14. maja. Po dolgi bolezni — poslednokrat sem 18. aprila sveto mešo služil, sem zopet toliko okreval, da sem na križevo (10. maja) zopet v cerkvi bil in meševal. — Huda je bila bolezen, pa še večja milost božja, ki me ni zapustila; in v resnici se moram usmiljenemu Bogu za to obiskanje le zahvaliti, ker kakor zaupam, mi je bila bolezen v dušni prid; in poslednjič le to kaj velja in ima vrednost, kar k zveličanju pomaga. — Rad bi bil umerl, ker mi je svet zopern; pa ker božja volja ni bila, mi je pa tudi vsak den dobrota in gnada, ktereга mi milostljivi Bog še živeti dá.

21. jun. (Sv. Alojzija.) Dnes popoldne sem se z berzovlakom iz Maribora odpeljal in se tu-sem podal v Kozje, tiho in mirno pa zdravo dolinico, kjer želim, ako Bog hoče in dá, več časa prebivati in svoje oslabiljeno zdravje krepiti. Bog daj in ljuba D. Marija.

8. jul. Prav tužni so dnevi, ktere od pretečenega tjedna sem živimo, ker nam žalostnica za žalostnico dohaja od severne vojske naše, ki je 3. t. m. toliko neizrečeno nesrečo imela. Naj že bo vzrok naše zgube in naše nesreče pri severni vojski kateri koli hoče, to je in ostane gotovo in resnično, da *brezverni* in *brezbožni* voditelji ali vojskovodji nikdar blagoslova in pomoči božje upati ne smejo, in ako Bog hiše ne brani, se zastonj bojujejo še tako hrabri vojaki. Kaj tako imenovana poganska čednost ali serčnost velja, se tukaj prav očitvidno kaže. Bog se usmili in daj toliko skušanin narodom avstrijanskim skoraj ljubi mir, zastopnost — in svoj nebeški blagoslov!

10. jul. Dnes popoldne sem zopet srečno prišel iz Kozjega. . . . Deo gratias!

4. avg. Dnes je 29 let preteklo, kar sem mešnikovo posvečenje prejel. Nikdar bi ne bil mislil, da pri svojem slabem zdravju in vednem bolehanju bom v tem svetem stanu tako dolgo živel. Močni in terdni verstniki moji, celó več mojih nekdanjih učencev je že pomerlo, jaz še živim. Milost božja je to; da bi vsaj zdaj . . . v duhu pokore Bogu zvesto služil, . . . in vsaj s poterpežljivostjo si usmiljenje božje zaslužil, ker druge dobre dela tako mlačno nabiram in še zmirom tako

rekoč s praznimi rokami pred Bogom stojim. Sv. Dominik, . . . naj bode moj zavetnik in priprošnik! Njegovo molitvo, sv. roženkranc, hočem zvesto vsak den moliti!

7. avg. Obletnica smerti rajnega Plaskana, sošolca mojega. Težavno sicer, ker v vednem bolehanji, še živim, da-si ravno bi nikdar ne bil mislil, da bodem dalje živel od njega, ki je tolik korenjak bil. Poti božje previdnosti so skrivni, in kakor rad bi že skoraj rešen bil muk in terpljenja tega življenja, vendar za milost božjo spoznam, še živeti, ker vsaj za rajne, moje ljube in drage moliti zamorem in skoz ponižno vdanje v sv. voljo božjo nekoliko zadostiti za pregrehe in slabosti svoje v duhu pokore.

Vse poslednjič na to pride, da je večnost srečna. Tega Bog tako vodi in mu toliko časa za zemeljsko življenje odloči; — drugega zopet na drugo pot postavi; — vse pa le gotovo iz tega namena, da bi se vsi zveličali.

„Neque concupiscentia insuperabilis est, neque gratia: huic per illam resistere, per hanc illam vincere potes; elige quod placet“.

14. sept. Dnes sem poslednji tuji denar odrajtal in za zdaj nisem nobenemu nič dolžen. Bog daj, da bi posledne dni svojega življenja vsaj teh skerbi več ne imel. — Veliko mi je Bog tudi časnega naklonil, veliko več, kakor sem kedaj zaslužil, — pa vendar sem večidel tudi denarstvene skerbi imel, — nekaj menda, ko sem slabo gospodaril, nekaj pa so krive tudi okoliščine in časi, v katerih živimo. Za vse bodi Bogu hvala in zahvala!

23. sept. Obletnica smerti moje ljube matere. Ravno tistega leta (1855) je bila tudi kvaterna nedelja, ko so draga mati po dolgi in hudi bolezni v Gospodu zaspali. Naj jim da usmiljeni Bog večni mir in večna luč naj jim sveti! — Pri svoji bolehnosti ne bi bil mislil, da jih bom tako dolgo preživel; — pa Bogu bodi hvala, tako imam priložnost, za mir njihove duše moliti in daritvo sv. meše opravljati.

Zapišem si še tudi, kar sem te dni čital: „Perseverare non desinit, qui non desinit vigilare; ubi deficit vigilantia, simul et perseverantia deficit“.

Večni Bog, daj mi stanovitnost v dobrem; čista Devica Marija, prosi za mene zdaj in na smertno uro. Amen.

2. dec. Celi pretečeni mesec sem bil bolen; torej moj dnevnik močno peša. Tudi dnes še nisem mogel sv. meše služiti, da-si ravno sem že zvonaj postelje. Bog in Marija daj, da bi vsaj prihodno soboto, na praznik neomadežanega spočetja Dev. Marije, sv. mešo opraviti zamogel.

8. dec. Od 12. nov. nisem več sv. meše zavolj boleznim služiti zamogel. Dnes sem bil tako srečen, da sem zopet cerkvo obiskal in ob 7. zjutraj sv. mešo bral. Bodi Bogu in preblaženi, brez madeža spočeti Devici Mariji čast, hvala in zahvala! . . .

16. dec. *Perva obletnica* stolne prošnje, katero sem lani na te den skozi prisego, od sv. Očeta podpisano nastopil. Ne bil bi verjel, da bom tega dneva včakal, ker je prvo leto te moje službe mi toliko mnogoverstnega prineslo, kar vse ni samo revno truplo, ampak tudi dušne moči mučilo. Bodi Bogu hvala in zahvala, da sem z njegovo pomočjo vse prestal — večni Bog le daj, da bi mi v zveličanje služilo!

1867.

„Vae etiam laudali vitae, si Deus illam, semota misericordia, discusserit“. S. Avg. („Gorje tudi hvale vrednemu življenju, ako ga bo Bog brez usmiljenja preiskoval“.)

Pervi den novega leta. Ne bil bi se nadjal, da bom še začetek novega leta doživel, ker je bilo ravno preteklo leto za mene hudo leto v mnogem oziru, ker sem močno bolehal, pa z božjo pomočjo vender vse prestal in še novo leto dočakal. Bogu bodi hvala in zahvala za vse!

Kaj bo novo leto meni prineslo, ne vem, samo to želim, pa tudi zaupam, da, ako bode posledno leto mojega življenja, mi bo Bog milostljiv in me zaverigel ne

bo, „quia apud Dominum misericordia et copiosa apud eum redemptio“.

Ljubi Jezus, blago božje Dete, ki si dnes pervokrat za mene, kakor za vesoljni svet kri prelivalo, daj mi gnado, da bom svoje življenje po tvojem sv. nauku in zgledu ravnal. „Si vis cum Christo regnare, incipe te Christo conformare“. — Nos cum prole pia benedicat Virgo Maria.

16. jan. Od 6. t. m. nisem bil v cerkvi; dnes sem zopet sv. mešo služil; bodi Bogu hvala! Kako revno je življenje mešnikovo, ako te svoje najsvetejše službe opravljati ne more. Bo vé, ali bom še večkrat in kako dolgo še misiti zamogel. Močno se mi zdi, da je število mojih dni tukaj na zemlji že prešteto in da bo to leto posledno mojega življenja. Naj se zgodi sv. volja božja z menoj in nad menoj! Rad bi že k svojemu Gospodu in Zveličarju prišel, le samo sodba me plaši, ker sem še tako malo pokore storil. Sv. Avguštin pravi: „Svet je poln nadlog in revščine, pa tudi poln usmiljenja božjega“. Misericordias Domini in aeternum cantabo.

To so posledne besede *dnevnika*; zakaj malo dni pozneje jim je smert za vselej peró iz rok vzela. Zares lepo slovó od te solzne doline in prelep pozdrav na pragu večnosti!

VI.

24. januarja so bili neki pri večerji posebno zgovorni in veselega serca, ter se črez navadno dolgo s korarjem, ki je pri njih na hrani bil, razgovarjali. Ali zares! smert pride gostokrat kakor tat po noči. Ker se drugo jutro ob uri, ko so navadno v cerkvo šli, vrata ne odpro, tudi nijeno znamenje življenja ne sliši, jih odklene hišna, sumeča, da jih je zopet kaj napadlo. Najde jih v postelji; jih vpraša to in uno, ko pa ni odgovora, se bliža postelji in se v svoj strah prepriča, da so — mertvi. Njih truplo je bilo še popolnoma toplo v znamenje, da so še le proti jutri od mertuda zadeti v Gospodu zaspali. Ležali so tako mirno in čedno na strani, kakor leži sladko spijoč človek, v dokaz, da se je med mirnim spanjem duša od telesa ločila. Zato

nam je pisal eden njih prijatelj: „Ker so v svojem življenji toliko bolečin terpeli, jih je hotel Bog brez bolečin iz sveta vzeti“.

Da jim pa smert — da-si tudi nagla — ni bila neprevidena, priča ne kar njih dnevnik, zlasti njegove posledne verste, ampak tudi testament, ki se je našel po njih smerti, in ki je bil pisan 12. januarja 1867, tedaj malo dni pred smertjo in ki se v poglavitnih točkah tako-le glasi:

Moj testament.

„Fac testamentum tuum, dum sanus es, dum tuus es; in infirmitate positus blanditiis aut minis duceris, quo tu non vis“. S. Avg. (Napravi svoj testament, dokler si zdrav, dokler si sam svoj; v boleznih te bodo ali s prilizovanjem ali z žuganjem v to pregovorili, kar prav za prav sam nočeš.)

Ravnajoč se po tem resničnem izreku in videč svoj bližnji konec poročam vpričo Boga, kateri bodi milostljiv moji duši, naslednje zastran svojega malega premoženja po moji smerti:

1. Priprost bodi moj pogreb; muzika ne sme biti pri sprevodu.

2. Na den pogreba se naj razdeli 25 gold. med uboge.

3. Šolski zalogi poročam 10 gold.

4. Stolni cerkvi za nov mešni plašč 100 gold.

5., 6. in 7. Poročila trem sestram.

8. . . . 400 gold. poročam kakor mešno ustanovo mestni farni cerkvi v Celji za svoje rajne starše in žlahto s tem, da naj se vsako leto 4 mertvaške pete meše opravijo. . . .

9. Svoj mali vinograd v teharski fari poročam cerkvi sv. Jožefa poleg Celja s tem, da se bere tamkaj vsako leto ena sv. meša za mene, — ako mogoče, na den moje smerti.

10. P. n. stolnemu kapitolu poročam kakor inventar svoj divan in ga prosim, da mojo sreberno svetinjo v spomin konkordata v svoje vedno varstvo vzame.

11. Vse svoje knjige poročam tukajšnjemu semenišču s tem, da kar bi ne utegnilo soditi za semeniško knjižnico, naj č. vodstvo razdeli med bogoslovce.

12. Svojemu prijatelju Fr. Kosar, dekanu v Kozjem, poročam v spomin svoj zlati perstan z ametistom.

13. Kar po teh poročilih in pogrebnihi stroških še ostane, prejme kakor splošni dedič dijaško semenišče sv. Maksimilijana v Celji.

14. Č. g. korarja Fr. Zorčiča prosim, da blagovoli biti izpeljevavec testamenta in mu poročam v spomin svojo zlato uro na sidro. Kakor izpeljevavec testamenta ima neomejeno oblast; pri vseh zaderžkih ali dvomih, ki se utegnejo primeriti, je njegova beseda določna. On naj tudi nagrado določi, ki naj jo prejmeta moja posla za pomnoženo strežbo pri moji vedni bolehnosti. Tudi naj blagovoli poskerbeti, da se moje pohiše prej ko prej proda, da se pogrebni potroški itd. brez odloga poravnajo, kar se zamore toliko hitreje zgoditi, ker nisem nikomur nič dolžen.

V Mariboru 12. januarja 1867.

Mihael Piki, l. r.

stolni prošt.

Te testament zopet glasno pričuje, da so rajni, kakor se kristijanu, še bolj pa katoliškemu mešniku spodobi, mirno in brez strahu prihajajoči smerti gledali v resni obraz, in da so vse pošteno vredili za srečno zadnjo uro, ktera jih torej, kakor zaupamo, ni nepravljene našla.

Novica njih nagle smerti je povsod, koderkoli so rajnega poznali, veliko žalost in resnično sočutje obudila; zlasti pa smo čutili mi duhovniki, da je našo škofijo zopet britka, ne lahko nadomestljiva zguba zadela.

In zares; bili so *mož* v najlepšem pomenu tega imena. Na njih prosto besedo se je smel vsakdo zanesti, kakor na sveto prisego. Njih beseda pa je bila vselej odkritoserčna, in strahu pred ljudmi niso poznali, kakor se ravno *možu* spodobi. Enako prosto in odkrito, kakor z osebami nižjih stanov in svoje verste, so govorili tudi

z višimi kterimi koli, ne gledajé na to, ali bo došla njih beseda komu prijetna ali neprijetna. Prav zato so se zdaj tu zdaj tam komu zamirili, pa večidel so naposled vsi spoznali, kako blaga misel je verlega moža vodila. Poznamo jih mnogo, ki so včasí nekako nevoljni iz njih sobe prišli, potem ko so brez vseh ovinkov resne in svarilne besede od njih zaslišali. Ali dnevi urno potekajo in donašajo vedno novih britkih skušenj življenja; in zato še zdaj prav taki s hvaležnostjo sami pripovedujejo svarilne besede, ki so jih iz ust rajnega Pikelna slišali, ktere so jim kazale ali preteče nevarnosti, ali jih nazaj klicale na izgrešeno pot dolžnosti, dokler še ni bilo prepozno.

Njih *um* je bil *bister*, in imeli so posebni dar, da so kar urno presodili vse okoliščine in razmere osebne kakor stvarstvene. Zato smo tudi duhovniki kaj radi v zamotanih opravkih hodili njih za svét prašat ustmeno in pismeno. Dali so ga vsakemu dobrodušno in sočutno, in imeli so prav zato veliko odpisovanja na vse strani; in ni se kesal, kdor jih je ubogal. Poznali smo celó več imenitnih družin, ki tudi v zgol svetnih in družinskih zadevah niso lahko kaj imenitnega začele, dokler niso Pikelnovega nasveta zaslišale. Milostljivi škof sami so v svojem grobnem ogovoru očitno iz lece lepo besedo izgovorili, kakor se je v Danico (list 6. l. 1867) poročalo, „*da so se v najsilniših zadevah škofijskih na njih nasvèt radi opirali*“.

Njih *serce* je bilo *blago* in *plemenito*. Komurkoli dobro storiti in pomagati, je bilo njih vedno prizadevanje, in ako so zamogli drugim kako nedolžno veselje napraviti, je bilo njih *serce* najbolj zadovoljno in utolačeno. To bodo pričali zlasti oni, ki so srečo imeli, semeniške leta pod njih vodstvom preživeti. Koliko in kako dragih veselic so na lastne stroške mladim gospodom vsako leto napravili! Kedar je bila pa pri jaslicah Gospodovih božična svečanost, so po več dni po prodajalnicah darove skupovali, jih z lastnimi rokami v razne ukanljive zavitke zavijali, da bi bilo pri srečkanji med mladino več veselja, radosti in smeha. — Za take pa, ktere so svojega prijateljstva vredne spoznali,

so bili pripravljene vse žertvovati; — menda tudi v ogenj bi bili šli za nje. Toda tudi zopernike svoje, zlasti take, ki so se jim po spoznani zmoti zopet prijazno približali, obsipati z dokazi ljubezni, jim je bilo sladko in navadno.

Njih *volja* je bila *močna* in *stanovitna* in se *nikakoršnim zadržkom ni dala ukloniti*. Vetrnjaki, kateri svoj plašč po vsakem vetru sučejo, da bi le svoj osebni dobiček spravili v varno zavetje, so jim bili v vsakem, zlasti pa v duhovskem stanu, do duše zoperni in zaničljivi. Kar so rajni enkrat za dobro in pravično spoznali, od tega bi ne bili odstopili za ves svet ne, naj tudi pride, kar rado.

Tak mož so se nam kazali zlasti v dvojnem obziru: v *cerkvenem* in *narodnem*.

V *cerkvenem*. Pogubljeni in za cerkveno dostojnost sramotni Jozefinizem so čertili z vso močjo svoje duše in mu nasprotovali in ga spodbijali z vsim vpljivom svojih raznih služb, naj bi bil katerim starejšim gospodom še tako privajen, ljub in všečen. Za neodvisnost in za pravice sv. cerkve, in za samoupravno cerkveno vlado so se borili krepko in možato vselej in povsodi z vso močjo svoje besede in svojega spretnega in izverstnega peresa. Temu bodo spričevanje dajali zlasti možje, ki so z njimi vred v višem duhovskem svetu sedeli, in se dokajkrat nad njih neprestrašenim in pogumnim postopanjem radovali in spodbujevali. Rim pa in pravice stolice sv. Petra so bile punčica njih očesa, živobitje njih serca, in najljubši predmet njih branja, premišljevanja in govorjenja.

V *narodnem*. Njih bistrournost je jasno spoznala potrebe našega ljudstva, naše šolske mladeži in srečne in dostojne izreje mladih duhovnikov, in prepričani so bili, da se vse to doseči da, le na podlagi rodoljubja in materinskega jezika, ktere podlage ni nihče drugi položil, kakor Bog — naš Stvarnik sam, in ktere tedaj kratkovidni človek ovreči ne sme. Zato so iz serca studili take našinske izobražence, kateri z ošabnim zaničevanjem gledajo na naš narod in njegov jezik kar zato, ker pred mogočnimi in imenitnimi do zdaj še malo

velja in poti k osebni časti in dobičku rodoljubje dosihmal še ne pripravlja. Velikoveč se je njih žlahtno serce za naš narod toliko bolj ogrevalo, bolj kakor so spoznavali, kako se po krivem in brez usmiljenja vsestransko zaničuje, natolcuje in zatira. Prav zato, ker večna pravica dosihdob stoji še na strani naših rodoljubov, se sme tudi od njih reči: Biti Slovenec, jim je bilo ponos! — Zato so radi govorili slovenski jezik povsod in pri vsaki priložnosti, med prijatelji, z rejenci sebi izročenimi, pa tudi v uradnem poslovanji, in vsakdo se jim je prikupil, kdor se jim je z domačo besedo približal. Dopisovali so si s svojimi prijatelji le slovenski, in prav takrat, — kakor smo videli, — ko je merzenje do slovenščine za dôbo Šmerlingjanizma do verhunca prikipelo, so oni začeli svoj dnevnik pisati slovenski. Vse jih je nezmerno veselilo, karkoli je služilo v čast in povzdigo našega naroda, pa tudi nezmerno jih je vsaka nova krivica zbolela, ktera je ali narod ali ktereга rodoljuba zadela. V takih okoliščinah smo jih videli po več dni silno otožne — toliko, da niso od sočutja oboleli. — Podpirali so z besedo in djanjem vse domorodne početja. V *pervem* imeniku „*Novic*“ se že gotovo bere njih ime, — „*Danica*“ jim je bila vselej prijetna tovaršica in tolažnica, — „*Drobtinicom*“ so bili od začetka sem varh, podpornik in sodelavec, — „*družba sv. Mohorja*“ jih je štela med svoje ude, — „*Slovenska matica*“ jih ima vpisane med svoje ustanovnike in „*mariborska čitalnica*“ jih je spoštovala kakor enega zmed členov najiskrenejših in *darežljivših*. In prav takrat, ko se mnogi, od strahu omamljeni, že skoraj v čitalnico niso upali, so jo oni, da-si tudi jim njih persna bolezen že skoraj ni več dopuščala, na večer še od doma hoditi, kar zato še včasih — da-si tudi s težavo, obiskovali, da so s svojim zgledom očitno pokazali, da pravica ostane pravica, ali se pripoznava ali ne, in da je njih zvestoba do slovenske zastave nepremakljiva.

Bodi nam dovoljeno, le eno samo prigodbico še pristaviti. Ko so pisavcu teh verstic, kakor špiritualu mariborskega semenišča bogoslovci veliko nadlegovali, naj

bi jim vsakdenske premišljevanja dajal v *slovenskem* jeziku, se jim je dolgo ustavljal, pa edino zato, ker se je bal, da bi stvar, za katero tukaj gre, zavolj besede škode ne terpela; skerb ga je namreč bila, da bi mu kje pri tako visokih in vednostnih predmetih zadostna besedna zaloga vselej pri roki ne bila. Poslednjič se je vender vdal, pa le s tem pogojem, da mu bodo čez nekaj časa odkritoserčno povedali, ali njih serce zavolj besedne oblike ne terpi kaj škode. Začel je tedaj slovenske govore z navadno devetdnevnicco v čast *semeniške matere*, Marije brez madeža spočete, katero so pokojni knez A. M. Slomšek lavantinskemu semenišču za patrono dali, leta 1862. Kakor pri vseh drugih opravilih, gre čez nekaj dni tudi v tem obziru najpoprej vodja Pikelna za njih razsodbo prašat. Vidno ginjeni mu odgovorijo: „*Kar mene zadeva, vam povem odkritoserčno, da mi je segala te dni slovenska beseda veliko bolj v serce; ako vam tedaj prevelikih težav ne dela, menim, ostanite le pri maternem jeziku*“. In ker so pozneje bogoslovci tudi enak odgovor dali, se je ohranila pri duhovskih vajah slovenska beseda, dokler pisavec iz omenjene službe ni stopil.

Tak mož, čigar serce je bilo tako polno bogoljubja in rodoljubja, menimo, je zaslužil časten spominek v „Drobtinicah“, ki bodi zlasti nam duhovnikom potokaz v blagor cerkve in domovine.

Vzamemo slovó od rajnega prijatelja z lepimi besedami že omenjenega poročila v „Danici“: „V tej svoji službi — kakor prošt namreč — bili so rajni popolnoma na svojem mestu. Kakor poprej, je tudi zdaj pri njih vsak našel tolažbo in gostoljubno sprejetje. V redki ponižnosti in očetovski ljubezni sprejeli so tudi narmanjše duhovnike z nenavadno ljubeznjivostjo. Bili so nam zares oča. . . . Obilno ljudstva, ne le iz mesta, tudi z dežele od sosednih duhovnij se je bilo zbralo k pogrebu: očiten dokaz, da rajni prošt bili so zares v kratkem času tukaj postali ljubljeneč ljudstva. Tudi duhovnikov bilo se je obilo vdeležilo, in ako bi ne bil „Gospodov den“ (nedelja), bilo bi jih še več nazočih — rajnega prijateljev in znancev!

Milostljivi knez so jih spremljali od stanovanja v stolno cerkev, kjer so v kratkem nagovoru omenili rajnega življenje. Čast. g. dr. Vošnjak, prošt iz Ptuja, so pa spremljali truplo rajnega na pokopališče.

Zgubila je škofija pobožnega duhovnika, konzistorij zanesljivega izvedenega svetovavca, cerkva iskrenega branitelja svojih postav in pravic, — zgubili so njih učenci preljubeznjivega očeta in učenika, — Slovenci pa verlega domorodca, kakor so se rajni vselej skazali! — Naj jih Bog za njih zasluženje obilno plačuje.“

Franč Kosar,

dekan.

II.

Elija Rebič,

bivši gimnazijalni prefekt v Ljubljani.

I.

Ko je papež Nikolaj V. na stolu svetega Petra sedel in pa cesar Friderik III. rimsko-nemški svet vladal, zadene dne 29. majnika leta 1453 poglavitno mesto gerškega cesarstva, slavni Carigrad, nemila osoda v turško oblast priti, — in s tem odzvoni popolnoma trohljivi gerški vladi. Pa divje ljudstvo, ki na mesto zmedljenih gerkov stopi, je zraven svoje ljute hrabrosti polno čverstega življenja in djanske kreposti, ter kakor medgorski naval, ki svoj jez spodrine, s svojimi valovi nenadoma nižave v neizmerno jezero spremeni in v svoji siloviti naglosti sela, polja, travnike in gojzde ugonobi, plane črez pokrajine gerškega cesarstva in se jih polasti. — Skorej se je dozdevalo, da je ta prigodba po Evropi malo sočutja imela. Tadajšno gerško ljudstvo v vedne verske prepire zamotano, spremeni svojo puhlo kerščanstvo z mesenim izlamom, v malem času zginejo križi raz stolpnih verhov, in veže božje, ki jih pri tem takem tako ni bilo potreba, ležé v žalostnih

razvalinah, ki jih zob časa od dne do dne gloda in v pesek in prah drobi.

Pa novi carigrajski vladar ni zadovoljen le s samim gerškim cesarstvom, temoč izlamski poglavar je tudi najstrupnejši sovražnik kristijanskega imena in njegov cilj in konec edino le tje gre, katoličanstvu v Evropi žilo njegovega življenja presekati in polomesec na temena njegovih najkrasnejših cerkev zasaditi. Zatorej napadajo on in njegovi nasledniki mirne sosede svojega cesarstva, hrabre ljudstva slovanskega rodu. Čuda in čuda blage kervi se je prelilo, kajti slavni za sveto vero in drago domovino vneti Slovani, videvši da njih hrabri vitezi ali junaško popadajo ali pa izdani po turških trapivnih ječah svoje zadnje zdihljeje pojemajo, so več kot prepričani, da je tudi njihovo samostalnost smertno želo zadelo in da jim drugega nič storiti ni, kakor svojim premagovavcem sužnim biti in vero zatajiti, ali pa z ženami in otroci se kam drugam preseliti.

Serčni Vlahi posledno izvolijo in v dalmatinske skalnate gore uskočijo, ter poradi tega ime „*Uskoki*“ dobé. Tu gnjezdijo kot jastrobi in planejo pri vsaki priložnosti iz svojih kotov kot zgrabljivi risi na nepostavne posestnike svoje prejšnje domovine, in če Turki za njimi planejo, se urno med skalami pozgubijo, kakor da bi bili gorski duhovi. Njih posebna junaška serčnost se v kratkem na široko razlega, torej jih ogerska vlada v dalmatinsko gorsko terdnjavo Kliso pokliče. To je bil junakom njih zaželjeni živel, — od tod so nadlegovali in napadali v svojih pogostih zagonih s tako divjo jarostjo bližne turške okrajne, da sultan Soliman II. sklene, naj že velja karkoli hoče, se omenjene terdnjave polastiti in te posilne goste v kozji rog vgnati. Pa to je bilo lažje rečeno, kot doveršeno. Večkrat obsedejo turške ride kliško terdnjavo. Tako leta 1527, to osodo pa konča dvoboj, v katerem kristijanski junak Miloš Parišević turškega velikana Bokata premaga in umori. Leta 1531 pa hrabri kliški poveljnik Peter Krusič, lipoglavski grajščak v Istrii, s svojimi junaci med Turke plane, jih hudo otepe in s kervavimi bučami odtira. Leta 1536 omenjenemu vitezu Krusiču, ki se je skorej

celo leto moško branil, nestalna sreča umanjka, on od svojih ločen zabrede med sovražnike, ki z mnogimi ranami razmesarjenemu — glavo odsekajo. Vender pa terdnjavska posada zmirom še vse turške naskoke odbija, dokler glad in pa na kol nataknjena glava čislana poveljnika večine ne primora podati se. Veči del Vlahov pa v to nikakor ne privoli, temoč se z orožjem v roki skozi sovražnika izmaha in v goščavo bližnjih gojzdov verže. Ti hrabri nesrečneži se zdaj zopet nekoliko let po dalmatinskih gorah potikajo, pa bi bili pri takem življenju gotovo odivjali, ako jim ne bi bila avstrijska vlada Senjsko mesto s tim pogojem v prebivališče odkazala, da imajo imenovano mesto proti Turku braniti. Po tem povelji so pa le prenapeto ravnali, kajti kedar niso s Turki opraviti imeli, so pa svoje benečanske sosede nadlegovali. Ob kratkem bili so morski lupeži in sicer tako prederzni, da so se kvarnerski otočani tresli, če se je le ime „Uskok“ izustil. Benečani in Turki se pri avstrijski vladi silno in večkrat črez to silovito djanje pritožijo, pa ta si misli, kakor se posodi, tako se poverne, — in vse pri starem ostane. Še le modriški mir leta 1617 temu popolnoma konec naredi. Kajti po omenjenem pomirji so bile uskoške barke razdrobljene in hiše do tal razdjane. Okoli sto in petdeset družin je bilo ali v Karlovec, v njegovo okolico ali pa na sleme Gorjancev med Kerko in Kupo preseljenih, kjer so bili prav tisti ustavi, kot graničarji sploh podverženi. — In tega junaškega rodu je na čelu omenjeni mož, ki ga nista sicer meč in vojaški hrup, temoč le mirna toga nam nepozabljivega ohranila.

II.

Ako od kerškega mesta poleg bistre Save po plodni planjavi, na kateri se je v nekdanjih dnevih sloviti Novidun razširal, proti izlivu temnozelene Kerke v Savo potuješ, zagledaš na višavi gojzdnatih Gorjancev zeleno planino z nekolikimi hišami in pa z belo cerkvo svetega Jurja mučenika. Podnebje je tu čisto, zdravo, pa tudi ostro in prav zato zemlja le eno samo letnino prinaša; okoli

pa rastejo kot sveče ravne bukve ali pa mogočni kostanji. Kar tukaj, posebno pa ptujce prijetno spreleti, je neizrečeno lepi razgled skorej na vse strani, najmičnejši pa na v podnožji ležečo kranjsko in na njej sosedno štajarsko deželo. V prvi vidiš marljivo Kerško, v drugi prijazne Brižice, ki jih sreberni pas silne Save oplakuje, nad otoško Kostanjevico zaviti trak počasne Kerke, med Štajarjem in Horvaškem temno-rumeno Sotlo in poleg Podsoseda naglo Krapino; na Kranjskem zale farne vasi, priljudni Leskovec, solčno Rako in snažni Sentjerne, na Štajarskem gibčen Videm, družne Psece in mično Dobovo in še čudo družih večih in manjših duhovnij z njih pobožnim ljudstvom slovenske korenine, kerško in breško planjavo z mnogimi vasmí, ki jih lepe bele božje veže kinčajo; omenjeno slavno planjavo mejijo vinske gorice, ki dobro slutno slovensko kaplico rodé in ki jih nasledujejo sredne gore, med kterimi pa Kum s cerkvama sveto Neže in svetega Jošta in pa Pohorje kot najviša slovita; pa tudi proti Zagrebu se oko v neizmerni horvaški planjavi zgubi. —

Na zeleni planini stoječa farna vas se zove Stojdraga ali Stojdraž, in zapada v žumberško vojaško krajino. Tu zagleda dne 12. kimovca 1784 Elija Rebič luč tega sveta. Starši so mu bili Pavel in Marija (Mara) pobožni zakonski ljudje. Pa odgojstvo malega sinka je le mati toliko več oskerbovati morala, ker je oče kot graničar v tistih nemirnih časih skorej neprenehoma orožje nosil. Bil je junak prebrisane glave, lepega vedenja in prirojene serčnosti in se že v svoji prvi možki dôbi do dveh robov na čaki ali do naddesetnika povzdigne, in bilo je gotovo, da ga bo v malem času oficirski pas ovijal, kar ga leta 1789 pod neumerlim Lavdonom pri naskoku belgraške terdnjave junaška smert objame — in Mara ostane vdova z dvema sirotama Elijem in Marico. Premoženja pokojni ne zapusti, ker ni priložnosti in tudi pripomočkov imel, si ga pridobiti, kajti vojaška puša in pa slabo zemljišče gotovo nobenega ne obogati. —

Očitno se je pokazala tu resnica Salamonovih pripovedi, ki pravi, da modra žena si hišo zdela (14, 1.).

Dvoje malih in drobnih otrok imeti, ki jej nista še za nobeno rabo, in jih preživeti je pač težavno. Ako in koliko je ona pomoči za otroke iz regimentne ali kake druge denarnice dobivala, nam ni znano, ali ona previdna, skerbna in pridna vdova svoje upanje opira na tistega, ki ptice pod nebom živi, ktere ne sejejo in ne žanjejo in ne spravljajo v žitnice, in ki za obleko skerbi limbarjem na polji, kateri ne delajo in ne predejo in so vendar lepše oblečeni, kot kralj Salamon v vsi svoji časti. (Mat. 6.) — Prepriča se kmalo, da je Eliček bistro glave, vbogljivega duha in blagega serca, torej svoje dušne in telesne moči še bolj napne, si toliko pridobiti, da bi ga v šolo poslala. Saj velja prihodno srečo njenega ljubčka. Skerbna in serčna mati ga dá najpervo v Brežice v šolo, in ker se prepriča, da se deček dobro vede, gre na dalje v Karlovec, in ko tu male šole konča, ga pošlje v latinske, ki jih je v Celji in pa v Mariboru doveršil. Modroslovje izdela v Ljubljani in se na to v gerško-katoliško duhovsko semenišče v Zagreb poda. S slavnim izidom tudi te učenosti zverši, in je na tem duhovnik postati. Ker je pa slovensko ljudstvo, med katerim je svoje blažne mlade leta preživel, iz dna svojega serca ljubil, je edino željo imel, med Slovenci v božjem vinogradu delati in njih dušni pastir in učenik biti; zato si pa tudi vse prizadene, po rimsko-katoliškem obredu mešnik posvečen biti. — Ali vse je zastonj in njegov najlepši in slajši up po vodi splava. — Z ranjenim srcem si torej drugo stezo za svoje časno življenje izvoli, ter se v Gradcu pravoznanstva poprime, in ko se pospehno izuri, na slovenskem Štajarju leta 1812 okrajni komisar postane.

III.

Kakor smo rekli v svojem najlepšem upu vkanjeni mladi mož pa se na tej svoji stopni srečen ne čuti, ter po nekem notranjem nagonu za učiteljski stan namerja. Kot nalašč se izprazne na Celjski gimnaziji služba učenika. Rebič se podverže dotični preskušnji in sicer s takim vspehom, da ga c. k. dvorna komisija za šolstvo še leta 1812 dne 25. grudna ondi profesorja humanistiških

šol izvoli. Tu je bil, kakor se nam je sporočilo, med družimi mladenči tudi pokojni nepozabljeni labudski knez in škof Anton Slomšek njih učenec. V Celju so se oženili s čednostno gospodičino Marijo Kastelicevo, hčerjo jezičnega dohtarja ali advokata, rojeno Ljubljanko, poročili so jih tadajšni Celjski opat v cerkvi svetega Jožefa na griču poleg mesta, kjer zdaj častiti bratje misijonarji ali očetje Lazaristi svoj samostan imajo. Priljudni profesor so si ne le samo ondašnje šolske mladine, temoč tudi svojih pajdašev spoštovanje in ljubezen pridobiti znali, kajti kdor ljubi, bo zopet ljubljen, terdi že stari prigovor. Pa le nekoliko čez tri leta v Celju učijo.

Leta 1816 jih prestavijo v Ljubljano na isto stopnjo, na kateri so ostali do leta 1826, ko jih povišajo za profesorja klasične filologije in občne zgodovine na ondašnjih modroslovskih šolah. Navadno so med profesorji redki taki možje, da bi se znali tako deržati zlate zmernosti, kakor pokojni Rebič, kajti nekteri imajo slabo navado s svojo ostrostjo učence preplašiti, pa ravno s tem se jim primerzijo, tako da njihove besede tudi na merzlo polje padajo in le napčen sad plodijo. Iz tega dohajajo merzli duhovniki, neusmiljeni uradniki in še drugi ošabneži k nesreči človeškega rodu. Zopet drugi pa, tako imenovani priljubovavci, nadepolni mladosti vse skoz perste gledajo, vse privolijo in žlahno serčno polje s tako snetivim semenom napolnijo, da so učenci popolnoma jim enaki, namreč družega nič kot — kerščene opice. — Rebič niso bili mož takega kopita, temoč bili so svojim učencem ne le učitelj, temveč voditelj in prijatelj, marnega in pobožnega učenca so ljubili, kot lastnega sina, lahkomišelnega očetovsko opominjali, terdovratnega pa bodi-si perložno ali neperložno prepričevali, prosili, svarili z vsim poterpljenjem in ukom. Če pa to vse nič pomagalo ni, se je njih žlahno serce žalosti topilo in imeli so navado z desnico na čelo in serce pokazati, ter vsi pobiti reči: „Tu nič in zopet tu nič, o ubogi svet, ki take rojence imaš!“ in so pristavili: „Pač prav se znani prigovor glasi: Quem dii oderunt, paedagogum fecerunt, komur bogovi

hoté zlo, ga učenika postavijo“. — Pa v resnici rečeno, ni jih tudi manjkalo, ki so črez njih jezike brusili in zabavljali, pa bili so sploh ljulika med pšenico. Veliko veselje so pa imeli s takim učencem, ki je kako svojo mladostno pomoto opustil, kakor dober oče svojega okrevajočega sina so ga tolažili in mu po moči pomagali. Takemu pa, ki je svoje talente zakopaval, so navadno djali: „Vi svoje dolžnosti ne dopolnujete in torej bi se vam tudi ne storila nobena krivica, če bi pri meni spodleteli, — ali če pomislim, da vi berž ko ne tako častite in skerbne starše imate, ki v potu svojega obraza delajo in se trudijo, in grižljaj vsakdajnega kruha svojim ustom pritergujejo, da bi le vi s časom pošten košček kruha si pridobili, vam bom zdaj še spregledal, zarotim vas pa, ne bodite več nehvaležni Bogu in svojim dobrotnikom“.

Pa tudi take učence, ki so tobak pili, so večkrat grajali, ter jim očitali, da bi najbolje bilo, ker se jim kasarnski duh tako neizrečeno prileže, da bi si belo obleko omislili in tako mirno in do sitosti sladčico svoje priserčne lulice vživali. „Tobakajca se od daleč ustrašim, so enkrat šalno djali, kajti nekdo tega reda me je te dni obiskal, pa moral sem na to skoz tri dni svojo sprejemnico prevetrovati, dokler se ni zopet poslovil — nemili duh“. Oh! pod takim trinoštvom so morali zdihovati ljubljenci deviških muz do leta 1848, v katerem sta lula in smodka osvobodena od vsakega zrelega in nezrelega kljunčeka viseti začela.

Rebič so lepo, živo in razločno besedo imeli, ki je posebno pri prevažnih zgodovinskih prigodbah v pridigarski glas zahajala in včasi tako goreča postala, da so jih nekteri šalno gromečega Peruna imenovali in pa obžalovali, da niso postali duhovnik in pa čislan oznanovavec svete vere. Pri takih prilikah je njihovo sicer prijazno oko plamenelo, njih visoko gladko čelo se je lahko nagerbalo in njih obličje je bilo najzvestejši sercalo njihovih notranjih čutov. Znali so svoj materni horvaški jezik, ki so ga kaj radi govorili, slovensko, nemško, latinsko, gerško, in za potrebo tudi francosko; posebno radi so se pa s slovansko zgodovino pečali in

če se ne motimo obširnejši razgovor o njej v rokopisu imeli, kajti delati in moliti je bilo njih navadno opravilo. Pa to je le slaba slika, ki jo o profesorju Rebiču blagim Drobtničinim prijateljem v spomin verlega moža podamo.

IV.

Do zdaj smo ob kratkem omenili mladenča in profesorja Rebiča. Postojmo pa tudi nekoliko pri *sinu*, *zakonskemu možu* in *kristijanu* Rebiču. Svojemu, kakor rečeno, že davno pokojnemu očetu gotovo niso mogli djansko svoje hvaležnosti skazati, pa ni dvomiti, da je za njegov večni mir in pokoj njih vsakdanja molitev proti nebesom puhtela; njih mati pa je njihovo hvaležnost v obilnosti skusila, kajti ko je kmetijstvo svoji omoženi Marici izročila, so jo profesor nagovarjali in prosili, se od Stojdrage posloviti, ter za zmiraj se k njim v belo Ljubljano preseliti in tam v miru in molitvi tek svojega pozemeljskega življenja, dokler je gospod Bog k sebi ne pokliče, ž njimi in njih družinico napredovati. Ali zastonj je bilo vse moledvanje ločiti se od tal, na katerih je njena in njenih ljubih otrok zibel potekala, kjer je nedolžna devica, skerbna gospodinja in pobožna vdova dosihmal živela, na ktere jo veže razgled v daljni svet božji, neka naravna prostost in neomejeno vedenje, posebno pa njena narodna obleka. Pisatelj tega se še dobro spominja, da je v svojih otročjih letih večkrat videl krasno Vlahinjo, ki je pri njegovih starših kako opravilo imela, ali pa v bližne Brežice kaj kupovat hodila, in da se njene bele peče, debelih po njedrih visijočih kit, v ktere so šmarne petice in še drugi kinč vpleteni bili, njene lošaste persne igle in pa druge pisane in čiste obleke nagledati ni mogel. Pa tudi njo, ker je bila Bogu prijetna, je prav taka skušnja skusila, kot pobožnega Tobija, kajti vid je zgubila, pa tudi tako poterpežljiva in Bogu vdana bila, kot omenjeni stari očak. Ker se ni hotla v Ljubljano preseliti, so jo gospod sin v velikih vakancah in posebno ob branji, kajti imeli so v Vitovcu lep vinograd, obiskovali in se

po več dni ž njo radovali, sicer jej pa za vsako potrebo denarjev pošiljali, kar toliko več zagotoviti moremo, ker smo sami, ko smo iz Ljubljane na velikonočne praznike domú zahajali, skorej vselej po nekoliko goldinarjev blagi mamici od hvaležnega sina donašali. V Gospodu je zaspala pred desetimi leti okoli sto let stara.

„Tri reči dopadejo moji duši, ktere so pred Bogom in ljudmi prijetne: Eđinost med brati in ljubezen do bližnjega, in *mož in žena ki sta ene misli*,“ govori modri Sirah. (25, 1—2.) Take misli in takega serca sta bila gospod Rebič in njih tiha, mirna in pobožna gospa. Gospod Bog je dal jima petero otrók, dvoje možkega in tri ženskega spola, med temi je najmlajša hčerka umerla. Izmed tih v božjem strahu odgojenih otrók so najstarejši visoko častiti gospod Ferdinand, neutrudljivi delavec v Gospodovem vinogradu, sedajni mnogospoštovani fajmošter na Čatežu v kerški tehantiji; drugi gospod Julij, doktor pravstva in izversten notar v Ljubljani in dve deviški gospodičini. Pa ta srečni zakonski stan je nemila smert le prekmalu končala, kajti gospa Rebičeva premeni v štiridesetem letu svoje starosti 11. rožnika 1837 časno z večnim in jej torej goreča želja ni dopolnjena bila, svojega ljubljenca Ferdinanda novo mešo peti slišati. Verli mož dobro previdši, da tako blagega serca več ne najdejo, sklenejo vdovec ostati in se zanaprej le samo z odgojem svojih otrók pečati, ki se jim je tudi, kakor smo prej omenili, tako srečno ponesel in sicer tako srečno, da tu z Modrim svetega pisma reči zamoremo: „Pred smertjo nobenega ne hvali, zakaj v *svojih otrocih* se mož spozna“. (Sir. 11, 30.)

Že iz tega, kar smo o sinu in pa zakonskem možu gosp. Rebiču ob kratkem govorili, bo vsakter lahko prevdaril, kako je njih *kristijansko vedenje* bilo. Sicer smo mi le nekoliko časa tega svedok bili, in zato tudi naš naris o tem le pričet biti zamore, vender pa le, kakor se nadjamo, zadosten, vsakega lahko prepričati, da so bili Rebič *goreč katoličan*. „Gorečnost za tvojo hišo me izjeda“ (Ps. 68. 10.) so zamogli s kraljevim pevcem djati, kajti pripetilo se je, da v neki ljubljanski

božji veži sta dva šolarja neko sicer bolj lahkomiselno kot pa prevdarjeno nespodobnost doprinesla, pa tudi to je bilo pobožnemu možu preveč in je njih serce tako ranilo, da so se črez to s solznimi očmi in z ganljivimi besedami v pričo svojih učencev pritožili in pristavili: „Oh! to je le preočitno znamnje, kako od dne do dne sveta vera huje hira“. Ob nedeljah pri šolarski pridigi in pri sveti meši biti, in pri tej z vso pobožnostjo moliti, jim ni bilo dovolj, temveč so tudi na to še ali v stolno cerkev ali pa k svetemu Jakopu, večkrat pa tudi k Materi božji k pridigi zahajali; delavne dni pa po navadi po šoli proti frančiškanski cerkvi zavrnili in tam pri sveti meši bili, in tako den na den dolžnosti svojega stanu in pa proti Bogu vestno in zvesto dopolnovali.

V.

Nič pa ni tega vrednega moža bolj veselilo, kakor slišati, da kateri njihovih učencev dobro napreduje. Jih pa je, hvala Bogu! tudi čuda takih, ki so v resnici dostojni kinč blage Slovenije, svoje matere. Da omenimo le nekatere cerkvene kneze, kakor Njih ekscelencijo, sedajnega goriškega nadškofa, milostljive škofo: teržaškopoperskega, ljubljanskega, Slomšekovega sprednika in pa prvega šmarijskega v severni Ameriki, Friderika Baraga. Kdo pa li pozna lepo versto tistih, ki so po drugih raznih zavodih zasluženi in verli možje postali? Dva in štirideset let so se trudili kot profesor in prefekt s šolsko mladino. Presvitli naš cesar Franc Jožef I. spoznavši njih zasluge, jih vedo tudi ceniti, ter jim podelijo leta 1849 veliko zlato častivno svetinjo za zasluge, na to se pa po dokončanem šolskem letu 1854 v pokoj podajo. Od tiste dōbe so bolj sami sebi živeli, pa zmirom si še kako opravilo dajali in se tako na svojo posledno pot pripravljali, da bi zvest služabnik svojega Gospoda od njega večno plačilo za svoj pozemeljski trud zadobili. Sicer telesno in dušno zdravih se zadnje leta njih življenja nekoliko pozabljivost loti, tako da se nekterih osebnosti nikakor niso domisliti mogli.

Kmalu po nastopu leta 1865 proti sredi mesca prosenca jih napade bolezen in prepričani, da jim je

potovati iz te solzne doline, prejmejo vsi v božjo voljo vdani in z vso pobožnostjo svete zakramente za umirajoče in po kratki bolezni v god svetega Antona puščavnika svojo neumerjočo dušo v roke njenega Stvarnika mirno izročijo. Ta prigodba se nagloma po Ljubljani razglasi, kajti skoraj sleherni je poznal vrednega moža, ki je pol stoletja se v njej vedel in živel, in sočutje črez ta žalostni primerljaj se je pokazalo najočitnejši dne njihovega pogreba, to je 19. prosenca. Visoko častiti gospod Anton Jarc, šolski svetovavec na Kranjskem in infulirani prošt svetega Pavla v Nyir-Calyi v velikovaradinski škofiji, pokojnega bivši učenec, so peljali pogrebni sprevod, in tudi milostljivi ljubljanski knez in škof so svojega nekdanjega učenika spremljali. „Obilna množica pogrebcev, piše c. k. vodstvo ljubljanske gimnazije v svojem poročilu tistega leta, je najočitnejše pričevalo, v kakem hvaležnem in častitem spominu so ga imeli njegovi bivši učenci, pajdaši in prijatelji. Sploh vsi gimnazijalni profesorji so spremili s svojo šolsko mladino visoko častitega rajncega do njegove rake.“

Tudi na Čatežu so hvaležni sin, visoko častiti gospod fajmošter, svojemu preljubemu očetu izročili peto černo mešo in bilje, k katerim se je mnogo duhovnikov, večidel njih učencev, in pa lepo število pobožnih ljudi sešlo, da so zedinjeni v goreči molitvi usmiljenega Boga za večni mir in pokoj rajncega časti vrednega moža iz serca prosili.

Na mirnem pokopališči pri svetem Krištofu počivajo v Gospodu Elija Rebič pri svojem dragem sošolcu, tovaršu in vodju ljubljanskih modroslovskih šol, bogaboječem stolnem korarju Jurju Pavšek-u in pri zvestem prijatelju in pajdašu, priljudnem profesorju fizike, Janezu Kersnik-u, med mnogimi svojimi učenci, ter tam pričakujejo, dokler ne pride Sin človekov v svojem veličanstvu, in vsi angeli ž njim; in bo sedel na sedežu svojega veličanstva in tudi jim sporočil: „Pridi blagoslovljeni mojega Očeta, posedi kraljestvo, ki ti je pripravljeno od začetka sveta! Kajti kar si storil kteremu mojih najmanjših bratov, si meni storil“. (Mat. 25.)

Ta slabo spleteni venec položi na mirno rako svojega nepozabljivega učenika

njegov hvaležni učenec

Kovačič.

Pristavek. Ko smo pred 2 letoma te življenjepis prejeli, pač nismo mislili, da se bo še le tiskal in bral, ko pisatelja že ne bo več med živimi. Prečastiti gospod Jožef Kovačič, korar škofijske stolne cerkve v Terstu so namreč med tem v Gospodu zaspali. Bili so rajni „Drobtinice“ poseben prijatelj in marljiv pisatelj, ter so zaslužili, da se tudi njim častni spominek v *Drobtinicah* postavi. Silno ljubo bi nam tedaj bilo, ako bi hotel kateri njih prijateljev njih življenjepis sestaviti in nam ga za prihodni letnik poslati.

Vredništvo.

III.

Luka Levičnik,

posestnik, fužinar in oče ubogih v Železnikih na
Kranjsko-gorenskem;

mož blagega serca in plemenitih čednost.

Motto:

„Spoštuj očeta in mater — —“
IV. zapoved božja.

Devetnajst tečajev doživele so že naše preslavne „Drobtinice“, in s tem dovolj jasno dokazale, kako zelo priljubljene so milemu in verlemu slovenskemu narodu. Pa, kako bi tudi ne bile? Saj jim je vtemelitelj in začetnik bil uзор med sinovi Slavije, mož neumerljivega spomina, preslavni, pač veliko prezgodaj v Bogu počivajoči gospod knezo-vladika Ant. Mart. Slomšek; — saj so imele tudi kasneje vedno može ko vrednike in gojitelje, ki jih je narod naš štel s ponosom med svoje pervake; — saj so donašale bogoljubnim Slovencem vedno tudi le-to, po čimur oni, hvala Bogu! z dušo in telesom kopernijo: zraven nedolžne zabave namreč tudi poduke čistih in nepokvarjenih verskih resnic. Redno

nam je dalje stavljajl dozday vsaki tečaj tudi pred oči življenjepis kake znamenite osebe, ki se je al po svoji učenosti, bogoljubnem življenji, pravičnosti in poštenji; ali pa tudi po časnem terpljenju odlikovala v svojem okrožju i. t. n. Da bi bil pa kdo popisoval biografijo lastnih staršev ali bližnjih sorodnikov, tega menda „Drobtinice“ do zdaj še niso včakale. In glejte, dragi Slovenci, kaj tacega vam ponudi pričujoči spis. — Če se pa prederznem, sestaviti življenjepis lastnega nepozabljivega očeta, prosim pred vsem častite in ljube slovenske bravece, naj me zastran tega nihče ne sodi krivo; — zagotavljam namreč vsacega, da opravljati hočem to delo pred sodnim stolom svoje vesti, in si privzamem k temu ko pričo čisto resnico. Pripravljen sem pa tudi vsikdar, preklicati svoje besede, ako bi me kdo prepričal, da sem o kaki reči napak ter neresnično govoril in pisal. — Ako bi me pa — kajti živemu človeku se po besedah narodske prislovice na svetu marsikaj primeri —, ako bi me pa vender utegnil kdo dolžiti zavolj tega spisa nečimurnosti ali še kaj hujšega, temu naj bo v zagovor zadosti moje očitno obtoženje: premalo sem ubogal in spoštoval svojega očeta v življenji; hočem popraviti toraj to po svoji moči po njihovi smerti.

Rajni blagi oče moj, Luka Levičnik, rodili so se 16. oktobra 1780 v Železnikih na Kranjsko-gorenskem. Oče njihovi, Blaž, bili so fužinski deležnik*), so po malem kupčevali z žebli (cveki); bili pa zraven tudi sloveč krojač. Akoravno pa zeló zeló marljivi in veliko trudijoči se po zaslužku, se jim je vender vedno le tesno godilo, prav po besedah navadnega pregovora: da Bog svoje ljube vedno le s križi obklada. Z velikim trdom in skerbjo, pa v strahu božjem redili so svoje otročiče, dobro videvši, da jim družega in boljšega ne bodo mogli zapustiti, kakor če jih navadijo marljivosti in jim vsadijo v serca sprelepe nauke, kako naj zvesto

*) Železniške velike fužine so namreč lastnina mnogih deležnikov, in spominja še zdaj njih družbeno oskerbovanje zeló na srečne nekdanje čase patriarhalnega življenja.

spolnujejo voljo božjo, kar edino rodi človeku pravo srečo za sedajnost in večnost. Da bi svoje sinke privadili zgodaj dela in tudi občenja s svetom, so jim oče Blaž že koj v nježnih otročjih letih pogostoma naložili v besage njih mladinskim močém primerno breme (žebļev), ter vodili jih tako obložene s seboj v Ljubljano, da bi jih s tem koj od mladih nohtov vadili kupčijstva, pa tudi skazovali in priporočali jih svojim tergovskim prijateljem, češ: „kedar jaz odmerjem, da vsaj moje mlajše poznali in na podlagi mojega znanja tudi z njimi radi kupčevali boste“. — Ko oče Blaž odmerjo, se njihova lastnina ni zamogla obderžati rodbini; zastran mnogoterih dolgov je mogla razprodana biti, da so upniki dobili svoje plačilo. Zmed otrók je dobil vsaki po rajnem očetu le en terdnjak (tolar) dedšine; pa mali sinek Luka so že pri tej priliki pokazali, kake čutja vcepili so jim oče Blaž v mladinsko, nedolžno serce. Marskaki otrok bi dandanašnje vtegnil ugibati, kaj si bi kupil za svoj denar; — kaki bolj rahločutni, varčni in ljubijoči sinek bi tudi morebiti sklenil, stisniti tako dedšino terdo v pest in shraniti si jo za vse žive dni v blag spomin. Vsega tega mladi Luka niso storili, ampak nesli so svojo pičlo dedšino v farovž svojemu duhovnemu gospod pastirju, naj bi opravili za ta denarček sv. maše v prošnjo blaženega dušnega miru za pokojnega rajnega očeta Blaža. Berž ko ne so si že koj s tem bogoljubnim početjem vložili temelj prihodne sreče za-se, in tudi za nas, njih mlajše. — Po očetovi smerti so prevzeli skerb črez svoje mladinske bratce in sestrice starji sin Gregor*). Oni, že nekoliko bolj odraščeni, so zlasti brateca Luka vladali in napeljevali, kako naj počnó to in uno, kako naj obračajo prislužene vinarje, kdaj in komu naj prodajo svoje male železninske izdelke i. t. n. Radi so mladi Luka svojega

*) Postalí so poznej Gregor imeniten možak, sloveč in zelo obrajtan fužinar, ter ubožničar železniške fare. Vzel jih bom v tem spisu še večkrat v misel. Železniškemu ljudstvu sploh velik podpornik, so zlasti in posebno še meni in mojim bratom v svojem življenju veliko veliko dobrega storili na duši in telesu. Bog jim poplačaj to stotero v svetem raju!

brata Gregorja poslušali in ubogali; al tudi sami se trudili skoraj čez mero po zaslužku. Akoravno še v nježnih letih, so vender že veliko in terdo delali; — kovaško kladvo je bilo njihovo orodje, kervavi žulji, slaba uborna oprava in pogosto tudi hudo stradanje njih mladinski tovarši. Mnogokrat se je zgodilo, da so celo božjo noč terdo delali v kovačnici, zjutraj po končanem delu pa so naložili na herbet težko breme žeblicev, ter peš jih nesli v Ljubljano — terdih 7 ur hodá — na prodaj. Malo kruhka, — kako sadje, to je bilo njih brešno; hladna studenčnica jim pijača; znoj, trudnost, pogosto tudi glad njih popotni spremljevalci. — Iz vsega tega je razvidno, da so si mladi Luka zgodaj jeli skušati, kaj se pravi: jesti kruhek v potu svojega obraza, in kako mora se hoditi s trebihom za kruhom, če se hoče kaki krajcar prislužiti čez vsakdanje potrebe in za prihodne čase. —

To so po večjem poglobitnejše slike iz našega preblagega očeta mladinskih let. —

Stari 24 let se oče Luka oženijo in zberejo si za zakonsko tovaršico eno zmed najbolj modrih in bogoljubnih tadajnih železniških deklet. Neža Kobljar bilo je ime prihodni naši, nikol dost prehlavljeni materi. Dota njihova ni se štela v zlatu in srebru, ker bili so hči nepremožnih staršev; al prekosila je te drage kovine dalječ na vrednosti; kajti neomadežana nedolžnost, čista vest in nepokvarjena duša, zraven pa veselje do dela bilo je njihovo obilno bogastvo, ter jim je to z mnogimi drugimi lepimi čednostmi vred splevalo najlepši nevestni venec krog deviške glave. — „Otroci! če ste do zdaj radi in zelo molili, odslej morate še vse bolj,“ — te besede so govorili zarókní večer oče Kobljar svoji hčerki Neži in prihodnjemu zetu Luku; — kako zelo pa so jima segle one v serce, je pričalo vse njuno lepo življenje; — tega smo jim priče lahko tudi mi, njihovi otroci, cela železniška fara, in sploh vsi, ki so ju poznali. Koj po zvezi svetega zakona jela sta namreč vzajemno družiti z bogoljubnim življenjem neumorno, in — skoraj bi rekel — nikoli ugnano delavnost. Podpirani od očividne božje pomoči so oče Luka jeli kmalo

čedalje bolj razširjati svojo malo tergovino in raztegovati svojega delovanja krog. Nakovali in tudi nakupili so si po več centov žeblice in jeli zahajati zraven Ljubljane tudi v dolensko stran. Tukaj so prodajali svojo robo nekaj po somnjeh, nekaj pa puščali jo pri kakem znancu, in od tam prenašali jo v besagi po okolnih vaseh. Ko so tako svojo železnino razprodali in zapečali, hiteli so proti domu in po okoliščinah al kake dni doma ostali in žeblice kovali, ali pa z žeblici, ki so jih mati med njih popotvanjem nakupili in tudi sami naredili, zopet odhajali po svetu. Mislim, da z vso pravico smem obrniti in priličiti — kar bo tudi iz daljnega popisa dovolj razvidno — za vse očetovo življenje besede, ktere so napisali preslavni rajni knezo-škof Šlomšek v svojih Drobtinicah leta 1847 v sprelepi „Zvonov pesmi“, rekoč:

„In mož križem svet

Se mora pognati

Kup'vat in prodati . . .

— — — —

Za srečo skerbeti

Če hoče kaj 'meti“. —

Omenil sem zgoraj, da so tudi mati žeblice narejali. V pojasnenje tega naj povem, kar je morebit večini častitih bravcev neznano, da žeblice kovati znajo v naših gorenjskih krajih tudi ženske, in so nektare v tem rokodelstvu tako urne, gibčne in znajdene, da celó marsikakega možaka pri tem delu prekosijo in ožakljajo. — To, resnično prav težko delo opravljali so naša preblaga mati mnogo let; bili pa zraven tega tudi pri domačih opravilih, katerih se pač nikjer ne manjka, neutrujeno marljivi. Akoravno so bili bolj šibke postave in nekako slabotnega zdravja, so si vender-le malo malo počitka privošili, da so ja laglje obderžavali vse reči na domu v lepem redu. — Iz ravnokar navedene, res črez vso mero mične „Zvonov pesmi“ so sicer že v XV. letniku „Drobtinic“ sami prevzvišeni pisavec obrnili na neko verlo gospo iz Štajarskega primerni odstavek, mislim pa, da ravno tega tudi jaz smem porabiti, ter imenovati ga ko lepo sliko svoje preblage matere; kajti tudi o njih se je smelo vsikdar reči:

„In v hiši obrača
 Se žena domača,
 Vse skerbna vé mati
 Prav dobro ravnati:
 Učiti dekliče,
 Svariti fantiče;
 Od svita do mraka
 Ima poslovanja
 Brez vsega nehanja.
 Skoz njo še le zda
 Dobiček moža.“

Da o očetovem kupčijstvu dalje govorim, naj povem, da so v tovaršiji svojega brata Gregorja jeli s časom hoditi z vedno več železnine tudi na Horvaško in v Primorje, kjer sta si oba vsled svoje poštenosti in pravičnega djanja pridobila znancev in kupčijskih prijateljev toliko, da se je res kar čuditi. Terst in Reka; — še bolj pa Karlovec, Zagreb, Sisek; — obširna vojaška krajina (Militärgrenze) in celó daljna Bosna spoznali so ju. Znana po kerstnih imenih „Gèrga“ in „Lúkač“ bila sta povsod zastran neizkaljene pravičnosti zeló čislana in obrajtana. Pa ne le po zgoraj navedenih jugo-slovanskih pokrajinah sta oče Luka in njih verli brat Gregor imela svoje kupčijske zaveze; ampak tudi pri vseh kranjsko-gorenskih fužinah in mnogih najbolj slovečih po Koroškem so poznali po kupčiji z železom, jeklom, kosami i. t. d. njune imeni ko poštenih možakov, vestnih kupčevavcev in pravičnih plačevavcev. Kar se je po rokah teh dveh verlih mož spreverglo denarja, šteló bi se na stotine tavžentov, morebiti celó na milijone. Se vé, da se njune obširne kupčijske zaveze niso zapletle vse v enem dnevu in tudi ne v enem letu; šlo je to počasi; al vkoreninilo se tako terdno, da še denes to uro živita imena Luka in Gregor Levičnik po Horvaškem, Slavoniji, Banatu, vojaški krajini i. t. n. v dobrem, — ja podstopim si reči v najboljšem slovesu. Povedati pa moram tudi to, da popotvali zlasti oče Luka niso tako, kakor popotujemo dandanašnje, v časih železnic, ali, bi rekel: v časih razvajenosti; — kratko malo ne! Večidel hodili so, kedar so šli na Horvaško, po 14 dni ali pa še več časa; pa navadno so premerili večino pota peš. Bili so namreč pešec, da malo tacih. Da so na teh

potih prestali dosti truda, veliko nevarnosti na vodah (po tadaj navadnih vožnjah po Savi) in med tujimi nezanesljivimi ljudmi, zlasti o prekucijskih francoskih časih; — da so preterpeli dovolj vročine in mraza, lakote in žeje, to tu razkladati na drobno bi bilo preobširno. Le toliko rečem: Zdrava narava in zmerno življenje, pa serčna ljubezen do svojih domačih polahkovala jim je vsaki trud in še tolike neprijetnosti in težave. —

Doslej sem opisoval po večjem svojega preblagega očeta mladinske leta, ter njih poslovanje zunaj doma; — preziraje njih pravično in pošteno postopanje pri domačih opravilih in fužinarstvu; njih družinsko življenje in odgojitev nas, njihovih otrok; njih ponižnost; njih skerb in gorečnost za olepšavo cerkev; njih miroljubnost, usmiljenost, modrost, delavnost in marljivost, treznost in zmernost, bogoljubnost in molitevnost, — kar vse se v pravem pomenu besede solnčna stran njih življenja imenovati zamore in sme. — Naj sledi od vsake teh lastnosti kaj malega.

Če so oče Luka po daljnem svetu sloveli ko pravičen in pošten tergovec, se jim ta čast kratkomalo tudi ni kratila doma. Skerbeli so ljudem za delo s tem, da so kupovali železnino, dali jo pokovati v žeblje, ktere so potem razprodavali na vse strani. Tudi po sosednih vaseh so dervarji, oglarji in rudarji zadobili po očetu Luku in njih bratu Gregorju mnogo zaslužka. Zlasti o hudih draginskih časih 1816. in 1817. leta sta bila ta dva moža velika dobrotnika Železnikom in okolici, ker sta skerbela ljudem za delo, zamenjavala železninske izdelke za žito, in tako po svoji moči pomagala ubogemu rokodelnemu ljudstvu v njegovih velikih nadlogah. „Usmiljenost in pravičnost“ je bilo geslo vsega njunega postopanja. Zaslužen vsakemu pošteno odrajtati, je bila njuna lepa navada; zato sta pa bila tudi oba dva obilno blagoslovljena od Boga pri vseh svojih početjih. Koliko sta bila po svojem očetu podedovala, sem že povedal; premogla sta pa oba v malih letih toliko, da sta si zamogla kupiti vsak svojo prostorno in čedno hišo, nekaj kovačnic in tudi fužinske deleže, ter sta

postala tako posestnika in zeló obrajtana fužinarja. Sicer se pri fužinarii potrebuje veliko več denarja, kakor pri drugih kupčijah; pa ker so očeta in strica premožni ljudje poznali ko natančna in zelo vestna plačevavca, so jima tudi radi posojevali potrebni denar; ja, celó ponujali so jima ga mnogokrat. —

V kaki serčno - vdani in iskreno - živi ljubezni in nasprotni prijaznosti sta živela naša preblaga oče in mati skoz in skoz, in do konca življenja, to po vrednosti popisati bi se zastonj trudilo moje pero. Le toliko reči zamorem: Bog hotel, da bi bilo dandanašnje mnogo tacihi zakonov, — vso drugo podobo bi imel svet. Ne bil bi svet, ampak raj. To bodo častiti braveci tudi po daljnem popisovanji sami lahko razsodili. —

V teku let se je bila narastla naša družina v sedmero otrók; petero fantov in dvoje deklet. Zmed le-teh je ena sama deklica v nježni mladosti umerla, drugi otroci smo vsi preživeli predrage starše. Kar odrejo zadene, so nas starši vse iskreno ljubili, — pa ne po opično; Bog varuj! Ljubili so nas, pa kazali nam to le s skerbjo za našo dobro odgojitev. Sicer pa so se obnašali proti nam le vedno nekako modro-zamišljeno. Redkokdaj smo videli očeta ali mater smejati se. — Ko majheni otroci že smo mogli zjutraj zgodaj na noge. Od poležavanja ni bilo govorice. Molitev je bila naše prvo delo. K sv. maši smo morali, naj si bo leto ali zima, vsaki dan tolikrat, kolikorkrat je zvonilo; naj si bo le-to en- ali dvakrat (naša fara ima namreč navadno po dva gg. duhovnika). — Ob nedeljah in zapovedanih praznikih smo mogli iti otroci brez kakega posebnega zadržka vselej zjutraj in ob 10. uri k sv. maši in pridigi; — po južini so nas mati peljali k sv. križevemu potu, in je navadno eden zmed nas otrók dotične premišljevanja glasno naprej molil; — ob 3. uri pa smo mogli zopet v cerkev k keršanskemu nauku in litanijam. Iz cerkve pridšim nam je bilo od starišev prvo vprašanje: od česa je bila pridiga? od česa kerščanski nauk? Zadovoljno so nas poslušali, če smo vedili kaj povedati; če pa smo molčali, tudi oni niso veliko govorili, pa ob južino ali pa ob malico smo bili gotovo. Šibe sploh

naši ljubi stariši niso veliko rabili; resnobni opomini so jo nadomestovali in navadno tudi zdali. Mati, ki so bili posebno mehkega serca, so očetu, kedar nas je bilo treba kaj svariti, večkrat rekli: „Moli za-nje“. — Če se v mladostne leta nazaj ozrem, morem spoznati in pričati, da je bila naša hiša celi dan nekaka duhovna šola. Razun zgor navedenih lepih navad jih je bilo še mnogo drugih na našem domu vpeljanih. Tako smo n. pr. mogli vselej, kedar so mati kruh spekli in ga v peč vsadili, vsi otroci v kuhinjo, smo ondi pred mestjem krog očeta ali matere pokleknili in glasno molili nekoliko očenašev na čast sv. Duhu in za uboge duše v vicah. — Če je pozvonilo za obhajilom, smo morali vse opravila popustiti ter v cerkev in za sv. Rešnjim Telesom iti. — In če je kdo v sosedšini umerl, smo ga mogli iti pokropit in tudi navadno o pogrebu k grobu pospremit. — Potepati nas starši niso pustili nikakor. — Kako slabo ali nespodobno besedo, Bog obvaruj, da bi kdo zinil. Nismo je čuli nikdar iz očetovih ali maternih ust nespodobne ali pa kletvinske besede, toraj nam je bilo otrokom že to vodilo, kaj smemo in kaj nam je govoriti. Vem se spomniti, da sem enkrat — menda čez nekega tovarša jezivši se, rekel: „o ti nesrečni človek,“ pa zdajci so me oče ojstro posvarili, rekoč: „Tiho! take besede mi nimaš več zgovoriti; — nesrečni so taisti, ki so v peklu!“ — Kakor pa smo mogli otroci zjutraj vsaki dan k sv. maši, tako so nas vzeli tudi vsaki dan proti večeru oče s seboj v cerkev, da bi počastili presveto Rešnje Telo, do katerega svetega Zakramenta so imeli oni skoz celo svoje življenje neskončno spoštovanje. Vselej so pri prihodu v cerkev, in tudi pri odhodu iz nje, če tudi presveto Rešnje Telo ni bilo izpostavljeno, pokleknili na oba kolena, in se ponižno in globoko priklonili proti tabernakelju. — Zvečer čez Ave Marijo kje ostajati nam otrokom ni dišalo; — opoldansko in zvečer no zvonjenje angelskega češenja nam je bilo vsim glasni klic k domu, in ni bilo varno, če je kdo skupno molitev zamudil. — Hrano smo imeli v naši hiši le bolj priprosto, sicer pa okusno pripravljeno. Tudi na naši

obleki ni nobena reč k napuhu vabila; sterganih nas pa vender tudi niso pustili z lepo na dan. — Zvečer smo opravljali svoje molitve klečč poleg očeta ali matere, potem so nas pospremili k posteljam, kjer smo se v njih nazočnosti spravili in vlegli. Že v postelji ležé smo se mogli še enkrat glasno Bogu in angelčku varhu s kratko molitvico priporočiti; skor vselej pa je ta, ki nas je k posteljam pospremil, čul poleg nas tako dolgo, da smo pospali. — Smem reči, da ko bi bila brala naša priprosta, pa za nas zeló skerbijoča oče in mati tudi samega Hufeland-a, bi nas tudi ne bila zamogla bolje odrejevati. — Najbolje pa spoznavamo še le zdaj v zrelih letih očetovo in materno ljubezen do nas, in sicer to v njihovi posebno veliki skerbi za našo daljno odrejo. Prej da o tem bolj natančno govorim, naj še povem, da ker o času očetovih mladinskih let v Železnikih še ni bilo šole, tedaj tudi oče niso znali brati, kar jim je bilo v poznejših letih pač težavno. Račune pisati pa so znali stari železniški fužinarji z nekimi svojimi znamnji prav dobro, in so bili postali naš oče s časom v ti vednosti tako premedeni, da so jih njihovi fužinarski tovarši celó zvolili fužinskemu ravnatelju v pomočnika in denarničarja. Omenjena vednost pa je očetu tudi pripomogla, svoje domače, čedalje večé račune in zaznamke v nekako dosti dobrem redu obderžati; — bili so jim pa pri tem tudi blaga mati s svojo nenavadno brihtnostjo in znajdenostjo *) posebno dobra

*) Kako znajdeni in previdni so bili naša blaga mati, naj med drugim dokaže ta-le dogodba. L. 1822 vkončal je silni požar Železnike in zraven še dve sosedne vasi skor popolnoma. Moji dobri starši, ki so takrat že lastno hišo imeli, so bili prišli skoz ta požar skor ob vse premoženje. K tej nesreči pridružila se je bila še okoliščina, da očeta le-ta žalostni dan ni bilo doma, in so bili mati s tremi malimi otroci v tej grozoviti stiski sami sebi prepuščeni. Plamen se je vsled silnega piša širil tako naglo, da je bilo kaj odnesti nemogoče; kajti so ljudje komaj življenje oteli. Tudi mati so mogli z otroci kar bežati; toliko brihtni pa so bili vender, da so hiteli še v čumnato, ter naglo izylekli in odnesli iz klečala (Bethstuhl) tisti predalček, kjer so imeli shranjen — ne denar, ampak razne svoje pisma in spise. — Ta predalček shranjujemo še zdaj ko svetinjo v naši hiši za vedni spomin.

pomočnica. Znali so mati tudi brati, česar so se bili od svojih skerbnihi starišev navadili. — Nemški so umeli oče po občenju in druženju s tergovci precej zeló; horvaški pa so govorili tako gladko, kot bi bili rojeni Hrvat. — Kar je tedaj ljubemu očetu v časnih vednostih manjkalo, to so v toliko obilniši meri hotli nam, svojim otrokom nakloniti in priskerbeti. Zgodaj so nas dali doma v šolo, poznej pa, ko smo malo odrastli, vse fante v daljni šolski poduk v Ljubljano. Sprevidili so namreč, da vsi ne bomo mogli ostati na domu, torej so bile njih najvročnejše želje, ktere so nam tudi mnogokrat v besedi razodeli: da bi se ja prav veliko koristnega naučili; — da bi danes ali juter kaj prida iz nas postalo; — krona vsih njih želj pa je bila: da bi bili vsi pošteni, pravični in bogoljubni kristjani, ter vredni, doseči enkrat svete nebesa. Veliko skelečih žuljev je prepekalo starišev neutrudene roke; veliko so pritergali lastnim ustom, marskako polohkanje in dobro voljo si odrekli; gotovo in brez dvombe pa tudi neštevilno veliko vročih zdihljejev in serčnih molitev pošiljali gor do visocih nebes, da zmagovati bi zamogli stroške za naše zderžavanje. Zaslužki so bili namreč vedno le bolj pičli, stroški pa čez mero veliki; vender pa stariši v zaupanji na Boga niso omagali, ampak zlasti oče so nam prav pogostoma ponavljali: „Otroci! s čudeži nas Bog živi in ohranjuje.“

Če pa smo otroci z odhodom iz domače hiše v daljno šolanje tudi odvzeti bili nadzorništvu naših ljubih in skerbnihi starišev, niso oni nič manj skerbeli za nas skoz to, da so nam najeli vselej stanovanje pri dobrih in poštenih ljudeh. Denarja nam nikol niso dali veliko v roke; ga pri tolikih stroških tudi sami niso od več imeli. Pa tudi pri tem malem, kar so nam dajali, so nam vsikdar varčnost na vso moč priporočali. Na šolske praznike (vakance) domú hoditi nam niso branili; al doma smo mogli, bodi si velik ali majhen, deržati se navadnega hišnega reda. Da so nam ob tacihi prilikah tudi radi po primeri s čim boljším postregli, se pri toliki skerbi in ljubezni, ki so jo proti nam imeli, lahko samo po sebi umé; — govorili so nam pa včasih tudi

tako modre besede, da se jim človek še zdaj, po mnogih letih, ki jih premišljuje, čudi. Zlasti velikonočno nedeljo zjutraj pri kosilu so nam nekaterekrat „Allelujo“ vošili tako milo in serčno, da smo jih vsi osupnjeni poslušali. „Srečno vstajenje naše enkrat ob sodbi“ je bilo navadno vselej jedro njih govora. — Povem naj tudi to, da so ob naših dohodih na dom starši navadno vselej pri prihodu zahtevali od nas odgovor čez naše šolsko napredovanje, pri odhodu pa nam nakladali na vest marljivost pri uku, ter natančno spolnovanje vsih šolskih in kristijanskih dolžnost. In kedar so oče po svojih opravilih v Ljubljano prišli, — kar se je pogosto zgodilo, — so vselej pogledali k nam v stanovanje, popraševali nas in tudi naše gospodarje ali gospodinje, kako se obnašamo in učimo; — celó do naših učenikov so včasih šli pozvedovat, kako je z nami. Konečni sad take odreje pa je bil, da so starji štiri sinovi zveršili srečno zgorno gimnazijo, ter sta dva stopila v duhovski stan, dva pa šla k pravoslovju. Pač so bile starišev največe želje, da bi bili vsi njihovi sinovi postali mašniki in služabniki Altarjevi (ktere res plemenite želje v tako obilni meri zlasti starše verlega slovenskega naroda tako zeló odlikujejo); vender pa niso nikogar silili v ta ali uni stan. Tudi mene, mlajšega sina, bi bili zlasti oče najrajše videli v višjih šolah; pa ker so okolišine tako nanesle in ker so tudi dobri prijatelji očetu svetovali, naj mene v podporo svojih starih let doma obderžé, so me — akoravno nekako neradi — iz II. latinske šole izstopivšega dali najprej za en čas k kupčijstvu v nauk; pozneje sem se učil še muzike (igranje glasovirja), in slednič postal očetovi pomagavec pri domačih opravilih. Za učiteljstvo sem se, že 30 let star, poleg mnogih družih opravil in skerbi doma učil in pripravljaj, ter skušnjo za otroško izrejo posebej napravil. — Edina hči Marija se je šolala le doma, postala potem koj materna pomočnica, po njih smerti pa naslednica pri domačem gospodinjstvu. —

Iz vsega do zdaj navedenega častiti bravci lahko posnamejo, da sta preblagi naš oče in mati zvesto in natanko dopolnjevala svoje zakonske dolžnosti proti

nam, svojim otrokom. Svetila sta nam vsikdar s svojim lepim pobožnim življenjem, delila nam vedno najboljše poduke, ter skerbela po vsi moči za našo dobro izrejo in prihodni blagor. — V kako iskreni ljubezni pa sta tudi ona dva med seboj živela, smo videli in čutili zlasti o časih, če očeta doma ni bilo, ali pa, kedar so dobra mati kaj oboleli, kar se je na našo veliko žalost le prepogosto zgodilo. — Kedar so oče po kupčiji šli po svetu, je bilo redoma vselej k navadnim molitvam še pridjana prošnja: „za očeta, da bi srečno popotvali“. Prav pogosto so o tacih prilikah mati skrbnega očeta v misel jemali, ter hrepeneče šteli dneve, kdaj bodo zopet domú prišli. Odhajajočega očeta smo véasih z materjo po celo uro dalječ pospremit šli; — pa tudi próti jim radi hiteli, če smo zvedeli, kdaj se bodo vernili zopet na dom. — Materno pogostno bolehanje pa nam je zopet nasprotno kazalo neizrekljivo očetovo skerb za ohranjenje maternega drazega življenja. Skerbeli so jim vselej nemudoma za zdravniško pomoč, stregli jim sami neutrudeno po dnevi in po noči; nas otroke pa so napeljevali in vнемali k goreči molitvi za materno ozdravljenje. Vselej je bila naša hiša z žalostjo napolnjena, kedarkoli je kaka bolezen mater napadla. Po taki serčni in vzajemni prijaznosti se zamore tudi vsaj nekoliko soditi, kako neizmerno je bilo očetovo žalovanje, ko nam je po več mescev terpeči hudi persni vodenici 13. svečana 1842. leta nemila smert pokosila najboljšo, neprecenljivo in nepovračljivo mater. Stari so bili 59 let, ko jih je Gospod poklical na plačilo njih lepega, pobožnega in boguvdanega, pa tudi težav in trudapolnega življenja na svoj večni nebeški dom. Skoz ves čas matrne dolge bolezni so oče redko noč šli v posteljo k počitku. Pri peči ali pa za pečjo so si napravili svoje ležišče, da so ja toliko urniši zamogli materi na pomoč in k postrežbi priskočiti, kedar je bilo kaj treba. Zavoljo toliko nerednega nočnega počitka med dolgo materno boleznijo in zavoljo tolike silne žalosti o njihovi smerti se je bilo v resnici bati, da bi tudi oče ne bili zboleli. Spanje se jih je bilo po materni smerti zlasti spervega nenavadno ognilo. Vem

se spomniti, da so si oče zvečer, ko smo mi drugi šli spat, nasadili štrečno na motovilo; zjutraj pa, ko smo vstali, je bila že ovita. — Če že poprej niso bili oče ženitninam ali drugim veselicam kratko malo prijatelji, jih po materni smerti ni bilo na nobeno vižo na kako tako dobro voljo spraviti. Za 18 let so preživeli rajno mater, pa med vsem tem časom so se vdeležili le dveh novih — in ene zlate maše. — V svojih molitvah rajne matere omeniti niso oče nikoli pozabili; pogosto so najemali za-nje sv. maše; dajali po cele péke kruha vbogajme, in sploh vse storili, kar kristijan k dušnemu pridu svojih ljubih rajnih storiti zamore. Imam pa sladki up, in mislim, da se v tem tudi ne goljufam, da so preblaga mati po tako lepem in pobožnem življenju, po tako dolgi in hudi bolezni in po tolikokratnem vnetogorečem prejetju sv. zakramentov med boleznijo tudi brez teh ljubezni-polnih milodarov očetovih koj po smerti vredni spoznani bili, iti gledat obličje Božje. — In da vez ljubezni sega resnično tudi čez meje groba, kako lepo so nam to kazali preljudi oče! Pozabili svoje zveste zakonske tovaršice in naše predrage matere niso do konca svojega življenja. Pogosto so jih jemali proti nam v misel in neštevilnokrat nam ponovili, kako so rajna mati vsikdar čisto, pobožno in bogaboječe živeli; kako ljubeznipolno in usmiljeno je bilo njih serce do nas in sploh do vsih ljudi; koliko veliko skerb so imeli za našo dobro izrejo, pa tudi za časne potrebe*) i. t. n. Terdili so nam pa oče tudi vedno, da se imamo za vse, kar smo in imamo, le edino rajni materi zahvaliti. „Otroci! nikoli bi ne bili vi to, kar ste, ko bi ne bili tako dobre matere imeli,“ so nam prav pogostoma ponavljali. —

*) Še zadnjo zimo, ko so mati že v smertni bolezni ležali, so z veliko skerbjo vladali gospodinjstvo, in akoravno vedno v postelji, so vender vse prevideli, česar zmanjkuje pri hiši in je preskerbeti potrebno. „Boš mogel kupiti kakega prešiča in preskerbeti kaj mesnine, da boš imel otrokom kaj jesti dajati, ko bodo na vakance hodili,“ so rekli neki dan mati očetu. Lahko si je misliti, kako so mogle rezati te besede očetu serce; kajti le predobro so razumeli mater, da njihova časna skerb za otroke bo kmal kmal prestala.

Iz ravnokar navedenih pogostnih besed pa je tudi svetila očetova druga lepa čednost, ponižnost namreč. Kdorkoli jih je namreč poznal, vedel je, koliko so se vbijali doma in po sveti, da bi z velikim trudom pridobili to, česar jim je bilo treba za ohranjenje in preživljenje nas, svoje družine. Vender pa so pripisovali vse to le materni marljivosti in skerbi. Bili so pa oče tudi v obleki in sploh v vsi obnaši tako ponižni in priprosti, kakor da bi ne bili nikoli prišli čez mejo domače fare. In vender so občili veliko s ptujim svetom ter mnogokrat z odlično gospôdo; pa povsod so se znali vesti in obnašati po svojem stanu prav častitljivo ter postavno, in sicer tako, da bi jim človek ne bil lahko pripisoval tolike olike, ki je pogosto iz njih besed in obnaše svetila. — Kupčijski dopisi častili so očeta vsi za gospoda; oni pa so ostali vedno le priprost Slovenec stare korenine, — verli domači oče. —

Kar vnemo za ozaljšanje cerkva, za povzdigo božje službe in sploh lepe javne pobožnosti zadene, bi zamogel o mojem preblagem očetu in njih verlem bratu Gregorju prav veliko govoriti. Sicer nočem o tem moj spis na preobširno raztegovati, nekoliko pa naj vender le povem. Ko so okoli leta 1804 pri naši podružni cerkvi sv. Frančiška Ksaverijana napravljali novo pokopališče, so bojé moj ljubi oče Luka (takrat menda še neoženjen) prvo samokolnico (šajtergo) persti odpeljali, ko so jeli za obzidje božje njive temelj kopati. — Nemili, katoliški cerkvi in njenim pobožnim šegam kaj sovražni časi cesar Jožefovega vladarstva so bili odpravili tudi pri nas lepo devetdnevnicu, obhajano na čast sv. Frančišku Ksaverijanu, v podružni cerkvi naše fare. Pa moj blagi oče in njih verli brat Gregor sta hodila tako dolgo prosit v Ljubljano k dotičnim oblastnijam, dokler ni bila ta lepa pobožnost zopet dovoljena, ktera se še dandanašnje vsako leto kaj spodbudno in lepo skoz devet dni obhaja. *) — Že na drugem mestu sem omenil,

*) Če se prav spominjam, so bili poslednjič stric Gregor dovolitev za vnovič vpeljano noveno zadobili. Pridši namreč k dotičnemu gospodu so bojé pred njega celó pokleknili ter ga s povzdignjenimi

da je bil l. 1822. vpepelil silni požar obširni terg Železnike popolnoma. Tudi obe dve cerkvi ste bile postale plen serditega ognja. Farna cerkev je ležala vsled te nesrečne dogodbe mnogo časa v razvalinah. Snovalo se je sicer takrat nekaj za zidanje nove cerkve, ker pa zmed bolj premožnih in veljavnih mož ni nihče imel prave vneme za to, sta se zopet oče Luka in njihovi brat Gregor poganjala, da se je vsaj stara cerkev popravila ter zopet za božjo službo vravnala. Mnogo sta se ta dva moža potem tudi trudila pri raznih prilikah za napravo novih reči pri obeh naših cerkvah, n. pr. pri novih altarjih, zvonovih, orgljah i. t. n.; tako da nihče ne more tajiti, da sta se oba smela šteti med perve tistih železniških farmanov iz vseh časov, o katerih se reči zamore, da so „ljubili lepoto hiše božje“. —

S svojimi sosedi so naš oče živeli radi v miru in lepi zastopnosti. Pravdam niso bili nikakor prijatelj, in če so bili kdaj k tem tako rekoč prisiljeni, so le na lepo ravnali in mirne sprave iskali. Če ni bilo drugač, so tudi raj malo krivico terpeli. Največkrat sem jih videl hudé, če kaki delavec ni svojega dela tako zveršil, da bi bilo kupčijskim prijateljem z njim vstreženo. Če so pa včasih hitro zrojili, so ravno tako naglo zopet dobri bili. Jezo deržati na koga ni bila, kolikor se vem spominjati, nikoli njih navada.

Usmiljena sta bila obadva, oče Luka in stric Gregor prav prav zeló. Mislim, da ni nikoli kaki revež zapustil brez daru njune hiše. Spominjam se, da sem celó mogel reveže nazaj v hišo klicati, če se je časih po naključbi pripetilo, da niso daru dobili. Za botre (kume) kerstne in birmske, sta oba posebno rada šla; torej tudi imela

rokami prosili, naj jim njih prošnjo usliši. „Le vstanite, poklekujte se samo pred Boga,“ jim gospod reče, potem pa nadaljuje: „če vam to dovolim, bodo prišli tudi od drugih fará, in tudi hotli kaj enacega imeti“. „O, gospod žlahten!“ zavernejo hitro stric, „kdor jih bo prišel kaj tacega prosit, le vsacemu naj njegovo prošnjo uslišijo!“ — Na te besede se je nek gospod nasmehljaj, potepljal strica prijazno po rami, ter rekel: „le malo počakajte,“ šel je v svojo notranjo pisarnico, ter se kmalo vernil z dovolilnim pismom. — Tako n. p. mi je pripovedoval to dogodbo neki stari, popolnoma zanesljivi mož. Pis.

botrov (kumejev), skoraj bi djal, neštevilno veliko. — Nedolžnim otrokom sta bila obadva še posebno zelo naklonjena in dobra. — Denarne okoliščine stricove so bile memo očetovih zastran manjših družinskih stroškov (imeli so le eno hčer, ki pa je v najkrepkejših letih svoje starosti umerla,) in večih kupčijskih podvzetij veliko ugodnejše, torej so oni tudi ljudem obilniši pomagati zamogli. Bili so stric Gregor mnogo let tudi naše fare ubožničar (oče ubogih), in mislim, da so ko taki zraven mnogih očitnih milodarov posušili z dobrotami svojimi marsikako skrivno bitko solzico. — Nič manj pa vender tudi naš blagi oče niso kratili revežem pomoči, ter pomagali jim povsod in vselej, kjer kolj so mogli. Posebno rada sta oče in stric postregla in pomagala tudi dijakom, zlasti tistim, ki so v železniški okolici rojeni, se svoje mladostne leta šolali v Karlovcu, kar mi še dandanašnje lahko pričajo mnogi po vsem Slovenskem dobro sloveči gospodje. Kar pa me še posebno veseli, je to, da so mnogi oni dijaki postali mašniki Gospodovi, zraven pa še eni zmed njih pravi slovenski korenjaki ter mogočni stebri našega narodskega slovstva. Ni še zdavnej, kar mi je nekdo zmed teh gospodov pravil: „Levičnik-a, Gregor in Luka, sta nam bila dijakom v Karlovcu prava prijatelja in dobrotnika. Vsega nam je že včasih manjkalo; ko sta pa prišla ona na somenj (kar se je v letu večkrat zgodilo), bilo nam je zdajci pomagano. Prinesla sta nam ali denar od doma; ali pa nam posodila, kolikor smo potrebovali in so jim potem to doma starši polagoma vračevali. Pa tudi drugih dobrot in ljubav smo obilno od njih prejeli“ *).

Leta 1845. dne 5. listopada umerli so po dolgi bolehnosti stric Gregor, stari 68 let. Ker so jim bili njih lastni ljudje (žena in hči) že pomerli, zapustili so

*) Slavnoznani v. č. g. Luka Jeran, vrednik naše velecenjene „Danice“; sloveči državni poslanec, v. č. g. fajmošter Lovro Pintar; prespoštovani brezovški gospod oče Jan. Potočnik, in mnogi drugi gospodje, duhovski in deželni, zamorejo biti tem mojim besedam veljavne priče. Naj mi blagi gospodje ne zamerijo, da se podstopim, jih v tej zadevi očitno po imenu navesti.

vse svoje lastnine svojemu bratu, našemu očetu,*) s katerim sta tako rekoč delila skoz vse svoje življenje žalost in veselje, delo in trud, ter bila po besedah nekega horvaškega trgovca „enaka, ko dve voščeni sveči“. Poleg mnogih izročil, ktere so imeli po posledni stričevi volji oče izplačati: našema cerkvama, revnim in ostalim sorodnikom, so si postavili pokojni stric Gregor v naši fari tudi stalni spominek z ustanovljenjem večnih sv. maš, ki se vsako leto o adventnem času v naših krajih pod navadnim imenom „zlate maše“ skozi 13 dni opravljajo.

Po stričevi smrti postali so naš oče namest svojega rajnega brata „oče ubogih“, in mislim, da so se tega častnega imena skoz in skoz vredni skazali noter do smrti. Do vsih ljudi usmiljeni in dobri so ostali še posebno dijakom do konca življenja prijazni in postrežljivi. Pogosto smo pripeljali ko ljubljanski učenci kakega prijatelja in tovarša saboj na vakance; — med šolskimi velikimi počitnicami se je prav mnogokrat kdo memogredé oglasil, pa vsak je bil ljudomilo sprejet, po mogočnosti dobro postrežen in po okoliščinah tudi prenočevan. Razlike oče v tem niso sicer delali, vendar pa so jim posebno pri sercu bili gg. bogoslovci. Marsikakega zdaj zelo slovečega gospoda duhovnika iz naše ljubljanske, kakor tudi teržaške, kerške in lavantinske škofije bi zamogel tudi v tem na pričo poklicati, pa — čemu to? Sme se mi že na besedo verjeti, da govorim čisto resnico.

*) Po svoji bistrumnosti previdši, in po svoji veliki ljubezni, ki so jo do vsih mojih bratov, in nekako še posebno do mene imeli, so pokojni stric že naprej spoznali, da bi vtegnil jaz nekdan naslednik tudi njih kupčij in lastnin postati. Seznanili so me torej s svojimi trgovskimi prijatelji skozi to, ker so me mnogokrat peljali s seboj v Karlovec na somnje; vzeli me tudi s seboj o nekem večem popotovanju skozi Horvaško, pri kateri priliki sva prehodila horvaški, „provincijal-e“ po dveh straneh, ter velik del Slunjske, I. in II. banalske graničarske regimente. Tudi doma so me urili v vsih fužinarskih poslih; dajali pa mi tudi obilno lepih moralnih podukov tako da morem spoznati: do zadnjega trenutka svojega življenja sem jim največ hvaležnost dolžen.

Tudi o modrosti svojega blagega očeta bi zamogel marsikaj povedati. S popolnoma mirno vestjo zamorem reči, da nikdar je nisem čul nespametne besede iz njihovih ust; veliko manj pa še nespodobne. Težko, da bi bila oskrunila kaka taka beseda kdaj njih žnablje. Smejati se sem jih redko kdaj videl, — o časih, ko je bilo njih serce posebno dobrovoljno, so se malo nedolžno pošalili, so si zapeli tihoma kako pobožno ali nedolžno pesmico; ne vem pa se spomniti, da bi jih bil kdaj žvižgati slišal. Na kako ženitnino so jih še v mlajših letih z največo silo komaj spravili, kajti šumečim zabavam niso bili prijatelj. Celó znance obiskovati jim ni bila navada. Razun k bratu Gregorju so brez opravka redko redko kam šli.

Akoravno pa sem blagega očeta po lastnem prepričanju in tudi po spoštovanju drugih ljudi od prvih otročjih let poznal ko moža brez madeža, sem se vender zraven družih dozdej omenjenih čednosti njih neutrudeno marljivost in neugnano delavnost, njih zmernost in treznost, njih bogoljubnost in molitevnost še le poznejše leta — kakor pravimo: v bolj zreli dôbi — o mojem stalnem bivanju na domu in pri bolj natančnem prevdarjanju in premišljevanju občudovati in spoštovati učil. Iz ravno imenovanih čednost so si tako rekoč pletli venec, ki je bil posebni kinč vsega njihovega življenja, zlasti pa še njih sive starosti; — zakaj „molitev in delo — delo in molitev“ si je pri njih neprenehoma podajalo roke; k temu pa pridruževala se je ko tretja krasna lastnost res občudovanja vredna treznost. Očetovi dnevni red naj častitim bravcem sam naznani, da govorim neskaljeno resnico.

Poleg tega, da so oče kmal, ko so se bili oženili, jeli gnati z žebli in z železnino precej veliko kupčijo, in so dajali dan na dan mnogim ljudem delo (število teh delavcev se je po okoliščinah spreminjalo od 16 do 40, včasih še tudi višej), so vendar, kedar so bili doma, blizo do svojega petdesetega leta tudi sami žeblje kovali. Pri res prav nerodnem redu, ki ga imajo naši železniški kovači pri svojem delu, da namreč že zvečer okoli 11. ure pričnejo delati, in to potem blizo poldneva

terpi, si lahko mislimo, koliko so se oče mogli truditi, ko so po skončanem lastnem delu mogli še po navadnem redu vsaki dan sprejemati od svojih delavcev njih izdelke, potem pa jim dati zopet železnino in oglje za potrebno delo drugega dneva. In med tem, ko so drugi delavci popoldan počivali, so oče, združeni z materjo, mogli izdelke svojih podložnih kovačev tehtati, pregledovati, šteti ter v zaboje in sodčike pospravljati i. t. d. Če pa vzamemo k temu še druge domače opravila in dela, kakoršnih se pri nobeni hiši ne manjka, zraven pa še kake težave, skerbi, denarne stiske, materne pogostne bolehnosti, lahko umemo, da je bilo očetovo življenje dolgo dolgo časa res težav in truda polno. K vsemu temu pa je bila še njihova hrana le bolj pusta in priprosta, in še to so tako zmerno uživali, da se je res kar čuditi. (Bom pa še poznej o tem bolj natančno govoril.) — Da je pri tolikem delu in trudu očetu za to, česar človek tako zelo, ko živež potrebuje, za počitek namreč, zmanjkovalo časa, se lahko ume. Pičle pičle ure so jim ostajale v to, zakaj po skončanih delih so vsaki dan proti večeru šli redno za nekoliko časa v cerkev, in jih je od tega komaj komaj, in le kako prav neodložljivo opravilo odvernilo. Še le po večerji so se zamogli vleči k počitku; in kakor pregovor pravi, da je lakot najboljši kuhar, tako se je tudi nad našim marljivim očetom videlo, da trud zna najboljšo postiljati. Zaspali so nam namreč velikokrat na terdi klopi bolj sladko, ko spočiti bogatinec na najbolj mehki pernici. — Kar pa sem pravil od očetovih mladostnih let, da so še ko mladenec mnogokrat po skončanem težavnem delu v kovačnici, namest k počitku iti, napravili se na popotvanje iz doma, to se je zgodilo prav mnogokrat še tedaj, ko so bili že 40 do 50 let stari. In kar njihove popotvanja zadene, so jih storili, kakor sem že tudi omenil, večidel vse peš. Lahko je torej razvidno iz do zdaj povedanega, da le očetovi zdravi natori, — pa kaj bom tako rekel: le božji posebni pomoči je bilo pripisati, da so vse take trude mogli prestati; ja še več, da jim je to nekako dobro teknilo; zakaj namest da bi bil trud, treznost in skerbi očeta, ki so bili bolj

slabotnega, šibkega života, slabele, jim je to še le nasprotno dajalo nekako čvrstost ter oterjevalo jim zdravje. Razun merzlice, ki so jo dvakrat imeli (nasledek svojih popotvanj po Horvaškem), niso bili do svoje sive starosti nikoli tako bolni, da bi bili morali ležati. Ko so bili že okoli 70 let stari, jih je bila pljučnica poderla za nekoliko dni na bolnišno posteljo, pa so jo bili čez nekoliko dni zopet srečno otresli.

Prestopivši od očetovega 70. leta, kamor sem s svojim spisom dospel, nazaj na tisti čas, ko so bili oni zastran vedno večih kupčij in tudi drugih potrebnih opravil prejenjali od kovanja, nam kaže njih dnevni red novo, drugo, še lepšo stran njihovega življenja. — Redno so bili oče vsako jutro prvi na nogah, in to prav zgodaj. Ko smo vstali mi drugi, smo jih našli gotovo že pri mizi klečejoče, obrnjene proti sv. križu v kotu, paternošter (molek) v rokah, ter molijoče sv. roženkranc. Od te domače pobožnosti so se podali kmalo proti cerkvi, velikokrat cele pol ure pred sv. mašo, prav kaj posebnega bi jih bilo moglo klicati na dom, da bi ne bili čakali po zveršeni prvi sv. maši tudi še druge, ki je bila od prve navadno pol ure poznej. In tudi po skončani drugi sv. maši so se pomudili še lepi čas v pobožno molitev zamaknjeni, v cerkvi. Včasih sem hotel že malo nevoljen biti, ko so domu prišli, ker smo jih po hišnem redu čakali navadno z zajuterkom; al mirno in pokojno so mi odgovorili: „bi bili pa jedli, saj nisem nič pri sebi imel“. Tudi o zimskem času sem jih včasih, in morebiti celó premalo ljubeznjivo opomnil, da naj malo pred pridejo domu, ker se preveč premrazijo v hladni cerkvi, pa pogostokrat so djali: „saj bo še čas prišel, da bomo mogli zmiraj blizu cerkve biti, i. t. d.“. Po zajuterku so se o delavnikih oče nemudoma poprijeli dela, in od tega se potem niso ločili celi božji dan. Opravi daje obširno fužinarstvo vedno dovolj, pogosto tudi dost sitnih in težavnih, pa oče se niso ustrašili nobenega dela. Vse bi bili tako rekoč radi sami obdelali in obderžali v redu; zlasti pri taci opravkih so bili silno vestni in natančni, po katerih bi bil lahko kdo kaj poškodovan,

če bi se ne bile prav zveršile. Bili so v tem do pičice tanki, prav ko „zlata vaga“. Da so pri toliki natančnosti pri opraviilih ljubili zraven tudi snago, je lahko verjeti. Če jim je torej družega dela primanjkovalo, (kar pa se je redkokrat zgodilo — po stričevi smrti že celó malokdaj), so pa koj po shrambah ali pa okrog hiše kaj pospravljali ali snažili; — z eno besedo: njih marljivost jim ni dala mirovati celi božji dan. Pohajkovanje ali posedovanje so oče komaj po imenu poznali, in velikokrat sem jih tihoma opazoval ter se jim sam pri sebi čudil, kako da morejo vedno tako neugnani biti, in kako da jim ni nobeno delo preslabo ali priprosto. Mnogokrat so nam oče djali: „Otroci! veselje do dela je velik dar božji; — lenoba pa je človeku nekaka bolezen; — le Boga prosite, da bi vam veselje do dela dal“ i. t. n. —

Pregovor sicer pravi: „starost je slabost!“ Nad našim blagim atejem se vender ta pregovor nikakor ni vresničil. Velikoveč se je z leti poživiljal in nekako mladir njih duh in tudi telesna gibčnost. Lahko bi bili zadnje leta kaj opočili in si življenje nekoliko polehkali; tudi h kakemu sinu šli za kaki čas na oddih; — al ne to in ne uno se ni zgodilo. „Ljubo je doma“ sicer niso z besedo govorili, pač pa to v djanju kazali in terdili. Delo in molitev se je bilo pri očetu spremenilo tako rekoč v meso in kri; od dela niso prejenjali, dokler ni prišla smertna bolezen, ki jim je ustavila žuljaste trudne roke; — od molitve pa ne, dokler niso pojeli zadnjega zdiha. —

Pa, — z očetovim dnevnim redom in življenjepisom nisem tukaj še pri kraji. — Skončaje dan poln dela in truda, so se oče proti večeru čedno umili, in hajd, nemudoma zopet proti cerkvi. Tu so prebili pred sv. Rešnjim Telesom v tihi molitvi in premišljevanju, naj si bo vročina ali mraz, leto ali zima, in sicer navadno tako dolgo, da je večerja mogla pogostoma čakati na nje. Kaj besedovati jim o tem, je bilo zastonj; niso se premaknili od svojega reda do konca življenja. Po večerji so navadno radi nekoliko pri mizi posedeli; o zimskem času se tudi radi nekoliko pri peči pogreli,

potem pa je bila vsкупna večerna molitev sv. roženkranca, ktereга so nam vselej oče naprej molili. Po skončani molitvi smo mi drugi vstali ter se spravili k počitku, oče pa so navadno še klečali dolgo na svojem mestu, zamaknjeni v tiho molitev. — Še več pa, ko ob delavnikih, so se oče mudili ob nedeljah in zapovedanih praznikih v cerkvi. Ti dnevi so bili zanje res v pravem pomenu besede dnevi Gospodovi, dnevi molitve in zraven tudi nekoliko dnevi telesnega počitka. Če so bili oče v delavnike neugnani pri opravilih in poslih, jih bi pa nasprot v nedeljo ali praznik ne bil z lepo pripravil k kakemu služnemu delu. Zato pa kratkomalo niso posedali, kar je iz naslednjega prazničnega dnevnega reda jasno razvidno. Zjutranja péta ura jih (če izvzamem k večemu ene dve leti pred smertjo) gotovo ni nikol več najdla v postelji, pač pogosto pa že v podružni cerkvi sv. Frančiška Ksaverijana, kjer so navadno molili sv. križev pot. Od te pobožnosti, in sicer neposredno, podali so se iz podružne v farno cerkev k zjutrajnemu sv. opraviu, ki je v našem kraju vedno ob 6. uri. Po skončani sv. maši so se, kakor ob delavnikih tudi Gospodove dneve pomudili še lep čas v cerkvi, kakor da bi si bili v dan počitka hotli svoj živež z molitevjo zaslužiti. — Kedar pa je zopet pol desete minila, in se je ljudstvo jelo napravljati k veliki sv. maši, tudi oče niso imeli več velikega postanka doma, temoč napotili se v cerkev. Po drugi sv. maši ponovili so zopet to, kar so storili po prvi in navadno po vsaki, in če smo jih zastran kakega ptujca iz okolice, ki so večidel take dneve po svojih opravkih dohajali (oglarji, dervarji, rudarji i. t. d.) — če smo jih zavoljo kakega tacega človeka hotli pred odločenim časom doma imeti, smo mogli poslati po njih v cerkev. Po južini so oče navadno malo posedeli, včasih tudi nekoliko podremali, ob dveh pa, ko je veliki zvon vabil k kerščanskemu nauku, so se napravili vnovič v podružno cerkev, molit sv. križev pot. Kakor zjutraj pred prvo sv. mašo, so se tudi po skončani ti pobožnosti neposredno napotili v farno cerkev k kerščanskemu nauku, ki je pri nas vedno ob 3. uri. Pa tudi po

skončanem tem sv. opravilu še niso bile očetove molitve pri kraju; kajti pomudili so se ali v farni cerkvi, ali pa vernili se še enkrat v podružnico. Po zimi je bila navadno že vselej noč, ko so prišli domu; o poletju pa so se šli včasih proti večeru za oddih malo sprehajati sred pólj. Po večerji je bila navadna večerna molitev in potem smo šli k počitku. —

Iz do zdaj povedanega so spoznali častiti bravci lahko, da med mnogimi lepimi čednostmi, ki so bile našemu blagemu in verlemu očetu lastne, ste se odlikovale še posebno: *milosčina* in *molitev*, ktere mati katoliška cerkev šteje med najimenitnejše dobre dela. Ali tudi tretja teh čednost, *post* namreč, bila jim je v toliki meri lastna, da jih v tem oziru brez vsega premissljevanja pravega kerščanskega junaka imenovati zamorem in tudi imenujem. 34 let sem štel, ko mi je nemila smert vgrabila preljubega ateja, pa kakor daleč sem pomnil nazaj v otroške leta, niso (izvzemši ene dve ali tri leta pred njihovo smertjo) razun ob nedeljah in praznikih o poldan nikoli nič jedli. Le redki redki primerljivi je bil, da so prestopili to navado. O delavnikih zjutraj so navadno zajuterkovali, in potem zvečer zopet večerjali. Ne bom pretehtoval, ali so delali to le zgolj iz navade, ali pa iz zatajevanja; — bilo je tako, pa je vèn. Po veliki zmernosti, ki sem jo skrivaj nad njimi opazoval, skoraj si bi upal terdit, da se nikoli niso do sitega najedli, in da so tudi nad njimi spolnovale se tiste besede, ki sem jih od nekega družega, tudi zelo zmernega moža svoje dni čul, ki je namreč večkrat djal: „toliko jém, da živim“. — Da naš oče niso celi postni čas mesa jedli, so storili tako, kakor je bilo to po naših krajih svoje dni sploh, in je tudi še zdaj precej zelo navadno; — pa segali so oni v zadevi posta še vse dalje. Nobeni petek v postu se namreč niso odteščali do večera; — še le namest večerje so si vzeli navadni zajutek drugih dni. Najostrejši post pa so imeli zadnje dni velikega tedna. Od poldneva velikega četrtka, tedaj od tačas, da so zvonove zavezali in se je cerkev vtopila v tiho-globoko žalost nad smertjo Kristusovo, noter do velike sabote, da so zopet zvonovi veselo zapeli, se niso odteščali. Veliko,

milo-lepo, pa tudi silno-nadležno smo jih domači prosili, da naj odjenjajo od tolike nenavadne, trplju škodljive ojestrosti, — pa, zastonj! „Pustite me zavoljo tega na miru, meni to nič ne stori,“ je bil navadno njih odgovor. Še le kake dve leti pred smertjo, ko so bili že precej zelo opešali, smo jih bili komaj pregovorili, skoraj prav s silo primorali, da so ob delavnikih malo juhe o poldan vzeli in tudi o petkih v postu ter zadnje dni velikega tedna kaj malega vžili. —

Sploh morem reči in terditi, da mi moj ljubi oče v vsem svojem življenju niso dali nikoli enega slabega zgleda. Radi so delali, še rajši molili, prejemale pogosto svete zakramente, radi revežem pomagali, živeli radi z ljudmi v lepem miru in zastopnosti; — z eno besedo: v vsem svojem djanju in nehanju zaslužili so ime gorečega in bogoljubnega kristijana. —

Strasti nisem videl nobene nad njimi. — Če so bili še tiste čase, ko so z našo odrejo imeli največe stroške, zraven pa pičle prihodke, od prevelikih skerbi, opravil in truda omamljeni, včasih malo čmerni, ter jih je kaka nevolja premagala, da so se nad kakim nerodnim delavcem, ali tudi nad nami otroci, če se jim nismo obnašali čisto po volji, — če so se tedaj včasih malo pokregali, so bili to poznejše leta skor čisto opustili. Vedel in videl sem včasih, da sem jih kaj razžalil, pa redkokdaj so mi žal-besedo rekli; — molčali so in s tem mi pokazali, da jim obnaša moja ni všeč. Pa mi je tudi tako tiho molčanje mnogokrat bolj težko djalo, kakor če bi me bili z besedo svarili. —

Zadnje leta pred smertjo so bili postali oče v vsi svoji obnaši nekako zamišljeno-resnobni, in velikokrat so nama govorili s sestro kakor v predčutkih kmalega ločenja. — Pa tudi neka druga reč je bila nekako znamenje, da vse časno jim postaja praznoba in pustota. Bili so svoje dni poseben prijatelj lepe cerkvene godbe, in z neko, takemu možu nenavadno navdušenostjo so nam mnogokrat pravili, kako so svoje dni ob popotovanjih po Horvaškem slišali v zagrebški stolni cerkvi nekega organista preumetno in sprelepo orglje prebirati. Zadnje leta pa jim je brenkljanje glasovirja nekako težko djalo; — tudi kako bolj veselo in urno cerkveno

petje in orgljanje jim ni bilo nič kaj po volji. Če smo v cerkvi kaki večji praznik katero bolj veselo „Tantum ergo“ pri blagoslovu zapeli, ali so mi persti kaj preveč na „drobno“ vlahjali, so mi večkrat rekli: „Sveto pri blagoslovu zapojte, — je najlepše“. In ako sem jim na to odgovoril: „ali bomo vedno le eno ponavljali, saj vsako saboto pri večernicah, in vsako navadno nedeljo „sveto“ pojemo,“ so zopet odvernili: „Angeli pred božjim tronom v nebesih še na večno *Sveto* pojó“. —

Približalo se je bilo tako 1860. leto. Ljubi oče postali so bili nekako vedno bolj slabotni in poderti; neki hudi kašelj se jih je bil polotil in jel jim vznemirovati zlasti nočni počitek. Videl sem, da bi bili zjutraj včasih radi malo poležali, vender pa tako rekoč niso še tega polehkanja privošili svojemu telesu, akoravno bi mu bilo to morebit k daljnemu zdravju in življenju koristilo. Tudi svojega dnevnega reda niso opustili do zadnjega, ampak dan na dan so molili in delali, delali in molili, kakor je bilo to njihovi natori tako rekoč že priraščeno. Še prednje leta je neka oseba, ko je videla, kolikokrat in kako dolgo se mudijo oče v cerkvi, o njih večkrat rekla: „bote videli, yaš oče vam bodo enkrat še umerli tam v cerkvi“. Če se te besede niso prav od besede do besede spolnile, vender le prazne tudi niso bile; — umerli oče sicer v cerkvi niso, ali smertna bolezen napadla jih je v svetišču Gospodovem. V lepi praznik Velikega Šmarna (1860), ki so ga — čudno to — naš oče tako radi po v naših krajih nenavadnem izrazu „Velika Gospojnica“ imenovali, pridejo proti večeru iz cerkve od svoje navadne vsakdanje molitve bolni domu. Hudi mraz, navadni prvi napovedovavec pljučnice (Lungenentzündung), kateri jih je v cerkvi napadel, jih je močno tresel. Nemudoma so se vlegli v posteljo, iz ktere zdravim vstati jim ni bilo več namenjeno. Koj drugo jutro poslali smo po domačo zdravniško pomoč, in ker se le ni hotlo na boljše obrniti, malo dni potem še po boljšo v Ljubljano. Prejeli so oče sicer kmalo perve dni tudi sv. zakramente za umirajoče, vender pa smo vsi upali, da bo bolezen še prijenjala od svoje sile, ter nam pustila ljubega očeta vsaj še ene leta na življenji. Tudi oče so sami

še to želeli. Obžaloval sem mnogokrat, in tudi še ta trenutek obžalujem, da se nismo bili zatekli k homeopatiji; morebit bi bili vender še za ene leta odgnali smert. Ker pa je zdravnik pri vedno hujših bodljajih segel k puščanju kervi in k stavljenju pijavk, je s tem tako rekoč bolezen le še podražil. Postajala je od dne do dne bolj huda, silovito huda. Prosili so oče še enkrat za sv. zakramente, tako da so bili v enajstih dnevih svoje smertne bolezni dvakrat okrepcani s tolažbami sv. vere. — Tudi svoje svetne zadeve so djali v red, pri kateri priliki so vnovič pokazali svoje usmiljeno in bogoljubno serce. Akoravno se njihove denarne zadeve niso zamogle imenovati „sijajne“, so vender v svoji poslednji volji volili revnim naše fare 100 gold., in sicer da se koj po smerti razdelijo. — 200 gold. so odločili, naj se za ta znesek — tudi koj po smerti — sv. maše za njih dušni mir in pokoj opravijo; — enako so ukazali našima dvema cerkvama šteti za omišljenje kake potrebne reči vsaki po 100 gold. —

Se vé, kdor kako reč želi, jo tudi vedno doseči upa; — tudi mi smo želeli ljubemu očetu še zdravja, torej se tudi nadjali do zadnjih trenutkov, da bo še boljše. Ali v pozni noči sabote večera, 25. avgusta, pritisne bolezen s strahovito močjo; vender pa so bili oče vedno pri zavednosti. Le ene dvakrat se jim je od težav spomin za trenutke omračil, in kar so počeli vse svoje žive dni, delali namreč in molili, s tem se je pečal tudi v nezavednosti njih duh. Kmalu čez polnoči pa, ko je nastopila nedelja (26. dan avgusta 1860), je po prav kratkem smertnem boju zapustila lepa očetova duša umerljivo truplo, ter preselila se po 80letnem življenju — tako upam, v naročje svojega Stvarnika. In če bi bila tudi božja ojstra pravica še kaki mali madež našla nad njimi, se pa toliko vender za terdno zanesem, da z ojstrimi pokorili ga ni zbrisovala na unem svetu. Sploh namreč v naših krajih tiste blagrujejo in za srečne štejejo, ki na nedeljo umerjó. In, glejte! še družega čudnega primerljeja; — na katero nedeljo so umerli naš blagi oče? Ravno tisto, — v nedeljo po sv. Jerneju — na katero je leta 1832. njih najstarejši sin Jernej; — leta 1849. njih predmlajši sin

Franc slovesno novo mašo v naši farni cerkvi pel; — leta 1857. pa zopet sin Jernej — tačas že ko dekan Št. Mohorski, kerške škofije — le-tod svojo sreberno mašo opravljal! — Al kakošna razlika med leti 1832, 1849 in 1857, ko so se videli le zgolj veseli obrazi ter se radostni svatje zbirali krog naše hiše, — in letom 1860, ko je celi božji dan vrelo ljudstvo pri nas skupaj, pokropit obče-čislane in spoštovanega moža, moliti za blagor njih duše in tako skazati jim zadnjo ljubezen in čast. Bili so pa tudi pokojni oče tako lepi merlič ter tako resnobno-prijaznega obraza, nespremenjenega obličja, da se človek kar ni mogel ločiti od njih mertvaškega odra. In akoravno so ležali blizo 56 ur mrtvi v hiši, je bilo vendar do zadnjega komaj kaj mertvaškega duha čutiti. —

Dobrih 18 let so šli naša rajna nepozabljiva mati pred blagim očetom v dolgo večnost, in ker sta se v življenju tako iskreno ljubila, smo želeli, da bi tudi po smerti združena v enem grobu počivala. Čez 18 let in pol smo tedaj odperli zopet materni grob, in našli njih koščice skoraj še vse nestrohnjene. Obleka, se vé, se je bila spremenila vsa v prah in zemljo; černo-svilnati našiv čepe, — po izrazu naših krajev: „furm od avbe“*) — s katero smo bili pokrili glavo preblage matere, ko smo jih položili v jutro 15. svečana 1842 v trugo (mertvaško škrinjo), — ta našiv pa smo našli v veliko začudenje nestrohnjen in popolnoma nepoškodovan.

Da bi skazali maternim koščicam spodobno čast, smo dali napraviti za-nje malo tružico, ter smo čedno oprane, jih lepo v tisto vložili. Tudi omenjeni „furm“ smo priložili zraven, kar pa sem že mnogokrat obžaloval. In ko smo v jutro 28. avgusta, na sv. Avgušтина dan, po lepem in slovesnem sprevodu (kterega se je poleg spremljajočih peterih čč. gg. duhovnikov vdeležilo tudi mnogo mnogo ljudstva), ter po opravljenih dolgih biljah in sv. mašah položili truplo rajnega očeta k večnemu počitku v hladno zemeljsko krilo, smo tudi matrne koščice pridružili njihovim telesnim ostankom, tako, da se je reči smelo:

V življenji svitle luči fari bila,

Preserčno se med saboj sta ljubila,

Je tudi smert v grobu ju združila. —

*) „Avbe“ z zlatimi, srebrnimi, svilnatimi, in tudi pri revnih le s cvrnatimi našivi so nekđaj po naših gorenjskih krajih ženske sploh ko pokrivalo nosile, in je bila to kaj zala narodska nōša. Škoda, da nam protijo nove šege po večem vso staro narodsko opravo spodriniti.

Pisavec.

Ne spominjam se kmalo toliko lepega jutra, kakor je bil v dan očetovega pokopa. Solnce je tako bliščeče in prijetno sijalo skozi okna na očetovo trugo, ki je med biljami, obdana od obilne goreče svečave v sredi cerkve stala, da mi je vkljub velike in silne žalosti vender bilo tako, kakor bi mi bilo nekaj tolažljivo na serce šepetalo: Blagor očetu po tako trudapolnem, pa tudi tako lepo skončanem življenju! —

Postavili smo že drugi, lepi železni križ na grob preljubim nepozabljivim starišem; — časti polno ostane očetovo in materno ime pri vsih naših železniških farmanih in mnogih znancih, bližnjih in daljnih, tudi do prihodnjih rodov; — in v sercih nas, njihovih otrok, je ohranjen po njih lepem napeljevanju spomin najiskrenejše hvaležnosti in neugasljive ljubezni do zadnjega tripčenja in zdiha. Al, — prestale bodo biti naše serca, — zamerli bodo sedajni in prihodnji rodovi, — pa tudi železni spominek bo z léti zapadel časa vsekonačavnemu zobu; kajti: vse mine pod solncem! Opiraje pa se na pregovor starih Rimljanov, da: „zapisana čerka ostane“, sem želel tudi jaz, — ker sem že marsikaj in morebiti včasih celó kaj nepotrebnega napisal — postaviti še preblagim in predobrim starišem spisani spominek, ki naj bi ohranil njihovo ime časti in hvale polno naši rodbini, našemu kraju in sploh med našim verlim slovenskem narodom. In vé, preblage „Drobtinice!“ — najiskrenejša moja stoterna zahvala Vam — ste bile tako dobre, dovoliti in odkazati v vaših zlata vrednih listih temu spominku slavivni prostor. — Še enkrat torej pravim: stoterna zahvala vam.

Ker pa ljubijoči in hvaležni otroci radi pogosto obiskujejo gomile svojih pokojnih starišev, želimo tudi mi, njihovi otroci, akoravno nas je osoda razstavila ter razkropila po različnih krajih, vender vsaj v duhu vedno krog spominka, preblagim starišem v „Drobtinicah“ postavljenega, zedinjeni biti in ostati. Obstopivši torej tistega, po razredjenju starosti, želimo vzajemno položiti še na podnožje njegovo vedno zeleni beršljinovi venec, med kterege peresca naj bodo vpletene nasledne besede:

Preblagi, preserčni, nepozabljivi stariši! Iz ljubezni plamečega serca Vam privoščimo rajsko veselje, ki ste si ga s svojim lepim, pa tudi trudapolnim življenjem zaslužili. Blagor! večni blagor Vam! — Nam svojim otrokom pa izprosite, da tudi mi srečno pridemo za Vami v svete nebesa, na večni Sion! — To iz dna duše želimo, Vaši večno hvaležni otroci:

Jernej, doktor modroslovja, škofijski svetovavec, okr. šolski ogleda, dekan in fajmošter v Št. Mohoru, v kerški škofiji;
Juri, c. k. okrajni sodnik v Škofji Loki;
Marija, gospodinja na domačih lastninah v Železnikih;
Peter, c. k. okrajni sodnik v Mokronogu;
Franc, fajmošter na Prežganji, v ljubljanski škofiji; in
Jožef, pisavec tega spisa, lastnik domačije, fužinar, župan in narodski učenik v Železnikih.

C.

Prigodbe

žalostne in vesele mladim in starim
v poduk in svar.

Prigodbe

„Želimo pa, da bi vsak zmed vas ravno to skerb skazal, da bi imel popolno upanje do konca; da ne bi bili leni, ampak posnemovavci tistih, kateri so po veri in poterpežljivosti obljube dosegli.“

Hebr. 6, 11—12.

I. Sv. Trojica v slov. goricah.

Pogledaš zalo cerkev, se ti serce nebeškega veselja razveseli, ki te ponese iz uboge zemlje v nebeške višave, kder trojedini Bog v večnem veličastvu kraljuje. Vsak iz lastnega prepričanja dovolj zna, kako neka nevidna moč svete misli in želje v sercu vzbuja, kedar človek lepo cerkev zagleda in vanjo stopi. Zatoraj so pobožni Slovenci že od nekdanj za lepoto cerkev neutrudljivo skerbili, kar je živa priča pobožnosti, ki je navdajala stari rod slovenski. Na najlepših krajih so cerkve stavili; trudov in stroškov se niso bali; dobra volja je premagala vse težave. Mlačnost sedanjega veka z začudenjem gleda, kar se je nekdanj v božjo čast storilo, kar v pobožnosti od vernega ljudstva napravilo. Verni so nekdanj cerkve stavili, zalšali in kinčili, veliko v ta namen potrošili; Bog pa jim je na drugi strani vse povernil. Kar se v božjo čast oberne ni potrata, ampak največi dobiček! Naši prednamci so veliko darovali v božjo čast, pa so bili premožniši od nas. Sedanje dni se v nekterih krajih za cerkve malo stori; in vender ljudje zavoljo tega bolj bogati niso, ampak sploh manje premorejo, kakor njih stari. Od kod to? Ker sedanji svet prave kristijanske modrosti nima, in toraj s tem, kar še posvetnega pridobi, prav obračati ne vé, pa tudi blagoslova pri ljudeh ni, katerim za božjo čast ni mar.

Letošnje „*Drobtinice*“ bodo povedale nekaj od sv. Trojice, ktere podoba se najde na čelu, lepe romarske cerkve v slovenskih goricah. Cerkev ni sicer stara, je pa v časti in slavi daleč po Štajarskem zavoljo božjega pota, kamor prihaja vsako leto veliko število pobožnih kristijanov. Stoji na lepo zelenem hribčku, krog in krog jo obdajajo prijetni kraji. Pisani travniki, rodoviti

vinogradi, plodovite njive, zelene hoste, vse v najlepši razmeri razdeljeno lepša njeno okolico. Leži skoro na sredini med Mariborom, Ptujem in Radgono; tik pod cerkvenim hribcem se vije gladka steza, ki veže imenovane mesta. Cerkev sv. Trojice ni bila v svojem začetku sedanje velikosti in lepote, tudi ni bila farna cerkev, ampak podružnica stareje cerkve sv. Lenarta; še le leta 1786. je postala samostalna fara. Pervi fajmošter je bil Filip Kren. O njenem začetku se pripoveduje to-le: Spadala je sedanja okolica sv. Trojice z vasjo enakega imena pod srenjo „porčki verh“. V nekdanjih časih ni bilo, kakor sedanje dni, toliko cerkev; tudi ni bilo duhovnov na izbiro. Verni so morali več ur daleč, ako so hoteli k božji službi priti. To je bilo grenko za gorečo pobožnost vernih sere, ker jim ni bilo mogoče kakor so želeli, gostokrat k božji službi priti in svetoželnim dušam nebeške hrane poskerbeti. Zatorej so začeli nove cerkve staviti. Tako so storili tudi stanovniki okolice sedanje sv. Trojice, katerih takrat ni bilo tako zdatno število kakor dan danes; le sem ter tje je iz zelene hoste kaka borna hišica lukala. Storili so pa to toliko rajši, ker so kakor še dan danes pripoveduje ljudstvo, na kraju sedanje cerkve po noči videli tri svetle lučice goreti in v svoji pobožnosti spoznali, da jih sam trojedini Bog opominja Njemu le-tu svetišče postaviti. Brez odlaganja, ne gledé na trude, ne na stroške, ne na nobene težave so skušali, pobožno željo izpeljati. Holmec, na katerem so se luči prikazovale, je bil lastnina Bolfenk-a Stubenberg-a, čigar gostoljubnost in dobroserčnost ste bili povsodi znani, in ki je v cmureški grajščini prebival. Njega je šlo prosit nekaj mož, da jim privoli na onem hribcu postaviti novo cerkev.

Ne samo da je bila z veseljem njih prošnja uslišana, podaril jim je še ves hribec samo s to pogodbo, da on in njegov rod ostane patron nove cerkve. Bilo je ravno na Jurjev dan leta 1631., ko je grof izročil poslanim možem spričalo blage daritve na pergamentnem listu. Vsi hvaležni, da jim je dobri Bog že v začetku tako očitvidno na pomoči, berž delo začno. Prinašali so

obilne darove, tudi na vrata dobrih sosedov so terkali; in že za pet let je bilo gradiva na toliko, da so se zamogli dela lotiti. Na Vidov dan 1636 so sekovski škof Janez Mark položili prvi kamen, kar priča v plošo zarezan nemški napis, vzidan v predni zvonik. Leta 1640. je bila cerkev dogotovljena. Res se mora človek čuditi, kako hitro je bilo delo dognano, ako revščino in malo število tačasnih prebivalcev pomislimo. Pa kaj ne opravi ljubezen do Boga in pa serčna volja! Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal — to je pravo ravnilo, če hočemo kedaj kaj dognati. Kdor se pa ne upa, poprej cerkve postaviti začeti, kakor da je ves denar, ki bi utegnil potreben biti, na kupu, ta bo poprej smerti, kakor nove cerkve dočakal.

Dogotovljena cerkev ni bila takošna, kakoršna je sedaj; le predni del sedanje cerkve je obsegala s prednim zvonikom, ki ga ljudstvo navadno zvonik sv. Duha imenuje. Bila je postavljena z altarjem proti jutru, kakor so večidel vse cerkve, vrata so bile obrnjene proti zahodu, kjer stoji zdaj prvi ali veliki altar. Božjo službo opravljat v novo cerkev so hodili duhovni od sv. Lenarta o svetih dnevih.

Še komaj je bila cerkev dodelana in se počela služba božja v njej opravljati, se je že širil glas od nje med Slovenci. Bog je hotel že v začetku nove cerkve pokazati darežljivost svoje roke, ki bode v vseh prihodnjih časih obilne in velike dobrote delila pobožnim obiskovalcem. Pervo znamenje božjega usmiljenja na tem mestu je bila povernitev krivoverca v zveličavno edino pravo katoliško cerkev. To se je zgodilo tako-le: dobri Bolfenk Stubenberg je sklenil na svoje stroške pri-skerbeti sliko presvete Trojice; toraj pokliče slovečega slikarja, ki je pa bil luteran, v svoj grad, da se dela loti. Izverstno je izpeljal to naročilo. Kdorkoli je sliko videl, se je čudil nad njo, in še zdaj človeka osupne, ako njo resno pogleduje. Umetnik sam je odrevenil, ko je orodje položil na stran in dogotovljeno sliko bolj na tanko ogledal. Poprijema ga neka groza in strahota; zdaj mu je milo za razjokati, zdaj mu zopet nek nemir serce stiska; iskal je nekaj, pa sam ni vedel kaj, sam

pri sebi je djal: ne moja, ampak z mojo roko je neka druga skrivna roka dodelala to podobo! In glej! zadel ga je žar božje milosti; počel je razmišljevati zmote svojega krivoverstva, dospel je na pravo pot, postal je katoličan. To je bilo prvo znamenje velikega usmiljenja božjega na tem mestu. Od zdaj se je kazala Gospodova roka mila in dobrotljiva pobožnim dušam, ki so prišle semkaj božje pomoči prosit, in raznesel se je na vse kraje glas slovite cerkve sv. Trojice. Cele trume pobožnih romarjev so prihajale od vseh krajev, so častile Boga, razkrivale serčne rane, ter prosile božjega usmiljenja. Bilo je takrat med katoliškimi Slovenci še malo mešnikov; v dušnih zadevah vsem, ki so od daleč prihajali k sveti Trojici, postreči ni bilo mogoče; zato si je že imenovani grof Stubenberg močno prizadeval, da se temu v okom pride, in to je dosegel, ker je za sv. Trojico pridobil očete sv. Avgušтина za duhovne pastirje. Leta 1665. so bili Avguštinci slovesno od sekovskega škofa Maksa Gondolf-a vpeljani in cerkev se jim je popolnoma izročila. Domačim in romarjem je bilo s tem ustrezno. Perve leta sta bila le dva duhovna tukaj: Jožef Pein in Tomaž Pullin in dva samostanska brata, ki so prebivali v tesnem samostanu, ki se je pozidal po milodarih pobožnih Slovencev. Leta 1667. najdemo že štiri duhovne, katerih prior je bil oče Cezar Schrott. Ravno to leto so škof Maks Gondolf cerkev z veliko slovesnostjo posvetili; poprej namreč je bila le blagoslovljena. Od zdaj je sv. Trojica postala imenitna romarska cerkev; število njenih pobožnih obiskovalcev je rastlo od leta do leta. Broj romarjev je znašal na leto po 16—20.000. V četrnajstih letih od 1665 do 1679 je bilo 137.000 romarjev obhajanih; zares veliko število za takratni čas. Narašale so vedno trume pobožnih obiskovalcev; toraj je bilo potreba več duhovnikov. Leta 1689. jih že najdemo v samostanu šest in dva samostanska brata. Ker je bilo poslopje pretesno, se je tudi temu v okom prišlo; pristavil se je 1691 po neutrudnem prizadevanju takratnega priorja Frančiška Goepleis-a k staremu samostanu še nov veči del, in tako je postalo za prebivanje prostora dovolj.

Med dobrotniki za Trojičko cerkev najdemo s hvalo omenjeno ženo grofa Trautmansdorf-a, posestnika grajsčine Negove, po imenu Elizabeto. Na njene stroške se je pristavila k cerkvi 1693 zala lavretanska kapela, ki je še sedaj najljubše mesto goreče pobožnosti za romarje. Tukaj najraje popevajo svete pesmi in opravljajo molitve na čast in slavo nebeški Kraljici. Podoba Marije lavretanske je bila na dan male Gospojnice 1694 na novi tron nad altarjem postavljena, pri tej slovesnosti se je vse terlo ljudstva; okoli 12.000, med njimi tudi lepo število mešnikov, je bilo priča imenovane slovesnosti. Ravno to leto je preblaga grofica za večno luč pred Marijinem altarjem podarila tisoč goldinarjev. Da se pobožnost vernega ljudstva do Matere božje bolj obudi, so rimski papež Inocencij XII. odpustke podarili vsem, ki obišejo v osmini Marijinega rojstva lavretansko kapelo, kar velja tudi za bodoče čase.

Leta 1707. je dal na svoje stroške grof Herberstein, posestnik grada Hrastovca, iz rezanega kamna tlak po cerkvi položiti.

Huda nadloga se pritepe v te kraje l. 1679. Strašna kuga je veliko ljudi pomorila. Mnogo hramov je do zadnjega pospraznila, strašna žalost je šla po vseh krajih. V hudi zadregi so se zaobljubili sv. Roku, kterege kristijani za patrona v kugah in drugih nevarnih boleznih častijo. Bog je pobožno prošnjo uslišal, kuga je pojenjala, nadloga je minula. Iz zahvalnosti so pristavili zato 1712 k cerkvi proti poldnevu kapelico v čast sv. Roku. Ali huda morivka se že prihodnje leto zopet sem ter tje prikaže. Sekovski škof Jožef Dominik so zapovedali procesije in molitve po celi škofiji za odvernitev strašnega pomora. Od vseh krajev je pobito ljudstvo vrelo k sv. Trojici prosit prizanešenja božjega v hudi stiski. Tudi to je pospešilo božjo pot k sv. Trojici.

Ali cerkev je bila premala za tolike trume obiskovalcev, ki so vsako leto sem prihajali. Treba je bilo zopet dobrovoljnih prineskov za razširjenje cerkve. Hvale vredno gorečnost pri tem poslu je kazal tedajšnji prior Karol Goepleis. Sklenilo se je, da se cerkvena podaljša

proti izhodu, in altar naj bo obrnjen proti zahodu, kakor še stoji dan danes. Delo se prične l. 1735. Med tem božja previdnost v ta kraj pripelje grofa Draškovič-a iz slavne horvaške rodbine. Dobroserčni žlahtnik na prvi pogled presodi, da bo pri vsem tem vendar še cerkev premala; toraj ponudi potrebne pomoči, ako se pokrajni zid za poldrugi seženj na desni in levi strani v širino pomekne. Se vé, da je bila njegova ponudba z veseljem in zahvalo sprejeta, in tako se vsa stavba prenaredi. V štirih letih bilo je celo težavno delo dogotovljeno. Tudi notranja lepota ni zaostala; postavili so zali glavni altar in po straneh štiri druge altarje. Tri leta pozneje so si umislili podobe četerih cerkvenih učencov, ki še zdaj altar kinčajo. Dosihmal je imela Trojička cerkev le eden zvonik, ki je bil s pervo malo in tesno cerkvico sozidan. Okó kristijana na skrivnost presvete Trojice naravnost obrnute, so sklenili nova dva zvonika postaviti. Posebno hvalo zasluži pri tej stavbi prior Kolumban Schwatt; po njegovem trudu sta bila na izhodnem kraju cerkve dva visoka zvonika, eden na desni, drugi na levi strani postavljena. Celó delo ni dalje kakor dve leti terpelo. Spravili so v nova zvonika lepoglasne zvonove, ki pobožne romarje prihajajoče milo pozdravljajo in odhajajočim prijazno lahko pot zvonijo.

Leto poznej je bil novi kos samostana, ki cerkev s poslopjem veže postavljen, in tako je dobila cerkev s samostanom sedanjo podobo.

Cesar Jožef, ki je ukazal več samostanov odpraviti, ni zadel ničesar žalega Avguštincom pri sv. Trojici. Ali pomanjkanje avguštinskih duhovnov, zlasti slovenskih, je bilo krivo, da so Avguštinci iz sv. Trojice izginuli. Od leta do leta jih je manje bilo; slednje leta sta bila samo dva, in od l. 1809 po smerti zadnjega priorja Evodija Diemer-ja le samo eden. Avguštinci so pokopani v raki, ki je pod lavretansko kapelo.

Da v enakih žalostnih okoliščinah duhovna služba kvara ne terpi, so sekovski škof 1810 postavili za farnega duhovnega oskerbnika ali provizorja Frančiška Knechtel-na, kaplan je bil še poslednji Avguštinec

Andraž Hobman. Sto in osemštirideset let so Avguštnarji slavno in goreče pastirovali pri sv. Trojici; leta 1811 se je dušno pastirstvo popolnoma v roke svetnim duhovnom izročilo. Pervi župnik je bil Ferdinand Skocilly 1811—1817. Ta je dal veliki del samostana razdjati in raznositi. Kaj ga je na to napeljalo, se ne vé. Pastirovanje v rokah svetnih duhovnov je veselo napredovalo, ker so bili skoro vsi gorečega duha, in za povzdigo božje časti med pohlevnimi Slovenci neutrudljivi delavci. O priložnosti cerkvenih shodov so od sosednih far duhovni radi na pomoč prihajali; pobožni romarji so bili oskerbljeni in zadovoljni.

Leta 1854. se je Trojička fara izročila očetom Frančiškanom, ki od 23. julija onega leta s pomočjo duhovnih sosedov duhovske opravila oskerbljujejo. Pervi superior so bili o. Bruno Jesih; zapustili so za seboj blag spomin.

Preden končamo popis cerkve sv. Trojice, naj še nekoliko načrtamo cerkve vnenjo in notranjo podobo. Od vozne steze, kraj ktere se verstijo prijazne hišice Trojičke vesi, peljajo k cerkvi dvojne nove stopnice, ki so z milodari farmanov in pobožnih romarjev bile vložene iz sivega močnega kamena pred nekoliko leti. Zvonika, ki na izhodni strani cerkve stojita, merita na višino po 28 sežnjev. Oni na desni je dobil 1865 novi plašč, bil je do drobnega novo pokrit, njegov sosed enakega prosi; utegne ga v kratkem dobiti; priprave k temu so že nasnovane. Zvonik proti zahodu, tik velikega altarja, je bil spervega viši; 1796 je bil od nevihte poškodovan in za nekoliko znižan. Zvonov v vseh treh zvonikih je pet, najtežji ima 28 centov. Najstareji zvon je 1848 poknil, zato je bil prelit in sedaj služi za mertvaški zvon.

Ako v prostrano cerkev stopiš, ki je ne davno vsa ponovljena, boš opazil na levi in desni strani nad seboj prehod ali kor. Notranja votlina po dolgem meri 21, širina poldevet, visokost osem sežnjev. Tlak je iz rezanega četirivogelnatega kamena. Na glavnem altarji se prezreti ne sme imenovana slavna podoba sv. Trojice. Obličje Sinú Božjega je polno milobe in ljubeznjivosti;

obličje Boga očeta resnobno; ostrost in pravičnost se mu bere na očesu, in znana je govorica med ljudmi: da človek s hudo vestjo pogleda Boga Očeta na oni podobi prenesti ne more.

Po strani se najdejo sledeči altarji, in sicer na desni strani je 1. altar s podobo žalostne Matere Božje. 2. Sv. Miklavža Toletina. 3. Altar s podobo sv. Roka. Na evangelski strani stoji 1. altar s podobo križanega Jezusa, ki je resnično delo mojsterske roke. 2. altar sv. Monike in sv. Avgušтина. 3. Sv. Florijana. — Pod lepoglasnimi orgljami stoji nov altar Marije čistega spočetja. Altarja sv. Roka in sv. Florijana sta bila 1855 od milostljivega knezoškofa sekovskega Otokarja o priložnosti sv. birme posvečena.

Nad žagradom je molitevnica ali oratorij; tukaj najdeš veliko zahvalnih slik; ktere so darovali pobožni, ki so v boleznih, v hudi sili, ali kaki drugi nesreči se sv. Trojici zaobljubili in čudovito pomoči dobili. Nekatere so od zanimivih oseb, n. pr. ona od grofa Kienburg-a in od grofa Scapary-a.

Cela Trojička fara ima nekaj čez 1600 duš. Največ ljudstva sem prihaja na Florijanovo, Duhovo ali binkoštno nedeljo, Trojičko nedeljo, Porciunkolo, veliko Gospojnico, angeljsko nedeljo in v jeseni na kvaterno nedeljo, s katero se sklenejo cerkveni shodi. — Le pridi, ljubi bralec! sam in pogledaj rajski kraj slovenskih gor, zlasti romarsko cerkev presvete Trojice; veliko več lepega bo našlo tvoje oko, kakor sem ti jaz tukaj s slabim peresom popisal.

Fr. Šrol.

II.

Zlata meša sv. Očeta Pija IX.

Dve visoko sveti prigodbi bote vtisnili letu 1869 veličastni značaj, da se to leto ne bode nikdar pozabilo do konca sveta, da se bo skoz vekov veke svetilo v

cerkveni zgodovini kakor žarno solnce in se od roda do roda ponosno imenovalo s hvaležnostjo in veseljem. In kateri ste ti prigodbi? *Zlata meša našega sv. Očeta Pija IX.*, ki se je 11. aprila v Rimu obhajala in *vesoljni cerkveni zbor*, ki se ima 8. decembra tudi v Rimu začeti, in na katerega s pokoro in molitevjo se pripravljati je katoliška cerkva ravno začela z razpisanim *jubilejem ali sv. letom*.

V resnici, sedanje leto je zares *sveto leto*! Zdi se nam, kakor da bi bili pastirji in ovčice sv. cerkve, od neprenehljivega psovanja in preganjanja že vsi spehani in utrujeni, skozi svojo poterpežljivost omehčali razžaljeno serce nebeškega Očeta, da se je milo ozerl na svojo jokajočo hčerko, našo cerkvo, na zemlji, in sklenil, ji oterniti solze dolgoletnega žalovanja in jej serce napolniti z radostjo in veseljem. Razlil je svojega sv. Duha, onega, skozi katerega je tudi v začetku vstvaril nebo in zemljo, v obilnosti črez svoje verne otroke na zemlji; in glej! novo duhovno življenje se začne gibati po vsih udih velikega telesa sv. cerkve, in poganja, kalí in nastavlja cvetlice tako visokih djanj in krepost, da ostanejo vekoviti ponos cerkvene zgodovine.

Otroci nevere, ki zdaj po večem delu evropskih držav vladino kermilo v rokah derže in na prestolih učenosti modrujejo, so že zmagovavni krik zagnali: „Katoliška cerkva že umira — je že mrtva“. Toda mrtvi ne hodijo in mrtvi ne govorijo. Sinovi in hčere kat. cerkve pa vstajajo od solnčnega izhoda do zahoda, se bližajo v gostih trumah središču življenja svojega — svetemu *Rimu*, in povzdignejo glas svoje vere tako močno in silovito, da neverni svet nad njim stermiti in pred njim trepeče. Kar je govoril prerok Izaija o Gospodu našem, Jezusu Kristusu, se je vnovič veličastno dopolnilo nad njegovim sedanjim namestnikom, našim sv. Očetom, Pijem IX. „*Vstani in bodi razsvetljen, Jeruzalem! Vzdigni okrog svoje oči in poglej! vsi ti se zberajo in k tebi dohajajo; tvoji sinovi bodo od daleč prišli in tvoje hčere bodo od strani vstajale. Takrat boš videl in boš poln veselja in tvoje serce se bo čudilo in razširjalo, ko se bo spreobrnila k tebi primorska množica,*

ko moč narodov k tebi pride. Vsi bodo prišli, ter bodo prinesli zlata in kadila in bodo hvalo Gospodovo označevali.“ (Iz. 60.)

Zmed 259 papežev, kolikor jih je do sedaj kat. cerkva imela, jih je, kolikor se zapisano najde, s sedanjim vred že 15 *zlate meše* čakalo, med njimi že dva papeža v našem stoletju namreč Piji VII. in Gregor XVI. Pa od takega vesoljnega gibanja po vsem katoliškem svetu, od takega splošnega navdušenja, od takega nebrojnega vdeleževanja, od takih velikanskih svečanost zgodovina naše cerkve še ne vé pripovedati o priliki nijene papeške *zlate meše*, kakor se je vse to kazalo o zlati meši sedanjega papeža, Pija IX.

Spodobi se torej gotovo, da tudi letošnje Drobthinice tej zlati meši vreden spominek postavijo, ter jo o kratkem popišejo, da Slovenci tukaj sestavljeno najdejo, kar se je po raznih časnikih raztrešeno bralo *).

Piji IX. so bili rojeni 13. maja 1792 v malem mesticu Sinigalija, ki spada k papeževi državi. Po kerstu in rodu so se pisali *Janez Evang. grof Mastaj*. Pet let stari deček si igra na bregu globoke stoječe vode, terga rožice in lovi lepe pisane metulje, zlasti pa mu dopadejo svetle ribice, ki veselo plešejo po vodi. V otročji nevednosti méni, da bi se dala ribica lahko prijeti. Skloni se, seže urno za ribo, pa prevaga se — in pade v globočino. Po posebni previdnosti božji smerti otet, se začne šolati in izverstno napreduje. Pa strah, ki ga je pri onem potopu prestal, je podkopal njegovo zdravje. Poprej čverstega zdravja in cveteče barve, je bil od tistih dôb bolehen in bledega lica. 15 let starega mladenča pa je začela *božjast* lomiti in sicer tako pogosto in silovito, da so zdravniki nad njim že obupali. Oj kolika žalost to za nadepolnega mladenča, ker ta bolezen mu je pot zapirala do vsake službe, zlasti pa do duhovskega stana, kterega je vender najbolj želelo nja serce, pa tudi serce pobožne matere.

*) Zg. Danica 1. 1869 list 14—26. — Gratzter Volksblatt J. 1869 Nr. 16. — Le Messager du coeur de Jésus. A. 1869. livr. 5. et 6.

— Takratni papež Piji VII. ga tolažijo sami in mu svetujejo, *naj se Mariji zaobljubi*. Pri tej priči se mu zbudi živa vera v sercu, da mu bo Marija gotovo pomagala. Prime za romarsko palico in potuje v mesto *Loreto*, kjer je najslavitejša Marijina božja pot po vsem svetu. Koliko in kako je mladi grof tamkaj molil pred tronom one Gospé, ki je *Tolažnica žalostnih in Zdravje bolnikov*, vé le Bog in Marija. Poslovil se je od Lavrentanske Matere božje s terdnim prepričanjem, da je uslišan. Brez odloga hiti nazaj v Rim in se loti bogoslovskih nauk z vso serčnostjo. V treh letih so duhovske šole doveršene in zdaj prosi mladi grof za *mešnikovo posvečenje*. Ker se je božjast vedno bolj po redko in le še prav po malem prikazovala, so papež Piji VII. njegovo prošnjo tudi uslišali. 10. aprila 1819 — bila je ravno velika sabota — je bil grof Janez Mastaj mešnik posvečen in je 11. aprila — tedaj ravno na velikonočno nedeljo *svojo novo mešo* služil v mali kapeli one hiše, kjer je okoli 100 zapuščenih otrok prebivalo in se učilo, med ktere je mladi grof že poprej najraje zahajal, jih učil in svaril in jih razveseljeval, kakorkoli je mogel. — Od te dôbe zanaprej in do denešnjega dne se ni božjast nikdar in nikoli več prikazala.

Po svojem mešniškem posvečenju so prejeli *Joan Mastaj* neko korarstvo v Rimu. Pa v tej častni službi se niso nič kaj srečni občutili. Črez vse veseli pa so bili, ko so jim papež Piji VII. voditeljstvo že omenjene sirotne hiše, imenovane „Tata Giovani“ izročili. Okoli 6 let so vsi srečni prebivali med ubogimi otroci; pozneje so jih papež v silno važnem opravilu v *južno Ameriko* poslali, na katerem potovanju so neizrekljivih težav in nevarnost vžili. Leta 1827 so bili posvečeni nadškof v *Spoleti*; leta 1832 prestavljeni na škofijo v *Imoli*, leta 1840 imenovani za kardinala, 16. junija leta 1846 izvoljeni za papeža in 21. junija, tedaj ravno na god sv. Alojzija, kakor papež slovesno kronani.

Menda v nagrado, da so sv. Oče mešniški stan s tolikimi britkostmi in žertvami iskali, *ново mešo* v toliki ponižnosti in tihoti obhajali, ves čas svojega meštva in

papežtva tako nezmerno veliko za cerkvo delali in terpeli, jim je Marija milost izprosila, da so čakali *zlate meše*, která se je brez vsega njih dodatka in nagiba tako slovesno obhajala, da je njeni lesk in blesk se žaril od solnčnega izhoda do zahoda.

Oglejmo si tedaj to slovesnost v Rimu, oglejmo si jo potem po širokem svetu.

I.

Tri dni se je Rim pripravljaj na zlato mešo sv. Očeta in *tri dni* jo je obhajal.

Tri dni se je Rim pripravljaj in sicer skozi *duhovne vaje in molitve*, ki so se v Lateranski cerkvi, která je prav za prav rimska škofijska cerkva, od 7. do 10. aprila obhajale.

Tri dni je Rim zlato mešo obhajal in sicer 10., 11. in 12. aprila. *Pervi* den je bil den *znotranjega praznovanja* v tihi molitvi; *drugi* den je bil den *zvonanjega* slovesnega cerkvenega praznovanja, in *tretji* den je bil den *svetnih* velikanskih svečanost.

10. april je bil 50letni spomin Pijevega *mešniškega posvečenja*. Te den so Rimljani in romarji s papežem vred obhajali v obilnih tihih molitvah po vseh cerkvah, zlasti pa v Lateranski, kamor so na večer prišli sami sv. Oče. Ob 5 jih je že nebrojna množica pred cerkvijo pričakovala, o poli šestih se pripeljajo. Nepopisljiva navdušenost prešine vso množico. Klobuki in neštevilne bele rutice jim vihrajo naproti in gromoviti slavoklic: evviva Pijo IX., evviva santo Padre! *Živili Pij IX., živili sv. Oče!* jih sprejme. Milo veselje se bere na licu sv. Očeta, ki na vse strani blagoslovljajé stopijo v cerkvo. Vsa množica vdere za njimi, in ko je pobožnost končana, zadoní iz tisoč in tisoč gerlov zahvalna pesem „*Te Deum*“, da se vse ljudstvo topi v solzah veselja; — tudi sv. Očeta so solze zalivale. Gromoviti slavoklici spremljajo zopet sv. Očeta domu gredočega.

11. april je bil 50letni spomin *Pijeve nove meše*, den prekrasnih cerkvenih slovesnost. Za te den so se že dolgo poprej zbirali tujci. Že veliki teden se je

štelo okoli 40.000 tujcev v mestu. 10. aprila jutro jih je došlo okoli 9000, in na večer 13.000. Sploh se je število tujcev prerajalo na 150.000. In pri toliki množici je vladal povsod najlepši red, najslajši mir, občna ljubezen in radost.

Že o poli petih zjutraj je grom topov te den pozdravil, ki je bil visok praznik vesoljnega katoliškega sveta. Potem so pol ure vsi zvonovi večnega mesta doneli in nebu in zemlji zlato mešo oznanovali. In glej: že je na nogah vse mesto, in kamorkoli se oko ozre, po vseh cestah in ulicah se gibljejo nebrojne trume *proti cerkvi sv. Petra*. Zvedene priče terdijo, da se nihče v Rimu ne vé spomniti, da bi bil kedaj videl to velikansko cerkvo tako napolnjeno in da je verjetno da kar stoji, še nikdar tako polna ni bila. Obsega namreč ta cerkva blizo 100.000 ljudi; in v tem, ko je sicer pri največjih svečanostih komaj srednja ladija napolnjena, je bila te den v vseh prostorih takó nagnjetena, da ga ni bilo več najti najmanjšega prostorčka. Pač je bila cerkva sv. Petra te den sjajni dokaz, da je *rimska cerkva* zares katoliška.

Osma ura, za zlato mešo odločena, se bliža. Prezale kočije prelatov in kardinalov se peljejo proti Vatikanu, palači, kjer sv. Oče stanujejo. Rumeno, zeleno, višnjevo, rudeče oblečeni strežerji in kočijaži se smučejo po kočijah, katerih je toliko, da se ni lahko ogibati; čili konjiči ponosno trapljajo proti tergu sv. Petra, vidi se jim, kakor da bi čutili, kaka slovesnost se obhaja. Ko se vkrene v ulice pred tergom, so obdajale pot ob desni in levi umetalno napravljene drevesa s piramidalno krono, na kateri so bile sem ter tje cvetlice vpletene, in venci so vezali drevesce z drevescem. Pred ulicami je bil postavljen slavolok, da se je šlo pod njim kakor skoz veličastne vrata. Mogočni terg, ktereга obdajajo lepi okrogli prehodi z velikanskimi stebri, je bil ljudstva nagnjeten; čarno podobo dajeta tergu dva sjajna vodometa, ktera vodo kviško brizgata, da se nazaj šumeča v belo-sneženi prah drobí.

Ob osmih so prišli sv. Oče v stolnico skozi kapelo sv. Rešnjega Telesa in pred njim dolga versta strežtva

svetnega in duhovskega, straže papeževe itd. Neki vesoljni zdili se je zbudil v neštevilnem ljudstvu, ko so Njih svetost dospeli. Piji IX. jasni, cveteči, v duhu zbrani dospé zlagoma do altarja sv. Petra, kjer nekoliko molijo, se napravijo in prično sv. mešo. Videlo se je, kako pobožno zbrani so bili sploh tudi pričujoči; mnogo jih je bilo do solz ginjenih, ko je papeževo pevstvo z nebeško lepim petjem mešo spremljalo. Slovesen je bil trenutek povzdigovanja: okoli 100.000 ljudi na kolenih moli Kristusa, pravega živega Boga v rokah njegovega namestnika na zemlji! Prav v tem trenutku se kaže prelubeznjivo Pijeva živa vera in ljubezen in nepretresljivo upanje, ko imajo oči verno in nepremakljivo vperte v sv. Hostijo. Po zavživanji so sv. Oče obhajali. Ljudje, se vé, da so močno želeli, pri tej meši od papeža obhajani biti, ali da vsem te želje spolniti ni bilo mogoče, se lahko vé, zlasti pri visoki starosti sv. Očeta. Dali so jim tedaj samo 250 hostij v ciborij, ktere so razdelili. Najpervo so obhajali štiri poslane sirote iz sirotišnice, kjer so pred 50 letmi novo mešo služili, potem še do pol ure mnogoverstne gospode in gospé. Bil je priserčen pogled, ko je toliko veljavnih osebtev v gosposki, vitežki in vojaški obleki iz Francije, Avstrije, Anglije, Amerike itd. na kolenih čakalo, da jim papež podeli sv. Rešnje Telo.

Sv. Oče so služili *tiho* mešo; po meši pa so s čistim in razločnim glasom prelubeznjivo zapeli „Zahvalno pesem“ ali „Te Deum“, in kako velikansko je to bilo, ko je vse ljudstvo odgovarjalo. Od kar je bila l. 1854 določena resnica čistega spočetja Matere božje, se kaj tacega ni slišalo. Ta *Te Deum* je tekel zares globoko iz serca pričujočih. Konečne molitve te zahvale sv. Očeta so se prečudno razločno slišale po vsej cerkvi. Besede: *Deus, cujus misericordiae non est numerus et bonitatis infinitus est thesaurus* (Bog, čigar usmiljenje je brez konca in nezmeren zaklad njegove dobrote) so pevaje povdarjali z nekim tako presunljivim naglasom, da se je prav očitno kazalo vse veselje, vsa hvaležnost njih serca za tolike tolažila, ki jih Bog meša med strahovite britkosti njih papežtva. — Poslanei raznih

vladarjev, tudi avstrijski, so bili ob strani pričujoči na vzvišenih prostorih.

Blizo do 11. ure so ostali sv. Oče v zakristiji cerkve sv. Petra in sprejemali razne voščila; tuji mešniki pa so se gnjetli, da bi te den tudi v tej cerkvi služili sv. meše.

Na večer je bil krasni umetalni ogenj in razsvetljenje znotranjega mesta in terga „*corso*“ imenovanega, ki je Rimljanov najljubše sprehajališče. Ves *corso* v plinovem plamenu, to je bil veličasten pogled. Namestu navadnih plinovitih svetilnic so bile po svetilnikih napravljene piramide in obroči, iz katerih je bliskalo in lesketalo na sto in sto plinovitih plamen.

12. april je bil den *svetnih* velikanskih svečanost, ker ob enem veseli spomin, da so se sv. Oče leta 1850 tudi 12. aprila povernili v Rim, od kedar jih je bilo hudodelsko puntarstvo pregnalo; in da so bili zopet 12. aprila leta 1855 pri sv. Neži srečno oteti smertne nevarnosti, ko se je bil pri zbrani veliki množici neprevidoma pôd dvorane vderl.

Pred poldne je bil sjajni pregled papeževega vojaštva. Brezštevilna množica ljudi in več tisoč vojakov se je po tergu „*del popolo*“ mešalo in sprehajalo; prvi pridejo lovci s temno zeleno opravo, potem zuavi (to je prostovoljci, katerih število se je že do 8000 namnožilo) s prostim vratom in s širokimi hlačami, domači in Francozi nasledvajo v rudečih hlačah, za njimi prihajajo trume Švicarjev, dragonerjev, grenadirjev, topničarjev; čversti mladenči navdušeno stopajo po hitrem glasu trobent, veselje je bilo jih gledati, kako ponosno so korakali. — Zvečer pa je bilo celo mesto po koncu zavolj veličastne razsvitljave, kakoršno zmore le edini Rim. Razsvitljava se je začela že v soboto (10. aprila) s tem, da je bila razsvetljena cerkva in kuplja sv. Petra; ostala je po malem tudi v nedeljo; — v ponedeljek (12. aprila) pa se je razkazovala veličastno ko solnčna svitloba. Umetalni ogenj so napravili pri sv. Petru in pred vertom vatikanskim. Sprednje strani nekterih cerkev so se lesketale od sto in sto lampic v mnogoverstnih oblikah; večkrat je bil viditi na sredi

papež blagosloveč; bengalski ogenj je kinčal vse poslopja na tergu pred vhodom ulic, ki so najbližej terga sv. Petra; pri „*mostu angeljskem*“ je bil slavalok kazajoč 5 delov sveta v bliščeči plinovi svetlobi; cele verte je umetnija napravila na terge in jih razsvetila; po ulicah so namesto svetil nastavili kolesca in male piramide, iz katerih je kipelo po tisoč plinovitih lučic; na enem kraju je tekla voda v podobi slapa, vedno drugače barvana — rudeče, rumeno, zeleno, belo, višnjevo se je pretakala po kamnji; papeževe gerbe, križe, zvezde so napravili iz gorečih lampic; obeliski so bili od verha do tal le ena svetloba; z eno besedo, Rim je pokazal, da ljubi svojega očeta.

Poglejmo pa zdaj druga znamenja ljubezni, ki so od dosihmal popisanih imenitnejša, in to so voščila, ki so se sv. Očetu darovala. Sklenjeno je sicer bilo, da sv. Oče ne bodo nobenih posameznih zaslišanj sprejemali tiste dni; gotovo zavolj strahu, da bi se preveč ne utrudili z vednim govorjenjem. Ali njih očetovska ljubezen jim tega ni pripustila. Sprejeli so tu posameznih voščil, in kdo vé koliko?

Rimljani so jeli vošiti sv. Očetu že nekatere dni pred praznikom. 8. aprila so bile pred njimi rimske gospé s svojimi hčerkami, ki so jim prinesle mičnih daril. 9. aprila so sprejeli meščanska poslanstva. Na večer je rimsko starašinstvo darovalo prelep zlat kelh z dragimi kamni v imenu rimskega mesta. Ministerski papežev zbor je podaril napersni križec z dragimi kamni s ceno nad 10.000 gl. Celó judje v Rimu biva-joči so srečo voščili sv. Očetu, vladarju svojemu, in jim darovali za več tisoč forintov platna za njih armado. Te dni so dohajali tudi kmetje in rokodelci, ter pred *vatikanom* odkladali svoje darove: žive in nežive stvari, ki služijo za živež, mnogoterih izdelkov iz obertnije i. t. d., ki so bile pozneje v razgled postavljene. Neki kmet je prinesel gnjat, ter v svoji nedolžni priprostosti željo izrekel, da je ne sme nihče drugi zavžiti, kakor sami sv. Oče.

10. aprila predpoldne so srečo voščili načelniki (generali) vseh cerkvenih redov in mnogi opati. In ročno

potem je bilo poslanstvo *Graške* (sekovske) škofije, obstoječe iz 14 mešnikov in 7 svetnih, tako srečno, posebej sprejeto biti od sv. Očeta; dva kmeta v narodni gornje-štajarski obleki sta neki posebno dopadla. Ko se je zala skrinjica, v katero so bile zvrnane pôle z več kakor 200.000 podpisi, k nogam sv. Očeta položila, so prijazno smehljajé se rekli: *Liber scriptus proferetur, in quo multum continetur*; to je: Knjiga pisana se nese, — vem, da bere mnogo v njej se. — Tako živo in krepko, kakor mož najčverstejših let, so potem zbrane v laškem jeziku nagovorili; in začemši od terpljenja cerkve v sedanji dôbi, jim potem zlasti na serce polagali, kako potrebno je, da redovno in svetno duhovstvo z zedinjenimi močmi dela za zveličanje duš. Ko so se vzdignili k blagoslovu, so stopile njim in vsem pričujočim solze v oči. Mešnikom so dali dovoljenje, da smejo tudi sebi izročene v njih imenu blagosloviti in jim podeliti odpustke, na papežev blagoslov navezane. Slednjič so zaukazali, med mešnike tudi knjigo razdeliti, ki je bila posebej za godovno Njih zlate meše spisana.

Tudi petdeset *Tirolcev* in *Predarlcev* je imelo srečo posebnega zaslišanja in papež so bili posebno veseli tega zvesto-katoliškega ljudstva. Dva kmeta iz Vinčgava so celó po nemško nagovorili.

Za 11. den, za 5. uro popoldne je bil sprejem vseh zvunanjih katoličanov, med kterimi je bilo zlasti veliko Avstrijancev, določen. Kakošna gnječa je bila pri tej priliki proti Vatikanu, se vidi iz tega, kar pripoveduje baron Stillfried iz Beča, da on sam je v kacin 2 urah po velikih stopnjicah v Vatikan le za 3 stopnje dalje prišel. V veliki dvorani, kjer so hotli sv. Oče svoje otroke iz vseh narodov ob enem pred seboj imeti, je za več tisoč ljudi prostora. Več minut je terpelo, da so se ljudje umirili; ko so papež prišli, jim je jela vsa dvorana gromovito „Slava“ klicati; papež so bili globoko in silno ginjeni. Mi pa si smemo v posebno čast šteti, da pri tej slovesni priložnosti je bil govornik *avstrijanski Slovan*, namreč grof Leo Thun, rojen Čeh, v tem ko je knez Hohenlohe predstavljanje

posamnih prevzel. Ko je grof Thun voščilo v imenu vseh v francoskem jeziku izgovoril, je nasledovalo poklanjanje mnogoverstnih darov in poljubovanje svetinj na nogah sv. Očeta. Potem so odgovorili sv. Oče z besedo, ki je tudi zavolj zgovorniške lepote vse osupnila. Med drugim so rekli, „*da bo katoliška cerkva vsem očitnim in skrivnim sovražnikom vkljub zmagovala, da naj tedaj serčnosti nikar ne zgubimo. Rim mora središče večne resnice ostati*“, in z glasom, ki so ga solze dušile, so izrekli upanje, „*da bode sv. stolica iz te vojske še častitljiva in veličastnejša vzhajala*“. Med slavaklci brez konca so podelili potem sv. Oče svoj blagoslov. Nosili so pa okoli vrata križ, ki sta Jim ga prejšni den kakor vezilo Madjarske dežele baron Sennyey in mladi grof Apponyi izročila. Potem je na tergu 1000 vojakov zapelo papeževo himno (pesem) in 7 glasbinih zborov (band) jih je spremljalo. To je bilo veličansko častitljivo. Trikrat so morali ponoviti. Sv. Oče sami so se prikazali na pomolji (balkonu) Vatikanovem in so nezmerno razveselili toliko pričujočo množico; — iz sto in tisoč ust so se izlivali enoglasni slava-klici sv. Očetu, papežukralju.

13. aprila je bilo pred sv. Očetom črez 300 gospej iz vsega sveta in med njimi tudi nekaj avstrijskih Slovank, kakor gospa Klam-Martinicova, Jankovičeva in druge, ki so jih sv. Oče s posebno spodbudljivim govorom silo razveselili.

14. aprila pa je čakalo sv. Očeta posebno veselje. Znano je, kako si voditelji prekucije in novega poganstva prizadevajo, mladino, in zlasti ono v viših šolah, v svoje mreže vloviti; zakaj gotovo je, komur sliši mladina, temu sliši tudi prihodnost. Ti zakleti prekucuhi so vedeli najbolj zagrizene sovražnike vere in cerkve spraviti na stolice visokih šol po Laškem, ki nezvedeni mladini vero in nramnost iz serca tergajo in jo obdelujejo in pripravljajo za vesoljni prevrat deržavni in cerkveni. Oj in dokaj mladenčev so že res zapeljali! In prav to preslepljeno, skoz in skoz pohujšano mladino ponosno imenujejo „*la giovane Italia*“ to je: *mlada Italija*, na katero zidati mislijo poslopje svojih puntarskih

sanjarij. Prav to satansko pohujševanje mladih ljudi torej zlasti hudo boli očetovsko serce Pijevo, kakor so to svojo bolečino že mnogokrat premilo izrekli in zapeljivcem mladine žugali z božjim prekletstvom. Pa glej, kaj se zgodi! Bog je sklenil, tudi na to rano Pijevega serca ob zlati meši položiti hladilno zdravilo. Neprevidoma namreč se je raznesla pred nekaj časom novica, da se v mestu Boloniji, kjer so že v starodavnih časih bile najbolj slovite visoke šole katoliške cerkve, napravlja *družba katoliških mladenčev*, ktere prvo pravilo je, *katoliško vero očitno in neprestrašeno spoznavati, jo spolnovati v vseh njenih zapovedih, in prizadevati si, da se je tudi drugi ne sramujejo*. Drugo pravilo je, *podpirati sv. Očeta in braniti njegove pravice in svetno oblast z besedo in djanjem*.

Ime te družbe zasveti kakor iskra nebeška po visokih šolah na Laškem in karkoli je bilo še nepokvarjenih in poštenih mladenčev, se jame radostno zbirati okoli tega vnovič povzdignjenega bandera Kristusovega. V kratkem je osnovana ta družba po vseh večih mestih, imenito: v Benedkah, v Milanu, Brešiji, Padovi, Neapolu, Rimu, Genovi in Torinu, in povsod so pristopali sinovi najboljših in najimenitnejših družin. To je prava „*mlada Italija*“, vredna tega lepega imena. — Mladina pa je serčna in iznajdena; in zato sklene, brez strahu pred pikanjem mnogih nevernih učiteljev in tovaršev, tudi od svoje strani zlato mešo sv. Očeta vredno obhajati. Vsi družniki podpišejo lepo voščilo sv. Očetu, napravijo med seboj zberko Piju IX. za vezilo in 14. aprila stoji 1500 mladenčev pred Vatikanom, ki prosijo, naj smejo stopiti pred sv. Očeta, da jim izrečejo svoje voščilo in vezilo poklonijo.

Ni popisati veselje, s katerim so sv. Oče te verle mladenče sprejeli, ki jim ponižno svojo vdanost in zvestobo izrekujejo in 63.000 frankov za vezilo darujejo. S solznimi očmi se jim Piji zahvalijo in jih kakor njih kralj in papež tako priserčno nagovorijo, da so se vsi mladenči v solzah topili. Zlasti pomenljive so bile besede: „*Blagoslovil bom skoraj vso Italijo, ker skoraj vsa je katoliška. Ali kako bom one blagoslovil, ki vere*

némajo in ki na to merijo, vero in družbinstvo razdjati? Ako jih ne morem blagosloviti, bom pa za-nje molil. Ako jih ne morem ljubiti kakor sinove in vernike, jih bom ljubil kakor zgubljene in nesrečne. — Tedaj, dragi moji mladenči, jaz sem z vami in vi ste z menoj. Vojskovati se moramo zoper zmoto, — pri neprijateljih gledati, da strup izpravimo iz njih senc, — in ohraniti one, ki so še dobri. Tudi moramo k Bogu obračati tiste, ki niso še čisto določeni za to, kar je dobro in pravo.“ Opomnili so jih sv. Oče poslednjič na mladenča sv. Lorenca, kako zvesto vdan je bil svojemu papežu sv. Ksistu, ter so jim priporočili, da naj tudi doma pri tovarših enake misli in občutke obujajo. — Prikupili pa so se dragim mladenčem na novo s tem, da so ob koncu blagovolili namestovavce raznih družb peljati seboj v svoje stanovanje, ter so jim skazovali raznotere predrage darila, ki so jih dobili tiste dni iz vseh krajev sveta.

15. aprila so sv. Oče sprejeli poslanstvo „*rimске kolegije*“, ki jim je izročilo darila in voščila študentov in 5000 frankov v žametu.

Celó iz protestanških dežel, kakor iz Anglije, Rusije, Prusije, Virtemberga in še več drugih so sv. Oče prejeli voščila, in vsi v Rimu zastopani vladarji so oddali voščila po svojih poslanstvih.

Verh tega je v Rimu 11. aprila toliko ljudi sv. Obhajilo darovalo za sv. Očeta, da časniki naravnost pravijo: „Sme se reči, da je bil skoraj ves Rim te den pri sv. Obhajilu“.

II.

Ko smo si praznovanje papeževe zlate meše v Rimu da-si tudi le poveršno ogledali, ogledajmo še zdaj njeno praznovanje po drugih krajih sveta.

Govori se že dolgo, da italijansko ljudstvo ne mara več za sv. Očeta in nja svetno vladarstvo.

Kdor še poprej ni spoznal, kako gerda laž je to govorjenje, se je lahko prepričal 11. aprila,

V *Florenciji*, stolnem mestu sedanje laške vlade, je bilo tisti den 40.000 ljudi pri sv. Obhajilu, tedaj tretjina vsega prebivalstva.

V *Genovi*, kjer je doma največi laški prekucuh Mazzini, je bilo pri sv. Obhajilu 10.000 ljudi, 500 duhovnov je meševalo po namenu sv. Očeta, in v manj kot 6 dneh se je nabralo 8000 podpisov za voščilo sv. Očetu.

V *Ferari* vsesplošno veselje, deržinske veselice po hišah, pridiga o Piju IX., obilno obhajil po cerkvah, in vikši škof je lepemu številu mladine delil pervo sv. Obhajilo. Veliko ljudstva pri božji mizi po vseh farah te škofije.

V *Modeni* veliko molitve in obhajil, — v mestu Akvi se je obhajala tridnevnic.

V *Benedkah*, od koder se slišijo grozovita bogoskrunstva, je tiste dni ljudstvo pokazalo, da vse te ostudnosti dopernaša le mala pa prederzna stranka, s katero pa velika večina prebivalstva nēma kaj opraviti. V fari sv. Silvestra je utegnilo menda le malo ljudi biti, ki 11. apr. niso bili pri božji mizi; zeló enako se je godilo tudi po drugih farah tega mesta.

Katoličani *francoskega cesarstva* so enako dostojno in navdušeno obhajali zlato mešo Pija IX. Francoski časniki so bili 12. aprila vsi napolnjeni s popisovanji rimskih slovesnost, ter so radostno preslavljali veliko zmago *vere, resnice in pravice*, ki jo je katoliška cerkva o tej priliki po vsem svetu obhajala. Imenitne slovesnosti so se obhajale 11. aprila v Parizu in po vsem Francoskem. Veliko veliko število podpisov in darov je poslala tudi *Francija* v Rim, postavim: edini papežev poslanec v Parizu je poslal milijon frankov darov za sv. Očeta. Cesar Napoleon je poslal papežu v spomin postavo (štatvo) cesarjevičevo, čigar kerstni boter so sv. Oče. Ali imenitnejši, ko vsi ti podpisi in darovi, pravi „*Messenger*“, so izrazi občutkov in želj, s kterimi darilci svoje darove spremljajo. Že več ko mesec dni poprej so bili vsi cerkveni časniki napolnjeni z neštēvilnimi obrazi enega in istega čutenja. Mešniki in prosti verniki, ubogi posli in bogati posestniki, možje, žene

in otroci, vsi so imeli enako zgovornost, da izrazijo hvaležnost in vdanost, ktera serca pravih otrok Francije do glavarja tiste cerkve napolnuje, kateri Francija v hvalo šteje svoja najlepša zmagoslovja. Pred obličjem takega spričevanja zgubite besedi: *ultramontanec* in *galikanec* ves pomen; ob obéh straneh visokih Alp so vsi katoličani enako in edino le *rimski* katoličani.

V *Holandiji* so imeli že zgodaj zbranih 20.000 gl. za sv. Očeta.

Tudi iz *Angleškega*, kjer se je pred malo leti ime in podoba papeževa še očitno zasramovala, so se pošiljali v Rim imenitni darovi in voščila. Duhovni so bili povabljeni, da naj za sv. Očeta mešujejo, neduhovni pa, da naj za nje k sv. meši gredo.

Nemčija pa se morebiti še nikoli ni skazala bolj edina in bolj navdušena, kakor v tem preslavljanji Pija IX.; recimo, da se tudi nikoli ni razodela tako veličastna, pravi „Unita catt.“ Pri luči razsvitljenj je brezbožnost morala gledati, kako slaba je njena stranka, je morala umeti, kakošne vezí strinjajo vse katoliške serca s središčem edinosti — z Rimom.

V velikem in slovitem mestu *Kolinu* ob Renu, ki se ne brez vzroka nemški Rim imenuje, in ima v celi Nemčiji najveličastnejšo katoliško cerkvo, so katoličani den papeževe zlate meše tako veličastno obhajali, kakor menda nikjer ne zvunaj Rima. Vse bratovščine in razna društva s svojimi banderi, razni stanovi s svojimi znamenji, raznoverstna vojaška kardela s svojimi bandami so šle v prekrasni procesiji pred palačo nadškofa in ga spremile v stolno cerkvo, kjer je bilo presilno število vernikov pri sv. Obhajilu. Mestno starašinstvo je razveselilo mestne ubožice z obilnim obedom in je 72 starčkov z denarjem obdarovalo. Na večer pa je bila prekrasna razsvitljava stolne cerkve in mesta, in kar se ne more zadosti s pohvalo omeniti, celó prav mnogi luterani, dà — še celó nekteri židovi so svoje hiše razsvetili in v prelepih razsvitljenih napisih Pijeve čednosti preslavljali.

Pruski kralj — po veri luteran — je pooblastil vojvoda Ratiborskega, da naj sv. Očetu izreče njegove

voščila, ter jim za vezilo poslal dve veličastni posodi (vazi) iz saksonskega marmorja.

Med podpisi, ki so iz Saksonskega šli do sv. Očeta, je tudi podpis kralja in obeh kraljevičev.

Prelepo so se skazali katoličani na *Bavarskem*. V zahvalni spomin na velike zaklade duhovnih dobrot, ki so jih Piji IX. skozi 50 let svojega mešništva svetu delili, so jim poslali v vezilo k *zlati meši* petdeset srebernih skrinjic, napolnjenih z *zlatimi* darovi.*)

Da v kratkem rečemo: *trojno vezilo* k Pijevi zlati meši je *Nemčija* prinesla. *Pervo* v priserčnih voščilih, ki so šteje več kot 230.000 podpisov, in kakor beremo, bilo bi podpisov še desetkrat več, ako bi se ne bilo za pravilo vzelo, da so le odrasli moški podpisovali. Te voščila so se v prekrasnih, umetno izdelanih zavitkih pred sv. Očeta položile. Posebno veselo pa je pri tej reči opomniti, da se je prav o tej priliki med katoliškimi dijaki raznih visokih šol začelo zbuhati prav krepko in živo cerkveno zavestje. Iz lastnega nagona so v posebnem pismu, ki je romalo od ene visoke šole do druge, z lastnoročnim podpisom srečo voščili sv. Očetu, in to vezilo je dvorni slikar Šmic v Ahenu prekrasno vravnal in opravil.

Drugo vezilo so obilni milodari, zloženi za potrebe sv. Očeta, vladarja vesoljne cerkve. V edino petih škofijah se je nabralo nad pol milijona frankov; — koliko pa še v drugih! Bere se od mnogih plemenitnikov, ki so po 1000 gl. in še več darovali.

Tretje, najlepše vezilo pa so *stalne ustanove*, ki bodo spomin zlate meše Pija IX. še prihodnjim rodovom ohranile. Opomnimo le nekatere. Dijaki vseučilišča v Bonu so povabili verstnike po drugih nemških vseučiliščih, da se zida na njih stroške nova katoliška cerkva v jako luteranskem mestu *Greifswald*. Katoličani v *Frankobrodu* bodo zidali cerkvo za raztrešene katoličane v *Niederrd*; in neki posamezni katoličan v kolinski škofiji je daroval 22.500 frankov za zidanje nove cerkve v kraju *Zappendorf*. Katoličani v mestu *Potsdam*

*) Messenger.

so si dali zlití nov zvon, ki mu bo ime *Pijev zvon*, in v sredi *Berolinskega* mesta, ki se po pravici središče nemškega luteranstva imenuje, se zida cerkvice, ki bo imela ime *Pijeva kapela*. In koliko drugih mest, krajev in škofij po Nemškem je napravilo enakih ustanov, katerih sad bodo še pozni rodovi uživali in spomin Pijeve zlate meše blagrovali.

Smo v duhu prehodili razne tuje dežele po Evropi, oglejmo se še zdaj nekoliko po svoji *avstrijski domovini*. Avstrija prejšnje čase v verskih zadevah ni kaj posebno po svetu slovela; imeli smo ime, da smo Avstrijani mlačni in zaspani katoličani. In recimo odkritoserčno, da si boljšega slovesa tudi res nismo zaslužili: bili smo v resnici mlačni in zaspani. Pa kakor nevihta sicer mnogo škode napravi, ob enem pa rodovitnost zemlje čudovito zbudi in pomnoži: enako se je zgodilo v Avstriji. Kedar se na daljnem obnebji črni oblaki zberajo, in grom od dalječ votlo bobni, rečemo: huda ura se bliža; — pa mnogokrat se tudi brez škode zopet raztegne. Enako so se zberali na obnebji katoliške Avstrije že davno grozeči črni oblaki in kakor votlo gromenje so doneli iz raznih shodov in zborov potuhnjeni glasovi, ki niso cerkvi nič dobrega napovedovali. Cerkveni čuvaji so klicali: Katoliške ljudstva, zdramite se: huda ura se bliža! Pa mnogi zaspanci so zanikerno svoje oči komaj na pol odperli ter rekli: Ne bo nič nevarnega; — so le prazne besede, kakor že mnogokrat; — se bo zopet vse z lepim poravnalo; — in so sladko naprej spavali na mehkih blazinah privajene vnemarnosti. Pa ko so začele kakor blisk na blisk na glave katoličanov brez usmiljenja treskati ognjene strele najstrupnejšega obrekovanja, psovanja, zaničevanja, zasmehovanja, zatiranja in preganjanja; — ko se je začela šola djansko krusiti od cerkve, zakonu ropati nja nebeška častitljivost in zaničljivo teptati pravice sv. cerkve; — ko so zakleti sovražniki cerkve začeli na to tiščati, da se naj zavolj zvestobe v poklicu mešniki veržejo v ječe in škofje tirajo pred sodnije, in da naj evangelijska tromba celó na cerkvenih prižnicah svoj glas ravna po navdihu svetne modrosti: takrat so

jeli spregledovati in se dramiti tudi najbolj zaspani. Den denešni kdor noče z očmi videti, lahko že z rokami dotipa, da pride v Avstriji kat. cerkva v veliko nevarnost, ako mi, ki terdimo, da cerkvo ljubimo, še dalje dremljemo, molčimo, po kotih se skrivamo in javno besedo in djanje le svojim nasprotnikom pripuščamo. Jasno je vsakemu, da je slednji čas, da katoličani pogumno na noge stopimo in glasno pričujemo, da smo in da živimo in da hočemo kakor katoličani živeti, ter se na vso moč oklenemo tiste skale, na katero je Kristus svojo cerkvo zidal in kateri edini se ni bati pogina; — ta skala pa je *stolica sv. Petra v Rimu*, ki jo zdaj zasedajo papež Piji IX.

Hvala torej Bogu preusmiljenemu, kateri je v svoji modrosti to nevihto poslal nad kat. cerkvo v Avstriji. Okuženi zrak se je izčistil, mračna tema, ki nas je v dušno spanje povila, je zginila in visoko na nebu je zopet močno in gorko zasijalo žarno solnce cerkvenega zavestja. Kakor cvetlice v spomladi, se prikazujejo den na den nove znamenja duhovnega prebujenja in pre-rojenja. Tu se zberajo veljavni cerkveni shodi, tam se napravljajo katoliške družbe; tu se snujejo društva za izdavanje pobožnih knjig, tam se ustanovljajo cerkveni časopisi sv. veri in čednosti v bran. Ako dobrih 20 let nazaj pogledamo, ni bilo v Avstriji od vsega tega ne duha ne sluha. Zlasti pa se je prebujeno cerkveno življenje o priliki *Pijeve* zlate meše presjajno izkazalo.

Zvedeni možje, ki avstrijske cerkvene razmere dobro poznajo, in tudi mnogi cerkveni časniki so po naši misli popolno resnico govorili, ko so terdili, da ako bi se bila ta zlata meša 10 ali 20 let poprej obhajala, bi se polovica od tega v čast in blagor naše cerkve ne bila dosegla, kar se je, hvala Bogu, zdaj izpeljalo.

Na *Dunaju* so papeževi poročniki na den petdesetletnice v papeževem imenu voščila sprejemali. Srečo pa so voščili svetli cesar po svojem višjem dvorniku, vsi nadvojvodi in cesarjeva mati pa osebno, katoliške družbe in silo veliko družih iz vseh stanov. V dvorani pa je pri tej priliki visel prekrasen in velikansk cvetlični šop velike vrednosti, ki ga je neimenovana gospa

iz Gradca za vezilo poslala in kterega lepoto je vse občudovalo. Stolna cerkva sv. Štefana je bila ozališana kakor o najviših praznikih, in kakor v tej, je bilo tudi v drugih cerkvah silo veliko ljudi pri sv. obhajilu; v vseučeliščini cerkvi, kjer je meševal papeževi poročnik, se je poldrugo uro neprenehoma obhajalo. Na večer je napravila rokodeljska katoliška družba sjajno „besedo“, pri kateri so najimenitnejši gospodje v navdušenih govorih kat. cerkvo in nje glavarja Pija IX. preslavljali. Med nazočimi so bili tudi kardinal in viši škof Ravšer, poročnik Falčinski in drugi. — Voščilo s prav obilnimi podpisi se je poslalo v Rim, kteremu je bila pridjana bogata zberca, v katero so mnogi velikaši po 1000 gl. nadškof sami pa 6000 frankov vložili.

Praska adresa do sv. Očeta prezalo opravljena, je štela 36.000 podpisov, in po vsem Českem je bil den Pijeve zlate meše den dobrih del. Tu so ubožčekom napravili vesel obed, tam so obilno milošnjo med nje delili; v mnogih cerkvah so mladenči in device rožni venec glasno za sv. Očeta opravili, v drugih cerkvah so celó mali otročiči pred sv. rešnim Telesom uro molili. Mnogi so se te den vpisati dali v dobrodelne družbe, bratovščine itd. Po drugih farah so v spomin zlate meše kaj novega za cerkvo omislili. Mnogi so za šole kaj darovali pa s pristavkom, da šole morajo ostati verske in katoliške. Prelep pa je dar, ki ga je česka dežela sv. Očetu poslala; dragocena in silno umetlno izdelana posoda, v katero so bile vložene *svetinja českih svetnikov*, in vsaka česka škofija je po posebnem poslancu svoje voščila sv. Očetu izrekla.

Iz *Ogerskega* je posebej omeniti dar, ki so ga katoličani poglobitnega mesta Pešta sv. Očetu poslali, prelep napersni križ namreč, viseč na težki zlati verižici in obrobjen z leskečimi žlahtnimi kamni, kterega je izdelal največi umetelnik na Dunaji. Kako drago je bilo to vezilo sv. Očetu, so skozi to na znanje dali, da so ga — kakor smo že omenili — na zlate meše den okoli vratú nosili, ko so tujce vseh narodov v občnem zaslišanji sprejeli.

Kar zadeva bližne škofije, ste se najbolj častito izkazale *Sekovska* (Graška) in pa *Ljubljanska*. Okoli *Gradca* je gorelo veliko lepih kresov in silna množica ljudi je 11. aprila prejela sv. Obhajilo. Na večer da je napravila kat. družba v prostrani semeniški obednici sijajno „besedo“, ktere so se s škofom vred vdeležili najimenitnejši gospodje in gospe. — Naša pridna „*Danica*“ pa ima polne predele popisov iz vseh strani *Ljubljanske* škofije, kako veličastno se je zlata meša Pijeva vse povsodi obhajala in kako je mogočnemu gromenju možnarjev ob znožji gorenskega Triglava ponosno odgovarjala s Kerko opasana Kostanjevica v dolenski nižavi. Najbolj priserčno in vzvišeno pa se je gotovo te den obhajal v gorenskih Železnikih, in komaj se da verjeti, da se zamore na deželi kaj takega izpeljati. Vidi se pa iz tega, kaj in koliko se zmore tam, kjer ima ljudstvo živo vero in zadostno število modrih voditeljev. Za vezilo je poslala Ljubljanska škofija sv. Očetu okoli 6000 gl. Posebno lepo pa je voščilo, ki ga je *katoliška družba* na Kranjskem sv. Očetu poslala. „*Danica*“ ga takole popisuje: „Tako lepe pisave je redkokrat videti, kakor je voščilo, ki ga je „katoliška družba“ napravila sv. Očetu. Pisana je na pergament in prekrasno vezana v rudeči svilnati žamet, obrob je umetno ozališan. Naslovni list je podoben pozlačenemu okviru, v katerem vse miglja v zlatih arabeskah. Zgoraj v sredi je papeževa trojnata krona (tiara) z zlatima ključema med palmovjem. V oglih sta mestni in kranjski gerb. Spodaj je prav umetno s peresom zrisan Kristus, podavajoč ključee sv. Petru, ki stoji pred skalo, na kateri je zidana cerkva. Napis je narejen z debelimi zlatimi čerkami. — Drugi list ima sreberno okinčanje z lovorikami ob krajih in s podobo Ljubljanskega mesta zgoraj, kakor se spod Turna vidi. Tretja stran ima zopet zlate obkrajke. V obrob četrte strani je vpletena od prečast. g. O. Benvenuta sestavljena časopisnica: *Vox populi Xni intonuit: Conserva Deus ovilis unici Pium*. To voščilo s knjižico vred: *Zlatomešnik sv. Oče Piji IX.*, ki jo je tudi omenjena družba o tej priliki izdala, je osebno sv. Očetu izročil grof Leo Thun,

kteri poroča, da so jo sv. Oče sprejeli s posebno blagovoljnostjo in velikim veseljem. To svoje veselje so sv. Oče tudi na znanje dali v posebnem pismu do katoliške družbe na Kranjskem, ki so ga 13. maja, tedaj ravno na svoj rojstni den *lastnoročno podpisali*, v katerem se družbenikom za toliko nježne čutila sinovske vdanosti in marljive gorečnosti za sv. vero posebno priserčno zahvaljujejo. Družba od svoje strani je zopet dolžno hvaležnost za to poslavljenje s tem izkazala, da je dala papeževu pismo v treh jezikih za svoje ude natisniti, lastnoročni podpis sv. Očeta pa v kamen vrezati, da ga vsak ravno takega dobí, kakor je, v tem ko pismo v lepem okviru v svojih izbah spoštljivo shranjuje. Prav ta družba je napravila tudi na den Pijeve zlate meše pa tudi na obletnico njih izvoljenja in kronanja prav mično, kratkočasno pa tudi spodbudljivo večerno veselico v čast sv. Očeta. — Živila torej katoliška družba na Kranjskem, ki zdaj že blizu 1200 udov šteje, in pridruži jej ljubi Bog že skoraj mnogo enako marljivih sestic po družih slovenskih škofijah!

Celovška (Kerška) škofija je poslala sv. Očetu voščilo z 42.034 podpisi in za vezilo 4000 gl., in 6 duhovnov se je kakor škofijsko poslanstvo v Rim podalo.

Lavantinska škofija je poslala tudi voščilo z 37.600 podpisi in za vezilo nad 2250 gl. v Rim. Najbolj sjajno in priserčno se je pa menda v celi Lavantinski škofiji Pijeva zlata meša obhajala v *št. Petru pri Mariboru*. Že na predvečer je bil *turn* farne cerkve na čveterih straneh krasno razsvitljen. Pri farni cerkvi in pri cerkvi Matere božje na gori so pevali lepó ubrani zvonovi še o poznem mraku in zgodaj v jutro in možnarjev pokanje je veličastno odmevalo daleč v okrog. Cerkva je bila z banderi in venci bogato okinčana. V oknih pri velikem altarji so se milo skazovale presvètno (transparent) malane podobe *ss. Círla in Metoda*, — *dobrega Pastirja*, — *serca Marijinega*, — in *sv. Očeta* v resnični velikosti. Podoba sv. Očeta v domači obleki, z roko blagoslovljájé, je bila nalašč za to slovesnost na Dunaju naročena . . . Po dokončani službi božji so

imeli otroci veselo pojednico v šoli in tudi domačim siromakom se je postreglo. — Čast in hvala zato fari sv. Petra, ki se je vredna skazala svojega vzvišenega patrona.

Da v obče govorimo, po vseh avstrijskih škofijah je bila Pijeva zlata meša veseli praznik. Po škofijskih cerkvah so večidel povsodi sami škofje pridigovali, veliko mešo služili in zahvalno pesem naglasili, pa tudi po družih cerkvah se je slava sv. cerkve in slava Pijeva med raznimi slovesnostmi glasno oznanovala, in iz vseh škofij so romale bogate darila in voščila s tisočernimi podpisi mešnikov in vernikov v Rim. Te svečanosti pa so bile toliko sijajnejše in darila toliko obilnejše in oni podpisi toliko številnejši, bolj kakor je ljudstvo ktere škofije verno in sv. cerkvi vdano. Od Solnograške nadškofije in od Tirolskih škofij gre še posebej opomniti, da so neštevilni in *velikanski kresi* po nebotičnih gorah kakor sveče nebeške čestitali Piju IX., ter bili lepa podoba onega gorečega plamena žive vere in ljubezni, kateri pobožne serca ondotnih prebivalcev ogreva.

Dosihmal smo si ogledovali le kar razne dežele po Evropi. Ali rimska cerkva ni kar za Evropo, ampak za celi svet, prav zato, ker je splošnja ali *katoliška*. Zavolj tega je bila pa tudi zlata meša glavarja sv. cerkve *katoliška* svečanost, to je: splošno radovanje vseh pravovernih kristijanov po svetu. Gotovo bomo s časom iz raznih delov sveta še več popisov prejeli, kako se je tu in tam Pijev zlati den obhajal. Za zdaj imamo le dva glasa pred seboj in sicer iz *Afrike* in *Amerike*, ktera naj še tukaj dodamo.

Iz *Afrike* in sicer iz *Kaire v Egiptu*, so poslali voščilo sv. Očetu gojenci nekega katoliškega rejenišča, v katerem tako-le govorijo: „Sv. Oče! Ako gorek detinski zdihljaj premore potolažiti en zdihljaj tolikih Vaših britkosti, se mi podvizamo z veseljem ga Vam podariti. In zvesti si bodite, da vsi, kar nas je od obnilskih bregov, od obnožij piramidskih, z ožganih širokih pustinskih planjav, — se kakor slušljivi otroci obračamo k Vam, nezmotljivemu učeniku, popolnemu

zgledu, ljubeznjiv emuočetu, neprecenjenemu papežu Kristusovega ljudstva, ki Vas krivično preganjajo, hudobno obrekujejo, bogoskrunsko žalijo . . .“ Podpisi so zraven Evropejcev od mladine iz Nigricije, iz Darfura, iz rodov Nuba, Maiak Džangè, Gog, itd.

Iz Amerike so poslali katoličani prelepih darov za imenitni god, — med družimi čisto zlatega goloba; cena zlata teh darov se šteje čez 800.000 frankov. Preslovesno pa se je Pijev zlati den obhajal v mestu „Novi Orlean“, kakor da bi se bilo to mesto skušati hotlo z večnim Rimom; Amerika še kaj enakega ni videla. Pet velikih procesij se je razvijalo iz raznih mestnih cerkev in vse so se gibale proti palači ondotnega nadškofa, da ga spremijo po ulicah, z najdražjimi pregrinjali prepreženih, na terg, ki se razprostira pred vratni stolne cerkve. Tu je bil napravljen amfiteater (okroglo prizorišče), visok 18 in širok 70 črevljev, in vsred nja altar, obsenčen s predragim baldahinom. In na tem mestu, vpričo uradnih zastopnikov vseh izobraženih narodov, vpričo množice, ki je nad 50.000 ljudi narastla, so se brale voščila sv. Očetu namenjene, v katerih so se s čudovito močjo najkrepkejši katoliški čuti razodevali. Eden govornikov je slovesno izklical: „Slava Papežu, slava Papežu, kateri ne jenja z veljavnostjo svojega nezmotljivega glasa ljudem v spomin klicati resnice, katerim se morajo vdati, pa tudi zmote, ktere morajo zavreči“. — Tako se govori v svobodni Ameriki od nezmotljivosti papeževe in od veljave njegove besede, s katero je v znanem pismu (syllabus) zmote sedajne dōbe zaznamoval in zaverigel! — In glejte prav pri teh pomenljivih besedah je nebrojna množica svobodnih Amerikancev brez konca in kraja pohvalo ploskala, v znamenje, da so njih tehtni pomen vsi prav dobro razumeli. Globoko ginjen je nadškof z povzdignjenim glasom odgovoril: „Dà, naj sliši in zvê vesoljni svet: mi se podveržemo brez prideržka učeči veljavnosti, ktero je Jezus Kristus na zemlji postavil; mi smo ubogljivi otroci tistega očeta, kteremu je Jezus Kristus zapovedal, da naj uči vse narode; in prav zavolj tega smo mi vedno pri stranki prave svobode, pravega napredka, prave

kerščanske omike“. — Mi ne moremo tej amerikanski slovesnosti družega pristaviti, kakor le besede: Slava in trikrat slava verlim katoličanom amerikanskim.

Celó elektriška moč daljnopisa, ki je že tolikokrat svoje perutnice posodila laži, zvijači in izdaji, je tisti den postala verna dekla božje ljubezni in resnice; in telegrafove niti so donele kakor lepo ubrane strune nezmernih citer, na katerih je ves katoliški svet, v radosti topeč se, prepeval spev ljubezni: „*Ecce quam bonum et jucundum, habitare fratres in unum!*“ (Ps. 132, 1.) Glej, kako dobro in kako prijetno je, ako bratje (v ljubezni) skupaj prebivajo! Celó iz serca daljne Finlandije je telegrafova struna voščilo v Rim prinesla: „Obhajali smo tukaj veliko svečanost in splošno obhajilo darovali za Pija IX.“

Radujmo se torej v Bogu, verni Slovenci! in hvalimo Boga, da smo učakali tega zlatega dne in priče bili tega nepričakovanega zmagoslovja katoliške cerkve. Krepkejš, ko prej, se oklenimo skale sv. Petra, da nas vihar bogotajstva v globočino pogubljenja ne treši. Pokornejš, ko prej, poslušajmo glas vesoljnega Učitelja na stolu sv. Petra, da nas lažnjivi duh tega sveta ne premoti. Radodarnjš, ko prej, podpirajmo sv. Očeta, vojskovodja našega v boji zoper uporne moči tega sveta, da kje pod razvalinami Rimskega ozidja sami ne poginemo. Glasnejš, ko prej, zagovarjajmo resnice in pravice katoliške cerkve, da svojim potomcem na Slovenski zemlji sv. vero ohranimo. Zvestejš, ko prej, pa tudi živimo po nauku katoliške vere, da vredni postanemo, biti otroci take matere, kakor je mati katoliška cerkva.

Tebi pa, sv. Oče! bodi tvoja zlata meša sladka nagrada za vse britkosti tvojega dolgoletnega cerkvenega vladarstva. Ti si papež neomadežanega spočetja Matere božje; in tvoja zlata meša te je prepričala, kako hvaležni so ti tvoji otroci za to poslavljenje Marijino. — Marija ti je veselje tega zlatega dneva pripravila, naj te nam Marija še dolgo dolgo ohrani! — Ti si papež velikanskega pisma (*syllabus*) v katerem si zmote naše dôbe pogumno zaverigel. Glej, o priliki zlate meše si se lahko prepričal, kako pokorno se vsi tvoji sodbi

podveržemo. — Bodi še dolgo naš učenik, radi te bomo tudi zanaprej poslušali; kdo drugi neki ima besede večnega življenja, kakor le ti edini? — *Ti si papež vesoljnega cerkvenega zbora; in vesoljni zbor slušajoče cerkve zmed vseh narodov zemlje, ki te je pri zlati meši v cerkvi sv. Petra obdajal, ti bodi sladko poroštvo, da te bode v ravno tej cerkvi še bolj častitljivo obdajal vesoljni zbor učeče cerkve na prihodni praznik neoma-dežanega spočetja Matere božje.*

Slava Zlatomešniku, sv. Očetu Piju IX.

5. julija.

Franč Kosar.

D.

Prilike in basni

ali

zlate resnice v srebernih posodah.

„Slovenci v svojih pogovorih prilike in čedne podobe radi imajo. — Prilike naj bodo domače; tujih Slovenci malo poznajo; neznanega pa serce ne poželjuje.“

Slomšek v Drobt. l. 1862 str. 24.

I.

Koga so v peklu postavili za glavarja?

Nesrečni prebivalci peklenški so se nekdanj hudo posvadili; kervavo kavsanje in pobijanje je nastalo; iz enega kota do drugega je vse vrelo, kakor krop v kotlu. Pri tej priložnosti so tudi svojega glavarja poškovali, da ni bil zmožen daleč kraljevati. Ko prepir potihne in zopet nastane stari red groznega terpljenja, so jeli prevdarjati, koga bi zdaj postavili za glavarja. Snidejo se vsi peklenščeki ter sklenejo, iz svoje sredine tri na svet poslati s pogodbo, da bode on glavar vseh, kateri bo največ duš v pekel spravil. Odberejo toraj tri najhujše, ter jih pošlejo na svet. Vsaki vzame svojo zanjko, s katero hoče duše loviti.

Pervi vzame palico in kvarte in se poda po svetu. Pripotuje v neko vas in najde neko hišo vso z ljudstvom obdano. Stopi bliže, prišepa enemu na uho, kaj se tukaj godi? „Pokradli in odnesli so tatje to noč vse, kar so imeli ti pošteni ljudje; gospodarja in družino so na pol ubili; živino so očarali, neče jesti in hudo boleha —; prišli smo, da vidimo nesrečo z lastnimi očmi, in nekoliko potolažimo uboge sirote;“ — tako je eden odgovoril. „Ali nič ne veste, kdo da je to storil?“ se hudoba zareži. „Nikakor ne — da bi le vedeli, na drobne komade bi ga razsekali“. — Ko to zasliši se satan hitro vrine vsredi množice v hram, vzame kvarte iz žepa ter govori: „Posluh! čujte, kaj vam povem. Vi si glave belite in ugibate, kdo da je to hudobijo storil; jaz vam to hočem kmalu povedati.“ Zdaj kvarte pomeša, veli prevzdigniti in jih previdno po mizi razstavlja. Komaj jih nekoliko razloži, skima z glavo in se dela vsega pobitega, rekoč: „Tega bi pač ne verjel, nikoli ne“. Razloži še ostale kvarte, in

kako se gledavci vsi začudijo, videči tujcu iskre iz oči leteti; tako je gorel togote. „Hočete znati, kdo je to storil?“ spregovori. „Resnično vam povem, verjemite mi: tega drug storil ni, kakor Ivan Hrastovnik; zaslužil je, da se nad njim maščujete.“ — To je gledavcem jezo vnelo. Vsak divja domu po orožje, zbere se črna vojska in se napoti do nedolžnega hrama Hrastovnikovega. Velik krič doní od daleč; prah se do neba vzdiguje, kakor goste megle; nikdo v sosedni vesi ne zna, kaj to pomeni. Vojska privihra do Hrastovnikove hiše, kmalu je bil hram obsut; umorili so gospodarja, poterli vse, kar so našli, slednjič poslopje zažgali, da je vse pogorelo. „Tako je prav“, se roglec nasmeje; „zdaj že nekatere duše imam; grem še več sreče iskat,“ ter se pobere.

V drugi vesi najde polno oštarijo mladega in starega svetá, vse je bilo židane volje. „Tu pojdem noter“, zamomlja; „znabiti se da kaj opraviti“. Čertež sede za mizo, izleče kvarte, in ljudi, ki ga pazljivo gledajo, na kvarte igrati uči. Prikupi se jim jako; kmalu najde nekoliko tovaršev, in začeli so vrezavati s kvartami po mizi, da je bilo kaj. Nova reč vsim dopade, in za nekoliko ur so bili kvartači pri vsaki mizi. Vse je potihnilo za nekoliko časa po hiši; vsak je hotel dobiti, nobeden izgubiti. Kdor je zgubil, se je hudo čemeril; kdor je dobil, je trepetal, da z nova ne izgubi; slednjič se kvartači sporečejo, posvadijo, do kervavega stepejo, nekatere so celó ubili. To vidši, položi hudič kvarte na polico, kjer se še den denes navadno po oštarijah najdejo, jo pobriše iz hiše, bojé se, da bi tudi na-nj kaj ne naletelo. Ostal je še nekoliko dni skrit v oni vesi, hoté se prepričati, kako se bo naprej tam godilo; kako bo poganjalo seme nauka, ki ga je zasejal med ljudmi. Svoje setve je bil v kratkem vesel. Od dne do dne je zahajalo več ljudi v oštarijo; po dne in po noči so kvartali; možje so zapravljali premoženje, žene doma z otroci stradale; nekih možev po dva po tri dni ni bilo domu; mladenči so staršem kradli, da so si za kvartanje denarjev priskerbeli; delo je zaostajalo; kavsanja, prepirov, svaj in sovraštva ni bilo ne

konca ne kraja — vse to so kvarte napravile. Med zakonskimi ni bilo več najti mirú, ne zakonske zvestobe; mladenči so postajali staršem nepokorni, razuzdani, hudobni, brezbožni. Pogubil je s kvartami satan brez broja duš, in nadjal se je dobiti poglavarstvo čast.

Drugi roglec si nabaše smodnika ali strelnega prahu ter se spusti po svetu. Na cesti najde dva togotneža se hudo prepirati. Natezala sta se in obraze imela celó kervave; preklinjala se, gerde imena drug drugemu dajala, kričala kot nême stvari; zaletavala se drug v drugega, da so iskre od nju letele. Hudoba nekaj časa od strani z veseljem gleda, slednjič pristopi rekoč: „Zakaj se tako natezata? Kdo od vaju je prepir počel?“ Oba se delata nedolžna, nobeden neče kriv biti, in zopet se pograbit. Tujec se med oba ustavi, potegne dva samokresa iz žepa, ter reče: „Kaj bi to — razžaljena sta oba; nobeden ne sme tega na sebi terpeti, to je za moža nespodobno; boljše je umreti, kakor v sramoti živeti; čast je več od življenja. Stopita vsak s svojim samokresom deset stopinj narazno; ti boš ustrelil prvi, in če tvoja krogla protivnika ne pogodi, bo ustrelil on.“ „Prav tako“, sta zakimala oba. Razstavil nju je; prvi meri ter meri, kresne, pok — in oba sta ležala na tleh. Eden je bil od krogle zadet, drugi je od strahu na zemljo telebil, zakaj še nikoli nič od strelbe slišal ni, še menje streljal. — Ha, se zapeljivec nasmeje, zdaj že imam enega, začetek je storjen, od sedaj bo zadost tega po svetu. Tako je prinesel hudobnež iz pekla dvoboje med ljudi, ki so sedajne dni kaj domačega in navadnega. Za kako grenko besedo pokliče razžaljenec protivnika na dvoboj. Pokončal je s tem že kaj ljudstva na telesi in duši.

Na svojem potovanju naleti hudir na človeka, ki s pobešeno glavo, veš zamišljen, pred se steri ter se ne gane. Na zgerbančenem čelu mu je poznati notranja togota in klavernost; merzenje do življenja se mu je polastilo serca. Vse po svetu se mu je dozdevalo zoperno; veselja ni več nikjer za-nj bilo. „Priatelj!“ mu dene zapeljivec, „dozdeva se mi, da si sit že življenja; dobro vem, kaka krivica se ti na zemlji godi, če bi

mene tisto zadelo, kar tebe tlači, že davno bi se skril pod grudo“. — „Tudi jaz tisto namerjavam, nič bolj si ne želim, kakor umreti. Smert sama zamore umiriti moje tužno serce; smert sama me bo rešila moje nezadovoljnosti in nikdo drugi.“ — „Jaz znam sredstvo, ako to resnično poželiš; lahko in naglo zamoreš umreti, brez dolgega terpljenja, in ta smert je dosti bolj častiljiva od one, ako si kdo verv na vrat natakne in se obesi. Evo ti samokres, poderži cev na serčno jamico, zmezi jeziček, in amen bo.“ — Človek uboga in že je ležal kervav in mertev na tleh. Satan od veselja poskoči, ker je umetno izpeljal in dobil zopet eno dušo. Slednjič zavozi v kraljevske dvorane, učil je tam s smodnikom ravnati: puške nabijati in streljati, prinesel je na svet grozne morije. Rod se je povzdignil proti rodu, kralj proti kralju, dežela nad deželo, država črez državo; nastale so hude kervave vojske. Iz topov je germelo, da se je zemlja majala, smert in pokončanje je treskalo med sovražnike, mestne zidine so se rušile, terdnjave padale in se podirale, kerv je tekla, da je strah povedati. Jezero in zopet jezero se je ljudstva pomorilo, satan je hudoga storil neizrečeno. „Pač jaz bom za vojvoda, nihče drugi ne sme, ne more biti,“ tako se tolaži.

Tretji poslanec iz pekla nese na svet posodo žganja. Pride na cerkveni shod in veliki semenj: le vse terlo se je ljudi. V svoji zvijači poskusi nastaviti nevarno past, si postavi na sredini tergovcev mizo, in kliče ljudi pokusit žlahtne pijače. Radovednost mu pripelja veliko gledavcev, ki so za male denarce serkali pijačo iz pekla. Zmir več je dobavljal pivcev, po kratkem so bile prazne vse posode, šel je v pekel po več, skor bi mu žganja ne zamogli dovolj našgati podzemski tovarši. Na kateri bodi kraj sveta se je obernil, so ljudje ko komarji leteli za njim. Veselilo ga je, ker ni bil nikdar sam, ne po noči, ne po dnevi. Učil je ljudi, kako se žganje pripravlja, iz česa se dela, za kako malo ceno se dobi. Po kratkem je bilo žganja dobiti v vsaki oštariji, sem ter tje so točili samo žganje.

Strašen sad je rodilo, kar je hudoba vsejal. Peklenski

strup žganja je napravil hude reči. Kakor dim in prah človeku okó otèmni in bister pogled oslabi, tako ljudstvo na duši od žganjopitja oslajljeno ni več pogleda obračalo za dobrimi deli in za poštenostjo, ampak opijaneno se je vgreznilo iz ene hudobije v drugo, letelo je iz prejšne poštenosti v gerdo razuzdanost ko listje na jesen iz drevja. Ljudje so postali hudobnega serca; miloserčnost in priljudnost so zgubili, postali so neobčutni, terdoserčni, hinavski; poželjivost mesena in nečistost je popačila mlade in stare. Mnogim je žganje postalo za vsakdanjo potrebo, brez njega živeti se je dozdevalo nekterim nemogoče. Rastla je pri ljudeh navada pijanstva, vrata do vsake sorte nesreče so se ljudem odperle. Eni so pili, dokler niso hiše in premoženja po golti splavili, drugi krivice delali, goljufali, kradli, da so denarja za žganje dobili; eni so zapili z žganjem pamet, so obnoreli, drugi so prišli ob vero in vse poštenje; eni so na telesi bolehal in pred časom pomerli, drugi so v pijanosti v kaki grabi obležali in zmerznili. Cele vesi so obožale, cele dežele je potopila dušna in telesna nezmožnost in slabota, od dne do dne je padalo več duš v žrelo peklensko. Vstal je na svetu hud dušen pomor. Dver peklenških ni več trebalo zapirati, ostale so vedno odperte. Kakor dereča povodenj brez smiljenja lepe polja in zelene travnike poplavi in pokonča upanje marljivemu kmetu, tako je pregrešno pitje žganja pokončalo veselje božjih angelov, ker so pešale med ljudmi dobre dela, in ker je oslabelo kersčansko življenje; grehota, celo pozabljivost Boga sta gospodarstvo na svetu prevzela. Božjemu kraljestvu je satan zanetil z žganjem veliko škodo. Povernil se je v pekel, kjer je že bilo vse pripravljeno, da ga bodo za glavarja postavili, zakaj on je najboljšo omislil duše pogubljeti. Posadili so ga na velikansk plamenati tron in mu zročili vladarstvo derhali peklenške. Njemu na desnici sedi on, ki je streljavo med ljudmi vpeljal, in na levici peklenšček s kvartami. Vseh treh nas Bog obvari!

Kristijan! teh treh reči se skerbno varuj; ako grešno ž njimi delaš, peljajo te v pekel. — Težko je s smolo

kaj opravljati in se ne zavoščiti, še težje je, se strasti kvartanja vdati in se ne pregrešiti. Sveti Franc Borgija pravi: „Kvartač zgubi denar, zapravi dragi čas, pride ob pobožnost in dobro vest“. — Varuj se orožja in ravnaj pazljivo ž njim, da sebe ali svojega bližnjega ne oškodíš. V jezi ne stegni roke po njem, v žalosti in v zadregi ne prijemlji ga; Zveličar nas uči: „Kdor se z orožjem peča, bo z orožjem končan“. — Žganja se ogiblji kakor smertnega strupa; ne dotikaj se ga, da se ne osmодиš. „Voda pogasi ogenj, pijanstvo um“, piše sv. Bazilij. Boljše je žejo terpeti, kakor žganje piti, strup je za telo in dušo. Žganjarij se varuj, vrata so do pekla. Sperhnjena ladja na bistri vodi se potopi: enako se potopi pijanec sploh, sosebo pa žganjepivec, sperhnjen na duši na dno peklensko. Kristijan! prosim te, odpri dušno okó, in dobro premisli tó.

Fr. Šrol.

II.

Dojka in koza.

Blizo Dunaja leži prijeten kraj, pri sv. Vidu imenovan. Tamkaj je stanovala po letu gospa žlahtnega rodú, dobroserčna, pa tudi v mnogih rečeh šegava. Bolehna se je vračila na zdravem zraku, in pila vsaki den nekoliko kozjega mleka, da pomaže bolene pluća. Nekega dneva povabi več prijateljic na prijazno selsko poslopje, nje pelja v prekrasno dvorano, okinčano s cveticami, podobami, slikami in velikanskimi zercali. Svojej strežkinji naloži, tudi kozo v dvorano prignati, da prijateljice vidijo, kako umetno zna svojo vračiteljico dojit in kako si krati čas v tihem samotnem kraju. Ročno se spravi kozo dojit. Delo jej gre urno od rok, in prijateljice so se nad priprostostjo žlahtne gospe radovale. Koza v društvu takih gospé, in med samimi rožicami se občuti nekoliko plaha. Zdajci tudi vgleđa

v zrcalu svojo lastno podobo, dolgo časa oči brusi in brusi, in slednjič ne dvomi več, da je podoba v zrcalu resnična koza; zažene se sredo cvetlic do zrcala, butne s terdo glavo va-nj, da se na jezero komadov zdrobí. Gospé so od straha omedljevale; slabost je eno za drugo vergla, zakaj zrcalo je veljalo 2000 goldinarjev.

Človek ni za vsako društvo, treba je vsikdar pomisliti, kam se podajaš. Kedar na dolgo pot greš, potipaš po žepu, ako je v njem kaj belca; kedar v tovaršijo greš, prevdari dobro, ako ni nevarna za te. Po blatu hoditi in se ne omazati, je nemogočno; v slabe društva zahajati, in si vender na duši ne škodovati, kdo bo verjel? Kakor koza v nepravi tovaršiji in na neprimernem mestu je napravila veliko škode, še več si dela človek kvara, ako gre v tovaršije, kjer mu je nevarnosti zanjka postavljena. „Kdor nevarnost ljubi, bo v njej poginil“. Sir. 3, 27.

Fr. Šrol.

III.

Osel kot kralj zverine.

Zbral se je nekdam ves živalni svet, da bi se posvetoval in prevdarjal, komu sliši kraljevsko mesto, oblast in čast med zverinami. Močno so si terle glave uboge živalke, kdo bi bil za kralja najbolj sposoben. Oroslan njim se je zdel premočen, on bi vladal vse po svoji glavi; — opica prepametna, druge stvari bi zaničevala; — mravlja je premarljiva in preskerbna, ona bi preveliko od vsake terjala, opešale bi podložnikov moči; — govtnjač je prebutast in navadni prostak, ker se le od zaverškov na stezi živi; — muha preslaba, bi se je nikdo ne bal. Velika pravda se je vnela med stvarmi, slednjič se vender zedinijo in si osla za vladarja postavijo. Vse se mu priklanja in natančno zvestobo prisega.

Osel prime uzdo vladarstva, napuh pa njegovo serce. Ves svet se mu v novi časti in oblasti drugači

dozdeva, kakor poprej v prostem življenju. Ako slepec slepca vodi, padeta oba v jamo, taka se je zgodila kraljevskemu dolgouhnežu. Ves prejšni lepi red, običaje in navade med živalimi priljubljene je poterl in vse po novem kopitu hotel porezati. Razposlal je po deželi ostro povelje, da se četironogate stvari učijo po zraku letati, marsiktera si je pri novi vaji šibko nogico polamala; — pticam je zapovedal, da bodo od sedaj le na tleh ostale, ljudje in drugi sovražniki bi bili skoro vse pokončali; — ribe bi se naj vadile brez vode živeti i. t. d. Osel je hotel narobni svet postaviti. Starke so kmalu spoznale, da so se s svojo volitvo hudo opekle, in da gre za njih bitje. Pošeptavale si so na uho ena drugi, spletle mrežo rovarstva križem sveta, in kmalu se vzdigne plamen kervave prekucije. Pretirale so svojega kralja, ki je nesposoben za vladarstvo krivico delal podložnikom; pahnjen s prestola je zgubil vso čast, oblast in poštenje na svetu in še zdaj pri nas velja za najbolj neumno stvar.

Človek! ako ti je sreča prijazna, ne prevzemi se. Si obogatel, naj te bogastvo ne omoti. Bog je, kateri reveža v bliščavo pripelje, pa mu tudi srečo odvzame, kakor je njegova neskončno modra volja. Kdor s svojo srečo neumno ravna, mu hitro herbet oberne. „Zlato in srebro jih je že mnogo omotilo, celó do kraljevskega serca se je zmuznilo in ga spridilo“. (Sir. 8, 3.) — Ako te svet časti in hvali, glej! da te ne oslepé lepe besede. Najlepša čast za človeka je pri Bogu, hvale ljudi preželjno na uho ne vleci. Oni, ki te danes do zvezd povzdigujejo, te bodo jutri z blatom ometavali. „Marsikteri pride v svoji visokosti do zaničevanja“. (Sir. 20, 11.)

Fr. Šrol.

IV.

Medved in polh.

Željno je kosmat medved ognjenosvetle oči obračal na visoko hruško, ki je bila polna zrelega sadú. Peželelo

se mu je zaglajen želodec nabasati s sladkim jedilom. Od vseh strani je drevo obhodil, ali kako priti do hrušek, ki so previsoko na vejicah bambale, je domišljeval sem ter tje. Z močnim kožuhom se je po drevesu poslanjal, čohal in drevo tresti prizadeval; pa delo je bilo brez haska. Staro močno deblo se še hudi medvedovi sili ne udá. Že je v svojih ognjenih željah skoro obupal, ko vglada tolstega polha se tiho in počasno hruški bližati. Kedar polh medvedovo kosmatino pri hruški opazi, se kmalu pripravi na pobeg; znal je dobro, da medved tudi sirovo meso ljubi, kedar se mu glad po črevah dere in kaj drugega nēma. Medved mu vender kaj prijazno pokima in s prisego obljubi, da mu trohice žalega storil ne bo, še več: večno prijateljstvo obeta njemu in vsemu njegovemu sorodu, ako na drevo gre in tudi za medveda hrušek natrosi. Polh se da pregovoriti, medved se mu pri deblu za stolec ali lestvico postavi in kmalu je bil na verhuncu. Urno je iz ene veje derkal na drugo, iz enega verhunca na drugega, tepke so letele na tla ko toča. Medved se je gostil, kakor da bi sedel za kraljevo mizo. Hrustal je sladnino, da so ga že čeljusti bolele. Kmalu sta se nabasala oba, polh na drevesu, medved pod hruško z dobrim sadom do zasedanja. Medved polhovo dobroserčnost hinavsko hvalisa, mu zvest prijatelj za vselej ostati še enkrat obljubi, in se zaroti mu vse dobro storiti, kjer le mogočno bo. V znamenje zahvalnosti mu se zopet ponudi na pomoč, da lože z drevesa splazi z natlačenim trebuhom. Polh, ki se ničesar hudega ne nadja, se devlje polagoma z drevesa. Zdajci se medvedu po pečenki poželi; ko polh do njega priplazi, čapne hinavski butoglaviec in brez milosti požre zapeljano siroto.

Na svojega sovražnika se ne zanesi nikoli; v sladkih besedah skrivlje hudi strup, s katerim ti hoče škodovati. „Sladke besede nosi sovražnik na svojih ustnicah, v svojem sercu pa premišljuje, kako bi te v jamo pahnil“. (Sir. 12, 15.) Zogni se sovražnika, kedar zamoreš, idi mu iz pota, ako se dá, če pa vender imaš ž njim kaj opraviti, bodi moder in pazljiv, da se proti kerščanski

ljubezni ne pregrešiš, ali da te on s svojo zvijačo v nesrečo ne pahne. „Um in modrost sta potrebna povsod, zlasti v tovaršiji“. Kedar se z drugim snideš imaš pomniti ta nauk: „Bodi prijazen z vsakim človekom, zaupaj vender redkemu“. Sv. Franz Salez.

Fr. Šrol.

V.

Govnjač in marljivost.

Iskal je službe in dela po svetu govnjač, hotel se kaj boljšega in modrejšega lotiti, kakor sta ga naučila oče in mati. Slišal je nekdam praviti, kdor več zna, več velja; po časti in hvali je hrepenelo tudi njegovo serce. Kam se podati, česa se učiti, ni mogel dolgo zadeti. Vse željni videti, pa ničesar se učiti — tako navadno delajo lenuhi in zaležanci. Prišel je do mravljinjaka. Straža ga koj pred kralja pelja, dobrovoljno je bil sprejet in v službo vzet. Lepo plačilo je bilo obljubljeno, ako marljivo dela in se pošteno obnaša. Drugo jutro ga pošljejo z drugimi delavci daleč od doma, da pomaga bistronožnim mravljam pri delu in se vadi marljivosti. Po svoji stari navadi se na potu ni pre-naglil, polagoma se deval za versto mravlje, ki urno so gnale se ena za drugo. Najposlednejše so ga pre-hitele; še ni bil na pol pota, so ga obloženi, domú vernivši se delavci srečevali, ki so za njim šli od doma. K svoji nesreči naleti na verščaj zaveržkov; stara na-vada ga premaga, loti se prejšnega nesnažnega življenja in pozabi na dolžnost in službo. Gostil se, da mu je že presedalo; še le tretji večer pride domú ves omazan in smradljiv. Mravlje ga črez prag zdunkajo in vrata za njim započijo.

Govnjač pride do ulnjaka ter prosi pri bučelica službe, vse je lepo obljubil; vsaj tako navadno delajo posli, kedar službe iščejo. Zaglajen in reven se matici zasmili, zapové mu prinesiti sladke jedine in okrepčanega

v službo vzeme. Dober živež in dobro plačilo se mu je obečalo. Drugo jutro strežaj rano celo hišo izdrami ter kliče na delo. Vse je po koncu in sili iz koša, pri vratih je nastala gnječa, da bi skoro počasnega gov-njača poceptali. Povsodi je bil slednji. Kedar je do kake rožice dokobacal, je že dost preje urna bučelica sladino odnesla. Že se je delal večer; in kar bi okus škodilo, sterdine ni nabral, toraj se tudi domú ni upal, — podal se je dalej po svetu.

Dojde do tolstega pajka, ki gizdav čepi v svojem gnjenzdu; za popotnika gov-njača se še zmenil ni. Tudi tukaj gov-njač poterka in prosi službe. Dobil jo je. Kmalu je bila s pajčevine spletena mreža za gov-njača, kjer bi naj prezal po muhah in iskal živeža. Muhe znatiželjno okoli mreže berné, zdaj ta, zdaj una v gosti pajčevini ovisi in se vjame; vender preden se leni gov-njač iz svojega bedna zdeva, je bila muha že Bog vé kje. Hudi glad ga je že terl, sila pomankanja živeža ga pretira na skorom iz službe; šel je zopet iskat živeža na ceste in za plote, kjer še den denešni živi in smer-dohero razkaplje.

Marljivost je zlata vredna lastnost, kdor jo ima ne bo obožal. „*Si marljiv, tedaj bo tvoja žetva obilnosti vir in siromaštvo bo béžalo pred teboj*“. (Prov. 8, 11.) Marljivost se z nami ne rodi, ampak nauči in privadi. Uči se nje že od mladih dni. Lenuha tovarš je siromaštvo; revščina in glad mu hodita za petami. Leni gov-njač se živi od zaveržkov in gnjusobe; malo boljše se lenuhu po svetu godí. *Lenega čaka stergan rokav — Palca beraška, prazen bokal.* Vodnik.

Fr. Šrol.

VI.

Hrast in želod.

Stal je že več stotin let star hrast v zelenem pašniku. Veliko težavnega si je zavžil svoje dni na svetu. Strašna

moč viharjev se je vpirala mnogokrat z vso silo v košato vejovje, ponosno se je branil; toča in mraz sta mu večkrat veliko terpljenje napravila, v solzah se je mnogokrat topil in mraza trepetal. Zdaj ga že starost tlači; veja za vejo ovene, umerje, se osuši; malo življenja le v deblu še čuti. Gospodar že eno leto poprej je izrekel sodbo nad njim, da bo posekan. Sledno leto svojega življenja še zbere vse oslabiljene moči, in še prinese nekoliko želoda, zlasti en želod verlo redi, hoče da zeló dozori, da pride v zemljo in njegov prostor podedova. Nek jesenski dan njemu tako govori: Sinko ljubi! z menó bo skoro pri kraju, le majhen življenja še čutim v starih žilah. Velika slabost se me polastuje, več se jej braniti ne morem, skoro pojdem iz sveta. Ali pomisli, moje mertvo truplo še le vender v časti ostalo bo. V komade ga bodo razkolali, v doge stesali, polovnjake naredili in hranil bom v sebi žlahtno vinsko srago, še dolge leta bo slovela moja čast in dobro imé. Ako želiš, da se bo tudi tebi enkrat enako godilo, ne prevzetuj in blizo svinj nikoli ne hodi; te so tvoji najhujši sovražniki. Ako te ulové, te bodo pohrustale, in drevesa iz tebe ne bo. V zemljo moraš priti, ako želiš očetu enak biti, starih dnevov dočakati. Tako stari umirajoči hrast svojemu sinu — želodu — govori, sreča otrokova mu dela velike skerbi.

Želod se očetovim besedam posmehuje in misli na tihem: Kaj neki starček blodi, že se pozna, da mu od starosti možgani zasedajo. Učen sem zadost, znam, kaj mi je potrebno, za prazno čenčanje ne maram. Vetere popihlja, želod se prevzetno na vejici ziblje, pregloboko zamišljen nevarnost pozabi vso, odluši se iz kapice, treši na tla, svinja škrebet zasliši, privihra in ga požre.

Otroci! spoštujte starše, ne zametujte njih zlatih besed. „*Moj sin! poslušaj nauke svojega očeta in ne zapusti zapovedi svoje matere: da bo okinčana enkrat tvoja glava in (zlato) lanček okoli tvojega vrata*“ (Prov. 1, 8—9.) Na zemlji nič dobrega ne čaka neubogljive otroke. Kam in njegov rod je bil od Boga zaveržen, ker je očeta zasmehoval; tudi naše dni hudobnim otrokom Bog dolžen ne ostane. Sam si ostro šibo spleta,

s ktero tepen bo, kdor staršev ne spoštuje. „*Hudoben sin kar dobrega upati ne sme*“. Prov. 14—15. Kakor ptica pred jastrobom — beži pred hudobnimi otroci vsa sreča. *Toraj spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji.*

Fr. Šrol.

VII.

Neubogljiva in prederzna ribica.

Od obrežja silnega morja segala je v oserčje visokega gorovja dolga in kaj mična dolinica. Rajski mir je bil v tem zakotju doma; kajti sterne skalnate pečine so zabranjevale vsacemu dohod v ta skriti in samotni zemeljski kotic. Iz pod sive skale izviral je tukaj hladni studenček, ki se je enako srebernemu traku vil med mahovjem, poživiljal s svojo vodico okol rastejoče cvetke, bil pa ob enem tudi varni dom lepo pikastih postervi, ki so v mnogih podzemeljskih kotanjicah imele svoje nočne stanovališča, med tem ko so se po dnevi veselo zibale sem ter tje po bistri studenčnici. Kdo bi bil pač mislil, da prebivavke te bistre vodice ne bodo vse zadovoljne s tem svojim samotnim in mirnim domom; in vender ni bilo temu tako. Nekega dne namreč beseduje mlada postervica svoji materi: „Mama! včeraj mi je pravila moja tovaršica, ki s svojo materjo tam-le čez pod uno korenino gnjezdi, kako je vender le dolgočasno tu v naši vodici. Tam doli v morju, kamor se naš virček izteka, in kamor je tovaršica, kakor mi je pravila, že mnogokrat plavala, je vse drugačno, vse bolj prijetno. Ali smem tudi jaz danes enmalo z njo tje doli?“ — „Hčerka moja“, odverne mati, „tvoja tovaršica je pač nespametna, in ne vé, kaj govori. Doli v morje hoditi je zelo nevarno, toraj ne slušaj je, ampak ostani le lepo doma.“ —

Postervica je na te materne besede molčala, akoravno je bilo videti, da jej niso nič kaj všeč. Drugo jutro ribica nekako černo materi pravi: „Vi mi pa vender ne privoščite nobenega veselja. Glejte! sosedova

je bila včeraj zopet doli pri morju, ter mi ne more nikoli dosti povedati, kako je doli prijetno, kaki neizmerni prostori so v morju, kjer se zamore švigati sem ter tje, ko blisk. Tukaj se še skor ganiti ne zamorem, in če se le malo bolj neskerbno zaženem po studencu, se že butim z nosekom ob kako korenino ali skalo. Tudi tovaršije je bojé tam doli dovolj. Pustite me toraj popoldan s tovaršico enmalo na kratek čas, bove kmalu spet nazaj.“ — Mati z lepimi besedami pravi: „Ljubka! ne poslušaj zapeljive tovaršice, ki ne vé, kaj je morje. Glej! tukaj živiš brez vse skerbi in nevarnosti v bistri studenčnici; najmanjši žal te ne more zadeti. Al v morju je vse drugač. Že morska voda sama na sebi je tako slano-grenka, da ni za požirati. Močni veter podi pogosto velike valove, ki siloma butajo v kamnite begrove, ter ribe zbegajo, da zgrešijo sled svoje domačije. Večkrat privesla ob obrežju tudi ribič z gosto mrežo, ki neštevilno brezskerbni ribic, ki se na morskem poveršju kratkočasijo, poloví in podavi. Pa če ribču pete odneseš, te čakajo še drugi sovražniki. Ropne ribe privozijo se pogostoma iz strahovitih morskih breznov na poveršje, ter neusmiljeno hrustajo svoje manjše tovaršice, tako, da celó ljudje že imajo pregovor: da velike ribe rade manjše jedó. Toraj, ljubka! vbogaj, in ostani pri meni doma!“ — Al hčerka danes ne molči več, kakor včeraj, ampak veliko in gerdo jezika materi, ter očita jim terdobo, nevošljivost in kaj vem, kaj še vse. Zvečer se celó kuja pri večerji in noče jesti. —

Drugo jutro zapeljiva tovaršica zopet našo mlado znanko seboj k morju vabi. „Pes se obesi“ si mala neubogljivka misli, „denes pa matere še kar vprašala več ne bom. Saj si vender smem tudi sama privoščiti kako veselje.“ — Dogovorite se ribici, kdaj da popoldne odrinete v morje na kratek čas. In res! Ko namreč popoldne pripravljate skerbne matere gnjezda za prihodnjo zalego, šinite mladi postervici prot morju, akoravno je daljno gromenje naznanjevalo bližajoči se vihar. Ko pridete k morju, se zdajci pridružite med tropo raznopisanih rib, ki so brezskerbno švigale sem ter

tje, podile se zdaj v temno morsko dno, pa zopet smuknile v višave ter prederzno poskakovale celó čez zerkalo vodnega poveršja. „Ali ti nisem pravila“, reče naši znani ribici njena zapeljiva tovaršica, „kako vse drugač je tukaj, ko tam gor v skalnatem domu? Le radujve se, in če naj drevi doma matere okregajo, prideve jutri zopet doli, in ne greve celó več nazaj domú.“ — Al naši znanki je bilo tudi v sredi veselja le nekako tesno pri sercu; sama pri sebi je celó žalovala, zakaj ni ubogala skerbne mame. Že je hotla tudi celó očitati svoji tovaršici njeno zapeljivost, pa — prekasno! Nastajoči veter zapodi valove, omami nevajeni postervici, da zgrešite, kje je iztok domačega virčeka. Tavate naprej in nazaj. Zdaj pa celó vstane med ribami silni vriš in strahoviti šunder. „Bežimo! bežimo! morivke! morivke!“ kričijo morske ribice in švigajo na vse strani. Gnječa in smešnjava je čezdalje hujša. Zdajci se prikaže cela tropa morskih roparic, s strahovito naglostjo odpirajo globoke žrela in neusmiljeno hrustajo s svojimi ostrimi zobmi straha trepetajoče in omamljene ribice. Tudi naši mali postervici ste žalostno poginili.

Nauk: Kdor staršev rad ne vboga in ne sluša,
Prej al pozneje kazen božjo britko okuša! —

Jož. Levičnik.

VIII.

Radovedna muha.

Mladi muhi komaj so bile zrastle perutnice, in že je hotla vse stakniti v svojem domovju, prostorni in čedni kmečki hiši. Prava živa podoba je bila ta živalica tiste slovenske prislovice, ki pravi: „šil, bodil, po svet' hodil, v vsaki kot svoj nos vtaknil“. Sicer se ta mala sitnica od svoje matere ni bila boljšega naučila; kajti tudi ona je obšarila vse kote; vender pa je ljubila starka le bolj svitle kraje in vsedala se rada na snažne mesta. Mlada hčerka pa je stikovala tudi rada po mračnih prostorih. — Neko jutro vgleda mala radovednica v

tamnem kotu za pečjo veliko pajčevino, ki jo je bil preteklo noč napredel roparski pajek. „Glej! glej! sprelepe tkanine,“ beseduje muhica sama seboj, „kako umetno je vender spletena. Kaj tacega pa vendar še nisem videla. Sprehajati se po taki tenčici je gotovo bolj prijetno, kakor laziti po robastem, negladkem zidu.“ Še je bila komaj zgovorila te besede, že puhne prederzno na pajčevino. Pa, o joj! nogice mlade živalice se zamotajo v žlahtno tkanino. Sicer je napenjala muhica vse svoje moči, ter gibala s perutami, da bi se odvzdignila ter zletela zopet od tod; pa bolj ko si pomagati skuša, bolj se jej zatrenčevajo nogice v vezí zanjgaste pajčevine. Nevoljno začne zdaj godernjati in glasno brenčati. Pa kaj se zgodi? Roparski pajk, ki je dozdaž tožljivo dremal v svojem skritem zakotju, se po glasnem brenčanju prebudi, plane tolovajsko nad mlado radovednico, jo neusmiljeno zadavi in jej kri spiše.

Nauk. Slovenski pregovor pravi: „Kdor vse luknje stakne, so v enih tudi kače!“

Jož. Levičnik.

IX.

Jezična in nepremišljena piška.

„Mati! zakaj vender niste tudi mene naučili plavati po vodi, kakor so svoje hčerke navadili tako lepo soseda, teta raca tam-le črez,“ reče nekega dne mala piška svoji materi kokoši. „Vedno me priganjate, naj berbam po persti ter iščem si živeža; za to pa niste poskerbeli, da bi si zamogla oprati tudi včasih vmazane nogice. Teta raca hčerke vse bolj modro odgojuje. Sicer jih tudi one vodijo po lužah, da si iščejo merčese in laznine v živež. Pa, če se pri tem delu kaj onesnažijo, jih peljejo starka v vodo, kjer se vse zopet lepo omijejo in operó. Kako prijetno pa še le more biti, voziti se po potoku sem ter tje. Mati! ne jenjam pred! naučite tudi vi mene plavati!“ — „Dete moje!“ reče stara kokoš, „ti zahtevaš od mene nemogoče reči. Lepi pregovor

pravi: Bog dari deli; in ta pregovor je resničen. Bog da enim to, drugim drugo; vsega pa nobenemu ne. Zakaj mé plavati ne znamo, ne vem; ker pa nam je Bog v svoji modrosti ta dar odrekel, se moramo vdati voljno v njegove svete naredbe.“ —

Drugo jutro se piška sprehaja blizo potoka. Cisto sama je bila. Misli, zakaj da je vender mati plavati niso naučili, jej ne gredo iz glave. „E, kaj,“ pravi sama pri sebi, saj mati vender tudi morebiti vsega ne vedo. Morebiti bi tudi oni plavati znali, ko bi bili kdaj poskusili. Saj raca svojim mladim tudi niso nič naročevali, kako naj z nogicami veslajo. Gledala sem jih večkrat, pa včasih so bile mlade raglje še pred v vodi, ko stara teta; in vender so se brez vse nevarnosti vozile po potoku sem ter tje. — Kaj, ko bi tudi jaz sama to poskusila. Presneto bi se lahko košatila, ko bi domu pridša zamogla materi reči: Glejte! česar me vi niste vadili, naučila sem se sama. Toljko- in toljkokrat sem prevozila vaški potok danes gor in dol.“ — Ne premišluje dolgo o tem nespametna piška, ampak jaderno privzdigne peruti, ter poskoči kar v sredo derečega potoka. Pa hitro spozna, da s plavanjem nič ne bo. Kobaca in kobaca z nogami; na moč vdarja s peruti, pa le na stran omahuje. Rada bi skočila zopet iz vode, al dereči potok jo urno dervi naprej. Klicati prične zdaj milo na pomoč, pa ker ni nikjer žive duše, revica potóne in žalostno pogine. —

Nauk. Domača prislovica veli: „Brez glave storjena,
Je rada skažena“.

Jož. Levičnik.

X.

Hudobni in prepirljivi kleščar.

Mladi kleščar je bil še komaj zlezel iz lupine, in že je bil kakor ponemčeni pregovor pravi: „Mazan z vsemi mazili“. Vsaki reči je vedel najti pomanjkljivost; celó lastni oče mu niso bili všeč. „Očka!“ gobezdija

mladi smerkovec neki dan, „čemu pa imate vender take roge; pol čednej bi bili, ko bi vam ne šterlele te rogovila spred ust.“ — „Sinko moj!“ resno stari kleščar mladega posvari, „le počasi govori! Glej! vsaka živalica na svetu ima svojega sovražnika, ki jo preganja in jej pogostoma celó streže po življenji; zato pa je modri in dobri Bog dal tudi vsaki svoje orožje, da se z njim brani zamore nasprotnikom svojim. Tebi se moje klešča ne dopadejo; pa čuj! ko bi jaz perst tudi odrasčenega človeka zgrabil z njimi, ter stisnil, bi ga ranil do kervi! Za brambo nam je Bog tako orožje vstvaril.“ — Mladi smerkolin zdaj potuhnjeno molči, pa sam pri sebi si koj misli: „Čakaj le, če je temu tako, bo pa vse drugač, ko meni enkrat rogovi do dobrega zrastejo in se uterdijo. Jaz se ne bom le samo branil z njimi svojim nasprotnikom; tudi marsikaki drugi jo bo skupil. Ne bo me srečal z lepo kdo, da bi ne zvedel, da mi smo mi. Marskomu bom pokazal, po čim je šošarska smola!“ In kar je mladi malopridnež obetal, je tudi, kakor hitro je malo odrastel, jel spolnovati. Zlasti kedar se je snidel s svojimi mlajšimi tovarši, jih je vselej neusmiljeno ščipal, tako da so cvilili pred njim, ko mlade mačke. Bil je sicer zavolj tega od očeta pogosto svarjen; pa, kaj se je prederzni pulež zmenil za njihove besede. Toliko, ko nič. S časom jel je zabavljati tudi starim kleščarjem in se je mnogokrat čeljustil, da se nikogar zmed svojih tovaršev in sokebrov ne boji. Pa revče je bil vse eno vender le še premlad. Nekega dne se tihotapsko priplazi do neke kleščarske koč. Dva mladička se ravno ondi igrata na solncu. Brez pomisleka ju napade in prav neusmiljeno ju začne ščipati. Na glasni jok in stok svojih mladičev prihiti stari in silno močni kleščar — pravi korenjak od pēt do glave — iz svojega zakotja, in ko mladega pripirljivca, od kterege je že veliko malopridnega slišal, ugleda, kako z njegovimi mladiči neusmiljeno počenja, se tako raztogoti, da ga kar brez pomisleka z močnimi kleščami črez pas zgrabi in mu kosti zmane. Ene dvakrat je še malopridnež z nogami pobercal, pa je bil preč.

Nauk. Pregovor pravi: „Taki ki se radi tepejo, — najpervi v bojih poginejo“.

Jož. Levičnik,

E.

Ogledalo

za šolo in narodnost.

„*Drobtinice* nikakor ne skrivajo praporja svoje stranke, temveč ga s ponosom visoko povzdignejo; zapisane so namreč na njem tri visoko častitljive besede: *Katoličanstvo — Narodstvo — Avstrijstvo!* in pod te prapor vabijo tudi vse ljudske učitelje po Slovenskem.“

Vredništvo.

Obrazci pogovorov

pri učiteljskih zborih.

Da se nekoliko sprememba v tem oddelku „*Drobtinice*“ doseže, podamo v tem letniku nekatere vprašanja, ki so se poslednje leta v Kozjanskem šolskem okraju za navadne učiteljske zборе stavile, in posnetek dotičnih pogovorov. Morebiti ustrežemo s tem tu in tam kateremu učitelju, in zbudimo pozornost in daljno razpravo o teh gotovo ne nevažnih predmetih.

I.

Ali je namen „malega in velikega berila“ le té, da se otroci djansko v čitanji vadijo, ali pa tudi, da si pri čitanji raznoverstne koristne vednosti pridobijo in zapopadek obojnega berila prisvojijo? — Je li mogoče, obojni namen ob enem doseči? — Kako naj se uk čitanja obravnava, da si otroci pomen in zapopadek posamnih čitanih odlomkov zapomnijo in preden šolo zapustijo, si zapopadek obojnega berila popolnoma prisvojijo? (L. 1866. — Razprava je bila slovenska.)

Zbrani učitelji so se o naslednjih točkah zedinili:

1. Da namen obojnega berila nikakor ni edina vaja v čitanji, ampak tudi žlahtnenje serca in izobraževanje duha otroškega.

2. Da se naj te obojni namen že pri „*Abecedniku*“ pred očmi ima ter doseguje zlasti po *kazavnem uku* (Anschauungsunterricht).

3. Da naj se pred branjem vsakega odlomka kratko otrokom pové, o čem se bode bralo in kako koristen je te nauk za otroke.

4. Da naj se po branji vsakega odlomka pomen manj razumljivih besed in izrazov otrokom pojasne.

5. Da si učitelj zapopadek odlomka od več učencev, najpoprej od bolj zmožnih in potem od manj zmožnih ponoviti da.

6. Da kedar je branje enega predmeta končano, n. pr. od dojivk, ali od ptic, ali od rib itd., učencem ukaže, vse branje doma ponoviti, in den odloči, kedaj da bode občno ponavljajvno izpraševanje iz tega predmeta. Vsaj je znan že starodavni pregovor: *Ponavljanje je mati učenosti.*

7. Pri katerih šolah so mesečne preskušnje v navadi, se ponudi prav za to priliko samo po sebi omenjeno ponavljanje.

8. Da ob koncu polletja od vseh učencev, zlasti pa od onih, ki hočejo „*najboljši red*“ iz branja dobiti, tirja, da se dajo križem izprašati iz zapopadka vseh branj celega polletja.

9. Da se domače naloge po zapopadku tekočih branj ravnaajo; perve naj bodo take, ktere učenci čisto lahko po posamnih odlomkih sostavljajo; sledeče pa naj prihajajo vedno težje, da namreč učenci iz več odlomkov enega berila, ali tudi iz več beril razne stvari po enakosti ali različnosti: tvarine, podobe, življenja, koristi itd. poiščejo, zapišejo in razjasnejo.

10. Da učitelj zlasti pri zemljepisji rabi *zemljevide* in jih riše na tablo; — pri prirodoslovji se poslužuje podob, — kaže tudi izvirne stvari, zlasti rastlike, — si da ene in druge stvari tudi od učencev v šolo prinesiti, da pokažejo, ali jih poznajo; — pri naravoslovji, da tudi ene in druge prvotne tvarine, — pa tudi sostavljene umotvore n. pr. barometer, termometer itd. otrokom pokaže. Kar nēma učitelj sam, mu bodo za tako koristno rabo gotovo radi posodili duhovni ali svetni gospodje.

II.

Naj se pokaže in po versti posamnih oddelkov malega in velikega berila razloži in razjasne korist in potrebnost v berilih zapopadenih naukov za kmetijski stan. (L. 1866. Razprava slovenska.)

Pri tem vprašanji, ktereга namen je, prejšno vprašanje bolj pojasniti in učitelje k veliki marljivosti pri obdelovanji obojnega berila spodbosti, so se pregledali po versti posamni oddelki obojnega berila, ter se je

pogovarjalo zlasti pri velikem berilu, kako koristni in potrebni so ti nauki ne kar za otroško starost, ampak za celo življenje tudi priprostega kmeta.

Potrebnost *zemljepisnih* nauk je očitna, ako pomislimo na vojščake in rokodelce, ki grejo križem svet in od ondi nam, mi pa njim dopisujemo, da tudi kmet vsaj prilično vé: kje, kako daleč in kakošen je té kraj, to mesto itd. — Tudi *časnikov*, zlasti politiških, ne more nihče s pridom brati, ki nēma vsaj nekolikih zemljepisnih vednost. — Celó *občinska samouprava*, ki vzroči, da občina iz daljnih krajev dopise prejema in jih tjekaj nazaj pošilja, priganja, da naj se zemljepisje v domačih šolah obilnejše uči.

Potrebnost *spoznanja narave in raznih stvari* je sama po sebi očitna za kmeta, ki ima den na den z naravo opraviti, ter se neposredno toliko raznih stvari poslužuje. Bolj natanjko ko spozna njih namen, korist, škodljivost itd., več si bo pridobil pri kmetovanji dobička, ležej se bo obvaroval škode. — Tudi za nadaljšno napredovanje v vednosti umnega kmetovanja v poznejših letih so ti nauki pri šolski mladosti že potrebni. Ne more namreč slovenski kmet ne slovenskih *kmetijskih novic*, — ne *slovenskega gospodarja*, — ne *umnega kmetovanja*, — ne *vinoreje* itd. ne umeti, ne s pridom brati, ako ni v besedah, izrazih in naukih, v tem oddelku berila zapopadenih, dobro izurjen. Zavalj pomanjkanja teh prvotnih vednost tožujejo pogosto naši kmetje, da „*Novic*“ itd. ne umejo, tedaj pa tudi v umnem kmetovanji napredovati ne morejo, ampak v kmetijski omiki za sosednimi narodi v svojo veliko škodo zaostajajo in brez pravega veselja otožni, surovi in nesrečni v siromaštvu in nevednosti živijo.

Potrebnost *naravoslovskih nauk* pri kmetijskih šolarjih je očitna, ako pomislimo:

1. Da človek, ako kolikaj po svetu gre, na razne velikanske umotvore zadene, n. pr. železnice, daljnopise, fabrike, razne mašine itd. kar vse ostane za njega skrivnost ali celó vraža, brez vse zanimivosti in brez upljiva na njegovo dušno omiko, ako ni v teh naukih, bolj ko je mogoče, izurjen.

2. Da vse kmetovanje, pa tudi vsako rokodelstvo več ali manj za podsombo ima *kemijo*; — da, prav v *kemiji* so zakopani za kmeta in rokodelca prebogati zakladi, katerih pa nijeden zmed njih vzdigniti ne more, ako ni v njej bolj ko mogoče izobražen. Le pomislimo edino to, kako neumno ravnaajo kmetje z gnojem, ki je vender kmeta največe bogastvo, edino zavolj nevednosti v kemiji. — Ali kako terdoglavno in neverno se ustavljajo naši kmetje mnogim koristnim poljedelskim mašinam itd., ki bi njih delo jako pospešile in jim mnogo potroškov prihranile, edino zavolj popolne nevednosti v kemiji in mehaniki.

3. Da te vednosti človeku veliko pripomorejo, da sebi in drugim, pa tudi živini, zdravje ležej ohrani, ali tudi v boleznih pomaga itd.

4. Da ako hoče učenec po končanih šolah v umnem kmetovanji ali v katerem rokodelstvu napredovati, tudi umenja besed, izrazov in naukov tega oddelka neogibljivo potrebuje, da dotične spise umeti in s pridom brati zamore.

Korist *zvezdoslovnih naukov* postane očitna, ako pomislimo:

1. Da zlasti ti nauki človeško serce jako požlahtnujejo, njegovega duha razsvitlujejo in človeka v veri in ljubezni do Boga poterjujejo.

2. Da tudi ti nauki mnoge vraže kmetijskih ljudi najbolj spodbijajo.

3. Da so za poznejše napredovanje v omiki, za razumenje mnogih spisov neobhodno potrebni.

Spoznanje *raznih stanov* človeškega društva se kaže za kmetijske šolarje koristno, ako pomislimo:

1. Da si mnogi šolarji ročno po končani vsakdenski šoli že svoj stan volijo, n. pr. se kakega rokodelstva učiti gredó, in je tedaj za nje potrebno, da razmere raznih stanov bolj natanjko poznajo.

2. Da ima učitelj prav pri teh naukih prelepo priliko, šolarjem dobrote in težave, pripomočke, overe in nevarnosti raznih stanov pred oči postaviti in jih tako rekoč nevedoma za take stanove vneti, za ktere pri njih posebne zmožnosti zasleduje.

3. Da ti nauki učitelju priliko dajejo, krive zaumene in kmetov navadne predsoje zoper nektare stanove, n. pr. vojaški, uradniški stan itd. spodbijati in razjasnovati, ter jim lepoto, dobroto, potrebnost in zaslužljivost ravno teh stanov prav jasno dokazati.

4. Da je nauk o *vojaškem stanu*, o raznih verstah in imenih itd., tega stana zlasti sedaj jako potreben, ker šolarji toliko svojih lastnih sorodnikov v vojaščini imajo; — dnes ali jutre tudi sami v vojake poklicani biti utegnejo; — ker tolikokrat listi od vojščakov domu prihajajo in se jim tudi od doma dopisuje, da se listi ležej razumevajo, pa tudi napisi listov prav napravljajo.

5. Da je tudi nauk o *sedanjem državnem opravištvu*, o raznih uradnijah, silno potreben, ker se sedaj tudi kmet po ustavnih načelih javnega življenja vdeleževati mora, post. pri raznih volitvah za srenjske odbore, za deželni zbor itd.; — ker kmetje sami pogosto javne službe prevzemati morajo, post. da so srenjski odborniki, župani itd. in pri teh poslih vedno z raznimi uradnijami opraviti imajo.

6. Da je pa tudi umenje besed, izrazov in naukov tega oddelka za pozneje napredovanje v omiki in za razumenje raznih, zlasti uradnih spisov vsekako potrebno.

Modro pa so učitelji koncema dostavili, da ako se veliko berilo tako temeljito z učenci predelati hoče, učitelju nikakor mogoče ni, v *enem* letu tega dognati; temoč da je treba celo berilo na *dve leti* razdeliti, kar se zamore toliko ležej zgoditi, ker učenci tretji razred navadno dve leti obiskujejo.

III.

Ali za namen šolskega poduka posebej — potem pa tudi za pospeševanje splošne ljudske omike morebiti celó nič na tem ležeče ni, ako se učitelj v šoli pokvarjenega, nepravilnega razrečja tega ali onega kraja poslužuje in besede po šegi svojega rojstnega kraja celó nepravilno in prav neotesano izgovarja? Ali je pa v obojnem obziru potrebno, da učni jezik vselej čisto in po slovnici govori, in besede po šegi omikanih ljudi

tako izgovarja, da prav prijetno in okusno na uho doné? (L. 1866. Razprava je bila v nemškem jeziku.)

Pri razpravi se je

1. najpoprej vzrok pretresal, zakaj se je to vprašanje postavilo. Vzrok pa je djansko prepričanje, da nekteri kateheti in učitelji celó nepravilno in brez vsega ozira na slovnico v šoli govore in si tudi nikakor ne prizadevajo, da bi mnogokrat silno napačno in za uho jako neprijetno šego izgovarjanja, kakor je v njih rojstnem kraju navadna, opustili ali vsaj po moči izboljšali.

2. Nadalje se je razgovarjalo, kako tak nepravilen jezik in taka nemarna izreka, ki čerke in cele zloge požira ali samoglasnike tako kveči, da učenec mnogokrat ne vé, ali učitelj izgovarja *a* ali *o*, — *e* ali *i*, nank o *slovnici* in *spisji* deloma ovira, deloma pa kazí. Znano je namreč, da otroci le preradi tiste, ktere spoštujejo, v vseh rečeh posnemajo, bodi si v vedenji, bodi si v govorjenji, tedaj pred vsem starše in učitelje. Zato tudi učenci v šoli navadno tako za učiteljem pišejo in govorijo, kakor učitelja izgovarjati slišijo. Tako n. pr. smo pred letmi na lastne ušesa slišali, ko je pri skušnji učitelj narekoval: „Oče je *rek* *) sinu“ in šolar je tudi na tablo pošteno pisal „*rek*“. Tudi v tem okraju dopričujejo to resnico mnogoverstni spisi, ki so skušen-skim izpiskom (Extract) pridjani. Tako postavim se nahaja večkrat v 4. sklonu žensk. spola *a* mesto *o*; n. pr. „Roža sem utergala“ mesto: Rožo sem utergala.

3. Enako ovira taka nepravilna beseda učiteljeva tudi daljni namen šole: pospeševati občno ljudsko omiko in oliko. Kakor so imeli Nemci pri vpeljanji nemških šol med Nemci tudi te postranski namen, polagoma izboljšati in olikati okorne in nemarne krajne razrečja in so te namen že dosti obširno tudi dosegli: enako imajo slovenske šole med Slovenci tudi važni postranski namen, da pot nadelujejo splošni oliko *domačega govorjenja* in jo kolikor mogoče pospešujejo. To se bo dalo pa le doseči, ako kateheti in učitelji vselej in povsodi in brez vse izjeme *pravilno govorimo* in *lepo*

*) Tako se izgovarja okoli Ponkve, Dramelj itd.

glasno izgovarjamo, ter otroke na enako besedo marljivo privajajo.

4. Učitelj naj govori tedaj vselej skerbno po slovnških pravilih, naj izgovarja natanjko vse čerke in zloge in naj se varuje gerdega požiranja čerk in zlogov, — in visoko naj ceni *lepoglasno* izreko ter jo skerbno verdeva. Ako je rojen v kraju, kjer je neotesana in gerda izreka domá, in se je odvadil ni že v dijaških letih, naj tudi zdaj ne obupa. Pozorno naj posluša možé, katerih čista in lepoglasna beseda mu dopada in naj jih skerbno posnema; vaja v tej reči presilno veliko zmore. — Pri tej točki se je še zlasti povdarjala važnost *dvojnega števila* v slovenskem jeziku in grajalo nja zanemarjanje, kakor se gostokrat sliši iz ust učiteljev in učencev in ga pričajo tudi razni otroški spisi.

5. Kateheti in učitelji naj tirjajo, da otroci že ročno od začetka vsako čerko in vsak zlog čisto in razločno izgovarjajo, — od učencev tretjega razreda pa še posebej, da že tudi po moči *pravilno* govorijo. Na posebno važne pregreške naj večkrat njih pozornost obrača, zlasti na take, ki so v njih domačiji posebno v navadi. Kar lepoglasje posebej zadeva, bo dobro streglo učitelju, ako jim eden in isti stavek najpoprej prav čedno in lepoglasno, potem pa še enkrat po gerdi šegi njih obližja bere, in jih vpraša, ktero branje jim bolj dopade. Nič ne dene, če se pri takem branji otroci malo posmeajo; njih uhó se bo vadilo, lepoglasje od gerdoglasja ločiti, in njih serce ono ljubiti, to pa studiti in zaničevati. — Dostavljati pa menda ni treba, da pri vsem tem učitelj ne sme *preveč* in *ne na enkrat vsega* od učencev tirjati, kar bi jim ljubezen do jezikoslovja bolj morilo kot budilo.

6. Večkratni ustni govori tudi jako pospešujejo jezikovo oliko. Učitelj naj bere tedaj včasi posebno mične oddelke berila prav lepoglasno učencem in naj jih spodbada, da se jih po osebni pridnosti na pamet naučijo ter jih potem v šoli tudi lepoglasno prednašajo. Ravno pri takih vajah bo imel učitelj najlepšo priliko, učence pozorne storiti, kako eno in isto berilo prijazno na ušesa doní in globoko v serce sega, ako je izreka

čista in lepoglasna, — kako pa se pri nemarni izreki uhó žali, serce pa merzlo ostaja.

7. Da poprek rečemo: učitelj naj govori vsikdar tako, da bo njegova beseda živo ogledalo njegovih slovniskih nauk.

IV.

Po novi od Njih apostolskega Veličanstva 25. maja 1868 poterjeni šolski postavi se bode pri ljudskih šolah mnogo mnogo spremenilo. Kako naj se učitelj z ozirom na to postavu v šoli in zvonaj šole obnaša, da tudi zanaprej svoje dolžnosti do cerkve in države vestno izpolni in svojo lastno srečo zavaruje? (L. 1868. Obravnava slovenska.)

V šoli bo učitelju zanaprej, še bolj kakor dosihmal potrebna:

1. Temeljita in obširna izurjenost v vseh vedah za ljudske šole predpisanih, enkrat že v oziru na to, da se bode po novih postavah več predmetov v ljudski šoli učilo in z vsakega predmeta obširnejše vednosti od učencev tirjale, — potem tudi v oziru na dolgi čas zapovedane šolske obiskave, ki ima zanaprej celih 8 let obseči. — Vsi namreč vemo, da je treba otroke, kolikor je le mogoče, vse po razgledni učbi učiti, tedaj kolikor se da, posamne nauke po zgledih, prilikah, nasprotjih itd. pojasnovati. Ako pa eden učitelj celih osem let ene in iste učence pred seboj ima, bo moral pač veliko zalogo zgledov, prilik, narekov, nalog itd. za razne predmete in njih posamne uke imeti, da sto in stokrat ene in iste reči ponavljal ne bode; da se ne bodo otroci naveličali že znanih in tolikokrat slišanih stvari poslušati, on pa prednašati; da dolgočasnost ne bo morila veselja do šole ne učitelju ne učencem. — Težko bo zanaprej učitelj kruha našel, pa še ležej ga zgubil, ako ne bo sposoben, tako obširnim tirjatvam novih postav zadostovati.

2. Neutrjena delavnost najpoprej v oziru na njega samega; silno marljivo bo namreč moral vse za šolski poduk primerne knjige in časopise prebirati, da si pridobi in vedno množi zalogo vednost, od katerih je bilo

zgorej govorjenje, da se tudi nad njim dopolnijo besede sv. evangelja: „Zato je vsak podučen pismar enak hišnemu gospodarju, kateri nosi iz svojega zaklada novo in staro“. (Mat. 13, 52.) Nadalje pa tudi v oziru na učence; vsem namreč nam je znano, kako neredno in leno otroci večidel šolo obiskujejo, kako malo se otroci doma učijo in kako malo jih tudi starši v šolo in doma k učenju priganjajo. Kako marljiv bo moral toraj učitelj v šoli biti, ako bo hotel pri večini otrok vsaj v sredni meri to doseči, kar šolska postava zahteva!

3. Točno postopanje po najboljših pravilih detovodstva. Prepovedane so *šolske darila*; šegi sedanje izreje tudi niso priljubljene *kazni*, zlasti *telesne strahovanja* ne, kar vse je dosihmal učitelju v pomoč bilo, da je šolski red in marljivost učencev vsaj nekako ohranil, ako je bil sicer v detovodstvu tudi manj izurjen. Ako so pa že dosihmal starši le preradi s psovkami, z žuganjem itd. nad učitelja segli, ako je njih otroke, — če še tako po pravici — v strah vzel: koliko pogoje se utegnejo take nedostojnosti zanaprej primeriti, ko bodo srenjčani že po postavi veliko večjo oblast nad šolo in učitelja imeli. Bo tedaj hotel učitelj mir in red v šoli vzdržati in marljivost pri učencih zbuditi in ohraniti, ne bo imel skoraj družega pomočka, kakor ono, ki mu ga razne doskušene pravila umnega detovodstva podajejo.

4. Globoko prepričanje, kako potreben in sicer pred vsem drugim potreben je *verski in nramni poduk* v šoli. Vsak učitelj namreč, ki je le kolikaj let že v učiteljskem poklicu se trudil, je gotovo mnogo prebitkih skušinj že doživel, da ves nauk in tudi najizverstnejši napredki v družih šolskih tvarinah kaj ne hasnejo, mnogokrat otroke še celó pokvarijo, ker jih prevzetne in skozi to tudi neubogljive delajo, ako ni duh otrokov napolnjen z verskim prepričanjem, serce pa požlahtnjeno s pobožnimi čuti strahu božjega. Naj učitelji nikdar ne pozabijo, kolikokrat so prišli na pomoč klicat nas dušne pastirje, ne da bi jim pomagali s šibo, ampak da bi jim pomagali z veljavno besedo svojega duhovskega poklica, z ognjeno besedo *sv. vere*, ki je podobna meču,

na obé strani nabrušenemu. Naj se torej njen učitelj nikoli ne prederzne, da bi hotel modrejši biti, kakor sam sv. Duh, kateri skozi usta sv. apostola Pavla govori: „Vsak pa naj gleda, kako zida. Druzega dna namreč nihče ne more vložiti razun tega, ki je vloženo, ktero je Kristus Jezus. Zakaj modrost tega sveta je nespamet pri Bogu. Pisano je namreč: Vjel bom modre v njih zvijači.“ (I. Kor. 3, 10. 11. 19.)

5. Manj ko ga bode torej zanaprej postava k temu poduku vezala, še toliko bolj vestno in vneto naj podpira pri tem dvojnem poduku dušne pastirje v šoli in v cerkvi. S tem se bode prikupil Bogu in vsem poštenim ljudem.

Zvunaj šole mu bo zanaprej še bolj, kakor dosihmal potrebna:

1. Pohlevnost in priljudnost v obnoši s srenjčani in srenjskimi gosposkami, v katerih roke bo časna sreča učiteljev zanaprej po večem položena. Naj ne pozabijo nikdar resničnega pregovora: *Hasniti* nam zamore le *malokdo*, *škodovati* pa *vsakdo*.

2. Resnično in zgledno spoštovanje duhovske in deželske gosposke v besedi in v djanji. Potrebna je deželska gosposka, kateri je Bog izročil *ostri meč strahovanja* in zato se je bojmo in jej bodimo pokorni; pa še bolj potrebna je duhovska gosposka, kateri je Bog izročil *blaživni kelh sprave* in zato jo ljubimo in spoštujmo. Deržavini meč sicer kroti sovražnike miru in sprave, ali pokroča jih le blagosloveča roka sv. cerkve. Eden in isti namen imate deržava in sv. cerkva, vsaj ste obedve hčerki enega Očeta v nebesih: širiti namreč mir in spravo po svetu, kakor je tudi mir in sprava jedro zveličanja v nebesih. Zato naj nihče ne misli, da deržavi služi, ako cerkvo preganja, da namene deželske gosposke resnično podpira, ako se namenom duhovske gosposke zaničljivo ustavlja. Takih misel bodi navzet zlasti *ljudski učitelj*, kteremu *bisere svoje* izročata deržava in cerkva, namreč *nedolžne serca ukaželnih otrok*. Zdaj ko deržavina šolska postava ne bode več vezala učiteljev k pokorščini do duhovske gosposke, zdaj bodo prisiljeni očividno pokazati, ali je bila njih

dosihmalna ponižna obnoša do duhovščine čista resnica ali pa gerda hinavščina. Zaupajmo, da se povsod skaže kot zlata resnica. Sicer pa naj *ljudski učitelji* nikdar ne pozabijo, da je *katoliška cerkva* prva *ljudske šole* stavila, in da kedar so se enkrat cerkve porušile, bode tudi ljudskim šolam grobna pesem odpela. Naj bodo torej učiteljem kakor dosihmal, tako tudi zanaprej zlato vodilo besede sv. Duha: „*Ne dotikujte se mojih mazi-ljenih in nad mojimi preroki se nikar ne pregrešujte*“ (Ps. 104. 15.) — „*Boj se Gospoda iz vse svoje duše in njegove duhovne imej v časti. Z vse svoje moči ljubi Njega, ki te je vstvaril, in njegovih služabnikov ne zapuščaj*.“ (Sir. 7, 31—32.)

3. Posebna modrost in previdnost v govorjenji, sosebnost kar zadeva cerkvene in državne vprašanja, in še zlasti: ne se vtikati v kakoršne koli demonstracije. Ako je pregovor resničen: kolikor ljudi, toliko misel, potem se tudi *ustavna država*, v kateri je *ljudska misel* vlade bistveni del, ne da misliti brez *strank*, katerih vsaka si prizadeva *svojo misel* spraviti na vladino kermilo. Vsak ustavni državljani je tedaj in mora biti — vedoma ali nevedoma, tudi strankar in kdor v ustavni državi terdi, da ni in noče biti pri njeni stranki, ali da stoji nad vsemi strankami, ta prav skozi to kaže, da nēma njenega zaumena od ustavnega življenja in spada torej nehotē k najbolj milovanja vredni stranki *politiških nemarnežev*, ali pa pod bliščečim plaščem te puhle modrosti skriva svojo strahopetno sebičnost, da bi mu, naj že tudi kterakoli stranka vladino kermilo v roke dobi, pri njeni ne spodletelo, in on spada k najbolj zaničljivi stranki *strahopetnih sebičnikov*. Kakor tedaj vsak drugi *misleči* ustavni državljani, ima in mora imeti tudi vsak *misleči* ljudski učitelj svoje misli o tem in onem vprašanji, ki se ob časi v državi rešuje, ter spada prav zavolj tega že k tej ali oni stranki. *) Vender

*) Kar zadeva „*Drobtinice*“, nikakor strahopetno ne skrivajo praporja svoje stranke, temoč ga s ponosom visoko povzdignejo; zapisane so namreč na njem tri visoko častitljive besede: *Katoličanstvo* — *Narodstvo* — *Avstrijstvo*! in pod te prapor vabijo tudi vse ljudske učitelje po Slovenskem. Vredništvo.

pa je in mora biti velik razloček med posamnimi udi ene stranke, kar zadeva njih delovanje v stranških zadevah. Če je resničen starodavni pregovor: *Primum vivere, dein philosophari*; to je: najpoprej živeti, potem še le *modrovati*: je tudi gotovo, da se ne sme in ne more tirjati od možev, katerih služba je od volje začasne vlade odvisna, in katerih vsakdenji pičli kruhek zlagajo razne stranke, da bi se v prvo versto vstopili ali celó voditeljstvo prevzeli, kedar se razne stranke v določilnih bojih sprijemajo, da se določi nadvlada ene ali druge. V tej razmeri pa so ljudski učitelji po deželi. Ako nasprotna stranka začasno zmaga, so ob svoj kruh in ves daljni vpljiv, in kdo zamore sirotam pomagati? Poštenost in pravičnost pa tirja, da v prvi versti se bojujejo oni, kateri v službi vlade ne stojé in katerih kruh od poljubnosti raznih strank ni odvisen. Ako so tedaj razne stranke v šolskem okraji, naj se učitelj v njih javne razprave in praske ne vtika; on naj dela v svojem lepem področji mirno, stalno in neutrudljivo po svojem prepričanju in s tem bode najbolje zagotovil svojo srečo in koristil domovini. — V mnogem boju je že bitko določila še le *zadnja straža*.

4. Pošten in samostalen značaj, kateri se ne spreminja, kakor se tudi vse drugo okoli nas spreminja. Da je tak značaj učitelju potreben, kaže vsa dosihmalna razprava, — kažejo vse razmere in skušnje sedanjega časa, — tirja tudi poklic odgojiteljstva, ki ga ob enem opravlja ljudski učitelj; le značajni odgojitelj bo odrejal značajne rejence. Značaj pa ima za podslombo *prepričanje* in brez prepričanja celó ni mogočen. Res je sicer, da je pred malo leti nek minister v nekem državnem zboru besedo izgovoril, da so *prepričanja dober kup kakor orehi*; mi pa menimo, da je mož to za vsakega poštenjaka tako žaljivo besedo izgovoril le zato, ker sam njenega prepričanja imel ni. Po naši misli prepričanje nikakor ni dober kup, kakor orehi, ampak dražji, kot zlato in srebro; — prepričanje zori le v dolgoletni šoli temeljitega učenja in premišljevanja in lastnih djanskih skušinj in žertev. In *mož takega prepričanja* in iz njega pricvetajočega *značaja* bodi vsak

ljudski učitelj. Potem ne bo zaničljivo vse staro zametal in hvalil vse novo, pa se tudi ne bo termoglavo vsega starega deržal in vsemu novemu ustavljal; — ne bo se dal motiti zapeljivim in neumljenim besedam, v katerih je poglobljena moč sedanjega liberalizma; — ne bo se dal omamiti blesku začasne zmage nasprotnih strank; — ne bo se uklonil dobičku, ki se mu obeta za izdajstvo njegovega prepričanja; — pa tudi ne bo obupal pri vsakem zadržku, ki ga sreča na poti: stal bo nepremakljiv na skalnatih tleh svojega prepričanja, kakor se možatemu značaju spodobi. V oziru na zapeljivost sedanje dôbe naj imajo učitelji vedno v spominu besede sv. pisma: „*Ne verujte vsakemu duhu, temoč skušajte duhove, ali so iz Boga; zakaj veliko krivih prerokov je na svet izšlo*“ (I. Joan. 4, 1.) „*Vse pa skusite, kar je dobrega, ohranite*“ (I. Tes. 5, 21.)

5. Poslednjič bodi učitelju priporočena neodvisnost na vse strani. Ne prejemaj darov vsakega, — ne delaj se dolžnika vsakemu, — ne snuj nepotrebnih zavez, — ne obiskuj brez premiselka vsake hiše in družbe, — ne tovarši se s sladkoustnimi ljudmi brez značaja. Poprej ko misliš, boš vjet v zanjke, ktere boš težko pretergal brez sitnost in zamere. Bolje je, v prostosti svobodno dihati, kakor v zlatih verigah sužno zdihovati. Ne poslušaj in ne žali se črez to, kar ljudje od tebe pišejo ali govorijo; gledaj edino na Boga in svojo vest in hodi mirno svojo pot. V zgled ti bodi sv. Pavel, ki sam od sebe piše: „*Meni pa je celó malo mar, kako bom od vas sojen ali od človeške sodbe (sploh); kdor mene sodi, je Gospod*“ (I. Kor. 4, 3—4.)

V.

Morebiti že zdavnej ni bila v Avstriji tolika potreba, budit v ljudstvu *patriotiško čutje*, kakor ravno sedaj, ko si razne narodnosti cesarstva tako sovražno nasproti stojé, kar ni mala nevarnost za državo samo. Ktere poti se že ljudskemu učitelju odpirajo in kateri pomočki se že njemu ponujajo, da že pri šolski mladeži budi *patriotiško čutje* in ga vedno bolje oživlja? (L. 1868. Razprava nemška.)

1. Domoljubje ali patriotizem se ne sme umeti kakor zavzetnost za to ali ono ravno obstoječo vlado. Vlade in vladine oblike se spreminjajo, domoljubje ne pozna spremembe, njegov predmet (objekt) je domovina sama na sebi. Domoljubje je priserčna vez, ki nas nerazkrušljivo veže na milo domovino; — je živo sočutje za nje blagor in gorjé; — je neutrujeno in darežljivo prizadevanje, po vsakem le mogočem načinu delati za nje obstanek, čast in blagostanje; — je odkritoserčno spoštovanje postave in vladarske oblasti.

2. Od takega domoljubja bodi najpoprej prevzet učitelj sam; on, ki je na svetilnik srenje postavljen in na katerega so vse oči obrnjene; — on, ki odgojuje upanje domovine — mehkoserčno mladež; on, ki perve brazde duševne omike reže na polji nam predrage domovine. Vse njegovo govorjenje in vèdenje v šoli in zvonaj šole bodi tedaj živo ogledalo domoljubja, ki mu dušo in serce napolnjuje.

3. V tem vzvišenem zmislu naj učitelj rad govori od mile domovine pri vsaki podajoči se mu priliki s srenjčani, sosebnó še s starši učencev, tako bo že delal posredno tudi za šolo.

4. Naj se posluži vsake prilike, da svojim učencem prav živo dokaže srečo, živeti v modro vredjeni državi in naj jim prav na oči razklada velike in mnogoverstne dobrote, ki jih podložni od države prejemajo. Zato naj jim s posebno navdušenostjo razlaga V. poglavje *velikega berila*, v katerem je govorjenje od raznih stanov: od *vojaščine*, od *vlade*, od *gosposk* itd.

5. Naj otrokom rad pripoveduje lepe zglede domoljubja, kakor jih obilno podaja zgodovina starodavnih in sedanjih časov. Taki zgledi se včasí prav lepo podajo tudi za nareke pri pravopisji ali lepopisji.

6. Bere v časnikih zgledne domoljubne djanja, naj ne zamudi, jih povedati učencem, in naj si jih dá od učencev zopet povedati, ali tudi kot domačo nalogo pismeno izdelati.

7. Naj goji s posebno marljivostjo v sercu učencev ljubezen in spoštovanje do družih narodov in jezikov naše obširne avstrijske domovine. Nikdar naj zaničljivo

ne govori od drugih narodov in jezikov in naj nikdar na smeh ne stavi njih napák in šeg. Velikoveč naj rad pripoveduje lepe lastnosti vsakega naroda, nja slavne dela in žertve za blagor naše obče domovine in naj skuša v učencih živo čutje obuditi in okrepiti, da smo vsi v Avstriji živeči med seboj bratje, vsi le ena velika družina pod očetovskim žeslom naše sjajne vladarske hiše.

8. Zato naj s posebno radostjo pripoveduje obilne plemenite dokaze tiste ljubezni, s katero razni udje naše sjajne vladarske rodovine vse ljudstva in narode naše carevine enako priserčno objemajo, kakor jih neprenehoma po časnikih beremo; n. pr. njih obilne darove za cerkve, za šole, za bolnišnice, za pogorelce itd.

9. Z vso mogočo slovesnostjo naj torej s svojimi učenci vsako leto obhaja rojstni den našega prevzvišenega vladarja, naj ovenča šolo in cesarjev kip s cveticami, ki so mu jih šolarji v znamenje ljubezni do cesarja nanosili, naj z njimi navdušeno poje cesarsko pesem (kakor tudi sicer večkrat med letom), naj moli z njimi za vladarja itd. in naj si prizadeva, da te den tudi cerkveno slovesnost s petjem in glasbo po moči povzdigne.

10. In poslednjič, ker vsi sami po sebi vemo in čutimo, da imajo lepe pesmi posebno moč, buditi, oživljati in razplameniti mnogoverstne občutke, naj učitelj prav marljivo svoje učence uči razne domoljubne pesmi, — naj jim razklada pomen in lepoto posameznih verst, — naj jih vnema, da si jih čedno pišejo v domačo pesmarico svojo, — naj jih poje prav pogosto z otroci, — naj jih napeljuje, da jih tudi domá, na paši, pri delu radi prepevajo, — naj jih pohvali, ako na svojih sprehodih sliši kedaj iz njih ust tako petje itd. Tako bo učitelj polagoma spodrinil mnoge druge, zlasti za nedolžno mladež nedostojne in nevarne pesmi, bo požlahnil pevski okus v mladeži, bo skozi otroke tudi odrasčnim in starejim ljudem dalje bolj priljubil domoljubne pesmi in jim nevedoma tudi vcepil domoljubne misli in čute, v njih izrazene, ter se bo v svoje začudenje prepričal, kako po takem prizadevanji v srenji lepo razcveta *nebeška cvetica kerščanskega domoljubja*. — Ako smo

poprej učitelje svarili, ne se vtikati v javne razprave nevarnih političskih vprašanj, smo jim tukaj pot pokazali, kje je njih *pravo* in plodovito področje, da mirno in brez hrupa po svojem znotranjem prepričanju delajo in gotovo tudi veliko opravijo za blagor domovine, brez da bi se komu zamerili ali sami sebe postavili v nevarnost. Skušnja nas namreč uči, da so celó naši nasprotniki že dokajkrat radi in z veseljem poslušali lepo pevanje naših narodnih pesem in ga še pohvalili. In zares, kje bi se našel človek, da bi ga lepo petje ne ganilo, zlasti če še izvira iz ust nedolžnih otrok? In lepih pesem in napevov, polnih najžlahtnejšega domoljubja, so nam naši verli rodoljubi v domačem jeziku in duhu že toliko zložili, da jih ima učitelj za vsako priliko in na izbero.

Fr. Kosar.

F.

Slovenska gerlica.

F.

Kar pesem *gerlica* nabranih je imela,
Je letos blezo vse veselo prav zapela,
Da torej zanaprej se zopet še zgласí,
Ponižno pesnikom se vsem priporočí.

I.

Božična.

Zapój Bogu se čast in hvala,
 Ki nam odperl je dnes nebesa;
 Po katerem zemlja je zdih'vala,
 Je krilo zapustil telesa;
 Poslanci božji pridejo,
 Nja rojstvo da oznanijo.

Pastirci čred že mirno spijo,
 Ko žar in petje jih zbudita.
 „Al zvezde mar neba gorijo?
 Od kod ta glasba čarovita?“

Se angeljci prikažejo,
 Pomembo luči povedo:

„Pastirci vstanite, poslušajte nas!
 K veselju največemu kličemo vas.

Kar zdavnej iskreno
 Je bilo želeno,
 Je prišlo na svet iz visokih nebes.“

„Odperl je nebesa vam milosti ključ,
 Pris'jala nebeška vam danes je luč,

Zdaj tmina minila
 Luč den bo rodila,
 Da videl do raja se zopet bo pot.“

Od kod so glasi tak' veseli,
 Kaj mило petje li pomeni?
 Ljudje tako še niso peli,
 Smo slasti rajske napojeni.

Zopet nebeščan jim pove:
 Pomeniti kaj petje če:

„Popeva se čast ino hvala Bogu
 Ker rojen Zveličar je danes svetu.

Nebeško kardelo
 Oznani veselo,
 Da čas odrešenja je svetu prišel.“

Al kje je tisto srečno mesto,
V katerem naš Zveličar biva?
Pokažite do njega cesto,
Nas k njemu vleče želja živa.
In angelj jim na znanje da,
Kje najdejo Zveličarja:

„Le v Betlehem k hlevcu podajte se vsi,
Tam v jaslicah Dete preblago leži
In otrok Device,
Povito v plenice,
Je Jezus, Sin božji, Zveličar sveta.“

S pastirci hitimo kristjani
Odrešenika počastiti,
Tud' nam velijo nebeščani
Zveličarja sveta moliti:
Položimo mu na altar
Telo in dušo danes v dar.

Naj serčna zahvala se Stvarniku da,
Da prišel je danes Zveličar sveta.
Na zemlji, na nebi
Bog Oče, čast Tebi,
Na svetu pa mir naj bo dobrim ljudem.

J. Hašnik.

II.

Božična pastirska.

Vsi.

Hosana glasi
Se Stvarnik Tebi,
Hosana glasi.

Ki z radostjo nas
Nebeško navdă.

Posamni glas.

Čujte širjave!

Pervi kor.

Pastirci gor, gor!
Prebudite se!
Vam angeljski kor
Budnico poje.

Drugi glas.

Čujte glas slave!

Vsi.

Drugi kor.

Premili je glas,
Ki čujemo ga,

Hosana glasi
Se Stvarnik Tebi,
Hosana glasi.

Pervi kor.

Pohvalo doní
Nebes visokost,
In slavo glasi
Zemlje širokost.

Drugi kor.

Ljudem pa se mir
Z nebes napové,
Ki radosti vir
Jim v sercu odpre.

Posamni glas.

Čujte širjave!

Drugi glas.

Čujte glas slave!

Vsi.

Hosana glasi
Se Stvarnik Tebi,
Hosana glasi.

Pervi kor.

Nam milosti ključ
Odperl je nebó,
Nebeška pa luč
Nam sveti lepó.

Drugi kor.

Nam sveti od tod
Do Jezusa zdaj,
Mesija pa pot
Pokazal bo v raj.

Posamni glas.

Bratje, hitimo!

Drugi glas.

In ga molimo!

Vsi.

Ki prišel na svet,
Nebó nam odpret,
Nas pekla otet.

Pervi kor.

Veleva nam glas
V Betlehem it';
Dotekel je čas,
Zveličar 'ma prit'.

Pervi kor.

Polož'mo za dar
Najbolje kar je,
Na sveti altar:
Ponižno sereč.

Drugi kor.

V revščini on
Je prišel na svet,
Zapustil svoj tron,
Nebó nam odpret'.

Drugi kor.

In grehu slovó
Pokora naj dá;
Storimo le to
Kar večno veljá.

Posamni glas.

Bratje, hitimo!

Posamni glas.

Bratje, hitimo!

Drugi glas.

Da ga častimo!

Drugi glas.

In ga molimo!

Vsi.

Zahvala, o Bog,
Naj Tvojih otrók
Glasi se okrog!

Vsi.

Ki prišel na svet,
Nebó nam odpret,
Nas pekla otet.

III.

Postna pesem.

Iz latinskega „Patris sapientia“.

Cuj! očetova modrost in nebes resnica,
 Bog in človek bode vjet, ko zari danica,
 Judje ga napadejo, jagnjeta volkovi,
 Naglo zapustijo ga učenci njegovi.

Pervo uro Jezusa k Pilatu peljajo,
 Krive priče mnogokaj čez njega jezljajo,
 Dajejo zausnice, Tebi jagnje blago!
 In v obličje plujejo, v luč nebesom drago.

Trejo uro tirjajo, ga na križ pripeti,
 V plašč škerlatast ogernó, ga začnejo kleti,
 S ternja krono spletejo, mu križ naložijo,
 In ga na Kalvarijo pred seboj podijo.

Šesto uro Jezusa so na križ pribili,
 V sredo dveh razbojnikov ljuto posadili,
 Od terpljenja žejnemu žolča piti dajo,
 Rešno jagnje človeštva za norca imajo.

Ob devetih povzdigne Jezus oči svoje,
 Reče: Oče! izročim dušo v roke tvoje,
 Nagne glavo ter zaspi, stran vojak preterkne,
 Zemlja kar potrese se, in pa solnce merkne.

O zahodu Jezusa vzamejo raz križa,
 Vsemogočni Bog voljno se za nas poniža;
 Tako smert storilo je naših duš vračilo,
 Sveti Bog nebes, zemlje, — našel to plačilo!

V mraku v grob so Jezusa telo položili,
 Zraven počastili ga z dragimi mazili;
 Pisma so dopolnjene, vse se je zgodilo,
 Sveti raj pa nam odpert skoz to smert premilo.

Tebi te večernice k časti zapojemo,
 In skesane ti serca v dar prinesemo.
 Zdaj pa prosimo lepo: po smerti telesa,
 Vzemi, mili Jezus naš! dušico v nebesa.

Iz Gorice.

IV.

Pisanke svetih 5 Jezusovih ran.

1. Vsa zemlja naj v Gospodu se raduje,
Prepeva „Aleluja!“ prelepo,
Bandero zmage, sveti križ kraljuje,
Rudeče barvano z rešno kervjo.
2. Moj Jezus, ki premagal smert in pekcl,
Resnično vstal je, in zopet živi;
Iz svetih ran je pa studenc pritekel,
Rudeč studene svete rešne kervi.
3. O svete rane, vir ljubezni vroči!
Pozdravim vas hvaležnega serca,
Ker vas v spomin svete velikenoči
Sin božji nam za pisanke poda.
4. Vzemite rano svete desne roke
Za pisanko vsi vbogi grešniki,
Kjer Jezus vpisal je grešne otroke,
Da jih omije sveta rešna kri.
5. In k rani leve roke pribežite
Spokorniki potertega serca!
Tam Jezus vpisal vas je, le berite!
V spomin vam jo za pisanko poda.
6. Nedolžne je zapisal Jezus mili
V sveto rano serca svojega;
Naj bi ljubezen božjo zmirom pili,
Za pisanko vam svoje serce da.
7. V sveto rano svoje desne noge
Je vpisal Jezus duše skušane,
Kedar vas tarejo skušnjav nadloge,
Le oklenite se te pisanke!
8. Zapisal vas z nadlogami obdane
Pa Jezus v rano leve noge je,
Da tam si ohladite serčne rane,
Vam danes jo za pisanko daje.
9. Zdaj pa poljubim vas presvete rane,
Prelepo barvane z rešno kervjo, —
Za pisanke velikonočne dane,
Nam bodite tovaršice v nebo.

Jožef Virk.

V.

Mariji čistega spočetja.

1. Do Marije
Moje revno serce klije,
Zmerek jo častit želim,
Ker le za-njo ves gorim.	5. O Devica!
Vseh sirot si pomočnica,
Moja ljubeznjiva Mat',
K Tebi hočem pribežat'!
2. Vsa vesela
Si Marija se spočela,
Polna božje milosti,
Sterla kači glavo si!	6. Kaj ne? Mila!
Da ne boš me zapustila,
Kedar grešnik se solzim
Ino k Tebi pribežim.
3. Hči Očeta
Si Kraljica vsega sveta,
Mati moj'ga Jezusa,
Nevesta svet'ga Duhá!	7. O Marija!
Bodi moja tovaršija,
Kedar bom slovó jemal,
V dolgo večnost se podal.
4. Ti si sveta,
Dvanajst zvezd Ti venec spleta,
Ti si zarja lepa vsa,
Lilija brez madeža!	8. Mati zlata!
Odpri mi nebeške vrata,
Da Te večno tam častim
Z lepim petjem angeljskim!

Jožef Virk.

VI.

Marija 7 žalosti.

O posvečevanji novega njenega altarja na Ponikvi 23. marca 1861.

Spet razcvetela je nova cvetlica
V cerkvi okinčani Ponikviški,
V novem altarju Marija Devica
Mertvega Jezusa v krilu derži;
V solzah vtopljena je žalostna Mati,
Mečev sedmero ji v sercu tiči;
Mati! ne tebi, le nam gre jokati,
Mečev kervavih le krivi smo mi.	Tretji meč ranil je serce Marije,
Kedar je v tempelju Jezus ostal;
Grešnik! le tvoje oko ne prelje
Solze, ko Jezusu slovo si dal!
Šterti meč ranil je serce Marije,
Kedar ja srečala sina svoj'ga,
Oh kako ljudstvo Ga suje in bije,
Semtertje s križem pretežkim pehá.
Pervi meč ranil je serce Marije,
Kedar obrezati Jezusa dá;
Grešnik! za tvojih pregreh hudobije
Mati in Dete terpita obá!
Drugi meč ranil je serce Marije,
Kedar v Egipt pred Herodom beží,
Tudi pred grešnikom Jezus se skrije
Ino Marija od njega zbeží.	Peti meč ranil je serce Marije,
Kedar je vmiral na križu nje Sin,
Ranjeno glavo mertvaški pot krije,
Dušo izdihne, — ves poln bolečin.
Šesti meč ranil je serce Marije,
Kedar prebodli so Jezusa stran;
V nji so oprane svetá hudobije,
Milost zdaj sije iz svetih pet ran.

Sedmi meč ranil je serce Marije, Žalostna mati! ne Tebi presveti,
 Kedar sprejela je mervto Telo, Nam le spodobijo rane se té;
 Da ga še v materno krilo zavije, Zato iz serca Ti meče izdreti,
 Preden k pogrebu nje Sina nesó. Čem zasaditi jih v naše serce;
 Mečev sedmero, prežalostna Mati! Tako okinčani zdaj pokleknil
 Strašno ranilo je tvoje sercé; Bomo Marija! pred Tvoje nogé,
 Kol'ko terpljenja sta mogla prestati V Tvoje naročje pa duše zročili,
 Ti in Tvoj Jezus za grehe mojé! Jezusa prosi, o Mati! za njé.

Jožef Virk.

VII.

Mariji.

(Po molitvici: Memorare.)

Oj spomni se Marija Ti,
 Nikol ni bilo slišati,
 Da kdo bil upno Te častil
 Od tebe vlišan pa ne bil.
 Zato pred Té pokleknemo,
 Zaupno — serčno prosimo:
 Molitve naše sliši glas
 In prosi Ti Boga za nas!

Saj znane Teb' nadloge so,
 Ki revne tu nas stiskajo,
 Nevarnost nam povsod proti,
 Če z nami nisi mati Ti.
 Zatorej k Tebi kličemo,
 Premilo k Teb' zdihujemo:
 Marija varuj! varuj nas!
 Odverni zlegov silni čas! —

Nedolžnim spros' Marija Ti,
 Naj vedno lil'ja jim cveti;
 Iz nje naj vence spletajo
 In Tebi Mat' darujejo.
 Vsim grešnikom pa spros' solzé,
 Da sperejo v njih grehe vse,
 Da odpuščenje zadobé,
 In nikdar več ne žal'jo Te.

In ker posebno to želiš,
 Da vsi bi prišli v paradiž,
 Dajati Bogu večno čast,
 Vživati sladko rajsko slast.
 Zatorej Mati milosti,
 Povabi kmal' nas k sebi Ti,
 Na dom presladkega mirú,
 V naročje svojega Sinú. —

Jož. Levičnik.

VIII.

Marija Vertnarica.

1. Vertic zali svet'ga raja
 Je s cveticami nasjan,
 Vir vse gnade ga napaja,
 Zlatim plotom je obdan;
 In na vertu vertnarica
 V venec spleta rožice,
 Vertnarica je Devica,
 Vert Marijno serce je.

2. Bod' češena Vertnarica,
 O Marija, rožencvet!
 Ti vsa lepa si cvetlica,
 Take nima celi svet;
 In prelepo serce Tvoje,
 Z rajskim cvetjem venčan vert!
 Bodi pribežaljše moje,
 Stoj vsem grešnikom odpert.

3. Bisere žareče lije
Okrog serca solnčen svit,
Lepši pa, ko solnce, sije
Materne ljubezni škit.
V žarnem plamenu goreče
Vtrinja se Tvoje sercé,
V zlatem žarku se leskeče
O Marija! Tvoje ime.
4. Venec krasnih rožic vije
Se krog serca žarnega,
Vender lepši od Marije
Ni nobena rožica.
In iz ran sedmerih teče
Potok božje milosti,
Venc in rožice cveteče
Z roso biserno poji.
5. V sercu sladko je počival
Stvarnik večen, božji Sin,
In cvetlice je oblival,
Spletel venec mi v spomin.
Rad bom šel na vertič srečen
Rože čednosti si brat,
Da Ti spletem venec večen,
V Tvojo slavo, ljuba Mat'!
6. Šmarnic, vjolic, rožmarina
Bom prinesel Ti v poklon,
Solčnic, limbarjev, beršlina
Vpletel bom v Tvoj rajski tron;
Tavžentrožico cvetečo
Bom ovil okrog glavé,
In z ljubeznijo gorečo
Venčal bom Tvoje sercé.
7. O Marija, Vertnarica!
Kliči mene v vertič svoj;
Bodi moja pomočnica,
Vselej mi na strani stoj!
In ob uri grenke smerti
Tebi Mati! se izročim,
Naj te zopet v božjem verti,
Vertnarico počastim!

Jožef Virk.

IX.

Marija.

(Postlovenil po Nemškem rajni sem. duhoven in bogoslovec Matevž Lotrič.)

Marija, Marija preljuba!
Oj Ti si mi sladko veselje;
Pri Tebi vse moje so želje
V skušnjavah in dnevih mirú.

Ime to presladko „Marija“,
Bogu takó ljubo in drago,
Dobi mi v skušnjavah vseh zmago,
Zato sem ga vtisnil v serce.

Marija! pozdravljam Te zjutraj,
Ko solnčice zlato izhaja,
Pozdravljam Te, ko spet zahaja
Zvečer pred pokojno nočjo.

Na morju nevarnem življenja
Valovi ko meni protijo,
Le gledam na zvezdo Marijo,
Da vodi mi ladjico v raj. —

Obup ko se duše poloti
In serce mi strahoma bije,
Z imenom Marijnim posije
Spet up mi v nemirno serce.

Ko žalost, britkosti težijo
Mi dušo vso revno, pobito:
Le Tvoje ime prečastito
Mi daje spet mirno sladkost.

In ko zalezvavec peklenški
Zvijačen dušo mi skuša,
Na enkrat beži, me popuša,
Da izrečem le Tvoje ime.

Ostaneš mi up tolažljivi,
Ko zadnja se ura približa,
Z imenom Marije in križa
Brez straha bom čakal na smert.

X.

S. Vincencu Pavlanskemu,

v dvestoleten spomin njegove čestitljive smerti, obhajan pri
sv. Jožefu v Celji od 23. do 30. septembra 1860.

1. Biserni hribček nad Celjem se vtrinja,
Zvezda Savinska verh njega blišči.
Zvezda je cerkev le, Celjska svetinja,
V nji se od nekdanj svet Jožef časti;
Tukaj je vsmiljeni Jezus vstanovil
Svet'ga Vincenca Pavlanskega red,
Da bi po svetih misjonih prenovil
V grozne pregrehe zagreznjeni svet.
2. V cerkev lepó, kakor vert svet'ga raja,
Bližni in daljni veseli tekó,
Ker dvestoletni spomin se obhaja,
Kar je svet Vincenc podal se v nebó.
Tud' jest, svet Vincenc, želim ti podati
Pesmico serca hvaležnega v dar;
Slab je moj dar sicer, — moram obstati —
Pa ne zaverzi ga vender nikar!
3. Božja ljubezen je serce navzela,
Vnela za Jezusa dušo tvojo,
Da bi še lepši in lepši gorela,
Zvolil Marijo si Mater svojo.
O sveti Vincenc! to zlato cvetlico
„Božjo ljubezen“ mi vsadi v sercé!
Da za Boga in Marijo Devico
Bodo gorele vse moje želje.
4. Ovce zgubljene k pokori buditi
Po *Lacaristih* misjone zbudiš,
Revnim bolnikom pomoči deliti
Sestram vsmiljenim ti naročiš.
O sveti Vincenc! kak lepa cvetlica
Djanske ljubezni tvoj venec zlati!
Prosi, da vname se moja dušica
S tako ljubeznijo do vseh ljudi!

5. Čistosti zarja življenje zlatila,
 Sveta ponižnost vodila sercé,
 Z vencem nedolžnosti se je ločila
 Tvoja dušica te revne zemljó.
 Naj o svet Vincenc! te rožice zale
 Venčajo naše dušice lepó,
 Kedar se bodo pred sodbo podale
 Ino jemale od sveta slovó.

6. V hiši Očetovi svetega raja
 Večno svet Vincenc se zdaj veseli;
 Svoje roke pa z nebes nam podaja,
 Kliče k Očetu, nas k sebi želi.
 O sveti Vincenc! nikar ne pozabi
 Na nas sirote, te prosimo zdaj,
 Jezusu zroči, k Mariji nas vabi,
 Spremljaj svet Vincenc dušice v svet raj!

Jožef Virk.

XI.

S. Anton.

1. Pritecimo v vertič zlati,
Lepih rožic si nabrali;
Svet Anton jih je sadil,
Nam v spomin jih zapustil.	6. Zdaj nja glas ko grom pretresa
Grešne duše in telesa;
Zdaj spet milo se glasil,
Ko bi rožice sadil.
2. V glavnem mestu Lizabonu
Luč zasjala je Antonu;
Tam se je na svet rodil,
In skoz kerst preroden bil.	7. Zmot prepriča krivoverce,
Tolovajev terdo serce
Za pokoro omeči
S čudom božje milosti.
3. Že v mladosti mu cvetela
Je devištva lilja bela,
Bil je kakor angel svet,
Cerkve božje žlahten cvet.	8. Ptičice eló priletijo,
Da svet blagoslov dobijo,
Ribice priplavajo
Božji nauk poslušajo.
4. Svet Anton po božji volji
Si meniški stan izvoli,
Da bi molil noč in dan
Od ljubezni božje vžgan.	9. Daljnost mu je znana bila,
Vé prihodnje dogodila,
Vse jezike govori,
Mertve zopet obudi.
5. Bil je biser učenosti,
Govorništva in modrosti;
Kedar molil je al bral,
Jezus vselj pri njem je stal.	10. Kdo zna vse dobrote šteti,
Ktere je delil na sveti?
Vseh sirot je oče bil,
Njih preganjavce krotil.

11. Ko mu smertna ura bije,
V rokah Jezusa, Marije
Vzame od sveta slovó
Ino gre v sveto nebó.

12. Svet Anton! oh ne pozabi,
V svoj vertič nas povabi,
Rož duhovnih si nabrat
Za nebeški venec zlat.

Jožef Virk.

XII.

Kres.

1. Žarne luči vtrinjajo
Se, ko svitlih zvezd nebo;
Luči te kresnice so,
Kres nam oznanujejo.

6. In svet Janez se rodi
V žaru božje milosti,
Zvezdice pa vtrinjajo
Se nad rojstno hišico.

2. Le miglajte luči ve,
Ko nebeške zvezdice,
Da svet Janez se časti,
Ki je pričal od Luči!

7. In kresnice biserne
Svet'ga Janeza časte,
Kresa se radujejo,
Rojstva god obhajajo.

3. V krasnih ognjih kres gori,
Da do neba se žari,
Pomni nas na zlati čas,
Da je prišla Luč med nas.

8. Bodite pozdravljene
Lučice kresničice,
Pomnite nas Jezusa
Ino svet'ga Janeza!

4. Prej pa ko se Luč rodi,
Njena zarja prisvitli,
Da bi pozlatila pot
Solncu gnade in dobrot.

9. Žgite le mladenči! kres,
Pevajte device vmes
Slavne pesmi Jezusu
Ino svet'mu Janezu!

5. Glej, nebesa se odpró,
Zvezda plava na zemljó;
To nobena zvezda ni,
Le svetnik se dnes rodi.

10. Svitle luči bodite
Vsi očetje, matere!
Da tud' vam svetilo bo
V raju solnce žareno.

11. Ve pa kresne lučice,
Ko nebeške zvezdice,
Razsvetljuje nam stezó
K svet'mu Janezu v nebó.

Jožef Virk.

XIII.

Spokorna.

Večkrat sebe premišljujem,

Mnogokrat milo zdihujem:

Oh! — kaj z manoj bo?

Od mladostnih let že žalim jaz Boga,

Stvarnika, dobrotnika najboljšega, —

Oh! — kaj z manoj bo?

Večkrat sebe premišljujem,

Mnogokrat milo zdihujem:

Oh! — kaj z manoj bo?

Toliko sprelepih ukov jaz dobim,

Al ne slušam jih, še manj po njih živim, —

Oh! — kaj z manoj bo?

Večkrat sebe premišljujem,

Mnogokrat milo zdihujem:

Oh! — kaj z manoj bo?

Koliko obljub pri spovedih storim,

Al ne spolnim jih, le v greh nazaj hitim, —

Oh! — kaj z manoj bo?

Večkrat sebe premišljujem,

Mnogokrat milo zdihujem:

Oh! — kaj z manoj bo?

Kliče Bog po stiskah in nadlogah me,

Al poboljšat' vedno obotavljam se, —

Oh! — kaj z manoj bo?

Večkrat sebe premišljujem,

Mnogokrat milo zdihujem:

Oh! — kaj z manoj bo?

Tebe, Oče! na kolenih prosim zdaj,

Solze serčnega kesanja meni daj:

Naj mi milost bo!

Jož. Levičnik.

XIV.

Klic po lastovicah.

1.

Lastovica,

Mala ptica,

Pridi skoro k nam;

Mi spomladi

Bi že radi, —

Bo odpert ti hram.

2.

Boš si pela,

Žvergolela

Pesem, kako veš;

Vse cvetelo

Bo veselo,

Rož'ce, trava, les,

3.

Ti vesela
Boš letela
Kam ti kolj bo mar; —
Gnezdo plesti
Smeš in nesti —
Čuden si zidar!

4.

Lastovice
Perutnice
Kak imel bi rad!
V raj zleteti
In objeti
Večno tam spomlad!

Fr. Šrol.

XV.

Rožice.

Rožice razcvetajo,
Rajski glas gučijo,
Mojo dušo vzdigajo
'Z spanja jo budio.

Vstani, vstani, pravijo,
Bogu spevaj hvalo,
Naj življenje troje bo,
Ko je naše, zalo.

Juterna nas rosica
Vsaki den opere;
Tebi milost Večnega
Daja se brez mére.

Lepo smo oblečene,
Lepše še dišimo;
Tudi vam, oj dušice!
Ravno to želimo.

Naj nebeška bo čednost
Vaše oblačilo,
Rajsko čista pa krepost
Bogu čast — kadilo.

Kdar nevsmiljen pride mraz,
Takrat mi zaspimo,
Verne se spomladni čas
Zopet oživimo.

Tudi človek ti živiš
Leta kratke samo,
Vedno staraš se — meniš
Dok ne padeš v jamo.

Za-te bode sodni den
Den spomladi večne,
Zvest takrat bo izbujen
Za nebesa srečne.

Fr. Šrol.

XVI.

Solnce.

Solnce milo — božja roka —
Lepo in bogato si,
Gledaš z rajskega oboka
Neštevilne vse stvari.
Ti rastlinam rast podajaš,
Nje ohraniš in terdiš,
Z roko pa človeku majaš:
„V nebo oziraj se“, veliš.

V morju tvojih toplih žarkov
Želno kople stvar se vsa;
Brez števila sreče jarkov
Teče 'z tebe k nam na tla.
Vsakemu si dobrotljivo,
Je bogatec, al s'romak,
Brez razločka vsako njivo
Bóža tvoje roke vlak.

Travico za lasi primeš,
 Njo zbudiš v berzno rast,
 Ti zmerzlini moč odvzemeš
 Oživiš stoletni hrast.
 Lipica pod tvojim krilom
 Zeleni, lepo cveti,
 Z njeno senco in dišilom
 Cela ves se veseli.

Iz germovja sladko petje
 Milih ptičev se glasi,
 Glavice podiga cvetje,
 Kedar se prikažeš ti.
 Ti izdramiš — oživljuješ
 Vse zelišča, vse stvari;
 Le nad grešnikom žaluješ,
 Ki v grehotah terdo spi.

Le izbudi, žgi in rani
 Merzlo grešnika serce,
 Naj od žarkov tvojih vžgani
 Spokori poboljša se;
 Tvoja luč mu draga bodi,
 Djanja teme naj pusti,
 Ti ga pravo stezo vodi,
 Da za Boga oživi.

Sveti, sijaj solnce zlato,
 In preišči kote vse,
 Vsaj si močno in bogato
 Tebi vse odpira se.
 Oj raztergaj greha tmine,
 Zažgi luč kreposti v nas,
 'Z bridke solznate doline
 V raj sprevajaj, vodi nas!

Fr. Šrol.

XVII.

Na blejskem jezeru.

(Zložil rajni sem. duhoven in bogoslovec gosp. Matevž Lotrič.)

Solnce žark se v bistri kaplji ogleduje,
 Vetrov piš šumeče vale razmetuje,
 Močno veržejo se v čoln vodé,
 Le nemirniše pa bije mi sercé.

Krepka roka urne ladjo dalje žene,
 Zvona čisti glas od cerkvice zelene
 Želje mi goreče v sercu obudi:
 Hiti ladja, kamor serce hrepeni!

Strašno brezdno val nemirni mi zakriva,
 V temi dna pa som, pošast požrešna biva,
 Sreča, da gotova roka me pelja,
 Že je otok blizo, kraj željâ.

Tukaj mirno bolj se kri po žilah zliva,
 Naj le val peneči vsekane stopnice zmiva.
 Mene več šumeče vode ne straše,
 Kriva bela stena cerkvice me že.

* * *

Srečen, srečen! kdor zaupa roki zvesti,
 Na nevarniši življenja naš'ga cesti,
 Kdor med grozami valov je plen, gorjé!
 Težko živega spusti skušnjav morjé,

XVIII.

Log.

V log, v prijetni log hitim
 Le tamkej biti si želim;
 Nikjer, nikjer ni tak lepó,
 Nikjer tak milo in ljubó.

Najraji toraj v log hitim,
 Presrečne ure tam živim,
 Ker radosti se v njem versté,
 Naj tud ga časi spremené.

Kak' zalša mlada te spomlad,
 Kdo ni v zelenem logu rad,
 Kjer tice milo žvergolé,
 Boga slaviti nas učé?

Kak' senca tvoja nas hladi,
 Ko solnce čelo nam poti;
 Kako krepča studenca vir,
 Hladi prijetno vsak požir!

Jesen tud' tvoja zala je,
 Lepot še vedno najde se,
 Dokler te bora ne umori,
 Lepota zadnja se zgubi.

Pa lovcu tudi se smejiš,
 Ko belo odet po zimi spiš,
 Vsaj takrat lahko zver sledí,
 Ki v tvoje varstvo pribeži.

Priljubljen toraj mili log
 Si bil mi že od mladih nog,
 Zakaj nikjer ni tak lepó,
 Nikjer tak milo in ljubó.

M. Smolej.

XIX.

Dobro jutro.

(Otroška.)

Dobro jutro, mamka mila!
 Dobro jutro, atej moj!
 Noč prenašlo je minila,
 Sladko spala sem nocoj.

Zarja mila se je skrila,
 Je ne vidi več okó,
 Solnce krasno veličastno
 Razsvetljuje svet lepó.

Žvergolijo, veselijo
 Se po gaju ptičice,
 So vesele pet' začele
 Mične hvalne pesmice.

Vse veselo gre na delo,
 Vse za živež si skerbi;
 Žvinco našo že na pašo
 Gnali so pastirčki.

Naročite, kaj želite,
 Rada vbogam vse lepó,
 Bom vse delo prav veselo
 Res opravljala zvestó.

Čast Bogu na visokosti
 Ki si varval me nocoj!
 Oj nikar me ne zapusti,
 Bodi vselej Oče moj!

Marija Bevc,
 kmetica.

XX.

Lehko noč.

(Otroška.)

Lehko noč, oče! Lehko noč, mati!
 Lehko noč, sestre in bratci vi!
 Že se mi dremlje, moč mi pojemlje,
 Truplo že posteljce mehke želi.

Delo sem strila, kar naročila
 Meni sta zjutraj oče in mat'.
 Serčno moliti to še imam striti
 In potem mirno sladko zaspat.

Če sem kaj strila in razžalila
 Vas, ljubi starši! v naglosti,
 Oj pozabite in odpustite,
 Da tudi vam ljubi Bog odpusti.

Dragi moj atej, ljubljena mati!
 Hčerka pohlevna prosi lepó:
 Blagoslovite, me poškropite,
 Rada vam roko kušnem zató.

V tvoje naročje, ljubi moj Jezus!
 Zdaj zročim dušo ino teló.
 Misli in želje, vse svoje veselje,
 Jaz tebi v čast darujem lepó.

Daj sladko spanje in zlate sanje
 Staršem, prijatlom vsem le-to noč,
 Grehe nam zbriši in nas usliši:
 Zdravim daj vstati jutre drugoč.

Marija Bevc,
 kmetica.

